

СЛУЖБА ЗОВНІШНЬОЇ РОЗВІДКИ УКРАЇНИ
ГАЛУЗЕВИЙ ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ

ГЕТЬМАНСЬКИЙ РУХ
МИНУЛОГО СТОРІЧЧЯ В АРХІВНИХ
ДОКУМЕНТАХ РОЗВІДКИ
(ЧАСТИНА 3)

Київ - 2020

За повного або часткового відтворення чи використання документів посилання на місце їх зберігання є обов'язковим

З М І С Т

3.7. Листування	816
№ 144. Лист Скоропадського до Дорошенка	816
№ 145. Гетьманський рух (лист Шемета)	817
№ 146. Лист М. Гетьмана до С. Шемета.....	828
№ 147. Лист П. Скоропадського Отаману С.Г.Д. в Америці О. Тарнавському.....	830
№ 148. Лист П. Скоропадського Отаману С.Г.Д. в Америці О. Тарнавському.....	831
№ 149. Лист С. Шемета до А. Шаповала	832
№ 150. Лист С. Шемета Наказного Отамана С.Г.Д. в Америці.....	833
№ 151. Лист С.Г.К. Канади до П. Скоропадського.....	834
№ 152. Лист О. Боднарівича до інженера	835
№ 153. Лист М. Гетьмана до підполковника Лощенко	836
№ 154. Лист М. Гетьмана до С. Шемета.....	837
№ 155. Лист С. Шемета до В. Босого.....	839
№ 156. Лист М. Гетьмана до підполковника Лощенко	840
№ 157. Лист О. Шаповала до Н. Григорійва	844
№ 158. Лист М. Гетьмана до Д. Скоропадського.....	849
№ 159. Відпис П. Скоропадського єпископові С. Подсамському.....	850
№ 160. Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського	851
№ 161. Лист від Головного Обозного С.Г.Д. Канади до Д. Скоропадського	852
№ 162. Лист від Головного Обозного С.Г.Д. Канади до Д. Скоропадського	853
№ 163. Лист Д. Скоропадського до Н. Гуля	854
№ 164. Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського	855
№ 165. Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського	858
№ 166. Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського	859
№ 167. Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського	861
№ 168. Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського	863
№ 169. Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського	864

№ 170. Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського	866
№ 171. Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського	869
№ 172. Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського	872
№ 173. Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського	876
№ 174. Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського	878
№ 175. Лист з Едмонтона Д. Скоропадському.....	880
№ 176. Лист з Лондону до Д. Скоропадського	882
№ 177. Лист з Монреаля до Д. Скоропадського.....	883
№ 178. Лист з Монреаля до Д. Скоропадського.....	885
№ 179. Лист М. Гетьмана до Д. Скоропадського.....	886
№ 180. Лист М. Гетьмана до Д. Скоропадського.....	887
№ 181. Лист Н. Гуля до Головного Отамана.....	888
№ 182. Лист Н. Гуля до Головного Отамана.....	890
№ 183. Лист Н. Гуля до Д. Скоропадського	892
№ 184. Лист священника отця Михайла до Д. Скоропадського	894
№ 185. Лист О. Шаповала до Д. Скоропадського.....	895
№ 186. Лист О. Шаповала до Д. Скоропадського.....	896
№ 187. Лист О. Шаповала до Д. Скоропадського.....	897
№ 188. Лист О. Шаповала до Д. Скоропадського.....	900
№ 189. Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського	901
№ 190. Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського	906
№ 191. Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського	907
№ 192. Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського	908
№ 193. Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського	910
№ 194. Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського	912
№ 195. Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського	924
№ 196. Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського	925
№ 197. Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського	926
№ 198. Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського	929

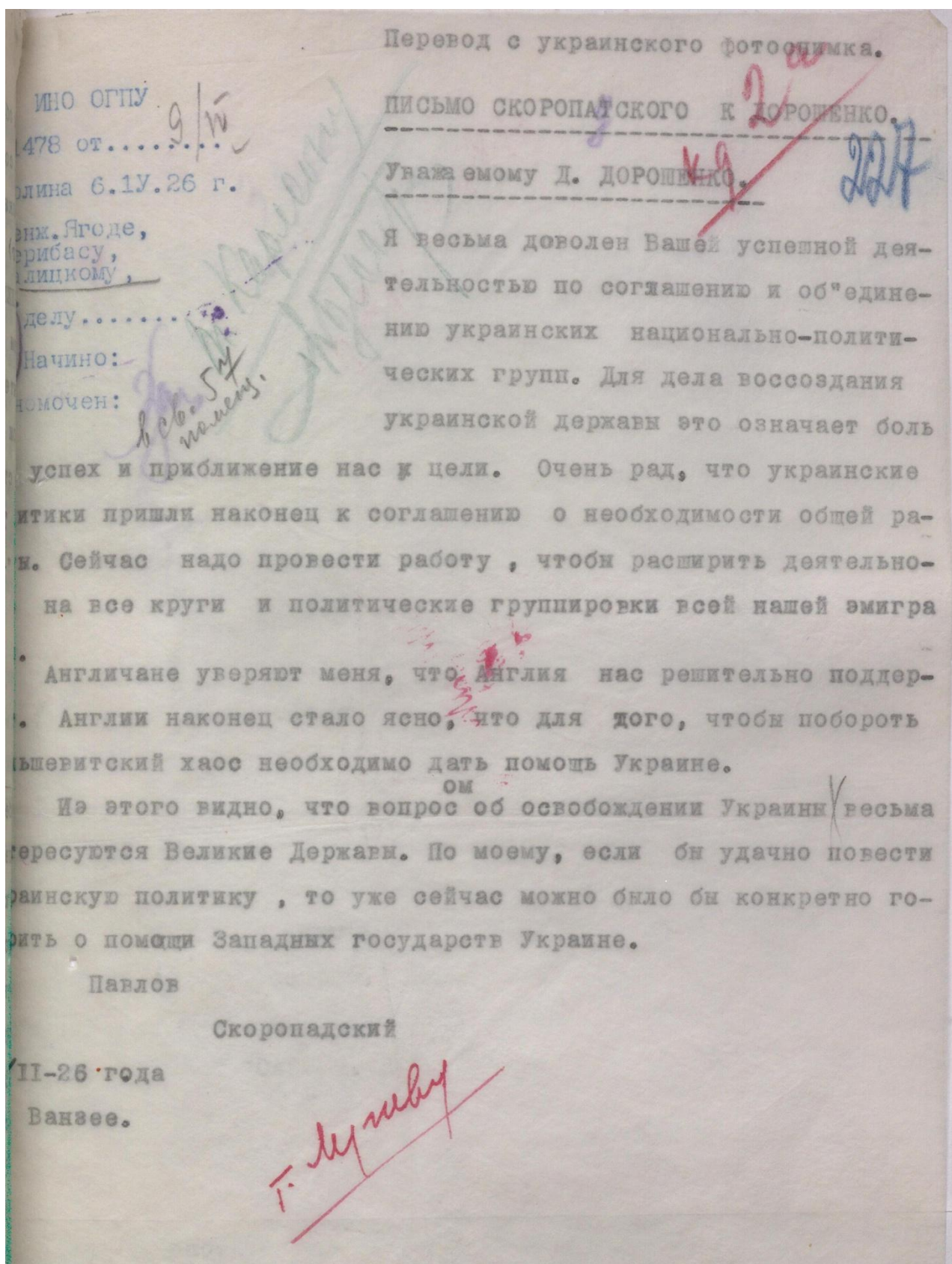
№ 199. Лист С. Шемета до Головного Отамана С.Г.Д. США і Канади	933
№ 200. Лист С. Шемета до Д. Скоропадського	934
№ 201. Лист С. Шемета до Д. Скоропадського	935
№ 202. Лист С. Шемета до Д. Скоропадського	937
№ 203. Лист С. Шемета до Д. Скоропадського	939
№ 204. Лист С. Шемета до Д. Скоропадського	941
№ 205. Лист С.Г.Д. Америки до Д. Скоропадського	942
№ 206. Лист С.Г.Д. Америки Н. Гуля до Д. Скоропадського	944
№ 207. Лист С.Г.Д. Америки Н. Гуля до Д. Скоропадського	947
№ 208. Лист С.Г.Д. Канади до Д. Скоропадського	949
№ 209. Лист С.Г.Д. Н. Гуля до Д. Скоропадського	950
№ 210. Лист А. Арабської до Д. Скоропадського	952
№ 211. Лист Б. Пелеховича до П. Скоропадського	955
№ 212. Лист В. Тимошенко до Д. Скоропадського	956
№ 213. Лист Головного Обозного С.Г.Д.К. до П. Скоропадського	958
№ 214. Лист Д. Скоропадського до отця Ігумена А. Сенишина	959
№ 215. Лист Д. Скоропадського до отця Ректора П. Процька	961
№ 216. Лист з Монреаля до П. Скоропадського	963
№ 217. Лист М. Гетьмана до Д. Скоропадського	964
№ 218. Лист М. Гетьмана до Б. Гомзина	965
№ 219. Лист М. Гетьмана до Б. Гомзина	966
№ 220. Лист М. Гетьмана до Д. Скоропадського	967
№ 221. Лист М. Гетьмана до С. Шемета	968
№ 222. Лист Н. Гуля до П. Скоропадського	969
№ 223. Лист М. Сіменовича до П. Скоропадського	970
№ 224. Лист П. Запорозця до Д. Скоропадського	972
№ 225. Лист С.Г.Д. Америки до Д. Скоропадського	976
№ 226. Лист С.Г.Д. до Д. Скоропадського	978
№ 227. Лист С. Шемета до О. Тарнавського	980

3.8. Ілюстративні матеріали	981
Звернення, запрошення, фотокартки та інші документи гетьманату	981
Власноручні підписи очільників гетьманату.....	1010
Відбитки символіки і печаток гетьманату	1012

3.7. Листування

№ 144

Лист Скоропадського до Дорошенка

№ 145

Гетьманський рух (лист Шемета)

И Н О
ГРУССЕР

№ 1079 | ию 20/X 1933 г.
Источник: 300.

МАТЕРИАЛ РАЗОСЛАН:

1. Т. КОЗЕЛЬСКОМУ
2. Т. КАРИНУ
3. Т. ПИСКАРЕВУ
4. Д. № 7.
- 5.
- 6.

Дело №
Материал № 622835

Нач. ИНО: *Угрюм*

СОВ. СЕКРЕТНО.

НЕТАСМНО

25.VIII.33 г. 140 143

П И С Ь М О Ш Е М Е Т А .

Многоуважаемый Александр Мартынович!

Ваше письмо от 23/VIII получил. Рад, что Вы ни на-
поминаете о присылке обещанных материалов, значит
интересуетесь.

При этом посылаю краткую характери-
стику Гетманского движения в его основных лини-
ях внешней политики. Всякие дополнения и раз'яс-
нения можно сделать в дальнейшем и лучше при лич-
ном свидании.

Я был бы Вам очень благодарен, если
бы Вы поставили меня в известность относительно
того, какое применение будет дано прилагаемой
при этом записке. Конечно, развитие сношений, на-
чатых с Вашей доброй руки, зависит от развития
событий и от многих обстоятельств, которые от
нашей воли не зависят. Но все же говорят, что
"капля камень точит". Буду надеяться, что Ваш
добрый почин сделанным обменом информацией не ог-
раничится.

Я был бы Вам благодарен, если бы Вы
раз'яснили мои сомнения, вызванные речью д-ра
ГОДАЧА на 50-летию его, отпразднованном в Младой
Болеславе, где юбиляр сказал, как я читал следую-
щее:

"Нужно сотрудничество всех, а потому
должно создать блок и с Восточной Европой - СССР"
Остальное все - это романтика".

Я читал, что д-р ГОДАЧ фактический

ИИ 144².-

лидер народно-демократической партии, почетным главою которой считается д-р КРАМАРЖ. Выходит, что и лидеры этой единственной противобольшевистской группы в Чехии "меняют веки". А между тем я всегда был того мнения, что чехи лучше знают Россию и не будут делать ошибок, которые для французов пожалуй еще извинительны.

Тем не менее, я уверен, что консолидация капиталистического Запада против коммунистического Востока на сегодня так завтра станет фактом и в создании этого факта известную роль сыграет и наша гетманская группа.

То, что Вы мне говорили о русской группе, которой Ваша партия хочет помочь развить активную деятельность, очень интересно для меня, но я должен Вам сознаться, что при всем моем желании увидеть реализацию намеченного русской группой плана действий, я изучив людей и обдумав все, пришел к заключению, что ничего значительного тут выйти не может. Очень боюсь, чтобы Вы и Ваши друзья не ошиблись сильно в людях. Кустарный способ действий в данных условиях не годится.

22.УШ-33 г.

1.

В Российской империи до революции консервативное начало, оберегающее основы государства, представлял сам император, правительство, армия, полиция, чиновники. Консервативные же силы на-

148
рус^{3.-}

рода не были организованы.

Во время первой революции в 1905 году, когда авторитет царя и правительства пошатнулся, возникли организации народных консервативных сил в виде "союзов земледельцев" в Великороссии и "союзов хлеборобов" на Украине. После подавления революции, авторитет власти был восстановлен, а эти союзы замерли.

В 1917 году в начале революции на Украине снова возродились "союзы хлеборобов". Как только германская военная оккупация прекратила натиск на Украину революционных сил севера, союзы хлеборобов взяли власть в свои руки, восстановив исторически-традиционную форму власти - гетманство и провозгласили Гетманом Павла СЮРОПАДСКОГО, потомка последнего суверенного гетмана Украины. Но немецкое командование задержало организацию украинской армии летом 1918 года и потому с прекращением немецкой оккупации Украина не могла защищаться против революционного движения, поддержанного вооруженной рукой извне московским большевистским правительством.

Гетман и многие его приверженцы ушли на эмиграцию и ввиду наступившего на Украине и поныне продолжающегося там большевистского хаоса, образовали за границей политический центр и повели работу по организации украинских и противобольшевистских сил и по организации международной пропаганды с целью добиться поддержки извне украинского движения, которое стремится к отторжению Украины от СССР и к восстановлению на Украине принципа собственности нор-

мального государственного порядка в форме традиционного гетманства с гетманом из рода Павла СКОРОПАДСКОГО.

Это движение известно под именем "гетманского движения", а его последователи под именем "гетманцев".

II.

Гетманское движение имеет следующую организацию:

Исполнительный орган - гетманская Управа до 1923 г. находившаяся в Вене, теперь в Берлине.

Конспиративная организация на советской Украине.

Организованные группы гетманцев во всех местах расселения укр. эмиграции - в Европе, Америке, на Дальнем Востоке, а также на территориях с украинским населением, вошедших в состав соседних стран.

Идейным направлением всего движения руководит основная идеологическая организация / Украинский союз хлеборобов державников / построенная по типу орденовской организации.

Военно-спортивная подготовка проводится в организациях, носящих общее наименование "Сичей" и находящихся в Соединенных Штатах Америки и в Канаде. Ряды этих организаций заполняет молодежь многотысячной довоенной украинской эмиграции в Америке. При чем в Соединенных Штатах по социальному составу в большинстве это дети промышленных рабочих, а в Канаде дети земледельцев-фермеров. Военное обучение члены сичевых организаций проходят в местных отделах военной милиции.

Военный Отдел при гетманской Управе ведет учет способных к военной службе членов гетманского движения и старается поддерживать интерес среди них к военным знаниям. В странах, допускающих прием эмигрантов в свои армии,

144
147 5.-

гетманцы - военные вступили на военную службу.

III.

Пресса и издательства гетманского движения.

"Бюллетень", издаваемый Гетманской управой в Берлине для членов организации.

"Хлиборобский Шлях" во Львове / Галиция/. Издается местной группой "Укр. Союза Хлеборобов державников".

"СИЧ" в Чикаго /СШС - Америки/ издание военно-спортивной организации того же имени.

"Инвестигер" в Лондоне на английском языке. Издание англо-укр. комитета.

Книжки и брошюры издавались раньше в Вене под фирмой "Хлибороска Украина". Теперь издательство перенесено во Львов под фирмой "Хлиборобский Шлях".

Сочувствующая гетманскому движению пресса:

"Нова Заря" - Львов, издание Укр. католической организации "Америка" - Филадельфия, США Америка.

Західні Вестни" - Едмонтон, Канада.

"Канадийский Фермер", Виннипег, Канада. Издание местной организации украинских фермеров.

"Украинское Слово" - орган совета уполномоченных укр-их общественных организаций. Харбин, Манчжурия.

IV.

Враждебная пропаганда против Гетманского движения.

а/ Враждебные украинские группы ложно утверждают, что гетман неискренен в своей украинской политике, что гетман только прикрывается украинскими национальни-

ИЗБ. 1486.-

ми целями, чтобы использовать украинские силы для восстановления централизованной Российской Империи, которая попрежнему будет подавлять развитие украинской нации и эксплуатировать Украину, как свою колонию.

Это утверждение врагов гетмана и гетманского движения - ложно.

Как офицер императорской армии гетман исполнил свой долг перед императором и империей до конца. Когда летом 1917 года Главнокомандующий КОРНИЛОВ предложил гетману - тогда командиру 34-го корпуса - украинизировать свой корпус, гетман обратил внимание Главнокомандующего на опасность, связанную с коренной реорганизацией армии на театре войны. "У нас нет другого выбора" - ответил Главнокомандующий. На что Гетман заметил, что национальное чувство - явление такого порядка, с которым нельзя играть и что он - СКОРОПАДСКИЙ раз вступив на путь украинизации пойдет по этому пути до конца. С тех пор Гетман неизменно служит украинскому национальному делу и интересам украинского народа и не чьим другим.

Намерения Гетмана тверды и цели ясны - объединить возможно больше украинских сил, возможно лучше их организовать для БОРЬБЫ ЗА ОСВОБОЖДЕНИЕ Украины и для организации самостоятельного украинского Государства.

б/ Русские круги обвиняют Гетмана в честолюбии и ставят на одну доску с анархическими революционными силами, работающими, чтобы помешать восстановлению Российской Империи.

146 149 7.

Такое обвинение не соответствует правде. С революционными, разрушительными движениями Гетман никогда не имел и теперь не имеет ничего общего. Отречение Императора освободило Гетмана от имперской присяги, ибо исторически Украина была связана с Россией личной унией - общей подчиненностью одному Царю.

В своих политических планах Гетман ^{выходит} из следующих отправных точек:

1/ Было бы слепотой и легкомыслием не считаться с последствиями глубочайшего политического и социального кризиса - большевизмом, какого история кажется до сих пор еще не знала;

2/ Большевистский режим по природе своей не способен к эволюции, следовательно избавление от кризиса не может прийти из Москвы, а должно совершиться частичным освобождением отдельных территорий.

3/ Интернациональная идея большевистской революции может быть побеждена только национальной идеей, поэтому самым ходом исторических событий украинская идея выдвигается на первый план.

Что украинской проблеме суждено сыграть решающую роль в эпоху ликвидации большевистской революции, за это говорит ряд фактов. Достаточное доказательство сего дают неудачи всех попыток сразу разрешить большую проблему - поражения большевизма в его центре, предпринятых Деникиным, Колчаком, Врангелем и поддержанных извне значительной помощью. В то же время небольшие окраинные территории при незначительной внешней поддержке, как Финляндия, прибалтийские государства, Польша отстояли себя перед натиском большевиков. Несом-

147 8.-
150

ненно, что даже лишенная вооруженных сил Украина в 1918г отстояла бы себя, если бы Антанта и Деникин вместо моральной поддержки революционных элементов против Гетмана хоть немного поддерживали Гетмана.

Можно думать, что и в будущем территория СССР будет освобождена от большевиков по частям.

Все честолюбие Гетмана и гетманцев, их амбиции состоят в том, чтобы первыми, скорее и как можно больше сделать для освобождения Советской Украины от большевистской власти.

У.

А/ В странах Антанты, исключая Англию, распространено мнение, что гетманское движение находится в плену у немецкой политики, служит немецким, а не украинским интересам. Это совершенно неверно. Гетманское движение независимо и служит исключительно украинским интересам и ни чьим другим.

Но в своей внешне-политической работе гетманцы выходят из того, что интересы Украины по крайней мере в двух пунктах совпадают с интересами Германии - это борьба с польским империализмом и московским коммунизмом.

Борьба Украины только своими внутренними силами против гегемонии коммунистической Москвы невозможна, как нет оснований ожидать в ближайшие годы и иностранной интервенции против СССР. Но Советская Украина сможет отделиться от коммунистической Москвы, если получит политическую и материальную помощь извне, от капиталистического Запада. Но пока коммунистическая Мо-

148 9-
151

сква в широком сотрудничестве с капиталистическим Западом черпает свежие силы для укрепления своей гегемонии на Востоке, борьба Украины не имеет шансов на успех. Поэтому задача гетманского центра добиться соглашения враждующих сил капиталистического Запада по вопросу поддержки украинского освободительного движения.

Б/ Об отношениях Украины к России гетманцы имеют иные понятия, чем все другие украинские группировки.

Гетманцы отвергают принцип - "С Польшей против России", принятый украинским Варшавским центром / возглавлявшимся раньше Петлюрой, теперь ЛЕВИЦКИМ/.

В основу всей внешней политики гетманцы кладут принцип - "с Россией против польского империализма", исходя из того, что между Украиной и национальной Россией / Великороссией/ нет неразрешимых противоречий, что великороссы никогда не колонизовали украинских земель даже за время общей их государственной жизни с украинцами, что экспансия великороссов по характеру своему торговая и направлена не на Украину, а на Восток, что обе страны обладают общей колонией - Сибирью и т.д.

Несмотря на общность многих интересов Украины и Великороссии, интересы развития украинского народа требуют государственной самостоятельности Украины, ибо не может нормально развиваться страна в положении колонии находящаяся.

Однако, несомненно, что общность многих политических и экономических интересов потребует установ-

1149 10. 152

ления какой-то постоянной формы сотрудничества и контакта обоих соседних по крови родственных народов. Форму этого сотрудничества в данное время наметить невозможно, так как она будет зависеть от многих обстоятельств и от соотношения реальных сил обоих.

У1.

Стоя на национальном принципе Гетманское движение ставит себе за цель - поддерживать культурное единство и чувство национального родства всех ветвей украинского народа. Но гетманское движение не включает в свою программу объединение всех территорий, заселенных украинским элементом, в одном национальном государстве.

Гетманское движение желает сосредоточить все силы украинского народа на основной задаче - борьбе за освобождение советской Украины и превращение ее в самостоятельное украинское государство.

Для территории же с украинским населением в Польше, Румынии и Чехии гетманцы выдвигают требование политической автономии в границах тех государств, к которым они принадлежат в данное время.

УП.

Заграничный центр гетманского движения не ограничивает своей задачи подготовкой благоприятной политической конъюнктуры, но он стремится также создать за границами СССР силу, способную оказать реальную помощь освобождению Украины.

150
US 311.

Исходя из этого положения, что вне пределов СССР проживает до 12 миллионов украинцев / в Европе, Америке и Азии /, гетманский заграничный центр стремится везде, где это окажется возможным, получить плацдарм для накопления и обучения боевого украинского элемента в виду ли военно-спортивных организаций, или в виде вступивших на службу в местную армию или военную милицию и т.д.

Сочетание политической подготовки с накоплением боевого людского материала за границами СССР в подходящий момент должно дать такой размах украинскому освободительному движению, который может обеспечить успех движения.

Конечно, успешным такое движение может быть только тогда, когда оно начнется в благоприятный момент. Имеются все основания ожидать, что такой благоприятный момент наступит, так как внутреннее и внешнее положение СССР ни в каком случае не может быть признано стабилизированным прочно.

-:-:-:-

№ 146

Лист М. Гетьмана до С. Шемета

Бог, Гетьман, Україна

 ТАКІ ДІЙСНІ НАШІ ДІЛІ
 О КАНАДІ. ТАКІ (КОРОНА БУДЕ ІША)
 БУДУТЬ; О АМЕРИЦІ.

Союз Гетьманців Державників
 UNITED HETMAN ORGANIZATIONS
(IN CORP.)

ОБОЗНА КОМАНДА
HEADQUARTERS

Box 1616
WINNIPEG, MAN.

145

26/11/45

В.Т.Т. Бернін? Шемет,
Голова Гетьманськ. Управ.
Бернін.

Високоповажаний? Тате!

Скільки обіздку по Америці, вернувшись
в Канаду. Намір: обіхавши Схід Канади, вер-
нути до Вінніпегу?

Потенційно виходить (думаю, що це 2. 3.
вже відомо). Упр. Робітників "big 29. грудня 924.
Це наша справа - тизнєвник. Самі гетьман-
и виграють. Не орбан маніфесту "Клясової
організації робітників С.Р.Д.", - мого бріді
У.С.Р.Д. Не погайли. Треба було, бо це роз-
клясовий бонітєвник не трішки віста-
літний (доходить до бінок Крікланд) і і-рмен-
-ті, що відзначають, не мають кудя і-рмен-
-бурної підтримки. Оскільки бріді У.С.Р.Д. був
ін абстрактного каймного при С.Р.Д.
н. Дужий? одержав Керну. Це буде. Звено. "Виходило ста-
ло шліхет".

В наших клямах: в Ошаві; Потенційно і-рмен-
ушній рух в обороні С.Р.Д. (завзв-
тим? атмелет), суспендованого атмелетом

3. Кош І. Окр. 1. і 2. Кош І. Окр.

же то, що не наспити мішки: гімел, як
 від нього ємнен бималав (о. С. мена-и-
 бне 15 років). О. Сарматок є парохом (бзб)
 в Снабі (там 3. Кім Т. округ). На його місце
 загал ємнен лагика о. Трку (там ємненік)
 Парохів ємнен о. Трку, щоб не урну-
 гув, а о. С. не пускають і він править їм
 даєне в чин. Тробица, і до ємнені
 ємненіх прес-бз, щоб не урну-
 вув. Крім ємненіх - мабуто. Омава і
 ємнені Тробица переїздує враз до. Сарматок
 током на правобере (жук).

Ми прогнаних ємненіх своїх міс-
 стів, бо в них гімелі, ємненіх фірмат
 ортагидіні, але дво парохів.
 Оне найважчий бісін.

Дял П. П. ігуменне (Кисенар - 7. Кім Т. округ)
 Дундур (4. Кім Т. окр.) 9. II. 1935. р.

М. Петьман.

№ 147

Лист П. Скоропадського Отамана С.Г.Д. в Америці О. Тарнавському

6. VIII. 1934. 252

До ВІІІ. Наказного Отамана
Д-ра Омеляна Тарнавського.

Ш і ка го .

Високоповажаний Пане Наказний Отамане!

В день урочистого посвячення першого українського літака в Америці, збудованого заходами ІУ-го Округу Гетьманців-Державників у Детройті², здоровлю Вас, Пане Отамане, Гетьманців-Державників Америки, а особливо ІУ-ий Округ Гетьманців-Державників в доконання цього славного діла.

Прошу переказати мою хвалу і щире подяку ІУ-му Округові Гетьманців Державників у Детройті і 2-ій Летунській Школі Гетьманців Державників за сміливий почин в цім ділі великого державного значіння.

Слава ІУ-му Округові, Слава 2-ій Летунській Школі Гетьманців Державників у Детройті!

Хай щасливий буде перший наш національний літак в Америці

" У К Р А Ї Н А " !

З найліпшими побажаннями успіху нашому Ділові в Америці

Павло Скоропадський.

№ 148

Лист П. Скоропадського Отаману С.Г.Д. в Америці О. Тарнавському

К о п і я./Довірно/29. XI. 1934. 194

До ВПШ. Наказного Отамана
 Союзу Гетьманців-Державників в Америці
 Д-ра Омеляна Тарнавського.

в Ш і к а г о.

Високоповажаний Пане Наказний Отамане!

Гетьманська Управа мене повідомила, що одержала від Вас зая-
 -ву про відмову від обов'язків Наказного Отамана.

Я цілком поділяю думку всіх Членів Гетьманської Управи, що Ви
 достойно і з користю для діла виконували взяті на себе обов'язки
 і за короткий час вже досягли поліпшень в дорученім Вам ділі.

З другого боку розумію також Ваше положення, переобтяження
 працею і загальні тяжкі обставини в Америці. Однак в інтересах
 діла примушений прохати Вас роздумати знову над цією справою і
 залишитись на далі керувником Союзу Гетьманців-Державників в
 Америці.

Коли Ви не могли би рішитися обіцяти довший час залишитися
 при цих обов'язках, то я прохатиму Вас принаймі на цей перехідний
 час залишитися на чолі Союзу, поки загальна ситуація трохи прояс-
 -ниться і організація трохи зміцнішає.

Дякую Вам за доконану працю і жертви для спільного діла і
 сподіваюся на далі мати Вас своїм помічником на цій відповідаль-
 -нім посту в нашій русі.

Широ Вас поважачий Павло Скоропадський.

№ 149

Лист С. Шемета до А. Шаповала

be. 13 7.34
13.VII.1934.Винизее. 253

А Шаповалу
Микоши

Високоповажаний Пане Полковнику!

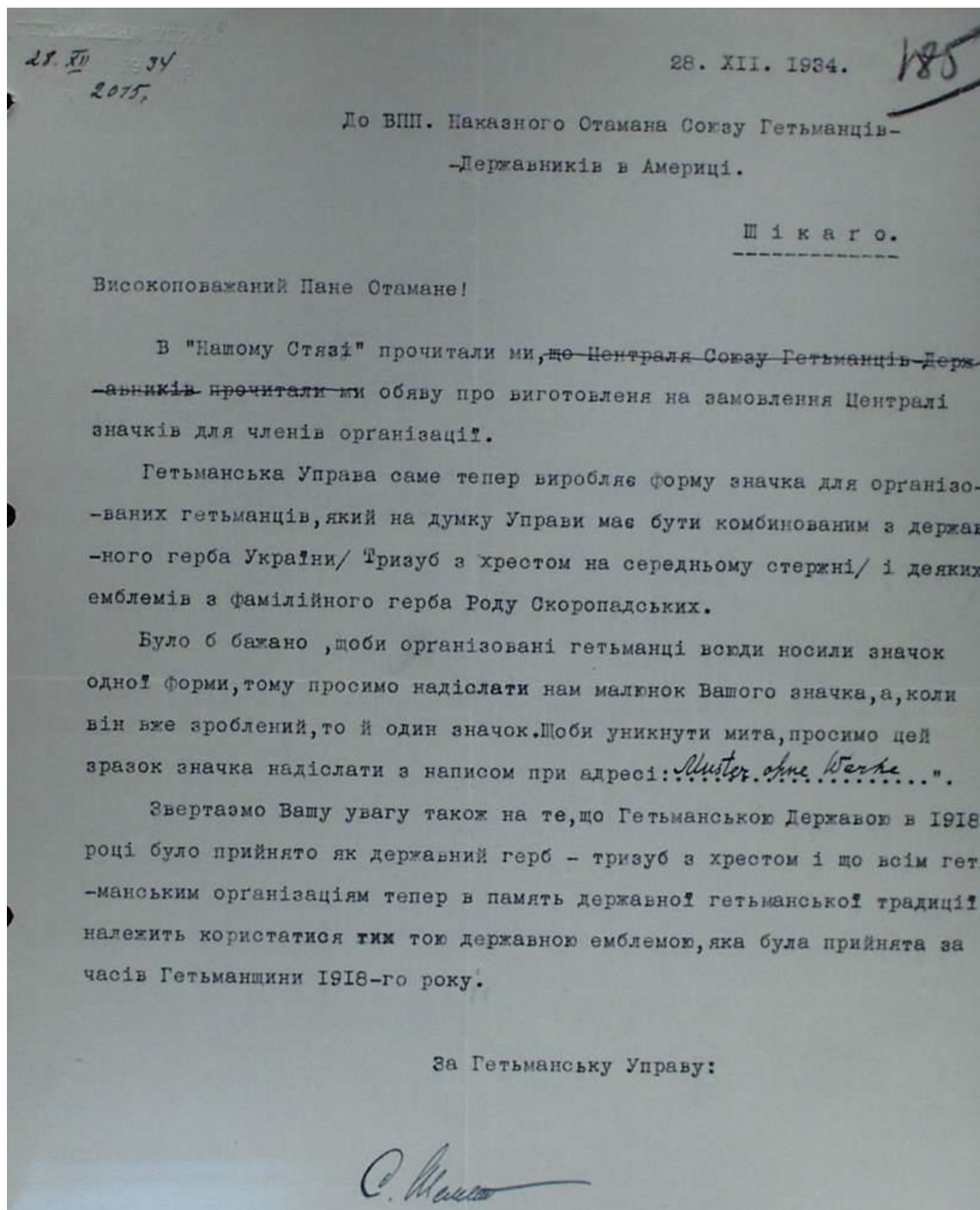
Ще не відіслав написаної вчора замітки до Вас, як наснів "Наш Стяг" з статтю "Мода змінюється", яка дає хибне освітлення подій в Німеччині. Треба Вам знати, що дякуючі закордонним інтригам, до котрих були втягнені морально неустойчиві елементи з "наці" і такі авантюристи, як полк. генер. Шляйхер, Німеччина стояла під загрозою чужинцяюго наїзду. Загрозою, яку можна хіба порівняти з інтригами товаришів з Москви в 1918 р. на Україні проведені через "Укр. Нац. Союз" проти Гетьмана - це був зовнішній тільки прапор. А дійсна ціль інтриги була підготувати і улекшити оккупацію України червоними. Те саме загрожувало тепер Німеччині з боку західного сусіда. Тільки тут кривих національний рух не дав себе спровокувати і здорова части німецьких націоналістів дала рішучу відсіч закордонним інтригам та врятувала Німеччину від оккупації з заходу. Чутки, ніби, в цю анти державну інтригу замішані члени колишньої Династії okazалися брехливими цілком. Взагалі ми проситемо Вас з великою обережністю ставитися до інформацій американської преси, за спиною котрого стоїть осатаніле з злоби проти Гітлера всесвітнє жидівство. - Проф. Мірчук організує правильне постачання відомостей про Німецьке політичне життя для наших людей за кордоном і Ваша редакція також буде одержувати регулярну інформацію, але щоб не пропадала охота постачати матеріал ми мусимо од Вас мати часті звітні, то ж Пане Полковнику, візьміть себе в руки і пишіть частіше до проф. Мірчука, чи хоч приватно до якого з членів Центру. Ми всі тут Вас цінімо і знаємо тяжкі обставини в яких Ви знаходитеся та вдячні Вам за те, що Ви досі доброго для діла нашого зробили. Хоч ми мало чим можемо прийти Вашій роботі за океаном на поміч за те в подяку за Ваш труд Пан Гетьман опікується Вашим сином і старається, щоб по можливості облекшити йому тут студію.

Панна Гетьманівна Єлисавета Павловна сильно опікується і працює в ділі свого Комітету допомоги голодуючим. Здається це чи не одинокий Комітет український, котрий під окроною назвою поставив досить широко реальну допомогу і багатьох певне вже врятував від голодової смерті.

С. Шемета

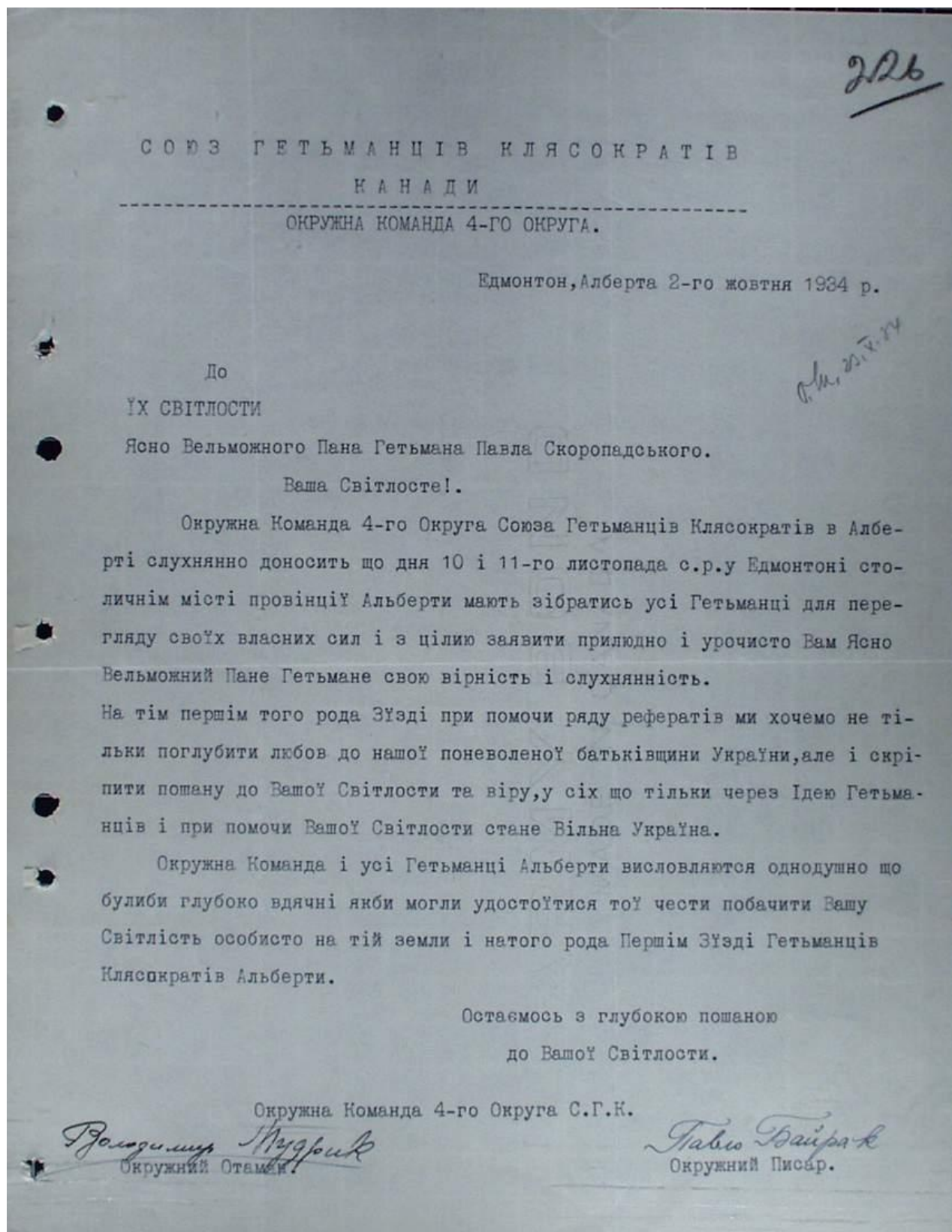
№ 150

Лист С. Шемета Наказного Отамана С.Г.Д. в Америці

№ 151

Лист С.Г.К. Канади до П. Скоропадського

№ 152

Лист О. Боднаровича до інженера

ДВОТИЖНЕВИК
Література • Мистецтво • Наука
Громадське життя

Львів, РИНОК 9. — Тел. 76-14.

Львів, дня 19-го червня 1935

Високошанований Пане Інженер!

Вибачте, що звертаюся до Вас, хоч довгий час не знав. Дякую мені звернутися до Вас п. д-р Карл Лосський, якого я прочув інформаций у своїй справі. А саме, хотів би я вийти в календарі „Український Живий“, який буде, тим мені передувати, статистичу про українську легіонарську школу та її узагальні про відділову організацію, яку створили німці-державники в Америці. До того мені потрібний матеріал інформацийний та цей календар — ілюстраційний. Задаю Вам, Пане Інженер, чого у Вас або в кого у когось про кого Ви знаєте цю дугу дітишки мітанів, гарна та взагалі відділових відділів при виравах чи в галі ошат. Ви зробили б велику приємність „Українському Товариству допомоги Живим“ у

Львові, з дозволу якого редакція календар, який Ви хочете почати надіслати матеріал про організацію та дітишки. На всякий випадок прошу Вашої ласкавої відповіди у цій справі та залишаюся з високим до Вас пошаном

Осип Боднарович

Рекорса:

Львів

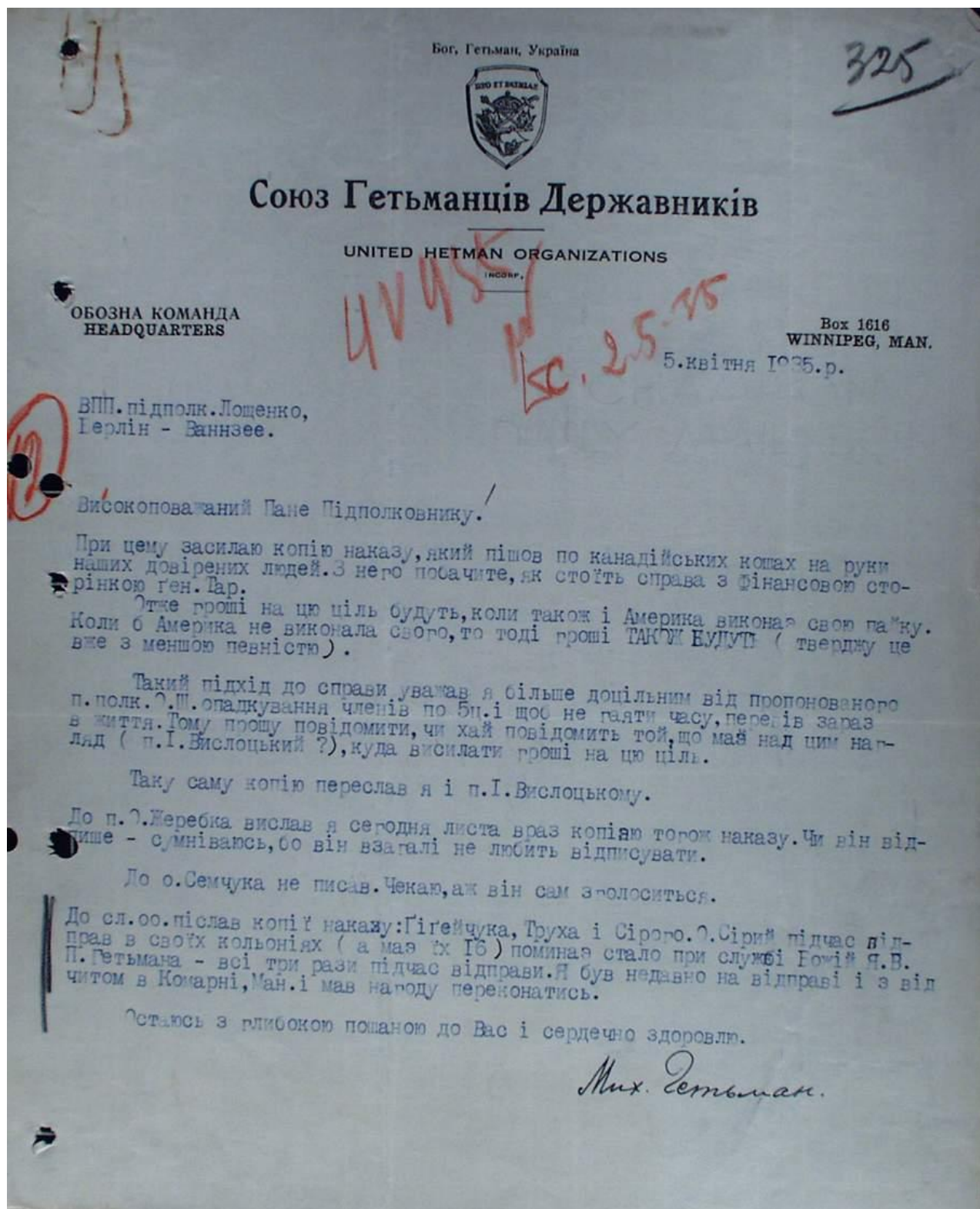
Ринок 10

„Nasho Strich“

Осип Боднарович

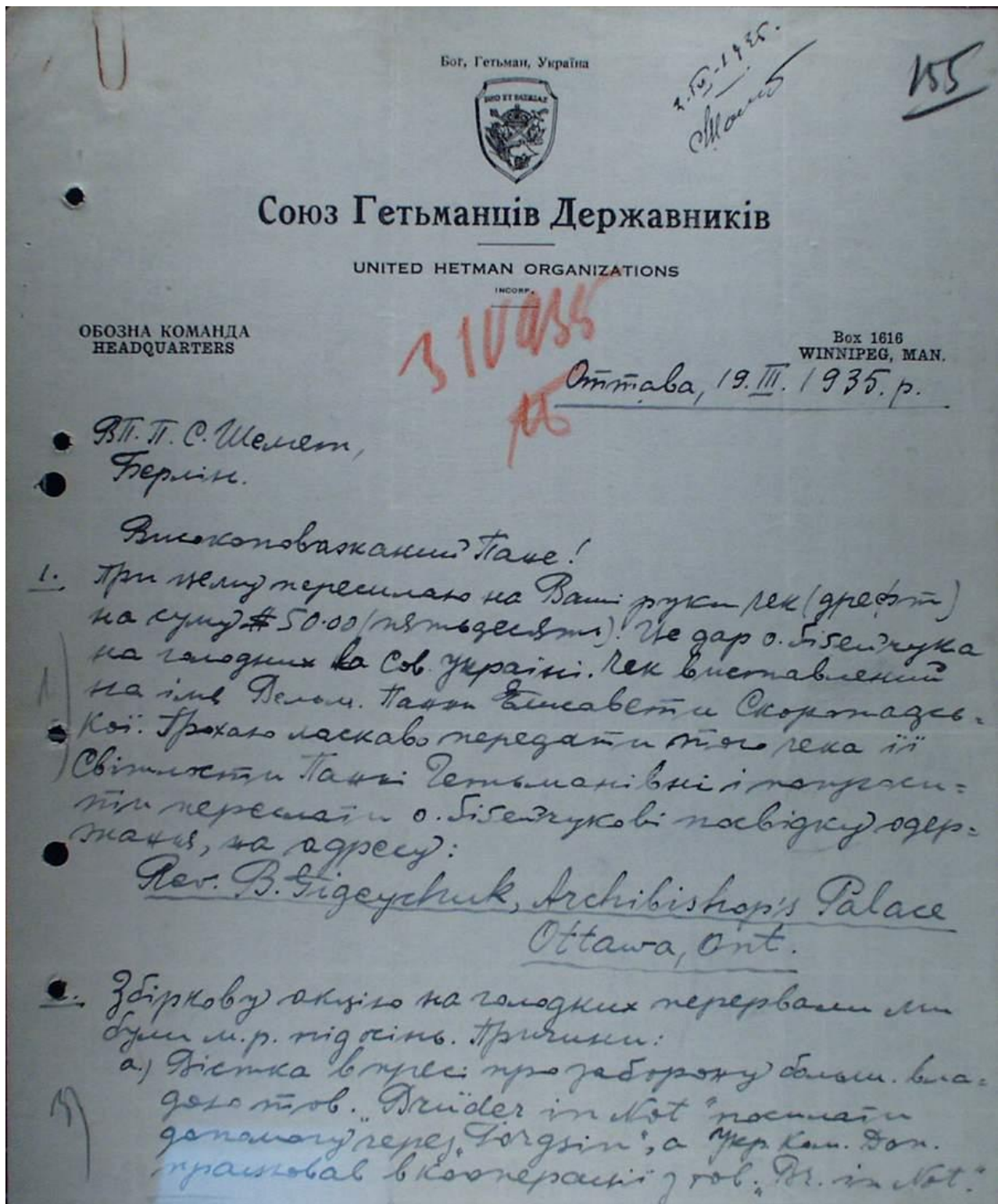
№ 153

Лист М. Гетьмана до підполковника Лощенко

№ 154

Лист М. Гетьмана до С. Шемета

-2.-

5) Преса переслана була містичнім вісником 156
про царя.

Тепер кончеє газет (преса Герста) в Києві
і перебрав містичне спадати свого кер-
снадення Докера про царя, як також і фотот-
рафії. Тепер зробивши буде газетні акції.

3. В тепер в Оттаві. Завтра відіду до Рівнінгоу.
В Оттаві зроблено верірок на моє прибуття.
Тіграс того ввечері ~~в~~ діти місцеві
Фіг. Мамі Киттирх обвіх обвіти в дів д. Р.
Т. Семіана на мої руки. Француз на кава
не відомити про не їх Світлицю д. Р. Там
Семіана.

4. Про Серкава довідуюсь. Ще не довідався.

5. Що до авіації, то в Канаді нічого не робиться,
а більше думе маю (весь Сігріта). В Торонто
заседало було мей. микау, де урешки
наші мейні самі за науку. Вмешало
було 4х. Тепер замінює одні, що бере
курс. "Звеш" про не доведено, другі -
всіх відомі додам свого, і впрямі зміни
пора. "Звеш" - не теперішній. Укр. Робітни-
виз мій ввечері ввечері.

На що в програми кілька літучих
світ в Канаді. Зміни призначено.

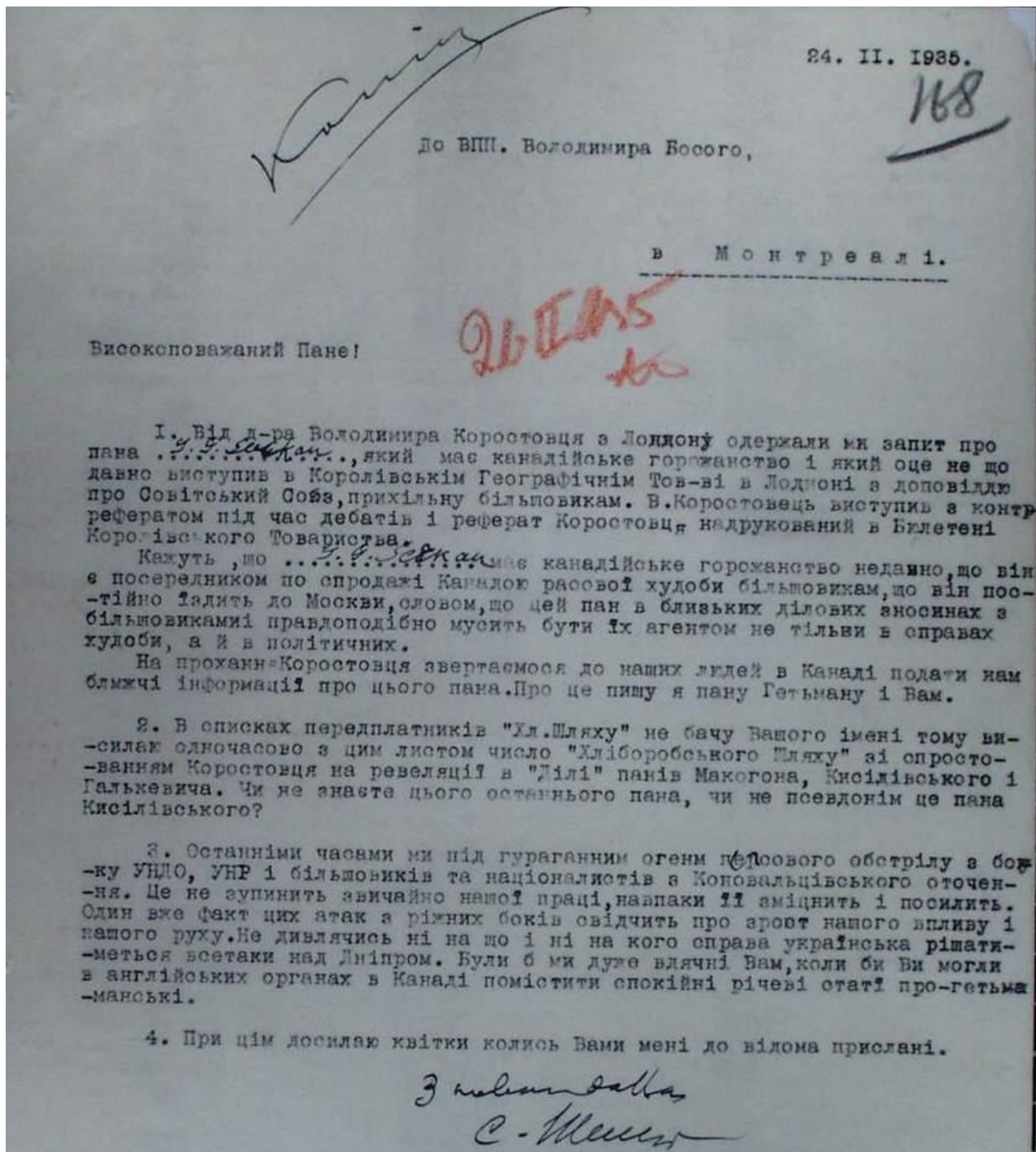
В Оттаві в "Рекор" мейні (власність мейора
Калека) на мейому відіграти про бачення
визи бачи і бачення. Тіграс відіграти
переривати і ми їх по одному виводу
ми з самі. Не отримав. Присмирив.

Сергено зуровно

М. Семіан
(обертати)

№ 155

Лист С. Шемета до В. Босого

№ 156

Лист М. Гетьмана до підполковника Лощенко

Binniger, 9. січня 1936. р.

788.5 ELKIN AVE.

ВПП. Підполк. Лощенко,
Гетьм. Управа, Відділ II.
Берлін - Ванзее.

Високоповажаний Пане Підполковнику!

Статут, а власне копію його я одержав. Перечитав уважно і - чудесний. Просто люююсь ним. Ех, коб так можна було поставити після нього організацію! - але так точно. От була б організація! На жаль, то тільки так на папері. А в дійсності куди, куди?.. Роситься, що можливо в наших відносинах. Але добрий Статут - це перша річ в організації, бо хоть не виконується того всього, бо не можливо з причин фінансових, а через це з браку активістів, але знається що і як треба виконувати. Такого Статуту нема напевно в українців на цілм американськм континенті. Тепер напевно від нас будуть брати взірць Статута інші українські організації. Це просто "MEISTENSTOCK". Скільки він коштував праці! а скільки орієнтаційного змісту, бо сама праця тут не поморла б була. Слово - а захоплений ним. Як то досре, що Ви анайшлись в Гетьм. Управі. Та... мало, як я вже згадав, активістів у нас; зовсім мало. І найкращі статуті і плани нічо не варт, коли нема відданих справі людей, що ті плани переводили б в життя. О байдушність і недбалість розсмають - сі енергії тих нечисленних одиниць, що віддаються справі із самопереченням. Страшно хорий наш народ; а висдоравлиє з тої хвороби дуже помало. Але - буде це дуже велика праця, коли хоть зробиться його нешкідливим - коли страшна сила його пасивного опору буде знеутралізована.

Одиноке місце слабе, що я його закримітив в Статуті - це Артикул XVIII. про Генеральну Раду. Сласий тому, бо для вибору 2-х рілових членів з Округа на Раду призначені, спеціально для тої цірі скликані, Загальні Збори Округа. В Америці така постановка справи з досра, бо там Округ - це одно місто, де з кіль на, або кільканадцять відділів. В Канаді Округ - це нераз терифорія така, як прим. Україна. Поодинокі відділи з порозкидувані на сотки миль один від другою, тому таких зборів перевести неможливо. Більше слабих місць я не замітив. За Статут ГРАТИМІЮ.

Пан Омець звернувся до нас в справі свого приїзду до Канади. Він вже тут був колись. Тоді були ще ліпші часи, але він і тоді мабуть не дуже мав успіхи до до фінансів. Тепер куди тїще. Приїде на концерт в неділю (не вільно продавати квитків вступу; ідуть за дозволівною жертвою) людей повна зала, аж тріщить (прим людей 300) а приходу яких \$10.00 - \$12.00. А коли дається виставу в суботу, щоб можна було продавати квитки і ті квитки продаються в трое дешевше, чим колись - не при дуть. Далше - який концерт можна дати одному чоловікові? Народ привик, що то має бути ціла купа програми і різноманітна, за того "нікль" (5ц.), що він його кине на тацу прийшовши з цілим своїм гніздом. Державна допомога, що її беруть цілими роками, здеморалізувала людей і вони тепер мають те переконання, що вони розлять ласку, коли приходять на підприємстві і "савляться" дві, або й три години за 5ц., або й цента; бо з й такі! Отже поїздка п. Омця була б безнадійна. Він не міг би навіть коштів залізничі покривати своїми присутками, не беручи вже під увагу коштів переїзду з Європи і назад. Організація мусіла б журитися і фінансувати п. Омця. А організація наша стоїть фінансово дуже оідно. Тому я п. Омцеві представив, як справа мається і повідсмиь його, що ні, як не можливо вислати йому запрошення, хоть ми дуже а дуже хотіли б бачити його тут. Коли б ми були б багаті, то відложили б на ту ціль пару сот дол. і готово. А та, що ж?....

Гольшевиків б'ємо на голову. Чого не може росити жадна інша укр. організація тут, бо не має ніякої програми для робітництва. Ми маємо Класо-кратію - пров. союзи. Гольш. в публичних відчитках порівнює до того ж самого капіталізму, де робітник з наймитом, бо працює на не своїй фабриці. А чи та фабрика належить до приватного капіталіста, чи до одного капіталіста-держави - це в'є до тої купи, що мають владу, то яка різниця? Росітник був наймитом і з наймитом. І тут даємо вихід: - Робітництво може бути власником своєї фабрики, що на ній працює само - приватна власність. А як, чи на підставі кооперації, чи на підставі акцій, чи як там, то це вже справа самого робітництва. Робітник повинен бути в своїй фабриці, де він працює, на такому самому положенні, як прим. хлібороб на своїй землі - власником, що не боїться, що його можуть з праці усунути, що має при тій фабриці свою хату, свій город, оловом - що є одним з господарів свого краю барстату, праці-фабрики. Співпраця з др. гими продукуючими класами і т. д. ... Інтелігенція має б'чити робітництво, як краще зорганізуватися, як краще з природою боротися, але не проводити робітничим рухом, як це роблять прим. інтелігенти з III. Інтернаціоналу, бо - бо вони на робітничих не розуміються, бо самі не беруть участі в продукції матеріальній і не мають матеріальної сили, але з залет-

↓ СПРАВА X

- 3. -

ні матеріально від ~~заводів~~ продуцентів. Самі робітники повинні займатися політикою, отже бути у проводі, бо "кращий лад в світі можна створити кращою і краще організованою працею", а ту працю краще організувати можуть тільки ті, що самі беруть у часті в тій праці; вони на тім найкраще розуміють ся. Вони найкраще знають самі, чого їм треба. Так само і кожний чоловік найкраще знає, чого йому треба і ніхто інший не може йому цього краще вказати, крім нього самого. Отже на тій підставі повинно робітництво стати і повести організаційну працю, що увінчалась би тим, що робітники замість бути наймитом на не своїй фабриці, стає би господарем-власником на своїй власній фабриці - кооперативній, чи колективній, в залежності, як би він собі то ухвалив в лиці найкращих з поміж себе людей. Щоб це сталося, то наперед мусять бути створені такі умовини, щоб не стало тої сили, що ~~не дозволяє робітництву~~ не дозволяє робітництву такий лад Класократії завести. Цю силою на наших землях є більшовики-інтернаціональні нероби інтелігенти з третього Інтерн., що нічого не продукуючи, ані на продукції не розуміються, живуть легким і вигідним життjem галапаса з праці продуцента - робітника і хлібороба. Отже ту запору-більшовиків треба усунути. Добровільно вони не вступляться. Треба ~~заставити їх силою~~ вигнати їх силою - зброєю. До сього, щоб його вигнати треба одного проводу. Тих проводів є багато і судити поміж собою сваритися за першенство, так як це було в 1918. і 19. рр. Отже мусимо брати провід такий, що другого такого нема, що нам прагди наші залишили в спадщині. Це Гетьман України і т.д. А тому, що укр. роб. клас є за слабкий, що міг з тим справитись, тому мусить робити це і кооперації з іншими українськими класами і т.д. тому.

Ось така наша "програма" при наших публичних відчитях проти більшовиків, що на них приходили давінше й більшовики увірені, що їм нема що побити лектора з українського національного табору. Але, коли зайшли в усну перпалку з лектором, і зістали кілька разів побиті так, що саль лягала від реготу, перестали і самі приходити і пускати своїх членів, щоб ті ходили на наші відчиття. Все на ту саму годину того дня роблять щось у себе, щоб не пустити своїх членів. Тепер присилають своїх довірених одного, або двох для інформації.

Ми намагаємося на те, що більшовики обіцяли бути робітництву фабрики, а хліборобам землю і здурили їх, бо ані фабрик ані землі не дали, але ще відобрали і ту землю, що їй селяни мали. Більшовики ставлять прим. питання: "а де ж гарантія, що нас гетьманці колись не удурять, коли ми їм повіримо?" Ми їм відповідаємо: - одурити можуть тільки ті, що щось обіцяють, так як от більшовики обіцявали заки прийшли до влади. Ми гетьманці не обіцяємо робітництву нічого, бо самі нічого не маємо. Ми їм кажемо, щоб вони організувались і на засадах класократії здобули собі те, що хочуть мати - власну фабрику - своє власне робітниче господарство. Як собі поставити, так і спати одудуть. Зорганізуються і здобудуть - добре; одуть мати. Не зорганізують і не здобудуть - не одудуть мати, бо ніхто інший ~~за~~ - жадний інший клас - їм цього здобувати не захоче з тої причини, що той інший клас в першій мірі буде давати, щоб для себе здобути - так от прим. як клас непродуючої інтелігенції з III. интернац. подивляється на себе, скориставшись з того, що робітництво пішло під їх провід і допомогло їм здобути владу. А дежаба ані ніхто інший нам не зможе перешкодити переводити це в діло, бо ж переводити будемо ми самі - зорганізовані в своїх проф. союзах робітники, хлібороби і т.д., отже ми самі будемо тою "державою". Ну, а ми самі себе на певно не схочемо одурати.

Ось так більшовиків само "в дребезги". Це вищість нашої ідеології над більшовицькою. Але ми знаючи, що собою представляє роб. клас на Україні і не сажаючи бути демагогами, говоримо робітникам, що то все може статися тільки тоді, коли роб. клас України буде зорганізований і навчиться управляти фабрикою; бо, коли б він того не вмів, то і фабрик не зміг переобрати під свою керму, бо це було б шкідливим і йому самому і державі. А навчитись він може тільки від теперішніх фабрикантів, цесто теперішніх буржуїв-капіталістів. Відтак дасть їм нагороду працювати далі на фабриці, яко організаторами продукції -

- 4. -

спільної вже фабрики. А щоб праватна власність не довела знов до скупчен-
на фабрик в одних руках - буде знесена спекуляція і контроль держави бу-
де заведена, а як і в яким виді, то то ухвалить собі робітники в лиці своїх
- висланих - зпоміж себе найкращих своїх людей, по збудованні *чуж. чертави*.
Вназую на синдикалістів, що й вони до цього стремлять - до зорганізо-
вана робітництва на класових, а не партійних засадах.

Робітничі спілки, яко відділи *будучого* У.С.Р.Д. можна було б легко потьо-
рити по цілій Канаді, але треса грошей, щоб можна було мати хоть з 5 таких
людей, що займалися би виключно тою справою і не потресували журитися, що во-
ни завтра будуть їсти. Того не маємо. Я самий, відрікшись своєї власної бу-
дучности, віддавшись цілий організаційній праці, переїхав цілу Канаду і Аме-
рику. Кочував майже три роки. Але.... хіба ж один може що багато зробити?
Нарешті його енергія мусить вичерпатися, а нових - таких самих - не вид-
но, бо кожний занятий своїми справами про кусок хліба, а ще й до того має
прим. родину. І не маю родини, то можу собі на це дозволити, але інші не можуть.

Ось така наша праця поміж робітництвом тут, в Канаді. Думаю, що докладно
описав. А описав тому, бо, коли й там коло робітництва нашого заходжується,
то це потрібне буде Вам, бо це вже не теорія, а перебута нами практика.

Вам, думаю, іде "У. Робітник". Я писав кілька разів, щоб вислали і навіть
своїх грошей \$3.00 післав на кошта пересилки "У.Р." за кордон. Вони не напи-
сали, чи висилають. Думаю, що так. Але все ж таки я знаю, що це "русини" і то-
му прошу повідомити, чи одержуєте. Маю одержувати п. Скоропис, п. Шемет, І. Висл.
і інші.

Тому 3 роки наші більшовики тут були розкололись на сталінців і троць-
кістів з 4. Інтернаціоналу. Троцькісти видають свій двотижневик "Робітничі
Вісти", а Сталінці свій щоденник (ті мають фонди) "У. Рос. Вісти" і ін.
Цього року прийшов інший розкол. - так звана "Лосайщина". Лосай - це був.
їхній редактор через 16 років. Вістки з України про голод, про розстріли
українських комун стів, про добре їм відомого тут Ірчана і Сембая, що їх
десь там запроторили, коли один з них поїхав туди працювати, а другого де-
портували звідти влади за ширення комунізму, після 3-х літ в'язниці, спричи-
нили оцей розкол. Атакують "правовірних" лідерів що тіють поклони перед
Постішевом, бо сьотся за свої посади і т.д. Видав Лосай брошуру "За дійсне
визволення положення на Рад. Україні" і оцілав видати ще книжку і ще брошуру.
Розкривав "во все". Це дуже вдарило по більшовинах тут. Багато повідступало
з організації. Багато повикидали. В Центр. Комітеті кількох "зрадило". І Лоса-
йці тепер вже вирентували льокаль і задумують видавати свою газету. До них
піддаються троцькісти і хочуть з ними творити спілку. Ще не знати, як буде.

Два дні тому, на Різдво було в нас 35 степенів ниже зера по Фаренгайту.
Тепер вже пустило. Пустило зараз на другий день. А бувало тут в Канаді і 60
і 70, тільки не у Вінніпегу.

Ширий привіт і пошана

М. Гетман.

Копія

- 1. -

В. П. Тан
Никифор Яковлевич Григорієв
у Троїзі.

Мікаго, 8. XI. 1936

173

Високошановний Никифор Яковлевич!

Ви мабуть вже були зачубили всьому надію одержати від мене якусь відповідь. Та з уважав своїм обов'язком відповідь дати на Ваш лист лист з 8. ІО. VIII. 1936, хоч і з запізненням. Я чекав на поворот з рідного краю нашого делегата, п. М. Т. що є наг. нашої організації в Канаді, без якого я не міг говорити за канадійську область СТО. Він прибув до Мікаго лише на коротку зупинку. А потім я чекав на приїзд до нас Троїзі. Тоді-то, через якого і хотів передати Вам цього листа, з огляду на справи, що торкаються доі лише українців і ніхто крім нас про них не сміє знати. Отже, думаю, що Вас тепер має бути ясним, чому я так пізно відповідаю.

Насамперед прошу прийняти від мене найширшу подяку за отвертий тон Вашого листа. Ви не помилились — ніхто не використав надане думку для політичної спекуляції. Чесні воляки зуміють добувати державно-національну та товаришескі зобов'язання.

Тепер щодо самої справи. Я поділяю думку, що скликання такого українського національного конгресу на нинішні буми Кармиски для загальної української справи, але при певних умовах, про які коротко скажу нижче.

А перш за все мушу сказати Вам, що організація Гетьманців Версавників за океаном не провадить своєї самостійної ні внутрішньої (між українством) ні зовнішньої (між українським світом) політики. У нас все іде по лінії, спільно з нашими центрами в Європі наміченими, виробленими і санкціонованими. Це не знають, що ми в різних країнах не маємо повної автономії і самодіяльності, але органі-

-2-

заційна дисципліна примусе нас триматися
напрямних санкціювання Центром. Отже,
коли хто з українців чи українських національ-
но-політичних організацій хоче заключити
певну умову співробітництва до війни Геть-
манщини державниками на всій світі су-
часній, повинен насамперед порозумітися з
Гетьманським Центром безпосередньо, чи не-
рез місцевого представництва. І в залежності
від такого порозуміння, може одержати най-
вищу підтримку від Гетьманських органі-
зацій. В різних українців ми відокремили геть-
манців. Я хочу сказати Вам це ясно, щоб не
було жодякого непорозуміння. Із цього конкретні
висновки Ви вже самі зробите.

Тепер хочу сказати свою думку щодо само-
го того конгресу. Я швидко переконаний, що ко-
жний конгрес мавби лише тоді принести певну
користь для нашої національної справи, як-
ли б всі ті, що зберуться на цей конгрес, на-
перед узявши своїм рішучим признами:

1.- Що в 1918 р. українські демократичні і со-
ціалістичні групи зробили коловсальну істо-
ричну помилку, що не писали свого представ-
ництва до уряду Я. В. Пана Гетьмана Пав-
ла коли він закликав їх зорганізувати пра-
вительство України в Гетьманській дер-
жаві (в перші дні об'їзду Гетьманом ви-
ди на Україні) і

2.- Що всі українські демократичні (і т. д.)
групи зробили коловсальну історичну помил-
ку в листопаді 1918 р., коли підняли повстан-
ня проти Гетьманської Влади, при такій
страшній зовнішній ситуації.

Сконстатували ці дві основні речі, кон-
грес цілком зовсім міг би прийти до
висновку (коли в нім візьмуть участь пра-
вдиві компріоти!), що далі ми, Україн-
ці, можемо успішно проводити нашу визво-
льну боротьбу лише під одним державно-
національним проводом, коли справді хо-
чемо зібрати всі наші національні сили
той камені групи чи одиниці дати їм
завдання, аби вона дійсно більше сприя-

нилася до визволення нашого Народу з того рабства, в якому він перебував вте цих сімнадцять літ, після нашої державної катастрофи над Дніпром.

Розглядаючи - як справу Одного Провідника для даальної визвольної боротьби Українського Народу, ми з Вами мусимо бути чесними у визначенні ситуації і признати: а) що в усі періоди новітньої нашої боротьби за державну самостійність Українського Народу, починаючи від літа 1917 року аж до чіткого зупинення тої нашої державної самостійності, фігурували лише потири найпопулярніші особи, про яких увесь політичний світ знає, а саме: голова Центральної Ради Михайло Грушевський, Гетьман Павло Скоропадський, Голова Директорії Володимир Винниченко і Голова Отаман Симон Петлюра. Два із них вже померли, поповнивши незадово перед своєю смертю такі національно-політичні блуди, що їх і не смілося робити, напр. Панові Гетьману Павлові, проти якого вони повстали піднімали. А третій - ще живе, обернувшись в політичний труп, завдяки своїм безглузким політичним ливоскокам. 5) і залишився в живих лише один, діючий, добрий до великої державно-національної праці - це Пан Гетьман Павло. І ніхто із нас, коли ми будемо совісно міркувати, не замине Панові Гетьману Павлові, що він мав, не достойно тримав український національно-державний прапор на чужині, куди він потрапив не по своїй волі, а з примусу нашого загального ворохобництва з перед вісімнадцять літ.

Чи-ж нам треба, ще "вибирати" Провідника, коли чийого міст нами нема сьогодні, і не видно, щоб він був завтра, позавтра і т.д. А без такого Провідника годі навіть думати, щоб такий конгрес міг створити орган, що був-би авторитетним і дія-

своїх і (особливо воїни!) на зовні (див. нум-
рих).

Хоча-б Конгрес дійшов до цього висновку і
рішення (що дай йому Боже!) тоді, розв'язав-
ся, воєнно було-б і скашати його, варто було б
витратити на це і енергію та матеріальні
засоби.

А щодо самого конгресу чи виділеного із нього
ого відповідного органу - йому б йому не вбачу-
тися в ширшу раду при Провідникові - Геть-
манові на курлянді. Чому, напр., українським
демократам та соціалістам не засвоїти
тактики своїх товаришів з II-го Інтернаціо-
налу та не встановити своєї модальності
до українського Провідника - Гетьмана,
яке підт, на курлянді? Вони-б всі, як рад-
ники і дорадники при Провідникові - Геть-
манові, закріплюю-б до праці над вироб-
ленням таких різноманітних соціально-еко-
номічних та інших реформ для майбутньої
самостійної держави Української, що зовсім
не підминаю-б навіть існуючої соціалістич-
ної частини. Що все було-б скероване виключ-
но для майбутнього блага українського на-
роду і державної доцільності.

Що торкається формальної справи вста-
новлення певних взаємовідносин з Провідни-
ком та справи визначення всього цього на
зовні, то все це річ другорядні і їм мов
на душі легко уявити, після порозумін-
ня і відповідно тим умовам, серед яких ук-
раїнство перебуває на рідних землях і поза
їх межами (з огляду на увазі специфічні со-
ставини в деяких європейських країнах).
Важче бачо - що в такому випадку ми всі
були-б заправлені до одного плуга, і кожен
підтягнув-би в тім напрямку, який був-би
йому вказаний та який допомагав-би
стимулювальний органі.

Інакшого виходу я не знаходжу. І кажу
це не як гетьманка, а просто - як Укра-
їнець, що літні роки свого життя вже
віддав українській національній боротьбі,

знаю добре нашу новітню історію, як та-
кож добре знаю і сукасність нашої еміграції,
це лише передувало життю українська думка.
Чи ця можливість горстокка мого думок, чи-
ро і твердо висловлення, спротивлявся до
створення правдиво єдиного національного
фронту між Українцями - Я не знаю. Прошу
їх прощити всім, хто береться до скінки-
ня того націон. конгресу.

Щодо самого списку організацій, які прох-
аються запросити до участі в Конгресі - бачу
чимий ряд дивовиждів. Там, напр., відсутній
дві міст. громади, а кому не бода? Або - відсу-
тній ані жодної соціалістичної партії, а
кому не бода? (Признаюсь, що я навіть не
розумію, що - це власність, тепер в рішеннях
між ними україн. соціалістичн. партіями?!)
Або - ніхто із нас не знає, що то є "Українське
Трудове Об'єднання в Канаді" чи "Українська На-
родна Рада закордоном"? Не бачимо в списку:
фронт "Націон. Єдності в Галичині" або "На-
родн. Помочи" та "Провидіння" в Злуч. держав.
вона, що є тут великим запомог. товари-
ствами. Також треба знати, що в Злучен.
держав і в Канаді вже нема Гетьм. Сі-
ней, а наголосить є Союз Гетьманців держав.
ників (з 1934р.). Це лише головні заува-
ження щодо списку.

Оце тимчасом усе, що я можу сказати у
відповідь на Вашого щирою листа. Сердечно
бажано Вам найбільшого здоров'я і усіх
благ!

Зі щирою пошаною

Александр Дімакова

№ 158

Лист М. Гетьмана до Д. Скоропадського

БОГ, ГЕТЬМАН, УКРАЇНА!

Україні Один Шлях, —

Один Гетьман, Один Стяг!

34

26 VII 44

45

Союз Гетьманців Державників
United Hetman Organization

Обозна Команда
HEADQUARTERS

WINNIPEG, MAN., — Торонто, 14. липня 1934.р.

Вельможний Пане Гетьманич.

Листа з дня I.VII.я одержав. Одержав і матеріали про справу Д.Д.не думаю, щоб Д.Д.хотів заціпатися з нами, бо буде боїтися, щоб не потрапити під категорію кривоприсяжників. Хоч свистуни говорили - цебо пускали чутки: "Чому конче Скоропадський має бути гетьманом, а не Дорошенко", але я думаю, що вони це так самі і, без його відма. Зрештою побачимо.

Згадуваного в листі з I.VII.листа з 14.VI.я не одержав. Він певно був післаний на Вінніпег, на скриньку поштову й завернули його, бо наша банка була під цензурою з причини неправильності що до переведення базару в Вінніпегу: не дозволяється робити базарів через пошту, ми не знали й зросили й попали в конфлікт з поштою. Чому всі наші листи й посилки мандрували назад. мабуть було так і з тим листом. А тут, в Торонті, вже від дня I.VI.

Загально про Д - а передав я до Вінніпегу.

Одержав я листа від полк. О.Ш., що літак марки Стінсона на 225 к. сил і на 9 циліндрів, зо шкоростю 150 миль на годину - куплений і 22.VIII.буде посвячений (з 1 і 6.вересня наш Роб.Зїзд у Торонті). Радіємо, що будемо мати нагоду гостити в себе Вашу Вельможність.

Зїзд У.Н.О., що на нього приїхав був ген.Курманович, з Америки Ляхович і Сеник - не вдалось. Хотіли зробити велику пропаганду й не вдалось. наш член, о.Пеларх Саскатуна не посвятив їм прапора. Вручили несвячений. При тій церемонії були (вони самі подають) около 1000 присутних видців. Самі пишуть "около". Отже, можна рахувати, що було напевно 500. А це нічого в порівнянні до натуги (генерал з краю, "герой" іт.под.) Тут люди йдуть, щоб бодай подивитися на генерала з краю. От, не пішли чомусь. Видно, що вже надоїло. 1934.р. в дерьенті, на глухих фармах, на кінці українського поселення в Альберті, прибуло поєрх 3,000 на наш Зїзд. І нікого з "героїв з краю" не було, ані генералів.

Свистун пустився по Канаді й взивав українців "до об'єднання в обороні правди" - проти С.У.С.а й Автокефалії з її теперішнім єпископом Теодоровичем. Одержали ми допис з Ріджайни від одного православного священника, гетьманця, що має парохію в недалекім Мус Джо. Не знати кого Дорошенко буде слухати - Свистуна, чи Стечишина й о.Савчука. Про запросини Д.Д - а не може бути й мови, бо ж хто платить той приказує куди йому їхати, а куди не можна. Тут проф. не буде паном своєї волі. Мусить слухати старших від себе".

Цього тижня "У.Р." не вийде, бо ремонтуємо лайнотайп. Відновлюємо, щоб можна було ширше розмахнутись.

Останься з глибокою пошаною до Вашої Вельможности

адміністратор Теодоровича
М. Гетьман

Матоський знає - це свистунів чинник.

№ 159

Відпис П. Скоропадського єпископові С. Подсдамському

В і д п и с .Б е р л і н . 18.8.1938. 201Його Прроосвященству
Єпископові Серафимові Потсдамському.Ваше Преосвященство,
Високошанований нами, всіми православними Українцями, Владико !

В днях глибокої журби, коли чиняться в Польщі неймовірні утиски православних, коли на Холмщині й Підляшшю руйнують православні церкви, арештовують невинних служителів православної віри, коли знущаються над православним населенням і поводяться з ним як з худобою за те тільки, що воно стоїть за свою віру православну — ми православні Українці, підтримані всіма Українцями без різниці віроісповідання /проти переслідування Православної Церкви виступив у польському боймі галичанин посол Др. Баран, що сам до Православної Церкви не належить/ і без різниці партійно-політичної приналежності, звертаємось до Вас, нашого православного Владики і прохаємо Вас подати наш ревний протест проти такої ганебної поведінки польського уряду в відношенні до Православної Церкви і всього православного населення в Польщі, що непохитно стоїть за віру своїх предків.

З великим жалем бачимо ми, Українці, що польський уряд нічому не навчився, що в 20-ім столітті він іде тими ж шляхами що й у 16-ому й 17-ому століттях: такі ж самі переслідування православних Українців, такі ж самі знущання, такі ж самі з малими змінами й муки їх. Ми протестуємо всією силою своєї душі проти таких вчинків польського уряду !

Всі Українці, розкидані по цілому світі, підніматимуть всюду свій голос протеста, доки громадська думка всього світу не осудить з ганьбою такі вчинки польського уряду. Ми маємо підстави думати, що навіть частина польського громадянства з огидою відвертається від того, що робить теперішній польський уряд, настільки гідка вся діяльність останнього в відношенні до православних Українців.

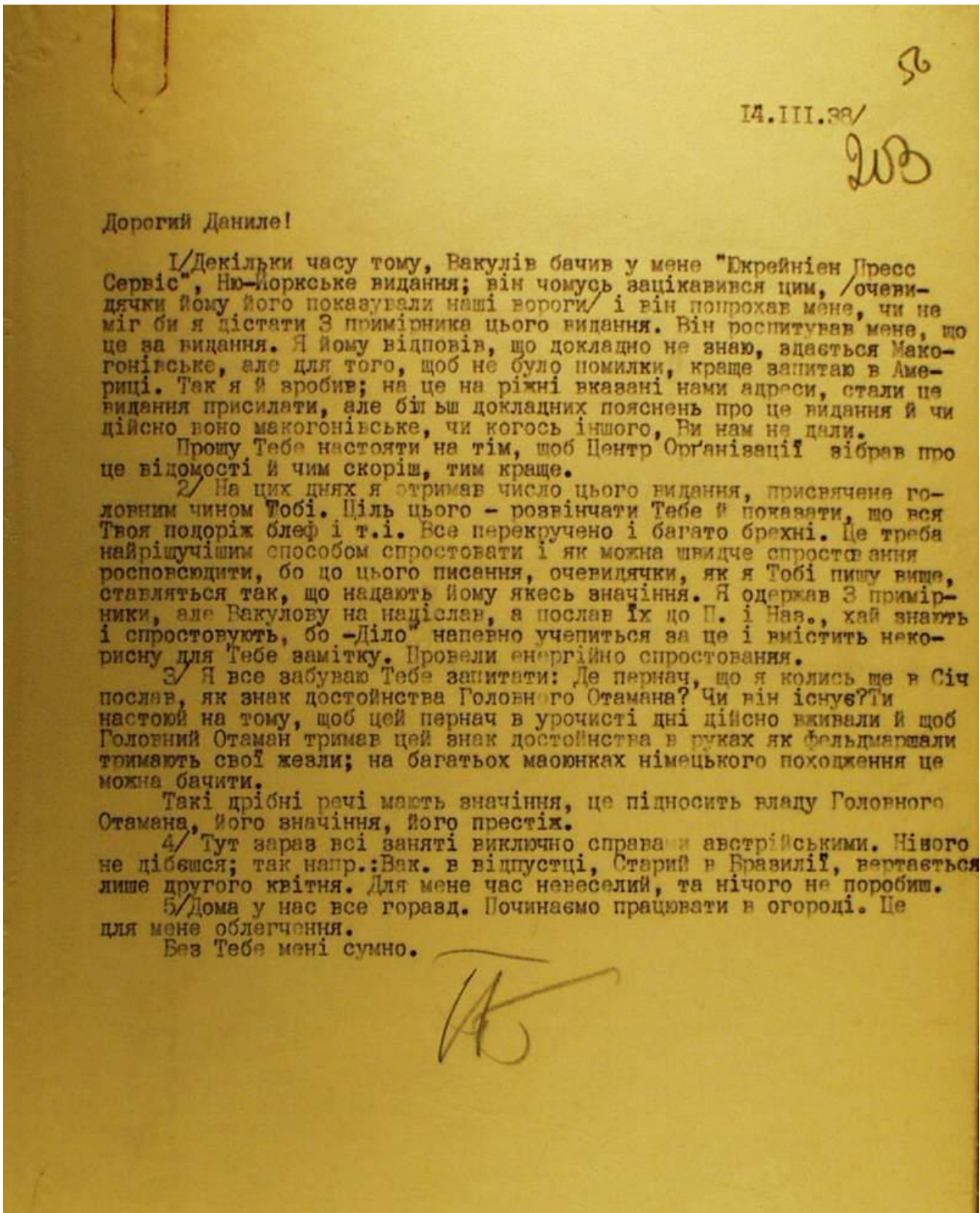
Я й ті Українці, що зі мною суть, віримо, що Ви, Ваше Преосвященство, зумієте поставити під розгляд на Соборі це питання, що ми його піднімаємо, та видучите його від загальної боротьби. Ми змушені просити Вас про це, бо маємо відомості, що наказав і Православний Собор, що засідає під цей час у Карловцях, не вільний від політичних впливів. В даному випадку треба було б розглядати це питання виключно з точки погляду недопустимості переслідування християнської релігії в державі, що називає себе християнською, в країні, що всюду оголошує себе заборолом проти варварства і большевизма. Ми протестуватимемо всюди, але наш перший крок у цьому відношенні звертається саме до Вас, нашого православного Владики. Віримо, що Ви нас підтримаєте. Віримо твердо, що Собор — не зважаючи на різницю політичних настанов між нами, Українцями, і більшістю Собора — зважить розглянути наше прохання і віримо, що Православний Карловацький Собор найде зі свого боку шляхи, щоби кріп припинити це варварство, що його допускаються Поляки над православними Українцями в Польщі.

Поручаючи себе Вашим святим молитвам, прошу Ваше Преосвященство прийняти вислів моєї найглибшої до Вас пошани

Павло Скоропадський р.в.

№ 160

Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського

№ 161

Лист від Головного Обозного С.Г.Д. Канади до Д. Скоропадського

Судбурі, Онт.
Воск 17го,
Дня 2 жовтня, 1938.

Ч. 142/38.

161

До
Вельможного Пана Гетьманича,
Стемфорд, Спол. Шер.

Ваша Вельможносте:-

Листа з дня 24 вересня, одержав. Гиро дякую. -
Відносно протестаційної акції проти поляків то вона вже почата. При-
міром в Калгари нам відділ вже зробив протест разом з другими орґа-
нізаціями. Писали мені з Торонто, що й там пригтовляють протест на
більшу скалю, бо перед вісчем буде передана промова через радіо в ан-
глійській мові.

Минулої неділі це є дня 25 вересня, одержав я те-
леграму з Едмонтону з підписами, В.Мудрика, П.Лазоровича, М.Шарика і
І.Ісаїва, щоб призначити від нашої організації відпоручників у Вінні-
пегу в цілі створення Укр.Національної Ради. Розваживши телеграму, я
написав листа др.Лацкову, щоб він, Загарішук і Малофій увішли до того
комітету як члени СГД з пересторогою, що я порозумівшись в тій справі
з Централей СГД йому відтягнути своє рішення. Рівночасно написав листа
до Централі пояснюючи ту справу. Коли Шаповал повідомив мене, що ра-
див др.Лацкову заступати СГД в тій Раді, але щоб уважав на її проки.
Рівночасно одержав листа від п.М.Гетьмана про подібну Раду в Торонто.
Отже показалося, що то УНО дало початок тому, бо хотіло показати, що
то тільки воно дбає про незалежність України. В нас в Судбурах УНО
в властиво їх відділ разом з парохією вже урядили такий протест а це
домагалися незалежності Закарпаття. Кудя вони післали той протест чи
домагання незнаю.

В Торонто вже сповія. Я просив п.М.Гетьмана, щоб
немішався до кошових справ, а кошам дав строгий наказ, щоб поважали
авторитет п.Гетьмана, яко Представника Гетьманської Управи. Мені пи-
сав п.Обельницький, що такого страшного ніко не було. Упевняв мене
в листі, що вони ніколи в світі не робили революції, бо це не їх ді-
ло.

Я особисто поважаю п.Гетьмана і дуже люблю його, бо
уважаю його ходячою гетьманською ідеєю. Яб ніколи не позволив, щоб
хтось другий заняв місце редактора. По другому, ані Сувала, ані Кор-
чинський, не годні силою заняти видавництво, ані торонтонські вони
не всілі поставити котрого небудь з них, бож видавництво є власністю
цілої організації і обозна команда яко найвища інстанція розпоряджа-
ється видавництвом. Корчинський це мій старий і добрий приятель. Але
я помимо того усунув його з редактора, це діялось тоді, коли, п.Геть-
ман був в Європі, а повірив мені видавництво У.Р. Отже запевняю Вас
Ваша Вельможносте, що видавництво У.Р. ніколи не почаде в элі руки.
це значить його управа.

Останься,

Вам відданий.

№ 162

Лист від Головного Обозного С.Г.Д. Канади до Д. Скоропадського

Монреаль-дня 28/го вересня 1938.

181

ІХ СВІТЛОСТІ В ЕЙМОЖНОМУ ПАНУ ГЕТЬМАНИЧЕВІ
Д А Н И Л У С К О Р О П А Д С Ь К О М У
у Сполучених Штатах Північної Америки-

ВАША СВІТЛІСТЬ:

182

Щиро дякую за обидва листи з днів 16-го і від 21-го вересня сего року, яких отримання зі всіма залучниками отсим стверджую. Відповідаю в поспіху:

1/Акцію в справі атаків на нашу православну Церкву під Польщею я ставлю на свійому ґрунті так: а/Не слід її зачинати сими днями-бо втратить всякий ефект, бо з огляду на ВІЙНУ ніхто на таку акцію не зверне уваги. Все зайняте Гітлером, Бенешом ітд. І жде що з того вийде. Якби Польща пішла війною по стороні Німеччини-якось з нашого боку нелюгідно було б її підгризати, колиб пішла по стороні Англії-також незручно тут в Канаді на неї нападати-колиб залишилася нейтральною МОЖНА І ТРЕБА. Се тільки моя думка-і висловлюю її шире. На всякий випадок психологічний момент моєї акції на тутешнім терені під сю хвилю не добрий, отже ждатиму на рішення І-го ЖОВТНЯ... б/Та помимо всего я постарався о докладний переклад листа Митрополита і відбиваю його в сотках по англ. Окремо пішло кілька десятків Вашій Світлості. в/Приготовляю /на психологічний момент/ чайний вечір-на котрий запрошу репрезентантів преси і поясню їм ситуацію-та вручу кожному готовий матеріал до евентуального друку. г/Єсєм в контакті з іншими укр. групами/негетьманськими/в Монреалі і дириґую ними для спільної акції. Про все і висліди-повідомлятиму Вашу Світлість./Православні групи о.Скляра від себе вже робили протест чоґо витинок з преси залучаю тутже.

2/Мій сусід не знає нової адреси Пана-о якого іде мова в останньому листі Вашої Світлості до мене. Се надійна людина-мав процес недавно із Жидами і ховається. Брошуру про него тутже залучаю.

3/Пенверн ще не "побідив"-але льоальний нашій справі і що раз то більше нагадується проти Росії. Витинок з останнього його виступу залучаю. Стою стало з ним в контакті.

4/Свого часу я приобіцяв рапорт про Макогона. Вдалося мені вирвати на пару хвиль меморандум про сего типа з кругів "УНА" і зараз його скопіював. Копію тут залучаю для Вашої Світлості. Решту більше знає Біберович. Можеб якось від него мож було видерти доповнення. УНО запевняє мене-що абсолютно з ним не має звязків

5/НАЙВАЖНІЙШЕ:ЯКЩО ВІЙНА ЗАХОПИТЬ ВАШУ СВІТЛІСТЬ ПО СІМ БОЦІ-І ЯКЩО ВАШІЙ СВІТЛОСТІ ГРОЗИЛАБ ТАМ ЯКАНЕБУДЬ НЕБЕЗПЕКА-ТО ПРОШУ НЕГАЙНО ПРИЙХАТИ ДО КВЕБЕКУ ТУТ ФРАНЦУЗИ І КАТОЛИКИ-БУДЕМ ВОРОНИТИСЬ ПЕРЕД ЧЕРВОНИМИ СКОРШЕ ЯК ДЕ-В КРАЙНІМ СЛУЧАІ ПЕРЕБІДУЄМО РАЗОМ З НАШОЮ РОДИНОЮ-А ЯКБИ СТАЛО ГОРЯЧО ТО ТУТ СКОРШЕ ПЕРЕХОВАЄМО. ВАША СВІТЛІСТЬ МУСЯТЬ РІШУЧО ПРО СЕ ПОДУМАТИ І ПРИНЯТИ НА ВИПАДОК ВІЙНИ МІРИ НАЙВІЛЬШОЇ ОБЕЗПЕКИ. ВАШІЙ СВІТЛОСТІ НЕ МОЖНА СОВОЮ РИЗИКУВАТИ АБ НАДТО... Я ДУЖЕ ТИМ СТУРВОВАНИЙ І ПРОМИШЛЯЮ РІЗНІ ПЛЯНИ НА ВИПАДОК ІЗОЛЯЦІЇ ВАШОЇ СВІТЛОСТІ ВІД ЄВРОПИ. А КОЛИБ ВЖЕ ВАЛИЛОСЯ ВСЕ-ТО МИ ТУТ ЩЕ БУДЕМОСЯ ТРИМАТИ ДОВШЕ-ЧИМ АНГЛІЙСЬКО-ПРОТЕСТАНТСЬКО ВІДЧУВАЮЧІ ВАРІЯТИ. ВРЕНТІ ЯКБИ ТРЕБА ВМЕРТИ-ТО ВМРЕМО РАЗОМ. Я ЦІЛОМ СЕРІОЗНО СЕ ВСЕ ПИШУ І ВІДЧУВАЮ І ПРОШУ О СКОРУ ВІДПОВІДЬ

Прошу Бога за здоров'я і успіх Вашої Світлості і
цілого Гетьманського Дому й

оставсь як все

№ 163

Лист Д. Скоропадського до Н. Гуля

47

Торонто, дня 25.3.38.

До ВПП. Головного Отамана,
Николи Гуля,
Шикаго.

Високоповажаний Пане Головний Отамане,

В додаток до вчорашнього листа подаю ще таке:

1. По отриманні Вашого листа від 8-го березня, в яким Ви робите конкретну пропозицію як налагодити фінансування видання книжки, якою зараз займається п. І. Ісаїв, я написав до останнього переказуючи йому зміст Вашого до мене. Я порадив йому зробити йому так, як Ви пропонуєте. Отже можливо, що п. Ісаїв звернеться до Вас з проханням пустити цілу справу в хід, так як мали на увазі. Прошу з свого боку прийти йому як найенергійніше назустріч.

Збірка матеріалів для книжки тимчасом наближається до кінця й можливо, що вже в скорім часі можна буде приступити до друку, як тільки буде урегульоване фінансове питання.

Від Головного Обозного п. Ісаїв має офіційне доручення видати книжку. Йому рівночасно дане право робити необхідні заходи для налагодження фінансування книжки. Така повновасть буде надрукована в слідуючій числі "Українського Робітника". Припускаю, що Ільчишин повновасть вислав також і до "Нашого Стягу".

Оскільки, для прискорення фінансування видання книжки, можна було б знайти позичково пару сот доларів/П. Ісаїв мені написав, що вони йому як раз тепер потрібні для замовлення цілого ряду кліш/, то було б дуже добре. Обміркуйте, що в цьому напрямку можна в Америці зробити.

2. В залученні пересилаю коротенького листа до Полковника Шаповала, який прошу ласкаво передати по призначенню.

Сердечно Вас здоровляю й бажаю всього доброго.

Щиро Вас поважаю

Данило Рогатинський

Стемфорд, дня

Нью Йорк Сити Бенк являється одним з найбільших в Америці. Гофман, має, як каже шведську і данську кров. Робить враження людини культурної симпатичної, вдумливої, добре поінформований в європейських справах. До Гітлера ставиться з повагою. Так само ставиться з симпатією їхніми ж до німецьких вимог в напрямку суцільних німців, які вимоги рахує оправданими з'являючись на справжні утиски з боку чехів, в чім був сам свідом підчас свого недавнього побуту в Чехії. З другого боку являється стопроцентним американцем в тім відношенні, що дуже цінить американські інституції, які на його думку дають максимальну заповнюваність внутрішньої рівноваги. Як Гофман так і вищезгаданий генерал О'Райли рахують, що небезпеки дольшевизму в Злучених Штатах немає. Думують так само як і деякі люди в Детройті, що в скорім часі почнеться поліпшення американського господарського положення/на зовні правда й тепер ніякої кризи не видно, бо багато з безробітних мають ще старі заощадження/. Як типовий американець Гофман визнає примат економічних питань над питаннями політичними. Оже проти всяких ідеологій. Рахує, що німеччина поволі підготує широку експанзію на Схід. Цікаво, що він твердить, що у англійців і французів є групи людей, що схилиються до того, щоб дати німцям в цьому відношенні вільну руку. Трохи поморщився, коли я йому натякнув здалека, що приїхав з одного боку до українців, а з другого боку для того, щоб пошукати американських приятелів для української справи. На його думку Америка не буде заангажовуватись ні в які європейські справи, подібні до нашої, тим більше, що існує тепер залон Джонсона, який забороняє всяку допомогу з боку приватних американців всяким політичним підприємствам в Європі. Це твердження Гофмана має тільки

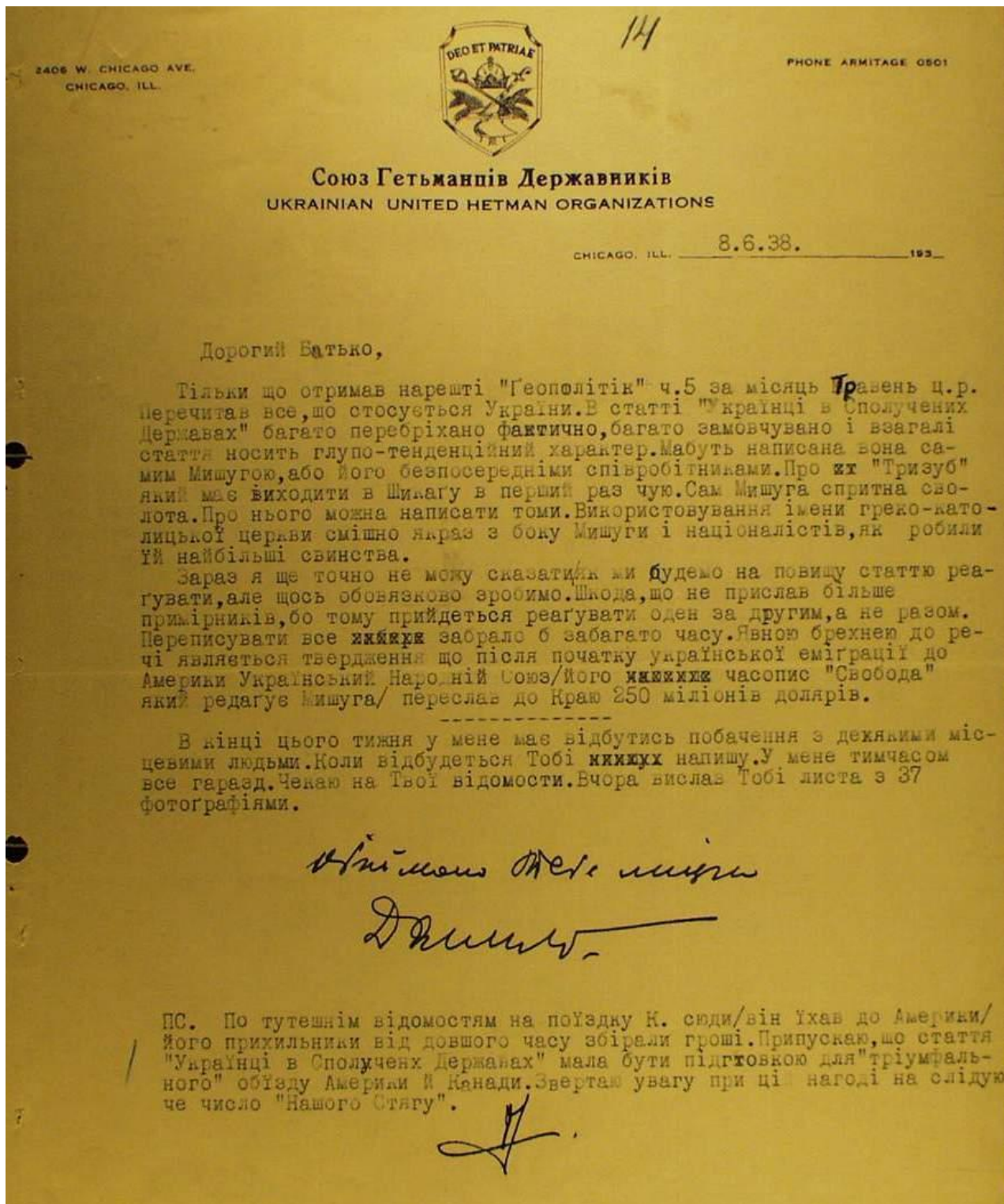
23

- Чи хтось з наших вже бачився з Палієвим? Звертаю при цій нагоді увагу на відношення до С.М.Ш. Я вважаю, що було б бажаним його як найменше ек понувати в зносинах з Галичанами. В зв'язку з цим, по тактичним міркуваням, щодо-на мою думку-що С.М.Ш. та порозписувався в Комунікаті Г.У. Це заво дратує людей і дійсно створює враміння, що Г.У. це Ш. Щодо самого змісту комунікату, то він робить добре враміння.
13. Посилаю також копію інформативного меморандуму, який я переслав, на його власне бажання, П-ну в Монреалі. Він буде використовувати його в напрямку Консерваторної Партії. Оскільки буду ще раз в М-лі ще раз з П-ном побачусь. Тоді може вдасться зробити і те, про що мені писав В.К.К.
14. Пересилаю в залученні копію листа до Шаповала від 26.7.38. для Твого відома.
15. Загалом у мене все гаразд. Не уніваю. Роблю всякі плани. Тут останні дні страшно спека. Вже декілька разів купався в морі. Хочуть, тільки тимчасом нема ког. Мають знайду. Сьогодні вранці був землетрус: о 5-ій годині вранці всі в домі були розбуджені сильним тріском, немов би десь поблизу мав місце вибух. Стул, що був приставлений до дверей в моїй кімнаті зпаз. Таких землетрусів за останні в тутешніх околицях було декілька, але такого сильного ніхто з тутешніх ще відчував. Мають сьогодні буде щонебудь в пресі.
16. Зараз йде повним ходом направа Українського Католицького Семіна-ру, який був сильно ушкоджений помаром. Роботи будуть скінчені через якийсь місяць.
17. Маю зараз багато роботи в зв'язку з книжкою. Мушу накінець дещо написати.

Обіймаю тебе і маму
Милі всі
Мамині.

№ 165

Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського

№ 166

Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського

дня 7.6.38.

Дорогий Батько,

1. В залученні пересилаю цілий ряд фотографій. Було б бажано їх не віддавати, тим більше, що деякі з них зроблені не моїм апаратом, а тому тяжко буде пізніше роздобути нові.
2. Сподіваюся через якихось 10 днів виїхати до Нью Йорку. Жити буду мабуть там же як і останній раз. З українською колонією буду старатись як найменше до діла. Як тільки точно вийде день мого від'їзду звідси, дам Тобі знати.
3. "Геополітик" ще й досі не маю.
4. Мене трохи турбує, що досі не маю від Тебе листів після отримання останньої телеграми. Нам важно як найдоладніше знати подробиці діла К. щоб відповідно застосувати нашу пресу. На підставі дотеперішніх звідомлень, часто протирічливих, у нас все більше складається погляд, що К. став жертвою своїх же людей. Можливо, що в останній консеквенції 69-ла й участь большевиків, але здалека. Мотиви мабуть конкурентно-аг. Я був би радий почути Твою думку.
5. Наші люди по тактичним міркуванням беруть участь в панакхиді по К. Я-ні.
6. Я зараз чекаю тут на навізання деяких нових контактів. Має відбутись в скорім часі "ленч" з деякими військовиками. Основна ціль мати від них рекомендації далі, а крім того вони можуть, мабуть, й самі дещо зробити на місцевому ґрунті. Загалом, як я Тобі ще з Канади писав, заводити тут цікаві знайомства тяжче як там, бо далеко більше темп і масштаб життя, а тому до людей просто фізично тяжче добиратись. Крім того віюграє величезне родю упереджене наставлення до всього того що має, або може мати до головних держав в Центральній Європі. Тим не менше я вірю, що тут можна багато зробити, оскільки витримати спочатку. Тільки що мені телефонував Тим., який починає тут закидати будку по лінії деяких великих індустріалістів. Мабуть і в цьому напрямку у мене будуть в скорім часі знайомства. Зараз про ці справи мені немає чого писати, бо все знаходиться в початковій стадії. Тимчасом життя мені майже нічого не коштує. Відношення панотців до мене як найліпше.
7. З організаційного боку все тут йде нормально. Що торкається націоналістів, то по нашим спостереженням вони/тут вони впливів великих і переді не мали/ пригледом з К. сильно прибиті, особливо тим, що його забив оден з його багатолітніх співробітників.
8. Тут в Шикаго починається жвавіший рух серед молоді, родженої в Америці. Гуль дає їм повну свободу організуватись і проявляти власну ініціативу, не змішуючи їх зі старими членами. Така справа йде далеко ліпше.
9. Розробляю зараз маленький меморандум для П-на в Канаді, який хоче його мати для розмов з майбутнім головою Консервативної Партії Меніон-ом.
10. Сьогодні у вечір запрошений до американців-інтелектуалів, зв'язаних з Шикаго-университи. Політичного значіння це тимчасом не має ніякого, але хочу використати вільний вечір, щоб трохи влізти в американське життя. І такі знайомства можуть в майбутньому бути корисними.
11. Окремим пакунком вислав ххххххххх С.М.Ш-ту брошуру про війну між гангстерами. Від неї тошнить, але вона є характеристичною для того, як тут, під приводом превентивного усвідомлення, фактично затрокують фантазію молодих американців.
12. Сьогодні або завтра напишу милого листа Густаву. Може придатись для Твоїх справ.
13. Довожу до Твого відома, що зразу по отриманні відомостей про забиття К., написав Вол. Вос., щоб той зв'язався з нашим приятелем полк. М., який вже раніш давав мені цікаві відомости про М-на/зв'язок останнього з Ку-

рановим, який знаходиться в контакт з Амторгом/.це є виключно, що М. може дати деякі цікаві нові дані в зв'язку з М-ном. Я не був би здивований, коли виявиться, що й М-н мав пальці в справі К./фліртування з ним Мишуги, Ляховича і т.д./М-д знаходиться часто в зв'язку з Льюнедоном, особливо в питаннях, що торкаються боротьби проти ~~Комітету~~ Комінтерну.
14. Прошу мене повідомити, коли ВКН знову буде в Англії.

У мене все гаразд.

Вітання Теті, мамі і всім.

Вашій Теті?

Д. Чи вимагали б ви свою країну?
Нам рад, по чималим на релігійних
всесі.
М.

Додаток: 37 фотографій

№ 167

Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського

він знаходиться сьогодні в повній залежності.

Повторюю, мені зовсім тяжко орієнтуватись в усіх Ваших обставинах, але на мою думку, певна еластичність не зашкодить. Що торкається ефекту на загальне українське життя, то призначення К. на начальника Ф.Ш./оскільки б до того дійшло б, відразу зменшить його фонди перед українцями/провідник" в такий спосіб не може бути призначений/ і його очевидно будуть трактувати урядовцем.

До цілої справи я зовсім не ставлюся трагічно, бо всі відомості вказують на те, що впливи ОУН в Краю і закордоном сильно підупали.

Моїх повидих думок Тобі неізбираюся нав'язувати. Перестудій їх просто як матеріал для намічення дальших кроків.

2. В справі "Укр.А." Тобі тимчасом не пишу, бо наперед чекаю Твоєї відповіді на мої попередні листи в тій справі.

3. В справі протестаційної акції вже написав всім кому треба і тепер чекаю на реакції. В Канаді цю ідею вже перехопили почасти Укр.Самостійники, але, як мені пишуть, у протестаційних вічах у Вінніпегу бере участь також і СГД. Наші люди тому будуть проявляти ініціативу в інших містах.

4. В залученні пересилаю перебіг інформацій, що мені їх передав Л.Ц. Прошу ті пункти, що торкаються його зовнішніх зносин рахувати довірчними. Так він мене прохав і я йому це обіцяв.

5. Звертаю Твою увагу на те, що я більше перед українцями не показуюся і про мою присутність в Злучених державах із українців мало хто знає. Тому зокрема на протестаційну акцію мою впливати тільки збоку. Виходити знова перед українцями значило б зменшувати ефект моєї дотеперішньої подорожі.

6. Вважаю, що треба за всяку ціну не загубити Ю.Косача. З усіма його крайностями він тип безперечно позитивний. Я ж Ти очевидно сам спостеріг, за останні часи він сильно виступає проти Донцова і Донцовщини і не без ефекту на український загал. Оскільки Ти його критикуєш, то роби це в такий спосіб, щоб це його занадто не вражало б. Звертаю при цій нагоді Твою увагу на те, що в листуванні з ним мусиш особливу увагу звертати на літературність мови. Не давай Ш-ту писати Твої листи до нього. На підставі власного досвіду знаю, що правильність української мови має велике значіння особливо в зносинах з молодшим поколінням.

7. Ще раз повторюю: нам дуже бажано було б "про запас" мати писемне зізнання през. П-ча про контакти Кон. і Ко з большевиками в минулом. Тепер цілу справу на мою думку роздувати не потрібно, але при нагоді можна буде до неї повернути.

8. Вертаючись до пункту І. цього листа підкреслюю: мені ходить про те, щоб Твій зв'язок з біжучим українським життям в Н. не обірвався б і щоб Ти і ті, що з Тобой не залишилися цілком поза його рамками. Думаю, при певній гнучкості з положення можна буде вискочити. Оскільки маєш інші міркування, роби інакше.

9. Маю враження, що Ник.Стусс в Канаді працює добре. Пише мені бадьорі листи і описує свої ~~внутрішні~~ організаційні заходи. Всі матеріали необхідні для нашої книги в Едмонтоні вже відіслав Ісаїву. Книга напевно вийде вже через декілька тижнів.

10. В.К. образився на Тебе за Твій лист в справі протестаційної акції, де Ти його підтягаєш. Листи його до мене-який сьогодні отримав, робить на мене якесь поденервоване враження. Напишу йому через декілька днів заспокоючого листа, а Тобі перешлю копію. Те, що я Тебе інформую про моє листування з В.К. прошу рахувати довірчним. Одверто кажучи я ще сам не розібрав про що йому ходить: з одного боку він також ненавидить поляків і каже, що вони тягнуть в українській справі за одно з большевиками, а з другого боку не хоче їм налити трохи сала за шкіру. На мою думку тут зовсім не ходить, про те, щоб організувати якісь публічні віча в Англії. Зараз час для того дуже несприятливий, але натомість можна було б переперти появу декількох статей в англійській пресі із зверненням уваги на те, що те, що роблять поляки врешті решт тільки на руку большевикам. Що торкається українців за океаном і в інших місцях, то безперечно треба піднімати бучу.

До речі ~~хоча~~ митрополита шеп. вже розіслав до нашої преси. Я трохи

-2-

вагався це "послання" розсилати, приймаючи на увагу, що поляки можуть Митрополитові з цього зробити великі неприємності/бо ж лист заборонила польська цензура/. Однак маючи виразу інструкцію передану мені С.М.Ш-том, очевидно в порозумінні з Тобою, все негайно розіслав.

II. Звертаю увагу, що всі матеріали, які мають йти до преси хай С.М.Ш. чи хтось інший, кому ця справа доручена, розсилає безпосередньо до відповідних органів преси, а мені тільки копію. Досі робилося так, що в більшості випадків мені приходилося переписувати все самому/у мене секретарів нема/. Отже була зайва трата часу.

Про всі інші справи напишу Тобі трохи згодом, а тимчасом чекаю особливо на інформації в справі "У.А."

Вітаю тебе щиро, Віт Гамин.

2406 W. CHICAGO AVE.
CHICAGO, ILL.

PHONE ARMITAGE 0801

CHICAGO, ILL. 15.6.38. 183

Univiersiteitsmuseum
Groningen
H. van der Grinten

1. *Ирина.*

№ 169

Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського

Детройт, дня 18.7.38.

Дорогий Батько,

1. Пишу зараз коротенько, для того тільки, щоб повідомити, що нахожуся зараз в дорозі на Схід Злучених Держав. В Шикагу з усіма розпрощався, мабуть туди вже не поверну, бо там мені нема чого більш робити.

Зараз зупинився на декілька днів в Детройті для того, щоб завародити свої пасові справи. Діло в тім, що останній раз я переходив американський кордон в Детройті, їдучи з Канади. Отже тут треба робити заходи про продовження права на дальший побут в Америці. Тепер все залагоджено. Маю дозвіл залишатись тут аж до 1-го грудня, а коли необхідно було залишитись довше, то й це можна зробити. Повищий крок зробив на всякий випадок, коли/обставини на Сході вимагали мого довшого тут побуту. Вертати спеціально до Детройту було пізніше незручно, а тепер це місто лежить майже по дорозі до Нью Йорку.

2. Рекомендації від Даш Флеро отримав. Вони мені дуже прийдуться. Добре було б аби такі ж самі рекомендації дали мені і Мацарські. Чи Ви маєте від них відповідь?

3. В Нью Йорку опинився в цілком новій обстановці. Маю там досить добрі рекомендації, які постараюся використати. Особливу увагу постараюся звернути на лінію "светську".

4. Про те, що робив в Шикагу по лінії зовнішній напишу докладніше, коли вже буду на Сході. На малю тимчасом нічого конкретного тут не вийшло. Але зв'язок встановлений, як по лінії Форда так і по лінії МекКорміка/Інтернаціонал Гарвестер/. Особливо зв'язок з останньою фірмою може бути корисний в майбутньому, бо там сидить в якості віце-президента пан, що був перед війною 9 літ в Росії, добре знає українське питання і рахує, що воно в майбутньому буде відігравати велику роль в залагодженні східно-слов'янського питання. Тимчасом однак від дав до зрозуміння, що його фірма не може заангажуватись в політичну справу, яка знаходиться враній тільки початковій стадії.

Як по лінії Форда так і по лінії МекКорміка я використовував М.М. Тимофієва, який для таких розмов надається добре, бо може говорити про те, про що мені особисто говорити незручно. Тимофієв буде підтримувати зв'язки далі. Зокрема до МекКорміка/Дир./Бритонгем/ хоче в скорім часі передати меморандум про українську справу. Загалом всі повищі зв'язки їх цінні для майбутнього, особливо тому, що досі ніхто з українців в цьому напрямку не совав носа. На сьогодні однак наша справа занадто ще молода, щоб спонукати їх активно в неї заангажуватись, бо вони, як і більшість американських бізнесменів, шукають головним чином сабору і певної наживи.

Більш докладно про повищі справи напишу трохи згодом, бо через декілька годин мушу звідси виїздити.

5. Пригода з літаком "Україна", який направляти немає рації, детройтчан і особливо молодих летунів зовсім не прибила. Навпаки вже починають збирати гроші, щоб купити новий літак.

Загальне господарче положення особливо в Детройті дуже тяжке, майже всі без роботи. Однак деякі ознаки вказують на те, що вже в серпні буде трохи ліпше. Таке безробіття безперечно негативно відбивається на організаційній роботі, хоч загалом дух у тутешніх людей добрий.

6. Всі листи/прошу тимчасом пересилати і надалі для мене на адресу Гуля чи Шаповала. Вони будуть пересилати їх мені далі.

7. У мене загалом настрої добрий. В Нью Йорку і взагалі на Сході буду шукати дальші нові шляхи.

8. Все, що залежало від мене в справі реакції на "Геополітик" залагоджено. Вже висланий лист від Пелеховича на англійській мові до Ген.Р.

Цимі днями будуть вислані листи від М.Г-на та Голов.Централі до того ж самого адресата. 4 копії з кожного листа вже почасті розіслані і ще далі будуть розсилатись на необхідні адреси. З другого боку, замітки в нашій пресі вже появились. Чи були вже статті чи замітки в співчуваючій нам канадській пресі, не знаю, бо не маю її під рукою. В усякому разі необхідні матеріали були вислані й туди також.

9. Перекажи б.л. С.М.Ш-ту, що ми знайшли можливим друкувати його лист у Ваших місцевих справах повністю в "нашій Стягу". Ш-т занадто близько стоїть до Тебе і справа настільки паскудна, щоб Ш-ту було б варто пускатись в полемику на сторінках нашої тутешньої преси з такими типами як Артюшенко і Ко. Крім того, Ш-т в своїм листі занадто надає цілій справі значіння. Наші тутешні люди трактували б подібний лист виявом нашої слабости, особливо з огляду на близькість Ш-та до Тебе, оминаючи той факт, що сам-ий лист, на мою думку, написаний занадто в інтелігентсько-менторському тоні. Отже лист не опублікований, але натомість Шаповал зміст його використав і буде далі використовувати. Взагалі, як Ти мабуть сам вже спостеріг, як М.Гетьман так і особливо Шаповал, а за нами й частина нам співчуваючої преси пішли в атаку. Як нам вдасться тут спостерігати, це робить вражіння на чесних націоналістів. В цьому напрямку будемо продовжувати далі. Основна думка: тут йде не про Гетьманський Рух, про який чистку загально-політичного українського життя від затроєння з боку всякої сволоти, яка пхає цілу українську визвольну справу на манівці. В цій оздоровлюючій роботі гетьманці і ті, що йдуть з ними паралельно, стараються перебрати на себе ініціативу.

Дякую тебе
обіймаю тебе і маму
Не забувай нашу дружбу
Юрій Лавин

№ 170

Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського

Верона, Нью Джерсей 21.7.38.

Дорогий Батько,

Вчора у вечері приїхав до Ньюарка/місто, що таксамо як і Нью Джерсей знаходиться в безпосередній близькості від Нью Йорку/, де мене на діврці зустрів Комарницький і довів до дому.

1. Останній мій лист до Тебе датований 18 с.м. з Детройту. З цього міста виїхав 18-го і заскочив на один день до Пітсбургу, в надії познайомитись там з Андрієм Никлаєвичем Авіновим/Доктор/, до якого мені дав рекомендації Тимофій. Авінова на жаль не застав, бо він виїхав до Нью Йорку з тим, щоб через декілька днів виїхати до Європи.

Тимофій рекомендував познайомитись з Авіновим тому, що той жив довгий час на Україні. До української справи має ставитись прихильно, хоч сам ніякою активною політикою не займається. Є дуже відомий в наукових колах як Пітсбургу так і Нью Йорку. В Пітсбургу стоїть на чолі природничого відділу музею Карнегі. Має мати величезні "світлі" зв'язки. Добре знає і приятелює з Тимофієм. Тепер його вислали до Лондону, а пізніше і до Берліну на якийсь науковий конгрес. Я йому зараз подаю Твою адресу/Авінов зараз перед виїздом до Європи зупинився у своєї сестри Єлизавети Шуматовой біля Нью Йорку/. Оскільки Ти про Авінова нічого не знаєш, може було б варто з ним познайомитись. Подаючи дані про нього покликаюся виключно на Тимофія, який мені не раз про нього говорив. Це знайомство, повторю, може мати значіння тільки по лінії "светской". Оскільки не помилявся, Авінов був передводителем двірництва Мєсь на Україні. Займав також якийсь пост у "Временном Правительстві". Останнім був висланий до Америки, де, з огляду на події, і залишився.

Рахую, що Тобі першим лісти на Авінова, оскільки він і був би в Берліні, не варто. Можна з ним ще познайомитись і в той спосіб, щоб спочатку вивідала б О.Константиновна де він/якийсь природничо-філологічний конгрес/, очевидно можна довідатись через Університет чи Український Науковий Інститут/, а потім постаратися з ним через всяких своїх знайомих зійтись.

днів

2. Декілька пройде тут для того, щоб ознайомитись з загальним положенням і залагодити деяке біжуче листування. Всі листи для мене прошу тепер посилати на адресу Комарницького, яка є: D.S. 60 R. Komarnitsky 88 Sunset Ave., Verona, N. J. (не New York, а New Jersey)

Після цього почну навідувати контакти. У мене багато ще невикористаних всяких рекомендацій. Моя думка така: звертати до дому-оскільки такий поворот не є обов'язково необхідний в найближчому часі-мені варто тільки тоді, коли я досконало перестудію тутешнє положення й можливості. Іхати зараз, залишаючи невідстудіюваним Схід Злучених Держав, найбільш з нашої точки погляду частину цієї країни, було б глупо, бо невідомо, коли я зможу сюди знова повернути. Але повторю, коли треба, можу кожною хвилину виїхати.

3. Цими днями подякую Дом Флеро за рекомендації. Крім того отримав милого листа від Ладі Мацарського із Стокгольму. Вони сюди приїждять в другій половині Серпня і хочуть мені своїми зв'язками допомогти.

4. З Комарницьким буду тут про дальші плани й ходи говорити. Він має деякі контакти по лінії індустрії, які можуть бути корисними.

5. Моє фінансове положення: маю в кишені рівно 600 доларів. Із них однача хотів би повернути 100 доларів назад Тимофієву, які, як Тобі відомо, позичив у нього в перші місяці мого pobytu в Злучених державах. Отже цілком певних в кишені маю 500 доларів. Це не погано, приймаючи на увагу, що в даний момент я запрошений до Комарницьких, а пізніше зможу жити майже даром в Стенфордї. Однача я буду звертати увагу, щоб

теперішній фонд поповнити. з Шикага

6. Сьогодні мені було переслано Твого листа від 3.7.38.

Відписую:

а/ Мако про мій можливий приїзд до Англії зможу написати тільки тоді, коли мені самому стане ясно, чи я зможу виїхати звідси в скорім часі. Маю на увазі, що у мене зараз починається останній і може найбільш важливий етап мого тут побуту. Більшість з моїх рекомендацій торкаються Нью Йорка, Вашингтона і Бостона, отже Сходу. Було глупо звідси виїхати не використавши їх. З другого боку не дуже те, що зараз багато народу виїхало на море, бо тут в цей час сильна спека. Отже мені прийдеться трохи зачекати. Крім того до Англії мені варто їхати тільки тоді, коли Кор. підготує там трохи ґрунт. Ця поїздка на мою думку мала б головним чином ціль: зробити інспекцію в справах матрімоніальних.

Поїздка моя звідси чи з Канади до Англії буде в першу чергу залежати від мого особистого фінансового положення. Жертвувати Нью Йорком і околицями ради Англії вже тепер, поки у мене ще є якийсь невеличкий фонд, на мою думку не варто, бо в Англії ми загалом знаємо ліпше, а тутешній терен ні. Отже буду звертати увагу, як писав вже вище, на поповнення фонду. Може вдасться. Зараз ніяких конкретних планів в цьому відношенні ще не маю, але як практика показує такі плани виникають цілком органічно самі і звичайно вдаються.

До речі, перед виїздом з Шикага Округ шикаговський дав мені 100 дол. в подарунок на дорогу. Я відмовлявся, бо не просив і на цю допомогу не чекав, але пізніше подарунок прийняв. Тут до речі водиться давати грошові подарунки. Спочатку мені це трохи здавалося дивним, але наші чільні люди звернули увагу, що тут такий звичай, а відмовлятися не можна, щоб не ображати людей. Я ж з свого боку вже давно заявив і Гулю і Централі, що з фінансового боку від них цілком незалежний і ніякої допомоги не потребує.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Щодо Англії, то є ще інша можливість. Я думаю, що мені вдалося б налагодити фінансову справу в Твоїй країні. Отже до Англії поїхати після повороту до дому. Тимчасом Твого першого плану, заїхати до Англії, перед поворотом, теоретично не лишаю.

б/ Радий, що Твої особисті справи попрашали. Бажаю дальших успіхів.

в/ Мені до речі дивно, що Тобі не подобається в статтях Шаповала. Ти пишеш: "находжу, що стаття Ш. з приводу вбивства К: дуже слаба." Такими твердженнями справи не направиш, бо не подаєш в чім діло. Зокрема Ти говориш про одну статтю, а Шаповал написав їх декілька. Зокрема за останні часи він написав "Отвертого листа" Мишузі, де також кимсь говорить про справу К. як рівно про "націоналістів" і їх роботу взагалі. Отже прошу Тебе подати до Ти маю на увазі. Для прискорення напиши самому Шап., а мені для відома перешли копію.

Мій особистий погляд, що статті Шаповала зовсім не погані. Написані вони логічно, на підставі тих інформацій, які були подані як в українській так і чужинській пресі. На всіх тутешніх націоналістів вони зробили дуже сильне враження. Так само і в Канаді. Маємо про це багато підтверджень в листах. Зокрема ці статті у великій мірі спричинилися до того, припинили ганебну фінансову акцію, яку маже на слідуючий день на ще незаставшій могилі розпочали як в Америці так і Канаді. Ця акція робилась з ясною ціллю "бізнесу". Ці статті Шаповала в сполученні з порівняючи невеликими успіхами фінансової акції викликали сильні напади на Ш., але цього можна було чекати і він на це йшов. Ці статті нарешті вивели нас співчувачу пресу зі стану якоїсь детаргії, або слезливого гльорифікування/таке гльорифікування було першою, напр. реакцією у Д-ра Дайкова/ і звернули її увагу на те, що справа не так проста і чиста, як її старались виставляти "націоналістичні" гешетяри. Зокрема Ш-л декілька разів використовував інформації від Вас. Михайло з свого боку веде подібну ж лінію.

Щодо стилю статей Ш-ла, то мають вони часто "дядьківський" і по-

-3-

19

пулярний характер, але тим не менше їх тут з великим інтересом читають і вони роблять вразіння. Як я вже попередньо писав, я з свого боку дав Шаповалу інструкцію в тактовний і спокійний спосіб провадити далі ту ж саму кампанію.

Оскільки Тобі ця лінія не подобається прошу ясних і точних інструкцій/оригінал Шаповалу-копія мені/.

При цій нагоді ще раз повторюю про що писав в попередньому до Тебе листі. Писання Ш-та до відділів Укр. Громади в Н. Шаповал не помістив в "нашій Стягу". Уміщення такого листа принизило б в першу чергу самого Ш-та в очах наших тутешніх людей, а рикошетом відбилося б на Твоєму престижу, бо Ш-т заблизко до Тебе стоїть. Цей лист був вже одна-че використаний в одній із останніх статей Шаповала.

Прохаючи нашу тутешню пресу помічати ~~жодні~~ всякі статті чи листи на теми, що торкаються місцевих відносин в Н. і взагалі нашої внутрішньої української боротьби, прошу завжди помятати, що тутешні наші люди і симпатичні з боєм серця читають, що чільні гетьманці в Європі примушені так багато уваги уділяти всяким Артюшенкам, тоді як тут на таких типів уваги або не звертають, або їх просто б'ють.

кх

6. В справі краєвого Альманаху. В одному з попередніх листів я вислав Тобі відповідь від Жеребна, який зараз допомогти не може. Ми тут шукаємо шляхів, щоб роздобути гроші/250 доларів/. Справа ця ще не залагоджена. Тимчасом ще не знаю як її привести в порядок. Найбільш певний спосіб, оскільки Альманах вже надрукований і його вдалося викупити, прислати сюди його ~~суду~~ для розпродажі. Розпродати його вдасться досить легко. Припускаю, що Ти/чи Г. Упр./, давши на видання Альманаху допомогу, маєте право на відповідне число його примірників. Отже найліпше було б ці числа сюди переслати, а тут вони будуть в ударнім порядку розпродані.

7. Ще раз звертаю Твою увагу, що в справі "Г-н" листи були розіслані на адреси, вказані в Твоєму до мене листі від 8.5.38.

8. Лист від англійської "красуні", про який Ти згадуєш в Твоєму до мене листі від 25.6.38. тимчасом отримав. З тою "красунею" я нічого спільного не маю і не мав, хоч вона того все ще здається хоче. На неї часом находити психопатія, яка одна-че раніш не висловлювалася так різко як тепер. Знаю її вже давно, бо вона їздила свого часу з моєю екскурсією до Тиролю, а пізніше до Швейцарії. Час од часу обмінювалася з нею поздоровленнями, а останній раз написав, що може буду на обратній дорозі в Англію. Знатись з нею не збираюся.

Зараз тут/іде страшний дощ. Про мій приїзд ще ніхто крім Комарницьких не знає. З українцями, крім Стенфорда, бачитись не хочу, може прийдецься тільки декого відвідати перед самим виїздом. Цілу увагу skupчу зараз на зовнішніх справах.

У мене самого все гаразд.

Вітанням тебе і всім твоїм
Данило

ПС. Переказав б. л. Шемету, що я від нього всі посилки отримав справно. Лист від Богдана був датований не 14/6 а 4/5. 14.6 був датований лист від Кузменка.

№ 171

Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського

w1
Стемфорд, дня 24.8.38.

Дорогий Батько,

І. Позавчора повернув з запросин на "уїкенд" від старих Боннеллів, які живуть в невеликому містечку Стратфорд, недалеко від Стемфорда. Від цього до них візиту не чекав нічого, але виявилось, що Боннелл'и далеко більш цікаві, як можна було чекати.

Ти, мабуть, помітаєш молодшого Боннелла, що був у нас декілька літ тому зі своєю молодю жінкою. Це його батьки. А.К. дала мені листа до старої Боннелл, але я до цього часу на них не звертав уваги, думаючи, що вони особливо-го інтересу не представляють. Цілком випадково рішив використати вільний час в кінці минулого тижня і до них поїхав. Отже:

а. Родина Боннелл'ів є свого роду патріціанською родиною в Стратфорд. Стратфорд, таксам як Стемфорд належить до Олд Енгленд, одної з найстарших частин Злучених держав. Тут взагалі багато старих американських родин, що в культурному відношенні сильно нагадують англійські. Боннелли очевидно багаті, хоч живуть досить скромно. Буваю Боннелл'я/старого/ помертаував перед смертю на Yale University 30 мільйонів доларів, а крім того залишив багато грошей і своїм родичам. Боннеллів ~~було~~ дуже високо розцінюють за те, що вони тестамент того зника не опротестували, а назвали його підпери і від всяких претензій на повншу велику суму відмовилися.

Вони мають великі зв'язки серед старих ~~американських~~ родин і будуть мені давати всякі далші інтродукції. Мають заможних доньку і сина/Тоді відомого/. Доньку бачив, га, на і дуже симпатична. Шкода, що вже віддана. Обережно почав інформувати моїх госпо.арів про мою політичну роботу. Виявилось, що вони мали досить багато до діла в російській еміграції. Діло в тім, що в Бридпортті, де знаходиться безпосередньо коло Стратфорду, знаходиться летуновий завод Сіморського, де працює багато росіян. Більшість з них російські монархісти хихих кирилозського толку, хоч Кирилла Володимировича сильно критикують. Спочатку стара Боннелл мене очевидно також рахувала за москаля, не розбираючися у наших внутрішніх відносинах. Я її донадно поінформовав про українську справу і звернув увагу, що вона далеко більш реальна аніж все те, що робить російська еміграція, яка цілком відірвана від рідних земель. Виявилось після цього, що Боннелли також досить скептично ставляться до політичних можливостей російської еміграції. Маю враження, що особливо старій, сильно сподобався, бо вона сама почала пропонувати мені свою допомогу в напрямку навізування всяких зв'язків. Буде писати про мене Президенту Карнегі Фаундейшн Кеппелю, з якого жінкою приятелью. До речі варто, що жінка того Кеппеля має добре знати J. P. Morgan'a, до якого я вже давно добираюся, але ніяк не можу знайти правильного ходу/старався до нього до речі дістатись через старого Форда, але не вийшло/. Взагалі починаю бачити і переконуватись, що найліпший спосіб проникати тут у впливові сфери по лінії "светской", бо це дає змогу вибрати зручний момент для підняття ділових розмов. Крім того тут величезну роль відіграють жінки/мабуть більш як в Європі/, які мають широкі їхні інтереси/права часом за кошт родинних обов'язків/ і люблять займатись всякими новими справами. Це тільки початок/з мацарським бу-у талом обговорювати тактичні кроки. У нього буду в слідувчу суботу/, але маю враження, що нахожуся на правильному шляху. До речі Боннелл зразуміла, що хочу женитись і хоче в цьому напрямку проявляти ініціативу.

Старому Боннелеві 67 літ, але він надзвичайно бадьорий, щодня купується, зимою їздить щодня в своє бюро в Нью Йорку/він "адвізіг" імінер великих американських банків/ і багато подорожує по цілій Америці.

Боннелли повезли мене в понеділок в Yale University, де познайомився з п. Richard Knellberg, начальником публічної бібліотеки/2.000.000 книжок, має бути друга в світі/. Сам Кнолленберг по походженню німець. Страшний ~~ліберальний~~ демократ, ненавидить сучасний німецький режим. Має до речі до

сильно численну рідню в Німеччині. В політичному відношенні від нього очевидно ніякої користі не буде, але через нього, мабуть, можна буде дістатись далі. Що торкається старого Боннеллі, то він оцінює положення в Центральній Європі далеко більш об'єктивно і з ним на наші європейські теми можна говорити.

На обратній дорозі до Стратфорда заїхали до "Русской Деревні"/"Чураєва", названа в честь "Братів Чураєвих"-Гребенщикова, де хотів познайомитись з Гребеншиком. Деревня бачив, на жаль самого Гребеншикова там не було. Місцевість тут чудова: невисокі гори, а скорше холми з численними річками, лугами, садами і озерами. Туристичний рух тут невеликий. Одна іділія. Дороги безперечно такі самі дієві, як і в усій Америці.

Боннеллі прохав мене до них заїхати, коли тільки буду мати час. Про дальший розвиток цього зв'язку буду Тебе інформувати.

6. В неділю, на обід, Боннеллі запросили, крім випадкового Кнолленберга також і Сікорського.

Сікорському 49 літ. Робить враніння російського інтелігента. Але враніння скорше симпатичне. Страшний монархіст, хоч до Кирилла ставиться з резервом. Має враніння, що деякі симпатії може мати і до української справи, особливо йому ґрунтовно втолюють. Безперечно йому по духу можуть бути тільки гетьманці, бо шовінізм всіх інших напрямків йому незрозумілий. Напів українець. Каже, що його батько українськими справами цікавився. Почав летунські досади в 1908 році, при чім його фінансував спочатку його батько. Після російської революції запропонував свої послуги французам і з ними деякий час в площині летунства працював, але там потім щось зіпсувалося і він виїхав до Злучених Держав. Почав формувати тут кампанію і шукати капітали. Перший літак випустив в 1924 році. В скорім часі завоював собі призначення і почав отримувати більші замовлення. Зараз його одначе сильно заїдає конкуренція. Як мені говорили такі знавці летунського діла, як Комарницький, Сікорський, будучи талантом самородком і не маючи методичного технічного виховання тепер починає відставати від розвитку авіаційної техніки. Це примусило його зв'язатись з американськими капіталістами, яким тепер, фактично, належить фабрика Сікорського, де останній є тільки головним конструктором. Фабрика виробляє тільки великі гідроплани. Сильна конкуренція таких фабрик як Lockheed і General Electric /Curtiss /наполовину російський вид, мав таку бути в російській армії/.

Свою фабрику Сікорський мені показав. Робить гарне враніння, хоч не розрахована на масову продукцію. Бачив під час оглядин напів смонтований "Кліппер"/великий гідроплан/.

Звертаю Твою увагу, що Сікорський виїздить із Злучених Держав 17-го вересня, їде до Берліна, як каже, на запрошення Liechtensteinscher Gesellschaft, яке має покрити всі видатки його подорожі. Лієнштадтський гезелшафт запрошує Сікорського прочитати цілий ряд фахових лекцій. Сікорський хоче з Тобою познайомитись. Він до речі висловлював бажання познайомитись з А. Розенбергом. Залишаю Тобі самому рішати, чи Сікорському варто допомогти в цьому відношенні чи ні.

Сікорський виставляє себе великим антибольшевиком. Його думка шукати співпрацю з усім антибольшевистськими елементами, зокрема також і з українцями. Подав Тобі те все в порядку інформації. Моя думка: в сучасній стадії нашої роботи ліпше з росіянами, навіть якими антибольшевиками не заангажуватись, хоч варто підтримувати з окремим з них приятельний контакт.

В. По намові через Боннеллі також з доносним генералом Денисовим /Святослав Варламович/. Бдінонеділимець. Кирилла не любить. Це монархістський потенціалний, добре ставиться до генерала Краснова, прохав останньому передати привіт. До Тебе нібито добре ставиться. Але рахує Тебе в душі все таки "русским гвардейським генералом, котрий не може же іти проти Росії". Отримував позані гроші від покойного Герцога Лейхтенбергського для організації всяких видавництв в Європі/каже, що один з осн. викидів "Града Кітежа" в Берліні/і в Америці, як рівнож на політичну роботу. Оповідав, як Гірі Лейхтенбергський розкидав свої гроші для допомоги всяким високопоставленим емігрантам. Довгий час підтримував Дмитрія Павловича, який до речі познайомився зі своєю тепер розведеною жінкою американкою десь на пляжі в Віаррі.

Між іншим, 1911, із Сікорським, на цю тему, повинні були бути величезні розмови з Сікорським, але вони не відбулися. Сікорський, який був в Україні, але він не повернувся ніколи.

w 2

Рахує всіх козаків-націоналістів сволоччю. Полковника Теодорова не знає, хоч про нього чув. Каже, що Білий співпрацює з більшовиками. Конкретних доказів на руках не має. Теж саме я чув і від кубанця Дронова, який жонатий на сестрі мішки Комарницького. Денисов оповідав про те, як Марія Павловна, проїхавшись одного разу до Європи, дала себе окрутити млядорсами і почала себе такою млядорскою виставляти тут. Із-за цього від неї багато народу відвернулося. Тепер з нею мало хто рахується. Коли Вікторія Теодоровна прийшла сиди, її був зроблений торжественний прийом в найлучшій готелі/здається "Плаза"/ в Нью Йорку. Головним організатором був Бразель, надзвичайно здібний адвокат з прожиди. З'огляду на те, що на думку організаторів було замало полковників, генералів і взагалі осіб зі світською кваліфікацією, до Вікторії Теодоровни, яка була в оточенні видатних американців, підходили всякі звичайні емігранти, яких однак часто представляли як полковників, генералів і т.д. Той самий ХХХХХХ Бразель був представлений полковником. Як пізніше виявилось, Бразель отримав гроші для покриття репрезентативних видатків від більшовиків, а сам оказався більшовицьким провокатором. Передаю тобі так, як мені передав Денисов.

З морального боку по словам Денисова найліпше стоять ті старшини росіські, що гуртуються біля Общовоїнського Союзу, який однак за останні роки виявляє мало діяльності. Взагалі публіка підтопталася. Денисов зараз працює якою мастер на заводі Сікорського. Цей завод з'огляду на брак роботи тимчасово на два тижні припинений.

В залученні пересилаю старі листи для архиву. Окремо вислав деякі вирізки.

Зараз виїжджаю до Нью Йорка до Комарницького, який має для мене якісь листи. Завтра вертаю сиди назад.

У мене все гаразд.

Обіймаю місто, чим ти мамі-він

Вітти Данилю

ПС. Ілюстрація доброго думена відношення з боку Єпископа Богачевського: Я рішуче настоював на тім, щоб о. Процько, ректор в Стейфорді брав би від мене нормальну платню/омен долар в день/ за мій побут тут як різном за повний пансіон. О. Процько цієї справи сам рішити не міг, а будучи недовго у Філадельфії запитав інструкції від Єпископа. Той на одріз відмовився брати, рахуючи, що я являюся гостем.

PS. Дурити мене, що довгий час не маю візитувати.

Уривав мого від Черемного, чимікає
було то у Філадельфії. Хоче мене бачити.
Про яку мову з ним-Тобі мамині:
Незалежно мамині згоді. Данилю

№ 172

Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського

7
Стемфорд, дня 26.9.38.

Дорогий Батько,

Отсим стверджую отримання Твоїх листів від 8. і 10.9.38. з прилогами. Дякую. Не маю ще підтвердження про отримання моїх листів від 2. і 13 ц.м..

1. Твої відносини з П. мені тепер ясні. На початок, думаю, справа не погано. Контакт з ним дає нам цілком реальну базу для роботи в Краю. Це далеко ліпше ніж та мертвечина й схоластика, що панувала раніш. Але безперечно таким типам як П. можна буде зацікавлювати тільки роботою і успіхами, бо ж нарешті він сам уміє працювати й досягати деякі успіхи. Отже будемо оден другого підганяти.

2. Притягнення О.Д. до більш близької співпраці дуже корисне. По всіх даним він реально підходить до політичних справ. Припускаю однак, що хоч він і був на великій Україні, має всетаки до деяких справ суто-галицький підхід, який варто було б у нього змінити. Але це справа методичної співпраці з ним і мабуть з цього особливих труднощів не буде, бо він людина розумна.

3. Косачеві недавно написав листа, дякуючи йому за присилку "Глухівської Пані" з присвяченням. В тім листі зупинився на деяких загальних наших питаннях і тепер чекаю на реакцію з його боку. Коли будуть цікаві-дам Тобі знати. Добре, що його таксамо притягаш до близької співпраці. Це нова кров в нашій апараті.

4. В справі протестів в зв'язку з утисками проти українців тут вже ведеться акція, що Ти мабуть вже спостеріг в часописах. З огляду на те, що паралельну акцію ведуть вже й інші угруповання в цілому ряді випадків приходилося кооптувати. Тут однак ніякого лиха не бачу, бо ж нарешті ходять про те, щоб в цій акції брали участь як найбільше українців, а крім того про те, щоб використати її для ~~мих~~ наближення до інших угруповань. Щодо останнього, то як Гулеві так і Стуссові дана ясна інструкція. Спільний протестаційний виступ вже відбувся в Вінніпегу, де між іншим виступав Др. Дацків. В Шикагу 16-го жовтня має також відбутись ширше протестаційне віче, на яке будуть запрошені також і кореспонденти чужинецьких часописів.

"Посланіє" Митр. Шептицького вже обійшло ~~420~~ цілу українську пресу і робить на всіх дуже сильне враження. Буду натискати, щоб воно в перекладі, появилось б в місцевій чужинецькій пресі. Цими днями буду мабуть бачити головного редактора Нью Йорк Таймса, який декілька днів тому повернув з ~~Європи~~ Європи. Буду старатись помістити також через нього щонебудь про ~~утиски~~ поляків, однак не ручу, чи він на це погодиться. Спочатку треба буде його взагалі перешукати й зрозуміти яким він повітрям дихає.

Нашим людям напишу, аби вони мені прислали всі публікації в ~~чужинецькій~~ чужинецькій пресі в зв'язку з протестаційною акцією. Як тільки все матиму, перешлю Тобі. Добре було б, щоб Ти дав комусь доручення, аби переглянув всю американську і канадську українську пресу в Інституті і зробив би спис всіх протестаційних віч, який варто було б післати до Краю, для ілюстрації, що ми не спимо.

5. Організація "Укр. Акції" тут візьме не мало часу. Про мої побажання Тобі вже писав. Успіх її залежатиме виключно від правильного підбору людей. Радий, що Ти схилився до думки, що "Укр. Ак." має бути тільки координацією існуючого. Я вже почав дещо робити, а власне: з свого боку розпочав листування з деякими з православних в Канаді, щоб їх з часом притягнути. Як тільки справа прийме більш конкретний оборот, дам Тобі знати. З другого боку буду цими днями мати цілий ряд побачень з філадельфійськими панамі/Вл., о.Т. і інші/ як рівнож буду говорити з бующою президенткою Укр. Кат. Молоді Панною Піддубчиши, що тепер являється редакторкою "Укр. Кат. Молоді" і цілком стоїть на нашому боці. Звертаю при цій нагоді Твою увагу на те, що недавно відбувся в Пітсбургу Конгрес укр. Кат. молодізна яким було більше 1.000 людей. Потенціально ця організація, яка до речі об'єдналася з відповідною організацією в Канаді/всього членства більше 2000/ з нами. Треба тільки до них ближче підійти. В цьому відношенні наші дядьки з Сід мають нічого

На точку 5. чекаю Твої скорі відповіді, яка мені потрібна для намічення дальших кроків. Виразно звертаю Твою увагу на те, що все, що торкається моїх переговорів з Бог., являється суто-довірочним. Він надзвичайно обережний і кожний нетакт з нашого боку може зіпсувати цілу справу.

6. Для ілюстрації вражіння, що їх зробили делегати з Європи на тутешніх місцевих людей посилав копію/окремим пакунком вже вислав сьогодні вранці спостереження знайомого О.Ш., про якого Тобі писав раніш/. Подібні ж вражіння ~~мні~~ мені висловлювали і інші люди, що були на тій "маніфестації". На мою думку ціль приїзду делегатів і зокрема К-ча була створити вигляд того, що за ними ніби-то йде нарід. В дійсності воно так зовсім не є. Ті, що приходили, в більшості випадків зовсім не належали ані до ОДВУ, ані до інших груп, що орієнтуються на "націоналістів", але прийшли просто по цікавості. У таких людей, цілком об'єктивних як напр. Ком./якому висилаються листи для мене/ ~~я~~ думка, що провідні члени ОДВУ знаходяться в стані певної розгубленості, у них щось не йде. Сам К-вич зробив на Бог., до якого він заїздив/він знав його ще за старих часів/, вражіння емігранта сильно подрапаного життєм. Хіж Бог. мав йому висловити цілком одверто ~~в~~ свій погляд на участь його в заціях ОДВУ і Ко, які рахує несерйозними.

К-вич тут також ширив погослови, що являється тепер "обманом" всіх українців в Твоїй країні.

Щодо Макогона, то звертаю Твою увагу, що з нагоди смерті К-ця в "Націоналісті" була демонстративно подана телеграма кондоленційна від того типа. Припускаю, що у них з ним дійсно досить близькі коншахти. Нагадую Тобі також мій давніший лист, де подавав Тобі, що Мишуга в розмовах з різними людьми підареслював, що М-н дійсно являється нащадком гетьмана Разумовського. Від всього того тхне страшним брудом і безперечно раніш чи пізніш скінчиться скандалом для "коновальцівців". До того часу від них можна сподіватись всяких пакостей, бо ~~ж~~ вживають часто зброю якої ми вживати не можемо і не хочемо.

7. Постараюсь роздобути для Тебе числа "Націоналіста", де подається справоздання про перебіг "маніфестації" і "конгресу". Маю вражіння, що всі пункти резолюцій були приготовані перед приїздом сюди. Ці числа розраховані на зовнішній ефект. Звертаю при цій нагоді увагу, що там досить ~~ж~~ багато місця уділено Підкарпаттю.

8. Підсумовуючи все те, що доводилося чути, маю вражіння, що поїздка делегатів за океан не дала бажаних наслідків.

9. Я перечитував "Український Вістник", що його мені прислав С.М. Від цілого числа, а особливо від місця видрукованого в н. мові та ~~ж~~ хлестаковщиною. Все це робить вражіння свідомого "очковирательства".

10. Мені не вдалося друге побачення з Ф., хоч декілька разів бачився з його "публісити"-директором Камероном. Ф. в той час не було в Детройті, а я тимчасом виїхав звідтам на схід. Боюся зараз перетягати струнку в його напрямку, бо можемо його зіпсувати для майбутнього. Крім того, зараз, з огляду на невизначене положення в Європі тут взагалі тяжко вести конкретні переговори. З Ф. нічого не зіпсовано, але тепер ліпше зачекати. Оскільки тут ще довгий час прийдеться залишитись, буду шукати знайомства з його сином, який мусить мати вплив на батька.

11. Що торкається М-на, то він має тепер бути в добрих відносинах з Ф. Мені тут говорили, що він веде скорше цілком самостійну лінію і його співпраця з жидами не є так близька. В усякому разі, Твоє попередження матиму на увазі. Але познайомитись з ним не ~~ж~~ шкодить.

12. Про попередження в зв'язку з Кн. Кантакузеном дякую. Росіян взагалі стараюсь оминати.

13. Не хочу допускати, що дійде до війни. Так, як можна судити по тутешній пресі/вирізки висилаю окремо/ справа стоїть досить паршиво. Боюсь,

-4-

9

щоб із-за якогось необачного кроку чи просто провокації не почалася б зно-
ва світова різня. Тутешні наставлення явно антинімецьке, хоч сильні тенден-
ції, щоб не встрипати в європейські порахунки.

14. В залученні пересилаю перебіг моєї розмови з інж. Мучником, з яким
незнайомимих познайомився через Джеймс Стюарта-кузена старого Горацио
Стюарта, про якого Тобі не раз писав. Мучник мабуть з прожиддю. Цікаве його
оцінка Японії, яка стоїть в протиріччю з оцінкою ген. Фалькенгайма, яка
пройшла через українську пресу/Укр. Вісти в Едмонтоні, Кан. Фермер/. Цікаво
було б встановити, чи твердження ген. Фалькенгайма не являються часом під-
робкою і він того не говорив.

15. Маючи тепер яснішу картину про Укр. Ак., буду з нею поволі ознайом-
лювати наших чільних людей.

16. Тільки що мені телефонував Ком., повідомляючи, що надішли листи з
Европи.

17. Зараз піду слухати по радіо промову Гітлера.

У мене все гаразд

*Вітання від мене і Горасю сироті
і всім*

Гамин.

до цього коротенького справоздання можу додати, що місцеві люди тово-

Ваше Курманович виїхав тому. Доводилося поїхати в кампанію політичних спекулянтів, яким ходять викладати прозбірку грошей, а для того що використання імен відомих українців. Між іншим був час, коли Курманович був у фінансовому відношенні від націоналістів цілком залежний. Можливо, що він є заложник і тепер. Ставити людей в таке положення, як система у націоналістів, особливо у людей типу Я-го. До цього хочу ще додати, що під час моєї присутності в Саскатуні націоналісти себе абсолютно нічим не заманифестували. Отже виявили якусь слабкість і непевність, дехто з них був на наших прийомах.

Босній, який особисто знає Курмановича, каже, що не людина надзвичайно нервово, якій якості абсолютно не відповідали високому положенню в армії. Так, наприклад, оповідає випадок, коли Курманович, постоїв лений перел необхідності приймати швидке й енергійне рішення, хануся за голову й кончав своїм підчиненням: "Та я ж не ліз на цей пост і не прохав, щоб мене призначали!"

Подаю Собі повні дані, бо випускаю, що вони можуть Тобі придатись. В залученні пересилаю багато всяких старих матеріалів, із них найцікавіші: вирізки із більшовицьких "Українських Щоденних Вістей", що виходять в Нью-Йорку, наклеєні на чотири сторінки прокламація проти мене в Саскатуні, випущена місцевими більшовиками. Я маю ще декілька дібних прокламацій, але вони за аз у Ісайва, який використовує їх для інших. Чи інші, чи повні матеріали правильно дійшли до Тебе.

Зараз стараюся підготувати справи так, щоб мати змогу виїхати звідси через якихось 5-6 днів. Коли виїду, я напишув Сполучених Держав, Тебе негайно повідомлю.

Ченам на Твої реакції в справі мого особисто-політичного розвитку. Звертаю при цьому увагу на те, що всі ставлять ся тут з найбільшою увагою. В моїх особистих болх поінформоване тільки навеличне число, але якраз ці люди являються найбільшими приятелями, моє положення дуже добре розуміють й чувають шляхів для виходу. Як я Тобі писав, це-це цілком конкретне було вже досягнене. Має надію, що буде ще ліпше. Тоді спокійно виїду далі.

Сьогодні у вечір відбувається великий доклад іспанця Jose de Pedraza в одній з найбільших зал Монреалю. Улаштований він антибільшовицькими місцевими групами. Відомі організації підлої справи п.п.н. Оскільки завтра почну мене буть цікавого в звязку з докладом, Тобі напишу.

Вчора попросився з місцевою організацією гетьманців. Говорилось багато чуток промов. Всіх було чоловік 45-50. Після того зробили багато фотографій.

Тільки що отримав телефон від П-на. В четверг на цьому тижні відбудеться напевно вечеря з маюром Монреалю. Рівночасно моя особиста справа, здається, знаходиться на добром шляху. Побачимо.

Обіймаю місто Твої Дашко.

не зможу прийти у вівторок
пен. Франца в Нью-Йорк. Твоє
було знає.

№ 174

Лист Д. Скоропадського до батька П. Скоропадського

Шикаго, дня 29.6.38.

Дорогий Батько,

1. Стверджую отримання Твоїх листів від 8. та 10.с.м.Сердечно дякую. Тимчасом Ти,мабуть,отримав вже мій лист від 15.с.м.,який розминувся з Твоїми.
2. Зараз не хочу докладно відповідати на питання що Ти їх мені поставив,бо у мене самого тут все знаходиться в самій початковій стадії, такщо я Тобі тимчасом ще нічого конкретного сказати не можу.Хочу зазначити тільки таке:на мою думку ми з Тобою не можемо не мати права ні при яких обставинах/навіть найгірших/~~з~~нашої принципової точки погляду,а власне,не можемо зменшувати нашої енергії в напрямку побороення всяких спроб затроїти наше суспільство всякою агентурною грязюкою з ціллю його використовувати для неукраїнських цілей.Найгірше було б,щоб ми були примушені відійти на деякий час,зробивши відповідні заяви нашим людям для пояснення їм положення.Вони нас ліпше як хто будь інший зрозуміють,бо з деякими з них вже говорив і вони цілком поділяють мою й Твою точку погляду.Хоч одверто кажучи я думаю,що до того не дійде.На сьогодні це все,що я на цю тему говорю.В одному із слідуєчих листів я до цього питання знова поверну.Тепер же дам деякі коротенькі інформації.
3. Фінансування анижки,що буде видана в скорім часі в Едмонтоні,вдалося майже цілком забезпечити.Вже зібраних є біля 800 дол./вона буде коштувати біля 1.500,що вистарчить на покриття перших видатків.Решту видатків тимчасом можна буде робити в борг,з тим,щоб покрити після продажі аниги.Вона порівнюючи так багато буде коштувати,бо матиме більше сотні фотографій,а крім того буде добре видана.Видання цієї книги ми надаємо велике значіння не тільки внутрішньо-але й зовнішньо-політичне,бо вона яскраво представить загалу,як мене вітали уранці.Вдалося це справу тимчасом залагодити дякуючи жертвенности декількох членів організації,що позичили 500 доларів,здругі поручилися.
4. Стаття Геополітік вже переложена на українську мову & розіслана до "Укр.Роб.", "Укр.Вістей" і "Кан.Фармера" з відповідними коментаріями.Сподіваюся,що в скорім часі появляться відповідні статті чи замітки.Крім того попрохав їх написати від себе листи до видавця,а мені надіслати прийнятні по 4 копії,які звідси будуть розіслані на далішні адреси.Крім того Пел-вич від себе пише листа до видавця,а копії будуть розіслані до інших.Нарешті цими днями піде лист від централі до тих же самих осіб.В "Нашім Стигу" вже в слідуєчому числі появляється відповідь на замітку.Ш-л залишає на всякий випадок ще цілий ряд аргументів,які можна буде використати,коли почнеться перепалка.
5. Загальне положення тут таке:СРД особливо в Шикагу стоїть добре.В однім Шикагу членства біля 5000,при чім за останні часи сильно поширився урух серед молоді.Припускаю,що тимчасом вже отримав багато всяких фотографій.Статті Шаповала написані дуже об'єктивно і спокійно роблять тут сенсацію.Взагалі Шаповал працює на 12 балів.Виступає дуже відважно,хоч його спочатку дехто попереджував,щоб ліпше тримати язик за зубами.Буде виступати далі,а його в цьому підтримую.Дацків в "Канадійськім Фармері" чіпнув "націоналістів" також.До речі"інвестиґації""Українського Голосу"/свистунівського,але без Свистуна-який зі своїми бувшими співробітниками розійшовся/ також йдуть більш менш по лінії "Нашого Стигу".Ми маємо доброго інформатора в Нью Йорку,якого Ти до речі знаєш,це той кого Ти зустрів під ручку з Лілі на одній вулиці в Л... Але прошу Тебе ймя його абсолютно тримати в тайні,бо це може сильно пошкодити далішій роботі.Наші зусилля зараз спрямовані в тім напрямку,щоб дати ясні докази про зв'язок К. з б.Чи вдасться,

Amicus Spei & Charum, Morum Reine
Mysticorum accendit per
Lumen

У мене загалом добрий і болювий, як небудь висловимо

№ 175

Лист з Едмонтону Д. Скоропадському

10012-109 Ст.,
Едмонтон, Альберта,
дня 11-го грудня, 1938. 119

Вельможний Пан Гетьманич ДАНИЛО,
М о н т р е а л.

Ваша Світлосте:-

Свій лист із 5-го ц.м., писав я в поспіху, на пошті, щоб захопити ще воздушну пошту того вечера, а тому й згадував в ньому тільки про ділові справи у зв'язку з книжкою.

Сьогодні, маючи трохи вільного часу перед від'їздом на кольонію - на віче в справі допомоги Карпатській Україні - хочу відповісти й на інші питання, порушені в обох листах Вашої Світлості, тобто із 2.11. і 2.12.

До речі кажучи, не відповідав я на перший лист скорше, бо виніс таке враження з нього, що листування між нами закінчене, хіба що Ваша Світлість зволють написати в якій справі. Отже ждав. Ждав, між іншим, й на дальші відомості у зв'язку з Українським Державницьким Фондом та Українською Акцією. Обіжник, що його одержав п. Дикій в тих справах, читав я принагідно й поверховно. Та вміжчасі одержав я листа від Головного Обозного, п. Стусса, який порушував ті питання. Про свій погляд я йому писав. Міркую, що "Українську Акцію" не дасться провести в життя в Канаді, бо тут між членством СГД замало потрібного до такої акції елементу. Активність СГД слаба, без плану й координації, преса наша млява, аж нудна, отже з ким братись до такого діла? Нова ділянка праці, тобто Українська Акція, могла б схаотизувати членство.

Інша справа з Українським Державницьким Фондом. Про те писав я вже Вашій Світлості давніше, при іншій нагоді. Повторюю: вामорська імміграція може допомогти нашій визвольній справі тільки ГРПШМИ. До політичної акції наша американська й канадійська еміграція не доросла. Найкращий доказ - це роля нашої еміграції під час творення Карпатської України і тепер, коли вириває справа автономії наших земель під польщею. Ваша Світлість чейже бачили, що по 20-ох роках самобичовання за те, що через партійність, незгоду, сварки - стратили ми останню нашу державу, - тепер провідники політичних груп, редактори й духовні влади повторили точнісінько ті самі кардинальні промахи: в найбільш критичний час завели такий взаємно-винишуючий себе герць, що аж тепер, колиб так була сила, варто булоб післати по редакціях й партійних центрах "карні експедиції". Те саме діється зі збірковою акцією на допомогу Карпатській Україні. Коли націоналісти перші вирвались наперед на власну руку, говорив я тут, що гр. катол. Дієцезія, СГД і СУС повинні негайно створити Збіркову Централь у Вінніпегу, провінціональні й льокальні СПІЛЬНІ комітети по цілій Канаді і в коріні спаралізувати акцію "ново-шляхівців". В Едмонтоні такий провінціональний комітет повстав. Та що? Оо. Василіяне заразке почали самі переводити збірки, з Єпископської Канцелярії до сьогодні нема нічого ісінько в тій справі (крім інструкцій, щоби в Укр. Вістях не помішувати ніяких закликів до збірок. Це доріочно для Вашої Світлості) і з цілої збіркової акції витворився такий хаос, що Китай - це ще зразок порядку. - Отже чого може сподіватись край від такої розжертої, схаотизованої еміграції, що не зійшлась ще й мабуть не зійдеться вже в ніякій справі? І що? врешті може дати та еміграція Краєві, чим більше може вона допомогти йому, як грішми? Тому писав я вже, що обов'язком проводу СГД було і є - реалізувати якнайбільше грошей, давати їх до диспозиції Гетьманській управі, а ті хай там ведуть діло. За це з мене сміялись. А тепер всі бачимо, кільки мігби зробити Гетьманський Центр в ці історичні дні, колиб мав гроші на організацію однодумців в Європі і на пропаганду серед чужинців. - Була і ще є нагода зробити трохи грошей нашою книжкою. В Канаді, де повинно було розійтись бодай 1000 примірників, орган СГД, крім звичайного оголошення, ще словом не згадав про ту книжку, а Головний Обозний, замість подбати, щоб Відділи взялись за це діло, застрів в судбур-

-2-

ських сварках з націоналістами до тої міри, що вже й атентати на його особу привиджуються йому. - Не належу до критикоманів, ні до людей з гірчицею в церці, але признаюсь, що вся ота дрібничковість, брак ширшого горизонту перед нашим проводом таки ділає на нерви. Таке прекрасно підготовлене поле поїздки Вашої Світлості-занедбали, запустили буряном - під кожним зглядом. Творилась Карпатська Україна - мовчали, переводяться збірки - від Обозної Команди нема нічого, назріває справа Галичини, а властиво вже назріла, тобто домагання автономії - нема нічого; вийшла книжка, також мовчать. "Чия ласка, хай купить"... Звалили все на Шаповала, хай за них полемізує, хай веде й газету й організацію, хай книжкою займається, хай реагує на світову політику і т.д.

Може я дивлюсь на те все зачорно. Може зарізко висловлююсь, то прошу ласкаво простити. А може, не будучи в курсі всіх справ, не знаю фактичного стану й критикую безпідставно. Та на підставі власних обостережень міркую, що треба реорганізації в рядах СГД в Канаді. Конечно треба.

Ваша Світлість згадують про відїзд до Європи. Прикро мені, що на цей лист, може й останній на цьому континенті, не спромігся я на більш веселі річи. Ще раз прошу уклінно вибачення. А коли цей лист мавби бути останнім, то хай мені вільно буде заявити, що особисте знайомство з Вашою Світлістю уважаю за велику честь для себе й буду дорожити ним усе життя. За довіря, яким Ваша Світлість зволили наділити мене підчас праці над книжкою, сердечно вдячний і старатисьму ніколи не захитати його. Якщо колись мої скромні сили булиб вистарчаємі, щоб виконати яке доручення Вашої Світлості, то як завсіди, так і набудуче, виконуватиму його з насолодою в душі, що служу своєму Вельможному Гетьманичеві, майбутньому Володареві України, в що непохитно вірю.

Остаю вірним Вашій Світлості,

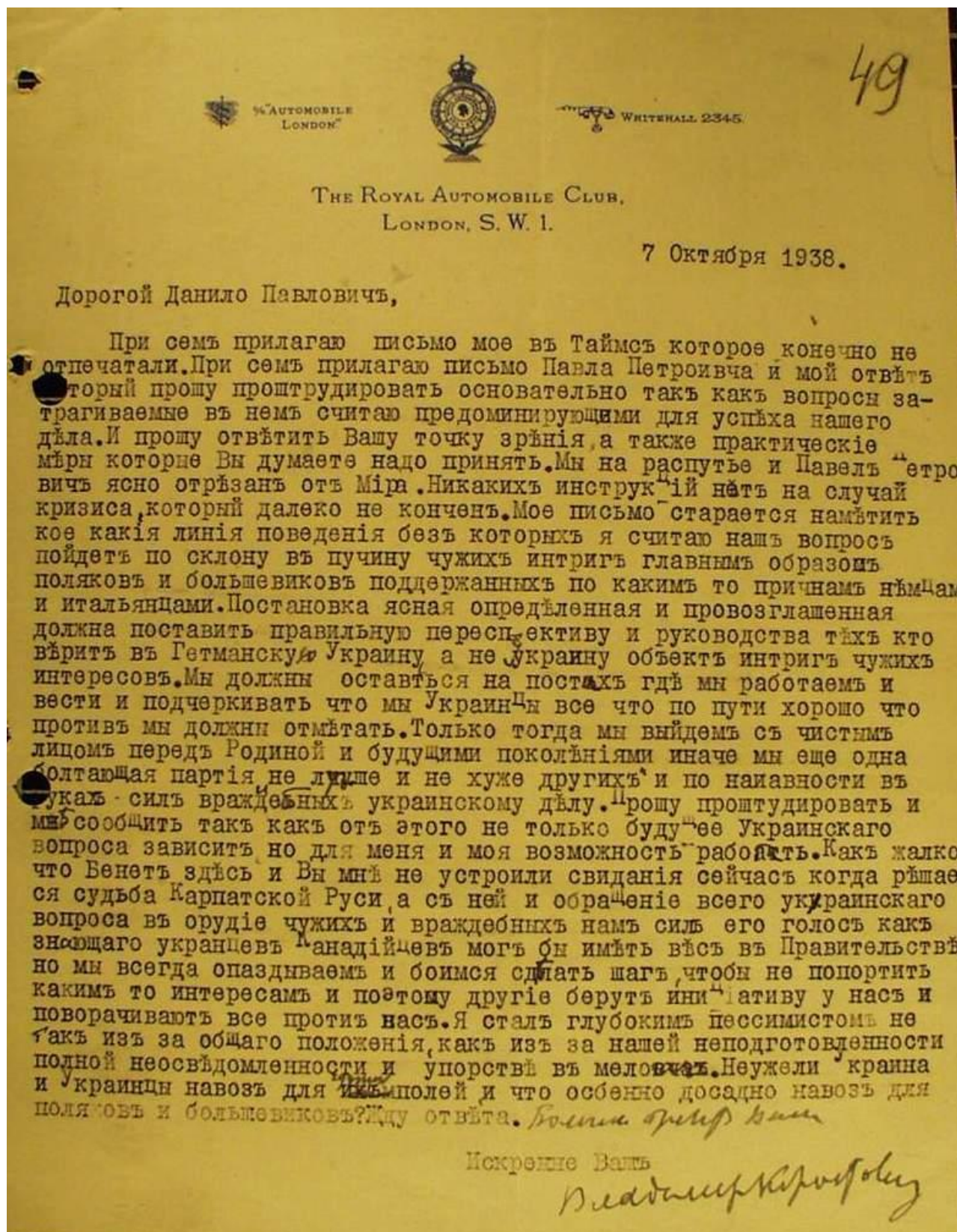
J. J. J.

*P.S. Також нашого з свішани,
які ще залишилися були
в мене.*

J. J.

№ 176

Лист з Лондону до Д. Скоропадського

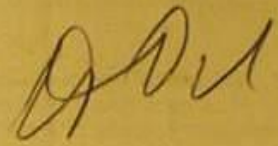
№ 177

Лист з Монтреаля до Д. Скоропадського

Монтреаль дня 3-го листопада 1938.

85

ЇХ СВІТЛОСТІ ВЕЛМОЖНОМУ ПАНУ ГЕТЬМАНИЧЕВИ
ДАНИЛУ СКОРОПАДСЬКОМУ
В Сполучених Штатах Північної Америки,

ВАША СВІТЛІСТЬ:

Стверджую отримання листів Вашої Світлості в такому порядку: з 7-го ІО, з 18-го ІО, і останній з 25-го ІО 1938 із всіми залучниками. Відповідав телеграфічним стилем-бо не смію даліше відкладати моєї відповіді, хоч як завалений різною працею.

1. В СПРАВІ ПРОТЕСТІВ ПРОТИ ПОЛ'ЯКІВ: Удалося мені врешті склеїти спільний виступ з нагоди святкування 1-го Листопада. Всі Українці Монтреаля беруть в ньому участь крім "парафії" о. Слюзара. Цілий плян я перевів з Довганьом і "націоналісти" в тій імпрезі з нами-навіть під нашим впливом. В сю неділю о год. 8.30 по полудні відбуваємо Листопадовий Концерт в салі в центрі міста. Я маю першу промову. По концерті зараз же Протестне віче, слання телеграм і репортажі до газет. Замовив різних кореспондентів ітд. Вирізки зберу для Вашої Світлості. Се все, що в сій справі НАРАЗІ мож було зробити. Але заповідається бодай се/як на Монтреаль-/ДОВРЕ.

2. АДРЕСА ПАНА Е....ТАКА: *Е. — Studdardsville Pa., U.S.A*
Раджу обережність в побаченні і розмові. *(встрѣта зі Студардсвіллом, шт. Пенсильванія)*

3. ПОДАВ ІНФОРМАЦІЇ ДАНІ МЕНІ "ДОВІРОЧНО" З КРУГІВ НАЦІОНАЛІСТІВ: а/ Андрій Мельник "Вождем" Націоналістів-б/ Націоналісти з дозволу Гітлера організують "Legion" у Відні. Не можу оправдати сих вісток.

4. СПРАВА БЕННЕТА, ГРОШЕЙ ІТД. Мав я коротке побачення з Др. Маніоном в Оттаві. Радю хотів би почути про "наш визвольний проблем" від Вашої Світлості-і радо прийме-через Пенверна на аудієнції-як буде в Монтреалі. Коли буде не сказав. Зробив на мене враження звичайного партаймена і в порівнянні з Бенетом се муха. Хоч незвичайно симпатичний і ширий. Не думаю, що індивідуальність.

По отриманні листа Вашої Світлості від 25-го жовтня я мав обід з Пенверном і обговорював справу інтродукції від Бенета. Рішили, що: Ваша Світлість напишуть по англійськи особистого листа до Пенверна-в котрому Ваша Світлість вияснилиб Пенверну бажання і цілі при помочі Пенверна зустрітись ще раз з Бенетом в тім місяці. БЕНЕТ МАЄ БУТИ ОКОЛО 15-го с.м. В Канаді, між 15 а 20 в Оттаві і Пенверн з листом від Вашої Світлості побачивсяб негайно з Бенетом і виробляв би побачення з ним. ОТЕЖЕ: маю враження-що в справі побачення з Бенетом-Ваша Світлість зараз же по отриманні сего листа-малиб увійти в зв'язок з Пенверном ПРЯМО і з ним усталити даду приїзду сюди. Мене просив би повідомити о приїзді-якщо дефінітивно вирішиться. Пенверн тої думки, що Бенет великий чоловік, може зробити багато, бо особистий приятель Шамберлейна і має пошану і впливи в Англії і він РАДО інтродукції даст

Щож до грошей-то хоч я ту справу торкав лиш загально і д. делікатно-то маю враження, що тепер-коли справа українська стає актуальною і Гітлер її поспирає і вже "є" пару повітів України в горах" то сю справу можна тут рушити з Вашою Світлістю краще-чим за першим разом. Я не відважуюсь ділати в сім напрямі самий. Щож до візи в Канаді-Пенверн обіцяв, що зробить все, що буде потрібне.

-2-

86.

5. СПРАВА "УКРАЇНСЬКОЇ АКЦІЇ": На неї бажаю відповісти Вашій Світлості окремим листом і тоді ж залучу копію-бо хотів би відповісти по точкам тої копії. Якщо моя думка загальна може мати яке значіння-в тій справі-то коротко її висловлю в сей спосіб:

а/Назва добра, б/акція ся річ НЕОБХІДНА, в/акція ся в Канаді можлива, але лише по лінії думок, яку Ваша Світлість були ласкаві висловити в листі до мене. г/в такому випадку "Гетьманський фонд" мусів би бути ліквідований, щоб не було хаосу і розділення сил ітд. КОНЦЕНТРАЦІЯ.

6. "КЕН" маю і читав. Нефортунно з нею те-що Я Пенверн і Пенвернова її читали і інші наші приятелі. Коли я перечитав її мене в ній не зражали звязки і таємничість акції ЯВП.Г., а зражали мене: російськість, "генерал", "губернатор" ітп.

7. ВЕРТАЮ ДО ЛИСТА ОСТАННЬОГО З 25-го жовтня: Отже в справі побачення з Бенетом -Ваша Світлість зволють негайно переписати прямо з Пенверном-в тім часі здається і Маніон буде викидати в Оттаві Бенета. Щож до фінансування подорожі-то я не маю ясної думки-чи ходить о корабельну карту з Канади в Англію, чи о гроші і на побут в Англії, чи взагалі "грубі" гроші. Дальше, чи Я персонально маюби сейчас /бо часу обмаль/ ся справу р е а л ь н о порушувати, щоб гроші були і кілько? Я прямо боявся зачинати акцію в сій делікатній матерії, хоч МАЮ ВРАЖІННЯ, що ЯКБИ ВАША СВІТЛІСТЬ ТУТ ПОВУЛИ З ТИЖДЕНЬ, ТО МОЖЕ ЩОСЬ УДАЮЄСЯ РОЗДОБУТИ. ЩО МАЮ РОБИТИ в сій справі?

8. Забрали нам Ужгород і Мункач, але маємо маленький Піємонт в Гушті. Якби Польки не перевернуть і сеї дрібки що маємо-то буде ясно, що є в планах Фірера. А коли так-тоді нашому Центрові треба би подбати ВСІМИ СПОСОБАМИ, аби ВПЛИВАВ на кого треба, щоб:

а/ Границю Підкарпатської України урегулювали далі на Захід-бо Словаки не гірші злодії від Чехів, б/треба би сейчас створити завязок власної армії у власній нозі і команді. в/Створити Школу Генер. Штабу, аби наші фахові військові могли зібратись з всіх усюдів і підготовлялись до діла, г/Щось в роді Академії Наук і взагалі зробити з того укравка ЗБІРНИЙ ПУНКТ /ДЕСАНТ/ всієї активно-національної думачої укр. еміграції. СЕЙ ВИПАДОВИЙ /на ВЕЛ. УКРАЇНУ/ ПУНКТ/Підкарпаття/СПРАВДІ МОЖЕ МАТИ РІЗНАКЕ ЗНАЧІННЯ ДЛЯ БУТТЯ, ЧИ НЕБУТТЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ... Але як і що зробити, щоб Унтер ден Лінден слухало плянів ЯВПГ.-а не провокаторів?

Ваша Світлість: кінчу сей лист з тим, що ожидатиму вістки як і що і коли вирішено в справі авдієнції з Бенетом. В мій часі вишлю листа і копію в справі "Української Акції".

Шлю щирий привіт і бажаю успіхів в Ділі

Вашої Світлості

відданий

ПС/ І досі не бачив ні "За Велич Нації"-ні "За Україну".

№ 178

Лист з Монреаля до Д. Скоропадського

Монреаль 7-го листопада 1938.

84

ЇХ СВІТЛОСТІ ВЕЛМОЖНОМУ ПАНУ ГЕТЬМАНИЧЕВІ
ДАНИЛУ СКОРОПАДСЬКОМУ
У Сполучених Штатах Північної Америки-

ВАША СВІТЛІСТЬ:

1. Се поведілок рано-зараз в ори берся до сего листа, ітак: Вчера по полудні відбули ми тут-як я писав в попередньому листі-7-го листопада/ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО-получене з ПРОТЕСТНИМ ВІЧЕМ. Народу було поперх 2000. Все пройшло в порядку-ентузіязм великий.Я говорив перший/пів години/-по мені Пенверн іменем майора Рено-1 від Рена лист:"Уважаю себе приятелем Українців і бажаю Вам вільної Держави"...Говорив ще й знаний Вашій Світлості Фіцджералд і виносив під небеса Вашу Світлість: "Як із ей Принс оф евери інч-енд ю шуд бі провд оф сач Гетманич".Говорили ще ин-військові і один від-націоналістів-але не нападав на нікого.Його промова була навіть гарна.Телеграми вислали скрізь.На святі роздали копії послання Митрополита Шептицького про нищення церков наших під Польщею.25 штук тихже копій-як я попередно приобіцяв-засилаю Вашій Світлості рівночасно з сим листом о к р е м о . Також залучаю тут вирізки про се свято з перших двох ранішних часописей.Решту зберу.Покищо-уважаю ся справу /протесту проти Ляхів/яку Ваша Світлість мені припоручили виконати-за виконану і то не але./Ми мали кореспондентів всіх газет вчера/...

2. Звертаю тут копію про "УКРАЇНСЬКУ АКЦІЮ"-як сего Ваша Світлість базали і не подаю в сій справі більш завваг-чим ті,що подав їх в попередньому листі-бо сподіюся зустріти Вашу Світлість скоро тут в Монреалі-де можна буде обговорити ся і инні справи обширніше.

3. Я не знаю-як Ваша Світлість вирішать справу приїзду до Канади,щоб зустріти Бенета.Однак по розмові з Пенверном ще раз вчера-знаю,що БЕННЕТ буде в Оттаві біля 15-го,20-го листопада-і з відтам зараз виїде до Калгар-до свого міста.Требаби Вашій Світлості телеграфами увійти в прямий контакт з Пенверном і усталити коли приїхати,АБО ПРЯМО ПРИЙХАТИ БЕЗ ПЕНВЕРНА ДО МОНТРЕАЛЮ ДО 10-Х ДЕНЬ І ТУТ НА МІСЦІ все усталити.

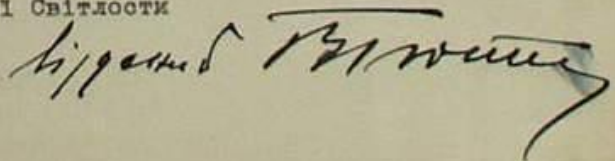
4. В залученій коверті Ваша Світлість знайдуть дві десятки долярові серії: ад:2014370 і ад: 4198531 . Я вже давно мав їх вислати Вашій Світлості як наш розрахунок-але все відкладав-бо мав инші пляни в сій справі.З огляду на делікатність матерії-все шукав способу- найделікатнішого-аж поки його не найшов.Тепер може вони більш придадуться.

5. Буду дуже вдячний Вашій Світлості-за повідомлення мене в час про приїзд, а рівнож коли п-а Іо-ет про сей нічого не буде знати./н е о б е р е ж н а .../

Сердечно вітаю Вашу Світлість з приїздом

як вся

Вашої Світлості

№ 179

Лист М. Гетьмана до Д. Скоропадського

Ukrainian Publishing Company

PUBLISHER OF THE "UKRAINIAN TOILER"

JOB PRINTING IN MANY LANGUAGES

510 KING STREET WEST.

TORONTO 7. IX. 1938.

Вельможний Пане Гетьманичу : -
Листи з днів 26.VIII./31.VIII./2.IX., "Фелькішер Беобахтер" і світлини
розвалених церков я одержав. Сердечно дякую.

"Ф.Б." я одержав і з Берліна з готовим перекладом і вже той переклад
помістив в попереднім, 35 ч. "У.Р." Часопис я стало висилаю В.Світлості на ^{на Верону}
як було мені написано. Світлини помішую в цім, 36-м числі. Зробили ми по
2 матриці й повисили до : "Н.Ст." й до "К.Ф." Статті про переслідування на Хол-
мщині я поміщую вже в третім числі. Тому думаю, що спеціальної ще ~~світлі~~ помішу-
вати не треба.

Про Пал-ва й я подумав, коли перечитав з "У.В." про його поїздку до Цопо-
ту й про напад з причини того на нього "І.К.П.", що він їздив по гроші, що їх,
мовляв, одержав ген. Зелінський від німців/25 міл. нім. марок/ на українську пропа-
ганду, що він їздив на побачення з кимсь від нас. Але невдовзі потім одержав
я листа від їх Світлості Я.П. Гетьмана з дорученням мені довідатись, чи полта-
вець-музикант на піяно, Микиша, не міг би дістати катедри професора гри на піяно
в торонтонській музичній школі, й тому посумнівався в правильність моїх мірку-
вань, бо, коли б там ішло щось поважного, як перегрупування нашого громадянства,
то мабуть їх Світлість такими справами тепер займатися не мали б часу.
До речі -- про цю справу я довідаюсь і повідомлю їх Світлість Пана Гетьмана.

У справі протестної акції проти переслідування прав. церков на Холмщині
й т.д., то її вже проголосив "У.Г." ч. 36. Отже перебіг нас. Що до цього я нічого
результи не можу, бо це справа організаційна в яку я вмішуватися не можу. А щоб
протестувати, то я вже два рази писав в "У.Р." Решта до мене не належить, щоб не
наїкали на мене, що я вмішуюсь не в своє діло й їм "наказую". Хай уже п. Стусс.

Пересилаю Вашій Вельможности назад ті світлини розвалених церков.

Коли нас надзвичайного нема нічого такого. Уже холодно тут.

Бажаю всего найкращого

Відданий В. Вельможности

М. Гетьман

№ 180

Лист М. Гетьмана до Д. Скоропадського

Ukrainian Publishing Company

PUBLISHER OF THE "UKRAINIAN TOILER"

JOB PRINTING IN MANY LANGUAGES

510 KING STREET WEST.

TORONTO 29.XII. 1938.

Вельможний Пане Гетьманичу : -
 Листа від В.Вельможности з дня 26.XII.я одержав.Сердечно дякую за інформації.Радію,що Мурашко став такою "великою рибю".

Комбінація щодо головства в Організації є,на мою думку, дуже добра.

Відповіді в справі приїзду чи неприїзду полк.Мурашка я не одержав.

Книжку п.Коростовця зреферую побіжно в черг.числі.Не встиг я її докладно прочитати.Сьогодні відслав я її полк.О.Паповалу.Книжка ця не подобається мені в тім місці,де Коростовець пише про можливість федерації -- цебто Росію на національних федеративних основах -- дарма,що він пише,що це мало б відбутись "знизу,чи середини,а не згори".Такі самі думки вложив він в уста Я.В.П. Гетьмана,описуючи свою першу візиту в 1918 році в Іх Світлости.Усякі натяки на федерацію нас гетьманців дратують і знеохочують.Ніхто не має найменшої охоти журитись Росією.Хай вона й до самого лиципера западеться,то тим ніхто з нас турбуватись не буде.Але на знищення Москви -- кожний гетьманець піде з охотою й понесе свою голову -- за Україну,без жадних федеративних комбінацій.Уважаю,що всякі такі натяки не допомагають,але страшно шкодять нашому руху. І дивуюся,що властиво п.Коростовець хотів тим досягнути.

Пересилаю в цім листі бажані прмірники Анкети.

До нас прийшла фільма,що про ню була мова,з Галичини -- Йордан,Свято Рідношкільної Молоді во Львові й похорон ген.Тарнавського."Гуцульського весілля" що мало також прийти,нема,бо,каже,що вже там продали.Отже,тільки три чверти фільми.За те опускає Г-ий \$300.

У нас з УНОМ почалась війна на ножі.

Желаю Вашій Вельможности Веселих Свят і щасливого Нового Року

Відданий В.Вельможности

М. Гетьман.

№ 181

Лист Н. Гуля до Головного Отамана

58

Сьємфорд, дня 31.8.38.

До ВПН. Головного Отамана,
Николи Гуля,
Чикаго.

Високодостойний Пане Головний Отамане,

1. В залученні пересилаю Вам офіційного листа в справі організації протестаційних зібрань проти знущань поляків над нашим православним населенням під Польщею. Ця справа важлива, бо має і приципово-моральне і тактичне значіння.

Приципово-моральна сторона ясна: наших братів православних мучать, мусимо їх захищати.

З тактичного боку переведення протестаційної акції матиме значіння для навізання більш близьких контактів зокрема з нашими православними в Канаді, серед яких є багато активних елементів, особливо серед молоді. Крім того переведення протестаційної акції буде одним з чергових завдань для СГД, спричиниться до того, щоб знова напружити енергію членства, а крім того поставить наше членство перед необхідністю зійтись з ширшими колами нашого громадянства. Все це корисне для вироблення одної спільної думки серед українського суспільства.

2. Обміркуйте цілу справу з членами Централі, п. Пелеховичем і дайте відповідні розпорядки по всіх наших відділах. Рівночасно треба було розпочати відповідну акцію в нашій пресі.

3. Обміркуйте також чи не варто було б зробити спеціальну збірку для того, щоб покрити видатки по організації і переведенню протестаційної акції/ці видатки мабуть будуть невеликі/, а рівночасно частину збірки пустити на те, щоб пізніше підготувати які небудь публікації про знущання поляків ~~українців~~ над українцями під Польщею. Ці збірки можна було б перевести підчас протестаційних зібрань.

4. Копія з долученого офіційного листа послана для відома до:

п. Б. Пелеховича,
п. М. Гетьмана,
Головного Обозного Н. Стусса,
Д-ра Т. Дациова.

Посилаючи ці копії до наших людей я мав на увазі, що вони могли б вже відразу почати обмірковувати необхідні кроки, а коли б від Вас прийшло офіційне розпорядження, справу можна буде негайно пустити в рух.

5. Довожу до Вашого відома, що між Гетьманським Центром і ДМ. Палієвим прийшло до конкретного порозуміння. Деталі цього порозуміння мені ще невідомі, але в усякому разі факт, що особистий контакт встановлений, є дуже позитивний. Як тільки подробиці буду знати Вам негайно напишу. Тимчасом прошу рахувати позиву відомість довірочною, бо я сам ще не знаю, чи з огляду на складне положення самого Палієва про закріплення нашої співпраці з ним і з Фронтом Національної Єдності варто розголосувати. В цій справі чекаю на інструкції з дому і тоді дам Вам знати.

Про позиву справу можете довірочно переказати п. Пелеховичу і полк.

Шаповалу.
~~Ваша особиста копія цього листа залишається в архіві Головного Отамана~~

6. Зараз розробляється план більш широкої співпраці нашого Центру з окремими, ще не зорганізованими в Гетьманському Русі українськими осередками. Як тільки сам буду мати відповідні матеріали на руках з Вами і з нашими чільними людьми в Шикагу цілу справу обміркую.
7. Радий, що книжка посувається вперед. Вона вже тепер виглядає дуже добре. Маю на руках вже 96 сторінок.

Тимчасом сердечно Вас здоровлю і бажаю всього доброго.

ПС. Як стоїть справа з продажу машинки і з фільмами?

№ 182

Лист Н. Гуля до Головного Отамана

Копія59
дня 31-го серпня 1938р.

До Високодостойного Чана Головного Отамана
Союза Гетьманців Державників Америки й Канади
Николи Гуля,
Чикаго.

Високодостойний Чане Головний Отамане,

Як Вам відомо, зараз йде страшний наступ на Православну Церкву з боку поляків на Волині, Холмщині й Підляшшу. Поляки вживають всіх можливих засобів терору проти українського населення нових Українських Земель для того, щоб насильно переводити його на латинство. Майже без перестанку відбувається прихована пацифікація, церкви зачинаються і спалюються, а тих, не менше опір, садять до криміналу, або просто розстрілюють.

Основна ціль цього польського наступу зовсім не релігійна, але суто політична. Це стремління морально зломити опір українського населення перед наступом польськості, примусовими поліційними мірами примусити його перемінити віру своїх батьків, запаскудити душу здорової частини українського населення, силою заставляючи його йти на компроміси в релігійних справах.

Наше українське населення тих Земель, з огляду на польський терор, безпорадне щось зробити. Брати греко-католики в Галичині однодушно осуджують жорстокі методи польські методи боротьби проти православних українських братів, але й ця західня вітка нашого народу в даний момент, з огляду на польську цензуру, може мало зробити для того, щоб піднести голос проти польських знущань.

Наші чільні люди в Краю, в тім числі й представники греко-католицького духовенства, благать нас підняти голос в захист нашого українського православного населення під Польщею.

В зв'язку з вищесказаним, я отримав з дому інструкцію, яку передаю Вам, Чане Головний Отамане, і для цілого СГД для виконання, а власне:

Інструкція

1. Як найскорше zorganizувати за допомогою цілої Організації СГД, протестаційні віча проти польських знущань над православним українським населенням під Польщею. Підчас тих протестаційних віч в гострій і рішучій формі осудити поступовання польської влади, яке протирічить елементарним засадам людності.
2. Підкреслити політичні цілі, що коваються за наступом поляків проти Православної Церкви. Звернути увагу на те, що в такий спосіб поляки тільки стовхають наше українське місцеве населення в обійми большевицької Москви, яка очевидно буде всіма способами використовувати заколот серед українців в своїх цілях.
3. Рішучо підкреслити солідарність наших західних українців з нашими православними братами в Польщі як взагалі з цілою східною віткою нашого народу, що сьогодні у своїй подавляючій більшості стогне під большевиками.
4. Звернути увагу на те, що після зламання опору православних українців, увага польської адміністрації звернеться цілком певно й проти українців греко-католиків, які з національного боку представляють собою об'єднану з опільноту, яку поляки за всяку ціну хочуть розбити.
5. Повинні протестаційні віча переводити не в площині одного тільки Союзу Гетьманців Державників, але притягнути до них як найширші кола як греко-католицької так і православної української еміграції Америки й Канади. Особливо необхідно створення громадських Комітетів.
6. Винести на цих вічах рішучі резолюції протесту проти знущань польської влади, які мусять бути широко оповіщені в нашій пресі, а рішучасно пе-

редруковані і в пресі чужинській.

7. По можливості запросити на повищі віча також і чужинців/зокрема представників чужинської преси/, яким пояснити про що ходить і передати їм для відома і для опублікування відповідні українські резолюції протесту.
8. Адреси в протестом вислати таким поважним державним мужам, як Англії-ському Королеві/напр, через Дженоерал Говернора Лорда Твідсміра в Канаді, прем'єру Невіліу Чемберлену, Президенту Рузвельтові і іншим.
9. Постаратись, щоб відповідні статті, що насвітлювали б положення українства під Польщею, появилися б також в місцевій чужинській пресі.
10. Повину інструкцію негайно прийняти до виконання, дати відповідні розпорядки по всіх відділах СГД і регулярно тримати Гетьманський Центр про перебіг цілої епихи акції.

Подібна акція ведеться гетьманами в Європі і зокрема в Англії. Фактичним матеріалом може служити промова Д-ра Ст. Барана в Сеймі, що була широко розповсюджена в Українській пресі, як взагалі і всі інші публікації в повищій справі.

Чекаючи на Ваші відомости
з висловом щирої до Вас поваги

№ 183

Лист Н. Гуля до Д. Скоропадського

H. Gulya
2406 W. CHICAGO AVE.
Chicago.

PHONE ARMITAGE 0801

160

СОЮЗ ГЕТЬМАНЦІВ ДЕРЖАВНИКІВ

UNITED HETMAN ORGANIZATIONS

CHICAGO, ILL.

Chicago, Ill., 10-3-1938

До. Вельможного Гана Гетманського
 Ваша Вельможности Гане Гетманському. зашт.
 за. Поздоровлення Мої Родним Сердечно Дружно.
 щодо. Роспорядку. Вам. Вже Відомо. Навіть Роспоряд-
 док. Було щотворкається Протестантийського. Віра
 щодо. Нікаго. Націоналістичні Нехочути. Грати уявити
 Разом. знати в. Нікаго Війшла уніфікація
 Нашої організації Гетманців. Попросимося. Віра
 Гетман. Доучасті Вирихтовані. Ми само
 Попросили ми всі Гетманці щоб Вишляти
 Своїх Представників щоб обробити такі
 Резолюції отже на перших зборах Націоналіс-
 ти засадали від нас зробити від Кінкват со
 само ту щот Вирихтовані і вони хотіли
 Вирихтовати Десв. Велку само. зібрати Велку
 Гроші і собі Написати Кішечі отже мій відкінь
 сій іа Ган. і сказати. так. ^{ми} загарантовані Так буди
 Родити і вони не погодили стим щотодані
 мислять Родити мислять. знати Став. засада

Грошада на олівій Грошада на Сави.
 Грошада на Пунтан. Грошада на Вуф.
 Грошада на Левит. та знахити. 5 Грошада
 абудно бизниси так як таста задивитого

2 Грошади на Три. і на Баринсайу.
 там де ста ліокують одбу.

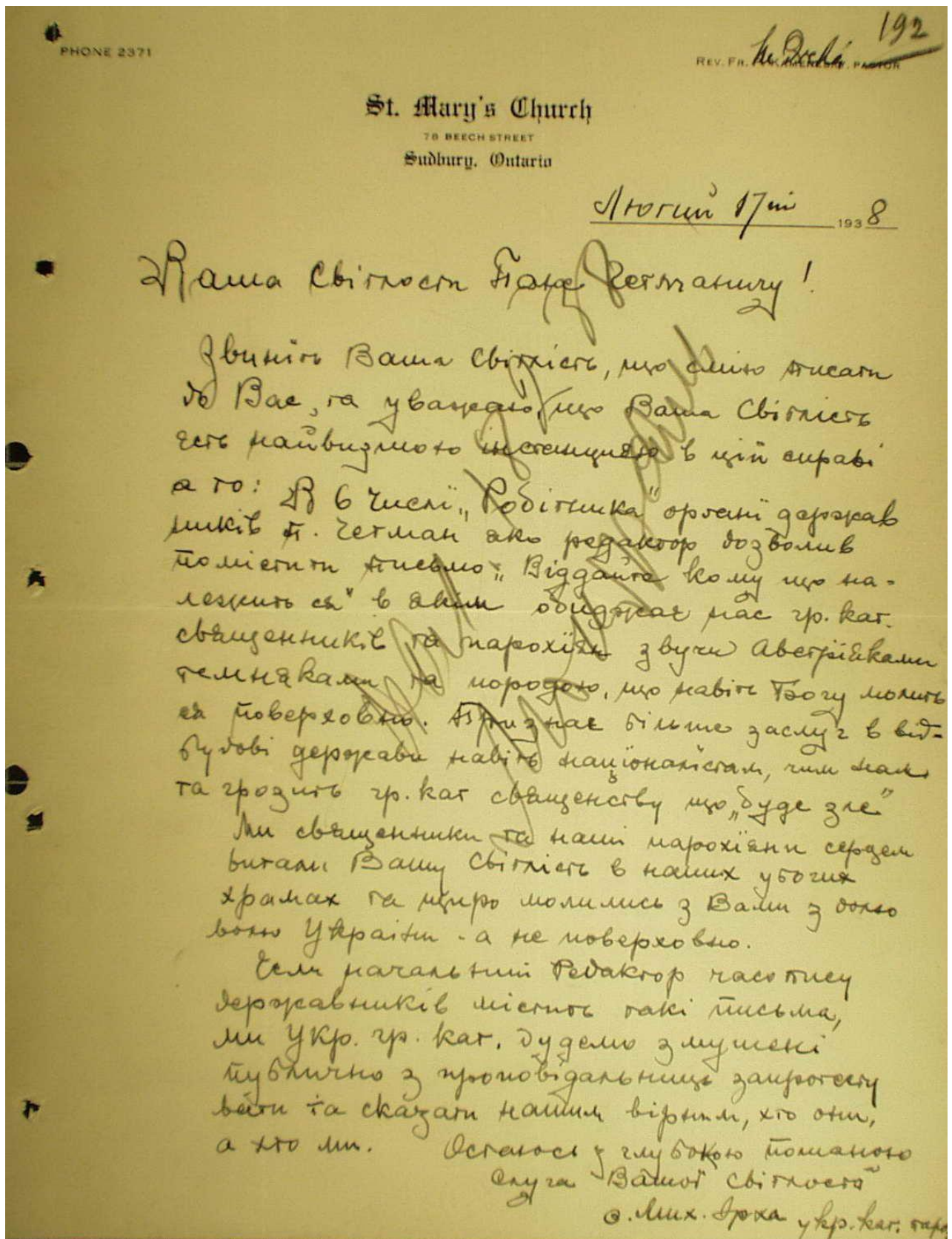
Нехоружі знами брати унасти Нехай
 робити так вони розуміють.

Сріпний зарас висилано на четвертого
 сего місяця

Отжеми Сергено.а. Сергено Пождоровитого
 Вас. і щиро Пождоровитого від членів цехотрай
 і від свої родичи
 з Гетманським Приказом.
 Никона. Гучь.

№ 184

Лист священника отця Михайла до Д. Скоропадського

№ 185

Лист О. Шаповала до Д. Скоропадського

2406 W. CHICAGO AVE.

PHONE ARMITAGE 0801

СОЮЗ ГЕТЬМАНЦІВ ДЕРЖАВНИКІВ

UNITED HETMAN ORGANIZATIONS

CHICAGO, ILL.

Chicago, Ill., 13-го Вересня 1938

Ваша Вельможносте!

При цій маю честь надіслати Ваш листи:

1. - Від У. С. Department of Labor,
2. - з Винників,
3. - "Економіку"
4. - Від п. Николая Туш.

Перші три листи в канцелярії "Центра" С.Т.Д. так "заховали" (в моїй відсутності!) що ледве ввора випадково натрапили в якийсь шухляді і мені передали.

Завтра надійшло ціле листувальне між п. М. Гетьманом і п. А. Суссом, яке покаже деталі відносно до п. М. Гетьмана.

Веду енергійну підготовку в справі про теснів проти переслідувань православних у Польщі. Насамперед укажемо в пресі український і російський, щоб підготувати на су. Були вже в редакції "Шляхою Трудю" де обіцяли помістити наші протести.

На все треба часу і людей, а того і дру-го спростання бракує.

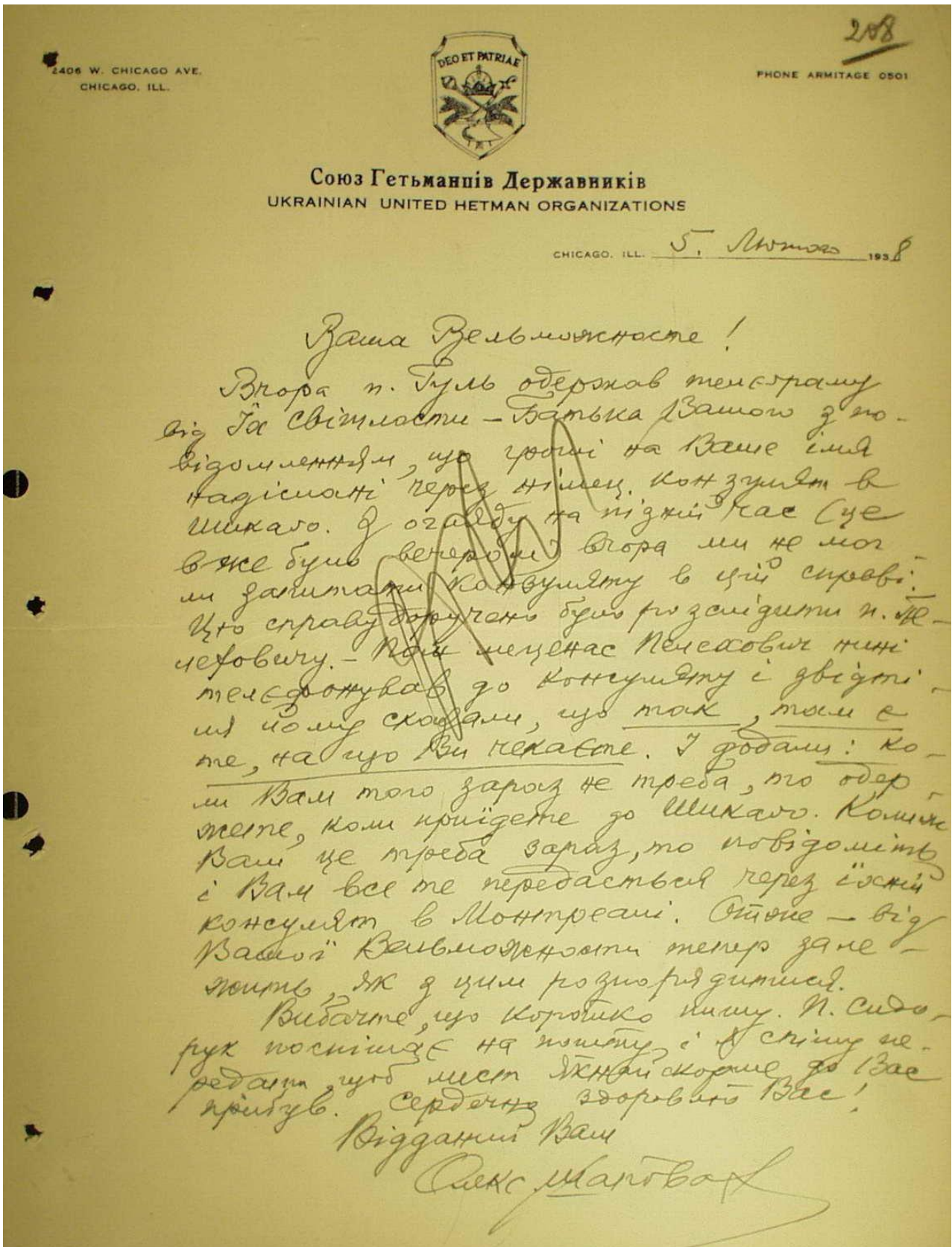
І да акцію в справі передати протестної Книги лише сам братися, бо нема кому допомогти. Завжди Ваш усіх блях!

Сердечно віддавши Вашій Вельможності

Олександр Шляхов

№ 186

Лист О. Шаповала до Д. Скоропадського

№ 187

Лист О. Шаповала до Д. Скоропадського

2408 W. CHICAGO AVE.

PHONE ARMITAGE 0801

СОЮЗ ГЕТЬМАНЦІВ ДЕРЖАВНИКІВ

UNITED HETMAN ORGANIZATIONS
CHICAGO, ILL.Chicago, Ill., 21. жовтня 1938
22. жовтня

Ваша Вельможносте.

- Стараюся викроїти бодай трохи часу серед загальної навали моєї щоденної праці, аби Вам відповісти на окремі питання.
1. - При цій надлишковій поштовій (головній) № Ст. № 43, де поміщені, як бачите, важкі матеріали: їх свідомості, Центральні і провінційні. Крім того на резолюції (на 2-й сторінці). Крім того в окремому пакеті додатково поміщено надсиланням Вам відбитка резолюцій. Може Ви надішлете до Т. З., а звідти їх вже передадуть на Україн. Землі.
 2. - Минулого понеділка відбулися тісні сходки на помешканні панна Марнаса Б. Пелеша. Вища в справі "Україн. Акції" в яких крім господаря брали участь: п. Н. Губ, Я. Др. Ом. Шарнав. і др. Мир. Сіменков. "Варши Воду" до три години і нічого путнього тилка-сом не виварили. Інтелігентні, зароблені відомим Вам песимізмом та недовірою (навіть до самих себе!) висловлювали думки, що, мовляв, не вдасться цієї справи розгорнути на широку скам'я. І нарешті запропонували таку резолюцію:
 - а) Коли маєтсья витягнути до "У. А." не-гетманські організації швидко до-ру, то це величезний тяжкий. Потре-бує довшого часу.

(over)

5) Коли тимчасом до "У.А." ввійшли внаслідок
ти зазначені у Вашому проєкті примі-
тельські організації та бандури, що
не знаходяться в жодній організації,
то це повинна робити відразу. Тоді
то вийде, що це акція провадить
Генералітет.

Крім того наші інтелектуали висловлюва-
лися, що, мовляв, Ваша Величність, на
величній оптимістично задивляється на
Українців в жур. Верховних і в Канаді.
Що ті Українці здебільша такими виді-
ляють себе лише перед Вами, з мотивів
ного респекту до Вашої особи, як рідкого
Гостя і т. д.

Отже - та наша нараба ні до яких кон-
кретних висновків в той вечір не дійшла.
Залюбки не має врахувати відтепер: ті
наші професіоналісти не здатні на роль
організаторів "Укр. Акц."; з них хіба мо-
жна стійко і міцно йти до подаль-
шої і все. Спробуємо це поговорити із кіль-
кома з наших людей.

3.- Тимчасом хочу подати до Вашого відомо-
наступне:

приблизно перед двома тижнями до мене
їздив у Шикаго відомий Вам мій чоророс-
ий інформатор (С.). Я мав з ним два вели-
кі довгі конференції. А останній тиждень
це ч. два листи. Він представив мені ситуа-
цію на Сході У.С. так, що там мої тиса-
ні в справі роттердамської події" а тієї же
номітки щодо різних авантур ОДІУ+М.
шуги - зробили значний переворот в головах
наших людей; що з особисто на Сході при-
дав дуже багато симпатиків серед різних
груп, що досі заховувалися неохоче
байдуго до нашого руху; та що, каже він
мені, настала крайня пора, щоб з виїхав
на Схід на пару тижнів та виголосив

126

СОЮЗ ГЕТЬМАНЦІВ ДЕРЖАВНИКІВ

UNITED HETMAN ORGANIZATIONS

CHICAGO, ILL.

ним Кошовим Отаманом. А часам перед воно хотіли б
близько до нього познайомити з докладніших і
спростувати засвідчити від мене що і як треба робити.

Прийшовши з Європи Григорій розмовляв з моїм інтер-
матором в Нью-Йорку, дуже хвалив мене „яко особу ке-
сну і відважну, хвалив і Наш Стів за те, що підняв
справу православної церкви“ (випис з доповіді). А
також розповідав про взаємовідносини україн. сил
на захід. Україн. землях і між іншими твердив що
... „Донцов на польській сесії ОУН на зїзді в Кар-
сбаді на Яким Мишуря заступав американських Укра-
їнців“, хтось мавши „Джелек Скід“, а крім того був
і Маколін, приїхав до повного порозуміння з Мещи-
ким і взаємні з УНР; УНР і ОДВУ (ОУН) се тепер одна
партія ... Орієнтація цієї партії на Польщу і
Гетьмана. А мав також шати з Європи. В Берліні ста-
ралося на великий спосіб підкопати стили Гетьмана...
Маколін придумав новий маневр: знайти якогось Яно-
стопа (теж „нащадка“) і волею з ним яко з кан-
дидатом на Гетьмана... В Європі всі переконані, що
К-цз замордували з ОУН: Сенек або Сушко... На зїзді
ОУН у Відні около 20 вересня головою ОУН обира-
ли Сеніка (Трибівавкою). На тім зїзді Мишуря за-
ступав „америк. Українців. Мишуря Імр. Нар. Союз і об-
єднання настановили представником від Америк. Нар.
на Європу, і спердіють до інтриг на Закарпатті... (ура-
ви з доповіді).

Вже тут, в Шикаго, на 3-ї, Камі правосл. церкви
виступав публично з докладом полк. Роман Сушко. А
був там і мав добру нагоду поспілку на камістку
того знаменитого провідника. Після чого убого док-
ладу задров з слова (головною був Куронась) і корот-
кими аргументами так загнав до глухого кута Суш-
ка, що він так і не вийшов із того кута. На чому від-
пит приїхав ледве 65 від (словами шістьдесят п'ять).
Це на відміну представника верховного проводу ОУН...
Мишуря, кінця, бо так вже повтора дні. Батри-
мався цей шир, багатьох найбільше одоровався Камі. Камі
можливо. Віддавши Камі Рікс-Мантварт

2406 W. CHICAGO AVE.
CHICAGO, ILL.

PHONE ARMITAGE 0501

209

"OUR BANNER"
UKRAINIAN WEEKLY

CHICAGO, ILL.

30. Січня

1938

Драга Вельможносте!

Сердечно прошу вибачити мені за сніз-
неннй відповіда на останній Ваш лист.
Не міг відразу засягнути скрізь по-
трібних інформаций в потрібній сира-
ві, а по тому, що на консулстві ан-
го виграшного часу не було того уряд-
ника, з яким я конутикуюсь (десь іздив).

Отже —

1. — Пан Н. Гурко не змінив своєї адреси.
Вона залишається такою: 1045 N. Cen-
tral Park Ave.
2. — До п. Гурка жадна особа не зв'язувалася
в жадній справі, що торкнулася
Вашого перебування тут. Як таке
ніхто не приходив до нашої Канце-
лярії з подібними запитаннями.
3. — Писав з того урядника про мисл
на Ваше ім'я, але там якогось ми-
снів нема, як сказали мені. Тільки
ми нічого не сказали. Можливо, що
якогось в тій справі знає їхній
шеф, але я не маю дороги до нього,
а тим більше мати на увазі де-
лікатність справи. Пригадує, що
тоді як сповіщали мене про продв-
ження візи, додано було, що, мовляв,
шеф Ваші приклав і хотів би від-
бутися з Вами довшу розмову. Може ще
моя мисль знарок з порушеного Вами
справою, але правдоподібно зі свого

№ 189

Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського

1891 45
II.III.38

Дорогий Даниле!

1/Листа Твого з Монтреалу від 29.2.38. одержав з прилогами. Дякую.

2/Я того погляду, що Тобі треба в Сполучених Державах залишитись ще лише для того, щоб завести необхідні знайомства, які Ти собі намітив, організувати все що треба організувати по лінії внутрішній, звернувши головну увагу на те, щоб у Тебе зв'язки, як внутрішні, так і зовнішні, з Твоїм від'їздом не обірвалися, другими словами, Ти мусіш залишити по всіх галузях Твого діла Твоїх представників, з котрими Ти будеш листуватися, а потім вже їхати до дому; заявивши /і це треба, щоб всі знали/, що Ти вернешся знову в скорім часі в тіж Сполучені Держави й Канаду. Це буде найкраще для нас і для діла.

3/Я уважно розглянув із поданих Тобою відомостей всі Твої зв'язки. Покищо Ти не натрапив на бажаних, як Ти кажеш, оригіналів і не потрапив в те коло, де дійсно Ти зміг би собі знайти підходящу для себе жінку. Але Ти й за теперішній Твій побут в Америці, та за слідуєчий, напевно зумієш це ще зробити.

Взагалі ж потрапити Тобі в коло висше, де є підходячі панни, було б для Тебе бажано, бо я рахую, що найважливіше для Тебе було б добре одружитися, але добре одружитися, щоб варто було і по зовнішнім якостям панни і по її внутрішнім прикметам.

4/Отже прикладай всі зусилля, щоб знайти та, що треба в змислі знайомств, створи добрі зв'язки і виїзжай протягом слідуєчих місяців до нас, маючи на увазі знову повернути до Америки в скорім часі.

5/З грошового боку було б добре коли Ти зміг би знайти сталу допомогу місцевим організаціям і чільним нашим Гетьманцям за Океаном напр.: Мих. Гетьманові, О. Шаповалові і т.і. Колиб була можливість дати нам змогу поставити невеличкий журнал тут, чи часопис, до якого я зміг би примістити людей з Гетьманської Управи, чи частину їх, це було б знаменито. Головне питання тут у мене, це налагодити Гетьманську Управу. Бор. Вол. улаштований. Він має свої 250м. щомісяця. Цього досить йому, але мені треба ще знайти гроші для підп. 6. 170м. і мар. 250 для с. Д. Обидва намічені для відділів Гетьм. Упр., а грошей у мене для них нема. Тому Гетьм. Управа досі у мене ще не створена.

1833
2.

Мої власні й великі діла все ще не розрішені. Продовжується те, що було й при Тобі. Це для мене дуже тяжка річ. Можливостей і надій є багато, але вічно все затягається. Все якісь перешкоди і т.і. . Напр.: через старика дяді Гуго діло йшло дуже добре; він взяв та й виїхав на 1¹/₂ місяці в Бразилію, /Ерхолунгсрейзе/. Ось і чекаю 1¹/₂ місяці. Тепер вернеться він. Слава Богові не так ще довго чекати /3-го квітня./ І так все.

6/Коли Ти повернешся сюди, ні в якому разі Ти не повинен іти на свою посаду начальника організаційного відділу. Хай діло йде так як іде зараз. Іде не кепсько. Твоє Діло - велика політика й одруження, або місце на заводі. А краще всього - велика політика, одруження й ^{одруження} звиняття своїми справами після одруження.

7/Я старий, можу ще декілька часу вести таку працю як зараз, але не довго. Ти вже повинен тепер рішуче думати як бути коли я заслабну. Найкращий вихід - добрий шлюб. Я не проповідую Тобі шлюбу виключно за гроші, але шлюб розумний, взявши на увагу всі умови в яких Ти знаходишся. Коли ~~Уотіс~~ Бог дасть трохи щастя цей шлюб єдиний дійсно добрий вихід. Наша доля : Українська справа з нашими власними ділами завжди буде тісно звязана, тому треба це мати на увазі і влаштуватися маючи це на оці. /Між іншим Фр.ф.Шак казала мені, що гр.Шпонек їй писала, що у неї"є для Тебе підходяча панна. Але хай це не ослаблює Твої енергії знайти собі наречену за Океаном. Не дуже я вірю рекомендаціям цих пань тут.

8/Твій поїзд сюди на деякий час дуже бажаний, щоб підсилити мене; діло в тім, що тут в Європі Твоя подоріж і Твій успіх розвинули всіх наших ворогів, особливо коновальцівську банду. Як Тобі відомо вона з Білугиним, який тепер рішуче проти нас, /сподіваюся це перебороти, але покищо це так./. Ця банда веде всюди шалену боротьбу й агітацію проти нас. Покищо я їх плани розбиваю, але все ж таки вони й нам сильно перешкоджають. Тут іде боротьба, як я Тобі писав, за Інститут, за Ферттрауенштедле і за Церкву. З Інститутом покищо становище таке, що Пальме, який пішов проти нас, усунений, але старий дядя Гуго ще не призначений і я боюся, щоб із за інтриг наших ворогів його не призначили б на місце Пальме, хоч він зовсім підходячий, має сильну руку й сам того дуже хоче. З Ферттрауеншт. діло один мент було вже зовсім трагічно. Білугин з бандою Ко. в протизагу кандидатурі Ск. видвигали цілий ряд людей, але їх легко було вибити, бо це були дійсно смішні кандидатури. Тоді вони, бачучи, що треба когось більш видного з одного боку і на зовні ніби то більш аполітичного і вигадали Оренчука з Мюнхена. Це УНР-ець, але звязаний неофіційно з рухом К.

184 37
3.

Він умів добре поводитися, дуже хитрий, але сволота не менш ніж бандити К. Цього в трудом я відкинув. Він і Вакулову подобався. Нещастя в тім, що у мене немає нікого окрім Скор., який хоч по всім даним і підходить, але нікому він не подобається, навіть нашим прихильникам. А правильне призначення Голови Фертрауенштелле для мене питання першорядної ваги. Коли б дійсно німці призначили людину коновальцівського табору, мені нічого не залишилося б іншого як зачинити все тут в Німеччині, бо це показувало б всім, і нашим українцям і всім чужинцям закордоном, що цікавляться українською справою, що одно з двох а/Гетьман не має рішуче ніякого значіння в Німеччині і в Ним зовсім не рахується, або б/Гетьман пішов на уступки і згодився на те, щоб на чолі Фертрауенштелле, інституції, що має таке важливе значіння в житті українців в Німеччині, була призначена людина, що має зносини з більшовиками і відома всім своєю політичною аморальністю. І те й друге принесло мені великий моральний удар. Я на це ніколи не згоджуся і коли не осілю темні сили, перенесу свій Центр в іншу країну. Коли не зможу сам переїхати, то, як мені це не болюче, я всяку працю персонально в Німеччині припиню, а Тебе попрошу стати на чолі нашого Гетьманського Центру в іншій країні, хоча б в Канаді, на перших порах. А там побачимо, що далі робити. Пишу Тобі це зовсім спокійно. Май теж на увазі, що я сподівався, що не прийдеться все ^{це} переводити в життя, але все таки Ти повинен знати як думах Твій Батько. Я сторонник чесної співпраці з Німеччиною, але коли я встановлю, що вона не хоче чесної праці, а хоче все, що у нас є здорового, нищити свою манерою видвигати всяку сволоту штучно на роль провідників народу, то мені з біллію в серці не залишиться нічого іншого як одійти від Німеччини, чи залишаючися тут аполітичною людиною, Центр нашого Руху, під Твоєю кермою, перенести в другу країну. Але Біг милостивий; може цього не буде.

9/ Посилаю Тобі при цьому листа Вол.Конст.Кор.. Він зараз тут і пише свою книжку. Мені тяжко тут оцінити наскільки він прав в усьому тому, що він Тобі пише. Вражіння таке, що він прав. Розберись в цьому. Коли ж Ти знайдеш, що він прав і що Тобі під силу зробити та, про що він пише - зроби це енергійно.

10/Я уважно перечитав Твій проєкт "Фонда". Я нахожу, що в проєкті повинно бути розроблено шкалу нагород і привилей для людей, що успішно працюють в фонді. Не можна рахувати на тревалу і енергійну працю від людей виключно із-за мотивів моральних і ідейних. В такому ділі треба ввести ~~можливо~~ елемент вигоди, пер-

185 38
4.

сональних привелей. В проєкті цього немає. Вся відповідальність за справи, зв'язані з Фондом, мусить лежати на Гетьманській Управі і ні в якому разі не Гетьмані. Треба в проєкті вже тепер розробити ясно спосіб збереження грошей, вказати банк, куди вносити гроші, як гроші виймати з банку і т.і. Треба, особливо вже з початку, взяти за правило відомий відсоток відносити до залізного фонду, що витрачається лише в особливо важливих випадках за персональною угодою самого Гетьмана.

Обміркуй все це. Повторюю — зведи елемент вигоди, хоча б значки різних ступенів, навіть за великі пожертви в брильянтами, а також нагороди для різних ступенів збирачів.

10/Поки я не забув: Перед Твоїм поворотом сюди розроби добре питання своєї слідуючої поїздки /Реверс —, чи не може Тобі хтось допомогти в змислі утримання Тебе там і т.д./. Це дуже важно зробити заздалегідь. Переговори веди персонально з людьми, а не листуйся з ними з приводу цього питання.

Напиши своєчасно коли Ти виїдеш. Вкажи точно коли і на якому пароплаві. Коли на німецькій, я попрошу Вак. про охорону Тебе.

11/Коли Ти повернешся, то Тобі прийдеться напевно зробити декілька докладів як нашим українцям, так і німцям. Вони всі тут дуже цікавляться Твоєю подорожжю. Ясно теж, що останніх цікавить теж відношення американців і канадійців до них, до Німеччини. Ти все це май на увазі.

12/ Ти нікому не кажи про це, але власно кажучи, я не дуже задоволений Бор.Вол.Він порядна людина, не дурний, але у нього якийсь сентименталізм, неправильне оцінювання людей і фактів. Взагалі якась несерйовність, яка мене турбує. Може я перебільшую, хоч думаю, що ні.

13/ Монтрезор й його браття відмовилися писати в Альманаху, що видає Львівська група. Це мені писали наші люди зі Львова.

14/З Нав-ком я знаходжуся в тісному контакті. Він багато допомагає мені в усіх ідеологічних справах монархічного характеру.

15/ Всі, й Ти в тім числі, /бабу це з Твоїх листів/ недооцінюють те шкідливість Кон-Яр-ську банду. Це нещастя України і нам прийдеться багато сил і енергії і терпіння уділити боротьбі з ними. Головна їх підтримка це Вілурін, але підтримка дуже дуже цінна і для нас шкідлива. Поборюйте цю банду за Океаном всіма силами, без втоми і з на руженням всіх сил, але розумно, щоб не роздувати їх. Головним чином передрукуйте статті з галицьких

186 39
5.

часописів де описується вся діяльність ОУН, котра виродилась в Краю просто в одчайдушний бандитизм. Тут же їх діяльність лише порочить честь українців.

16/Надсилаю Тобі витяг з листа Н-ка. Таку інструкцію ми виробимо тут і Вам надішлемо, але покищо по суті діла попереди негайно же О.Шаповала і Мих.Петьмана.

17/Тепер дрібні новини: а/появився знову р.Руджієрі. Він може бути корисним в наших італійських ділах. Я веду листування з деякими італійськими професорами. Вони цікавляться нашим Рухом. У Руджієрі є звязки.

б/Твоя угорка виходить заміж за якогось американського молодого дипломата.

в/Лонгіха казала мені, що її донька в Нью-Йорку хоче Тобі влаштувати якесь побачення з журналістами на прийомі у себе. Май це на увазі.

Гіпер, що торкається нас, ми всі здорові. Олена буде, я думаю працювати в Нахт Айсгабе. Вона дуже цього хоче. Я допоможу їй це зробити через тутешнього Дорошенка.

Будь обережний. Ніколи не забувай цього. Глупо понастиє в навури більшовицької сволоти.

Я без Тебе тут скучив. Мама і я цілуємо Тебе міцно.

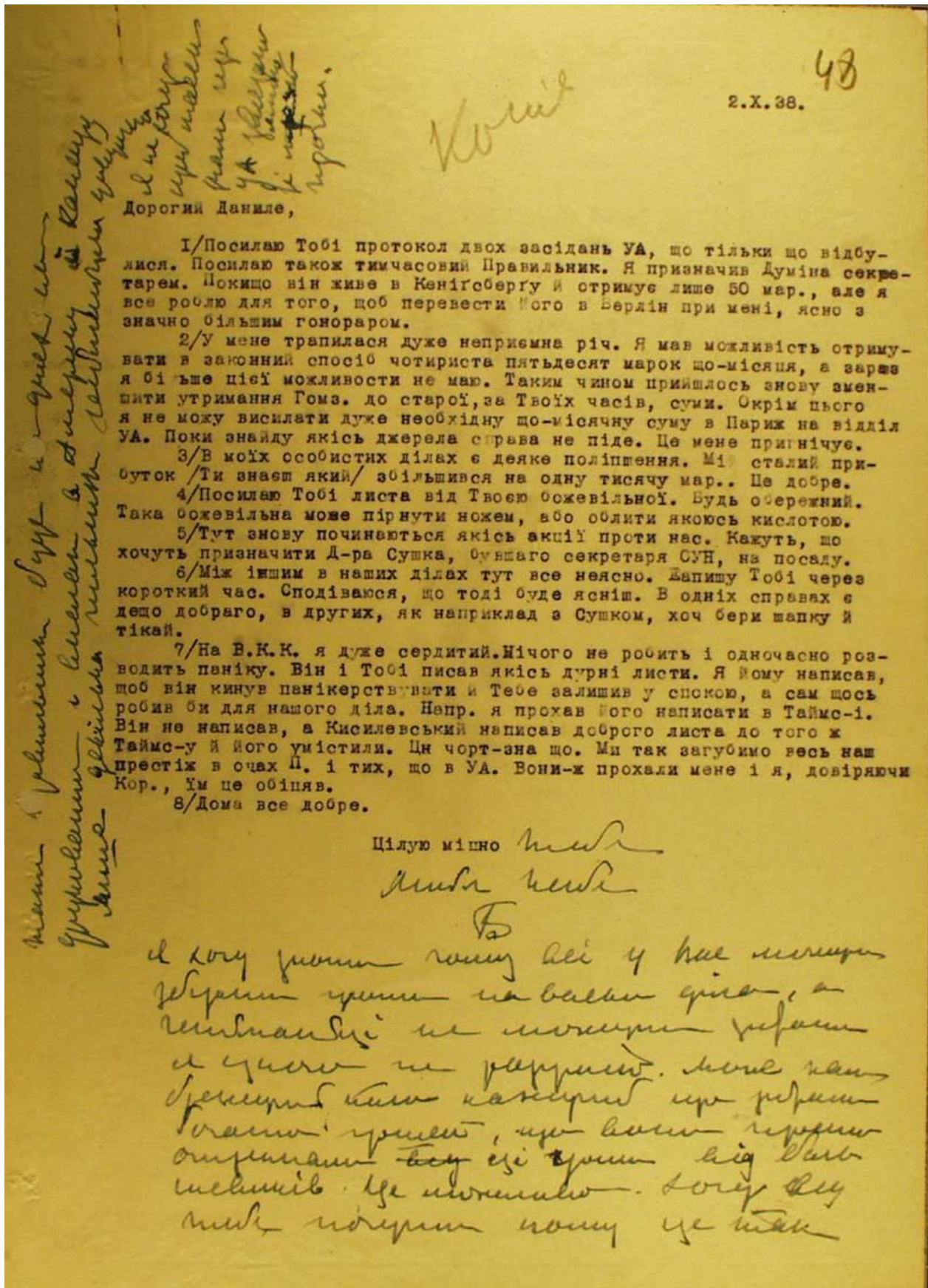
*Michail Mich
Bukharin*

П.С. Сьогодні тільки що довідався про заняття націоналістами Австрії. Це явище першорядної ваги. Не тому, щоб це привело зараз до війни. Але в усякому разі май на увазі, що на випадок війни, Тобі слід бути поза Німеччиною. Ти автоматично переймаєш владу над всіма Гетьманцями поза кордоном моєї ~~діяльності~~ "досягаємості". Зноситися ми завжди знайдемо можливість. Я буду шукати звязку з Тобою. Ти шукай такого звязку з свого боку. Слідкуй за політикою, що робиться в Європі. Коли будеш перед виїздом мати сумнів, чи виїждати, чи ні, через можливість війни, запитай мене телеграфічно. Це я Тобі пишу на всякий випадок. Повторюю: думаю, що війни не буде.

Mich

№ 190

Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського

№ 191

Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського

62

3.VII.38.

Дорогий Даниле!

1/ Сюди приїхав Мако позавчора. Він приїхав до мене о першій годині, снідав і залишився до 7-ої вечера. Встигли багато балакати. Він зовсім в порядку. Між іншим він мені сказав що в справі Твоєї візи, він готовий допомогти, ал він вимагає, щоб Ти його попередив як можна раніш. Питав відкиля Ти приїдеш до Англії, чи з С.Д.П.А., чи з Канади. Каже, що з Канади зовсім легко, з С.Д.Д.А. трохи складніш. Я сказав, що Ти їдеш з Нью-Йорку. Напиши йому про візу як можна раніш коли Ти їдеш до Англії.

Окрім того він обіцяв Тобою займатися в Англії. Хоч він і обіцяв, але я думаю, що буде правильніш, коли Ти на нього не будеш дуже великі надії покладати. У нього так вдача, що багато серця Тобі він не віддасть. Головне, щоб Ти там був, коли Кор. там буде. В кінці Серпня він буде вже в Лондоні.

2/ Діла мої нічого. Здається вийдемо на широкий шлях.

3/ Що торкається Кон. і УНО, то думаю, що ми всю цю сволоту переможемо.

4/ Находжу, що стаття Шаповала з приводу вбивств Кон. дуже слаба. Ми тут будемо рішуче продовжувати виявляти правду, але поступово і в спокійних ділових тонах.

5/ Тут також у нас важно, щоб серед німців знайшлися люди, які б це діло вивчили й про це правильно писали. Здається цього ми досягнемо. Між іншим Майор Франц вже правильно пише. В середу буду у нього.

7/ Шахів зовсім на висоті.

8/ Взагалі багато не хочу Тобі писати про наші діла, але скажу коротко: я духом не падаю і дивлюся на будуче бадьоро.

Бдине, що мене турбує, це участь наших людей в Чехословаччині. Не можу добитися відомостей від Гомзіна та щоб він сюди приїхав.

№ 192

Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського

47

7.X.38.

Дорогий Даниле!

Тут ведемо велику боротьбу за Підкарпаття. "Націоналісти" і тут роблять всякі паскудства. Вони якимсь чином отримали право у Відні балакати по Радіо й займаються тим, що проповідують самостійне Підкарпаття. Така Самостійність потрібна лише більшовикам полякам і угорцям. Ми ж стоїмо, як бачиш з "меморандуму", що я тут долучаю, на ґрунті, щоб Підкарпаття залишилося б в межах Чехословаччини, але, щоб воно користувалося б широкою автономією, яка була опрацьована в мировому Сенжерменському Договорі. Цю точку погляду даю Тобі як директиву для розповсюдження серед наших організацій. Німці досі ще вагалися чого бажати. Думаю, що я їх переконав. Чехи, з котрими я теж тут балакаю, досі ще проти нас, і не хочуть розуміти, що ми, власне кажучи, ні скільки не являємося їх ворогами, а стоїмо на ґрунті за залишення Підкарпаття під Чехословаччиною. На жаль, думаю, що небезпека дуже велика, що Підкарпаття загарбають угорці. Муссоліні їх підтримує дуже сильно. Робимо, що можемо. Висилаємо людей на Підкарпаття, щоб переконати населення не піддаватися Угорщині й мадяронам. Що з цього всього вийде не знаю.

Що торкається Ма, то я випустив відозву до Гетьманців. Вона друкується. Вишлю Тобі на цих днях кілька примірників.

Здається Сушка провалили. Офіційно це мені ще не сказано, але запитували мене про нових кандидатів. Нарешті мені байдуже хто буде головою фетр.шт. при умові лише, щоб він не був би зв'язаний ані з ОУН, ані з УНО.

Будь ласка, накажи Гетьманові й Шапавалові, щоб вони повністю передрукували наш Комунікат Г.У. про переслідування Православної Церкви в Польщі. Досі було видано лише Послання митрополита Шептицького. Цього не досить. Треба обов'язково, щоб видали те, що написала від себе Г.У. . Настєюю на цьому в самий рішучий спосіб.

Я дуже радий, що Ти серйозно взявся за справу грошеву, щоб підтримати нас хоч невеличкими, але що-місячними сумами, тим більш, що я мав тут деякий час можливість отримувати деяку валюту що-місяця й це давало мені свободу рухів, а зараз ця можливість припинилася. Що торкається Цегельського, то безперечно добре було б, щоб він взявся за діло, але май на увазі, що він вже кілька разів влопувався в чорт зна які історії. З приводу цього

Ш. посилає Тобі вирізки з одного часопису. Тому я не беруся Тобі сказати чи згоджуватися Тобі на його пропозицію, чи ні.

Виріши це сам. Улаштуй який небудь контроль за ним з та-
мошніх Гетьманців. Що торкається школи військової, то про це я
Тобі через деякий час напишу. Відносно прес-бюро я нічого не маю
проти того, щоб він подібне бюро zorganizував, але при умові
знову таки, щоб за ним був строгий контроль і щоб наші імена в
жодному випадку не фігурували б в зв'язку з ним в якому небудь
непідходячому цілі.

Думаю, що на цих днях нарешті приїде до мене Гоман.

Ми всі здорові.

Забув Тобі сказати, що Вак. нам сказав, що "нац." прислали
подробний відчит про те що вони мають в Америці й Канаді, що є
у нас, а також і в інших угруповань. Виходить так, що все це
ніби то дуже добре розроблено й що у них дуже багато, а у нас
дуже мізерно. Ми вже написали і Гулю й Гетьманові, щоб вони дали
точні звіти що у нас і що у них. Прощу Тебе прослідкувати, за
тим, щоб ці звіти були серйозно оброблені, не забуваючи вигідних
для нас сторон, але без брехні.

Обіймаю Тебе міцно

Baile

№ 193

Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського

169
8.VI.38.

Дорогий Даниле,

1/ Давно вже Тобі не писав. Сталося це тому, що мало було веселого, а я все думав, що прийдуть скоро й кращі часи й що тоді приємніш буде Тобі написати. На жаль не можу більш веселими часами похвалитися й тому більш не чекаю, а пишу Тобі так як є все.

2/ Як Тобі відомо ОУН злилося з УНО і появилось на світ Воєний новий УНО. Фактично це лише перемальований ОУН. Мені це було б зовсім байдуже, колиб вони не намагалися захопити в свої руки Ферттраунштелле й Інститут, поки я думав, що німці ведуть політику таку як ми собі про них думали, мені здавалося, що бажання УНО для нас не є небезпечним, що всім цим "нац" ніколи німці в цих областях ходу не дадуть, одначе, по ходу подій, я побачив, що це не зовсім так. Провести те, що я хотів я не зміг і лише при страшнім напруженні всіх сил добився досі лише того, що кандидатів УНО провалили. Може вдасться ще провести в Інст.Буд., але це непевно. Все це терпимо ще. Але, як Тобі відомо, забили в Роттердамі прохвоста К. і тут вже починається щось зовсім для мене незрозуміле. З одного боку всі наші знайомі буцім-то розуміють хто був К. і не співчують йому. З другого боку в часописах німецьких, очевидно по приказу, іде форменна глорифікація цього негідника, що мене зовсім вивидить з рівноваги. Помічається бажання навязати його українському народові як героя. Чому це так. Чого стараються досягти. Я не розумію, але поки що у мене враження, що все те, що робиться це іде не знизу, як я думав раніш, а це фактично якась директива згори. Я це ще перевірю. Всі ці дні були свята /Зелені/ і я нікого не бачив, але з завтрашнього дня я буду бачити всіх наших знайомих.

Тепер, колиб мій теперішній погляд справдивсяб, другими словами колиб дійсно німці в українським питанні рішилиб політично спиратися на УНО /це булоб дико/ і в Берлінським українстві далиб перевагу "нац", передавши їм Ферттраунштелле і Інститут, тоді, дорогий Даниле, для мене насталиб дуже тяжкі часи, бо я не зміг би з німцями згодитися. Я не за які блага не пішов би на те, щоб не боротися проти УНО всіма силами, не признав би ніколи його Ферттраунштелле, не припинив би пропаганду проти "них", бо це є найаліший ворог українського народу, що наносить українству незлічиму шкоду, головним чином духову.

І тоді, що робить. Я над ним ломаю собі голову. Ти знаєш наше положення і політичне і фінансове. Коли маєш думку, напиши. Колиб Ти сам осяг успіху, тоді друге діло. Що торкається Тебе, то обмір-куй, що Ти будеш робити, але одне безперечно: більш в апараті Г.У. Ти не повинен бути. Ти знаєш мій погляд і чого я Тобі бажаю. Тому про це говорити не буду. Про все це нашим людям покищо не кажи.

3/ Тепер щодо інших справ, то по-перше, слава Богові ми всі здорові. Тобі Єлисавета вже писала про те, що Мама була вказана охолою і що що завдяки цьому майже не померла. Але це все давно минуло і Мама здорова. З грешима як завжди кепсько, але викручусь.

4/ На цих днях приїдуть Гомзини.

5/ У Запорожців, як видно, налагоджується. Може й не прийдеться їхати туди Гомзині, або Коваліну.

6/ В Чехах нашим людям дуже небезпечно.

7/ Кепсько те, що Ж.обіцяв дати на 1. травня, а досі про це не чути. У Львові наші люди видали Альманах і знаходяться в дуже

тяжкому

визволенню становищі, бо нема досить грошей, щоб платити. Я обіцяв допомогти, рахуючи на пожертву Ж., а тепер не знаю, що робити. Подумай. Ти не можеш Ти довідатися в чім справа.

8/ Коло Тебе крутився Федетник. Май на увазі, що він був людиною Барановського, арештованого в Роттердамі. Не довіряй йому. Та й взагалі дуже прошу Тебе берегтися в дану хвилю усилено. С.М. весь час радить мені написати Тобі, щоб Ти вертався сюди, бо бунім та у Вас небезпечно для Тебе. Я цього не роблю, а звертаю Твою увагу, щоб Ти берігся.

9/Вакулів весь час любезний і зовсім не перемінився, але одно з двох: він або безсилий і на нього наслідують згори, або він дуже дволічний. Зносини наші продовжуються як і раніш.

10/ Коли ж Ти надішлеш статтю чи листа відносно критики на статтю Маркварта в Геополітиці.

11/Шульц-бундте прийняв Твого листа дуже до серця.

12/Посилаю Тобі копію листа Кузьменка до Шаповала. Я в це діло покищо не втручаюся. Чекаю Гомзіна. Він повинен це діло дуже ґрунтовно розібрати. Кузьменко порядна людина, але трохи загарячий. Шап-дійсно дранття, зіпсований до кінця Лощенком.

13/Тут у нас по святах приходить постійно син Сергія Милорадовича, Леонід, молодий інженір. Він став німецьким підданим і відбуває тут військову службу.

10. III 35.

Sapora *baum*

- [illegible]

III

184 acc
i kapi e, i boranw, ane birno ~~de~~
zaimmactat, acc elatit neparanw
i m. i. karp repz amurika qepz Boro
qno mo qyne qurze, bin lre
na bu'zab na $1\frac{1}{2}$ mie o Brazumw (Eko-
lunysreie) ~~acalw~~ i rekaw $1\frac{1}{2}$ mie, mung
bepacemto, ^{Peru} ~~akali~~ ne man ane quba
rekanw ($\frac{1}{3}$ ^{angins}) i m. acc. man. acc.

6) Каким путем бермудские острова не вступают
сразу внахлестку тем же образом на черную
молдаву чер. астр. астр. астр. не вступают
никуда, так что и не так и не так
запад, и не вступают. Море же вступают
наши и астр. астр., и не вступают
на запад. а вступают все вступают
наши астр. астр. и вступают
своим путем не вступают.

милі браќ
визначено
за чини.
але браќ
резултат

1. 55
 2. 56
 3. 57
 4. 58
 5. 59
 6. 60
 7. 61
 8. 62
 9. 63
 10. 64
 11. 65
 12. 66
 13. 67
 14. 68
 15. 69
 16. 70
 17. 71
 18. 72
 19. 73
 20. 74
 21. 75
 22. 76
 23. 77
 24. 78
 25. 79
 26. 80
 27. 81
 28. 82
 29. 83
 30. 84
 31. 85
 32. 86
 33. 87
 34. 88
 35. 89
 36. 90
 37. 91
 38. 92
 39. 93
 40. 94
 41. 95
 42. 96
 43. 97
 44. 98
 45. 99
 46. 100
 47. 101
 48. 102
 49. 103
 50. 104
 51. 105
 52. 106
 53. 107
 54. 108
 55. 109
 56. 110
 57. 111
 58. 112
 59. 113
 60. 114
 61. 115
 62. 116
 63. 117
 64. 118
 65. 119
 66. 120
 67. 121
 68. 122
 69. 123
 70. 124
 71. 125
 72. 126
 73. 127
 74. 128
 75. 129
 76. 130
 77. 131
 78. 132
 79. 133
 80. 134
 81. 135
 82. 136
 83. 137
 84. 138
 85. 139
 86. 140
 87. 141
 88. 142
 89. 143
 90. 144
 91. 145
 92. 146
 93. 147
 94. 148
 95. 149
 96. 150
 97. 151
 98. 152
 99. 153
 100. 154
 101. 155
 102. 156
 103. 157
 104. 158
 105. 159
 106. 160
 107. 161
 108. 162
 109. 163
 110. 164
 111. 165
 112. 166
 113. 167
 114. 168
 115. 169
 116. 170
 117. 171
 118. 172
 119. 173
 120. 174
 121. 175
 122. 176
 123. 177
 124. 178
 125. 179
 126. 180
 127. 181
 128. 182
 129. 183
 130. 184
 131. 185
 132. 186
 133. 187
 134. 188
 135. 189
 136. 190
 137. 191
 138. 192
 139. 193
 140. 194
 141. 195
 142. 196
 143. 197
 144. 198
 145. 199
 146. 200
 147. 201
 148. 202
 149. 203
 150. 204
 151. 205
 152. 206
 153. 207
 154. 208
 155. 209
 156. 210
 157. 211
 158. 212
 159. 213
 160. 214
 161. 215
 162. 216
 163. 217
 164. 218
 165. 219
 166. 220
 167. 221
 168. 222
 169. 223
 170. 224
 171. 225
 172. 226
 173. 227
 174. 228
 175. 229
 176. 230
 177. 231
 178. 232
 179. 233
 180. 234
 181. 235
 182. 236
 183. 237
 184. 238
 185. 239
 186. 240
 187. 241
 188. 242
 189. 243
 190. 244
 191. 245
 192. 246
 193. 247
 194. 248
 195. 249
 196. 250
 197. 251
 198. 252
 199. 253
 200. 254
 201. 255
 202. 256
 203. 257
 204. 258
 205. 259
 206. 260
 207. 261
 208. 262
 209. 263
 210. 264
 211. 265
 212. 266
 213. 267
 214. 268
 215. 269
 216. 270
 217. 271
 218. 272
 219. 273
 220. 274
 221. 275
 222. 276
 223. 277
 224. 278
 225. 279
 226. 280
 227. 281
 228. 282
 229. 283
 230. 284
 231. 285
 232. 286
 233. 287
 234. 288
 235. 289
 236. 290
 237. 291
 238. 292
 239. 293
 240. 294
 241. 295
 242. 296
 243. 297
 244. 298
 245. 299
 246. 300
 247. 301
 248. 302
 249. 303
 250. 304
 251. 305
 252. 306
 253. 307
 254. 308
 255. 309
 256. 310
 257. 311
 258. 312
 259. 313
 260. 314
 261. 315
 262. 316
 263. 317
 264. 318
 265. 319
 266. 320
 267. 321
 268. 322
 269. 323
 270. 324
 271. 325
 272. 326
 273. 327
 274. 328
 275. 329
 276. 330
 277. 331
 278. 332
 279. 333
 280. 334
 281. 335
 282. 336
 283. 337
 284. 338
 285. 339
 286. 340
 287. 341
 288. 342
 289. 343
 290. 344
 291. 345
 292. 346
 293. 347
 294. 348
 295. 349
 296. 350
 297. 351
 298. 352
 299. 353
 300. 354
 301. 355
 302. 356
 303. 357
 304. 358
 305. 359
 306. 360
 307. 361
 308. 362
 309. 363
 310. 364
 311. 365
 312. 366
 313. 367
 314. 368
 315. 369
 316. 370
 317. 371
 318. 372
 319. 373
 320. 374
 321. 375
 322. 376
 323. 377
 324. 378
 325. 379
 326. 380
 327. 3

Т. дами
мудрі іصال
цїї брак ед
дїмїя дїмїя
вїмїя.

И емајин, мовну ер ге кичана рачу
всему ману праго да јури ане недово
ни новине аке мених рачу ерине
ујм / Бум кам и јасовану, стајмине
наст асиг ерине брак. ~~и то, менихине~~
не мени ерине. Каму ерине
ујм ерине ерине 3 каму асигине
ујм хивизе ерине менихине

[illegible]

8) Мелкий уривок ~~песка~~ ~~близ~~ ~~своих~~ ~~на~~ ~~глыбах~~
ред ~~фунда~~ ~~ментов~~ ~~счит~~ ~~искусственно~~ ~~мелк~~;

IV

190 45

што в мене нур тире в Европ мана ^{напомена}
 А ја и мана нур разарување ас
 немишваров, асмишваров ^{напомена}
 Батер, ас мана асмишваров ^{напомена}
 компир мана ринир мана ^{напомена}
 (смишваров не персидири, ас мана
 не не так) не Батер асмишваров
 мана асмишваров мана ^{напомена}
 не и мана ринир, ас
 асмишваров ас мана ^{напомена}
 персидири мана не Батер
 ас мана мана за мана, ^{напомена}
 Verhauensstelle и за Батер. ^{напомена}
 мана не мана мана не ^{напомена}
 компир мана мана ^{напомена}
 ас мана, ас мана ^{напомена}
 не ^{напомена} и Батер ^{напомена}
 и за мана мана Батер ^{напомена}
 мана - ас мана ^{напомена}
 мана мана, ас мана ^{напомена}
 мана мана и мана ^{напомена}
 мана. ^{напомена} Verhauensstelle што Батер
 мана мана мана ^{напомена}
 Батер и Батер кике ^{напомена}
 мана мана. ас мана ^{напомена}
 мана, ас мана Батер ^{напомена}
 не мана Батер ^{напомена}
 мана, мана ^{напомена}
 мана ^{напомена} ^{напомена}
 мана ^{напомена} ^{напомена}
 мана ^{напомена} ^{напомена}
 ас ^{напомена} ^{напомена} ^{напомена}

[illegible]

H-XI

рукам. 4 Рудману ~~де~~ ^ч
 195

У мене виступає виступ виступу
 змислу за етикет
 американського менеджера
 гуманізму

в) Починаю казати мені
 як іі гуде в історичні
 часи мави уся суспільна
 скласть набавлення і суспільно-
 ментальна на прикладі у всіх
 часи як на прикладі.

Мені як маркетингові час
 ми всі зрозуміли, а не виступ
 і зрозуміло промовляти в історії
 аргументів бачи зрозуміло зрозуміло
 зрозуміло, і зрозуміло іі як зрозуміло
 режисер Барменський мистецтва.
 Бачи зрозуміло нікому
 не зрозуміло зрозуміло, мистецтво
 мистецтва в історії історії
 аргументів історії.

і як мистецтво мистецтва
 історії і історії
 мистецтва

§3
 Своєрідне мистецтво як зрозуміло
 про зрозуміло мистецтвам аргументів
 як історії мистецтвам аргументів.

U. W. Vaupey 3d and
th. Vaupey

- Yahweh ha elohim

и не се правено јужу до Виана.
 Дие во велики рази маи на чупи
 и на Виана, Виана мога аиз
 јури воу пермисии, та абио
 мамуро пермисии алау алау
 асина тембандуаи иу моу
 грандеи мога грандеи. Иу
 аиба иу забнеу & занау
 момендиент & јури иукаиу знеу
 & мабоу иу иукаиу моу знеу
 & шоро сабу. Сидриу за нининио
 иу рабиџа & Европ иуиу перу
 бизузиу дуриу маиу суниниу
 иу бизузиу иу иу & за моуиу
 Виана Виана Запуеи иуиу
 маурапуиу. Иу & иуиу иуиу
 иу велики Вианауиу иуиуиуиу
 јуриу иу Виана иу јуриу.

№ 195

Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського

124
10.VI.38.

Дорогий Даниле,

Одержав Твого листа від 27.V.38. Дякую.

1/В доповнення до мого листа від вчорашнього дня, можу Тобі написати, що я трохи заспокоївся. Я тепер не думаю, щоб діло стояло так гостро з прославленням К. та інших. Я сьогодні вечеряв у Шахова. Він мені заявив, що на горі зовсім не бажають глорифікації та висування мерзавців. Чи це так, чи ні, на цих днях зможу перевірити.

2/Я сьогодні чув з 2-х джерел слідує: Буцім-то під керуванням бувшого президента Хувера в Америці складається колосальний капітал /три мільярди/ для фінансування німецького походу проти большевиків. Постарайся познайомитися з Хувером і постарайся узнати в чому діло. Пишу Тобі для порядку, але стверто кажучи мені ~~жні~~ все це представляється вигадкою. Але треба Тобі перевірити. Це слід. Бо коли це правда, щоб не чухати собі потилиці.

3/Роман Сущко теж перебуває тепер в Америці, або Канаді. Май це на увазі.

4/Вовк написав три статті. Надруковані в Укр.Робітнику. Дуже в теперішній час корисні статті. С.М.Ш. натакав Гетьману, щоб той надрукував їх окремою брошурою. Коли можеш, попрохай М.Гетьмана це зробити. Нам це тут було б потрібно.

Мама й я міцно Тебе обіймаємо

№ 196

Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського

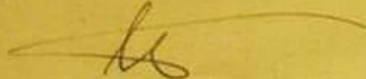
22
10.9.1938.

Дорогий Даниле,

Відповідаю Тобі на Твій лист з 24.8.38.

1. Безперечно Боннель добрий зв'язок. Дуже радий, що й Ти того погляду, що при допомозі світської лінії Ти значно більше маєш шансів досягнути своєї мети, чи краще сказати, своїх цілей ніж всяким другим способом. Я давно так думав і дуже радий, що Ти прийшов до такого ж переконання.
2. Я рахую, що Ти на зовсім добрім шляху, залежить від Тебе лише вірно його використати. Думаю, що Лада-Моцарський Тобі ще більше придасться, бо вона особливо дуже розумна жінка. Зрозумів, що Тобі треба.
3. Не розумію, чому Ти хочеш бачити Моргана, він іде по жидівській лінії. Безперечно для інтереса Тобі буде забавно з ним побачитись, поспробуй і ділову розмову, але думаю, що конкретного результату не буде.
4. Чому в Тебе обірвався зв'язок, як мені здалось, з Фердом.
5. Моя рада: по світській лінії старатися потрапити в верхи; там Ти оглянешся й знайдеш рішуче все, що Тобі треба.
6. Коли мати Бен. зрозуміла, що Тобі треба персонально, то підготуй її в бажаному для Тебе напрямі.
7. Сікорського я прийму, коли він з'явиться на горизонті.
8. Ген. Денісов здається /думаю, що не помилюсь, я не вилісно/ великий жулик, робив діла з Гірі Лейхтен. і того обшулив. Я Тобі напишу в наступному листі більш докладно про нього.
9. Ми теж думаємо, що Білий має зв'язок з більшовиками. Між іншим він літом цього року був заарештований в Югославії.
10. Вел.кн. Марія Павлівна тепер спустилась зовсім низько. Вона кореспондентка якихось жидівських часописів, живе з якимсь американцем. Це вона з младересами, то це тому, що її брат Дмитрій Павлович з ними.
11. Бразель здається не має жидівської крові; він брат був. пелтавського губерніяльного маршалка. Ще Бразель не є лицарем честі й благородств - це безперечно, що ж він більшовицький агент - думаю, це брехня.
12. Щоб дати Тобі зрозуміння про П., посилаю тут Тобі копію з останнього його листа до мене. Він покище в порядку. Можливо, що я і резіплю такий заклик, як він того хоче. Дуже премію Тебе прийняти до серця справу польських переслідувань. Постав це діло ширше в Америці, старайся підбиту наших людей і постарайся зібрати грошей для УА. Про П. нехай знають лише самі вірні люди, бо це для нього може бути катастрофально, коли пеллаки зможуть довести, що він з нами в УА.
13. Для чого їздив Курманович в Америку.
14. Курманович запевняє в Відні укр. публіку, що він об'єднує всіх українців німецьких підданих в Німеччині, що для всі організації будуть розв'язані, що всі українці повинні йти в УНО і т.і. Все це брехня. Я вчора балакав з Вахулеви і він мені категорично це сказав. На цих днях я ще більше довідаюсь про діла УНО і Тобі напишу.

Монтерейв мені ця коммюнікє с жидів
моя версія до нас.

Tayorui Damsu—

[illegible]

III

1906 59

- 4) Вірні жорстко всі жменю
визначено справляти відповідно
нашому негласному, що вист. в
випуску, стосуються в тому ж
визначенні нашого уряду а саме
мені дає мене не так не
визначено на нашому не пора-
димо призначення все це перекладає
- 3) Дана у нас всі жменю
починаючи з правління в
очереді це жменю мені відповідно,
без мені мені єдино.

№ 198

Лист П. Скоропадського до сина Д. Скоропадського

25.IX.38.

27

Дорогий Даниле,

Одержав Твої листи від 2. і 4.IX.1938, зі всіма прилогами. І/Дм.Ів.Дор. пише Шеметові, що обидва Мельники позбавлені тих пенсій, що вони отримували від чеського уряду. Це велике з їх боку свінство, бо ці люди рішуче нічим не привоинили супроти Чехословаччини. Кепсько те, що тут у нас з Чехословаччиною /сподіваюся що це лише тимчасово/ припинилися всі легальні зносини в тім числі й поштові. Тому я не можу довідатись про дійсний стан Мельників. Коли можеш при допомозі організації їм чимось допомогти - зроби. Це буде дійсно добре діло, а окрім цього молодий Мельник користний і цінний гетьманець і може багато нашому ділові послужити.

2/Ти напевно вже отримав комунікати в справі УА. На цих днях одержиш звіт про перші два засідання Колегії УА, а також і листа від с.Д. Я його прохав дати Тобі докладний відчит про перебіг всіх наших засідань з необхідними поясненнями, а також вислати Тобі опрацьований нами тимчасовий правильник. Ми його вводимо тимчасово, бо не знаємо, чи він добрий, чи може прийдеться зробити в ньому багато змін.

К. і Д. це безумовно придбання для Гетьманського Руху, а в ділі УА вони без сумніву будуть користні. Це свіжа течія в нашій гетьманській житті.

УА, це як побачиш, організація постійна. ФНС залишається самим собою, Гетьманський Рух самим собою, але в УА ці організації, як і ті, що з часом до нас прийдуть, зєднуються і роблять загальне діло. Побачиш, УА піде і буде у нас в руках, коли ми не зробимо якоїсь непростимої помилки, другими словами, щоб не запросили б в керівну Колегію не своїх людей. К. і Д. повністю наші. К., на мій погляд чесна людина і він так запевняв мене, що він з нами, що тяжко мені не ймати йому віри.

Ціль УА. Перш за все - це вносити в українське життя більш життя і конструктивної праці. По друге для нас це має значіння в тому зиселі, що ми будемо мати можливість в широкому масштабі робити пропаганду наших ідей, будемо приспівувати до нашого Руху багато людей і взагалі це поставить нас в середині всього українського життя.

Ми почали вже декілька справ. Перша. це протест проти переслідування поляка и православія. В Парижі К. приєднає багато робітників до УА. і сподівається мати від них вкладки, що дасть йому можливість видавати зпочатку невеличкий часопис. Це теж добре бо це збиває "націоналістів". Тепер я в зв'язку з тутешніми політичними колами. Подав заяву з проханням, щоб нам дозволили створити легіон з українців, що перебігають на німецьку територію. Не знаю, чи мені це військово міністерство дозволить, але в усякому разі я буду доводити в цім напрямі. Мені неважливо в даний момент, коли йде справа про Підкарпатську Русь, щоб ми мали легіон, але для мене у висчій мірі важно заручитися дозволом формувати українське військо коли почнеться якась завірюха з болшевиками. На цей випадок я вже і став доводити, щоб мені дали можливість формувати українців для бійки з болшевиками, а нікому іншому. Про всі ці заходи мої в справі формування війська, прошу покищо нікому не говорити.

П. настояє рішуче, щоб я виступив з закликом до українців і до чужинців з протестом проти польських переслідувань.

Я згодився. Пришли тобі ці заклики на цих днях. Для українців по українськи буде випущено нами тут, а для чужинців на французській і англійській мовах буде випущено в Парижі.

3/Тепер щодо Твоєї участі в УА. Це велика річниця бути членом Гетьманської Управи, чи членом Колегії УА. Що торкається членства в Гетьманській Управі, то я рішуче тобі не раджу бути членом і взагалі не приймати участі в повсякденнім житті нашого Руху. Поки часи не зміняться на краще. Раджу тобі улаштувати своє життя так як ти вважаєш за кращим для себе. Я раджу тобі одружитися. Слава Богові й ти зі мною згоджуєшся. Що торкається УА, то це особлива стаття. Ти як член Колегії можеш багато для УА працювати, а можеш і зовсім мало віддавати часу на це діло. Але важливо, щоб ти в УА був, для того, щоб знали і бачили тебе в Українському активному ділі. Часу це мало від буде відбирати. Тому раджу в Колегії залишитися, як взагалі залишитися в усіх важних установах, що у нас повстануть, загального верховного характеру. Ти питаєш, чи є перспектива, чи її немає. Тяжко сказати. Коли ми досягнемо великого руху, тоді перспективи є, коли будемо як досі, тоді перспективи немає.

4/С.М.Ш. з усіх гетьманців, що тут в Б. є найкращий для мене помічник. Він має дуже багато хиб, але він чесна людина. В усякому разі становище не змінилося, так, щоб можна було його кимсь іншим замінити.

5/Корост. , на халь, хорий. Він став якимсь млявим, без енергії. Чи це тимчасово, не знаю. Коли так, то це ще нічого, але коли це лише у нього затягне, тоді це діло кепське. Маю сумнів, щоб він зміг тобі допомогти в справі Твоєї нареченої. Що є в цьому напрямі як стара пані Вон. і Лада Мол.. Ти не пишеш.

6/Чи ти отримав "За Велич Нації".

7/Гроші Жеребка, чи інші гроші, що ти збереш в справі книжки "За Велич Нації", як повернення боргу мені, хай висилаються на ім'я Коваліва.

8/Думін тобі пише про збірку грошей на П. /1000дол./ Це було б дуже бажано. Я рішив тут попрохати для нього, але боюся, що не досягну добрих результатів. Тому єдиний вихід врятувати його видання, та й його самого, це збірку зробити для нього в Америці й Канаді. Нам дуже важливо, щоб і він і його видання не пропали.

9/ Спасибі за відчит в справі того, що думає й що робить Ц. Він може бути і користним, але всіх таки не дуже на нього покладайся.

10/Що Гетьман не фанатичний уніят, я це добре знаю. Він на мій погляд з уніятськими панями має правильну лінію поведінки.

11/А каналья Дор., що жив у Лазаровича. Це ж страшне політичне дранття.

12/Дуже добре коли ми за океаном зможемо зблизитися з православними.

13/Повертаючися до Косача й Думіна. Я прохав обох з тобою підтримувати найактивніший листовний зв'язок. Косач робить дуже симпатичне враження, енергійний, чесний, дуже талановитий, але може в запалі й в гречку скакнути. Треба його за хвіст тримати, але загалом не гасити.

14/Ти зайво так багато в твоїм листі віддав часу К. і нац. Безперечно ці люди підтримуються Вілугініми, та їх колегами, а мов й деякими начальниками Вакулова. Сам Вакулов робить враження, що їх не любить. Як К. так і його люди брешуть неймовірно. Блеф роблять чортівський. Наприклад К. видає якийсь обіжник, де він давав до розуміння, що буцім він призначений німецьким урядом. Що уряд вимагає, щоб всі йшли до УНО, а щоб інші партії були

2.9

розв'язані. Я був страшенно розлючений на все це і думав, що може все це так. Балакав в підвищеному тоні з Вакуловим і іншими. Виявилося, що все те брехня. Тоді ми видали комунікат, який при цьому долучаю. Думаю, що К. від цього не буде мати особливого задоволення. УНО несерйозно і працювати ми можемо і при таких умовах як і тепер.

15/Оліфара і Буд. врят чи призначать, але не призначать і людей ворожого табору. Я вже виставив нових кандидатів. На дилх подам Тобі їх прізвища.

16/Порозумітися з К. не можна і не треба. Ми лише показали б себе слабкими.

17/Буду мати на увазі, що Ти більше перед українцями не показуєшся, /не правильно/ але в усякому разі Ти можеш бачитись і листуватися з чільними людьми нашого руху, які знають, що Ти ще в Америці. Тому важливі справи передаю через Тебе.

18/Забудь Тобі сказати, що і Косач і Думін пробули на мос заарештованні в Берліні 4 дні.

19/Окрім того я вислав Діра Коваліва до Парижу, щоб налагодити діло з Запорозжцями. Там між Дуб. і Бол. сварка. Звідси нічого не розбереш. До Центра обидва ставляться добре. Осв Ковалів повинен це все привести в порядок. Мономаренко пише, що Ковалів зробив чудове врахіння на всіх в Парижі. Тим краще.

20/З Чехословацчиною перерва вського зв'язку. Тому загублений зв'язок з Гомзиним. Буду зв'язуватися через Лондон, або через Женеву, або Париж.

21/Шем. старається про запас одержати зізнання на письмі Петр., але щось це досі не виходить. Старий не любить писати.

22/Зв'язок ні в якому випадку з Н. не зривається. Навпаки зв'язок став значно інтенсивнішим, ніж був раніш.

23/Коли б Ти зміг в англійській пресі умістити статтю, переробивши наш комунікат з приводу польськ х переслідувань, було б добре. Я тут переклав на німецьку мою цей комунікат і пошлю його між іншим Флеро. Він має діло з американською пресою. Хай умістить таку статтю в Америці.

24/Лист "итрополита можна розсилати.

25/Косач пише велику брошуру по французьки відносно цього х. Вона буде перекладена й на англійську мову. Ми по англійськи й по французьки розішлемо її всім всім відповідним інституціям і людям в кожній країні. На Америку й Канаду для цього будемо мати 200-250 примірників. Накажи вже тепер збирати відповідні адреси найважливіших інституцій і людей, щоб по одержанні зараз же розіслати. Я думаю би так: Конгресові, головним політичним клубам духовним людям/не католикам, видатним індустрієлам, видатним світським людям. В Канаді теж саме.

26/Важко сказати чи буде війна, чи ні. Ми живемо на вулкані В усякому разі, коли буде війна, Ти покщо сюди не вертайся. Поки можна буде я залишуся на чолі Руху і зв'язаний з Тобою даю Тобі інструкції. Коли зв'язок зі мною буде загублений і взагалі Німеччина одрізана, об'єднуй всіх коло себе і веди справу самостійно. Будь ані про-німцем, ані про-французом, а про-українцем, але пам'ятай, що історично, ми українці були з німцями й що в будуччині, єдиний нарід, який матиме інтерес в нашому відбудованні - це німецький нарід.

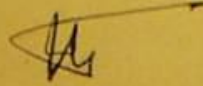
Сьогодні одержані погані новини. Чехословацчина не прийняла німецькі пропозиції. Франція і Англія ніби-то підтримують чехів. /остання під знаком запитання/.

27/Головне знайди собі добру в усіх відносинах жінку.

28/Що торкається нас, я покщо здоров і бадьорий, але Мама

4.30

в цім році вже не та, що була раніш. Стала слабій, Сильно втом-
люється. Напиши їй милого листа. Це для неї завжди велика втіха.
Обіймаю Тебе. Хай бог Тебе боронить.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 19, арк. 27-30

№ 199

Лист С. Шемета до Головного Отамана С.Г.Д. США і Канади

Д о в і р о ч н о .18.12.38
689До ВПШ. Головного Отамана
Союза Гетьманців-Державників
в С.Ш. Америки і в Канаді.

Шемета

Високоповажаний Пане Головний Отмане!

Пишу Вам з наказу Його Світлости Ясновельможного ПАНА ГЕТЬМА-
НА.9.XI.1937я повідомляв Вас про можливість в зв'язку з приїздом
до Америки ВП. ГЕТЬМАНИЧА гострого виступу "націоналістів" проти
нашого Руху і Особи ПАНА ГЕТЬМАНИЧА в пресі, на митінгах і чинно.Що до пропаганди, то предположення ті збулися, а що до більш
чинного виступу, то треба думати, що на перешкоді були прийняті Вами
міри.Правдоподібність навіть терористичного акту впливає в факту
залежності Проводу Націоналістів від большевиків, що в останніх час
ах знову було підтвержено в французькій консервативній пресі в
Женеві /Д'Акціон Національ/, а також в зізнаннях деяких бувших
членів Проводу Націоналістів і бувших відповідальних осіб в їхньо-
му розвідному апараті.Крім того. Останіми місяцями замітне збільшення числа актів
терору проти еміграції з боку агентів большевиків закордоном. Не
ставлять в зв'язок з інформаціями, що були одержані через диплома-
тичні представництва в Москві різними правительствами. Згідно цим
інформаціям в Москві прийнято рішення посилити боротьбу з емігра-
цією самими крайніми засобами і для організації цього діла при цен-
тралі ГПУ в Москві зорганізовано "Заграничний Оперативний Центр".Подяку ці інформації до Вашого відома, просимо пініформувати
про них ВП. ГЕТЬМАНИЧА і полк. Шаповала, а також наказати зарядженні
необхідних заходів перестороги.Зарев ми одержали повідомлення в Чехії про арешт чеською вла-
дою підполк. Гомзина, ніби в якійсь політичній справі на Підкарпаття
Дійсна причина нам незрозуміла, позаяк поводження підполк. Гомзина і
нашого Центру супроти чеських інтересів абсолютно лояльне. Роблять
ся заходи для висовання і ліквідації цієї справи.

За Гетьманську Канцелярію:

С. Шемета

№ 200

Лист С. Шемета до Д. Скоропадського

16.I.1938. Берлін-Ваннаве.

214

Дорогий Даниле Павловичу !

Давно вже від Вас немає листів. Пан Гетьман чекає нетерпляче. Турбується, чи одержали Ви вислані гроші.

Дома у нас все гаразд, хоч клопот матеріального характеру багато. Відношення наших приятелів добрі по-прежнему і вони виявляють бажання іти на зустріч. Про свої плани і надії, певне Пан Гетьман Вам писав, то ж не буду відбирати у Вас на це часу.

Маж вчора листа від Самарського після піврічної перерви. Він улаштувався задовольняюче по рекомендації, яку звідси було добуто. Тепер, каже, пройшов період застою, трохи став на ноги і починає далі працювати. Його пропаганда, як пише він і Ольга Макс-на, має успіх особливо серед підростаючого покоління, ~~а~~ ряди гетьманців збільшались. Прохає Самарський тільки одного : літератури, літератури і ще раз літератури. Я в цій справі пишу саме до Головного Отамана також. Оскільки це не дуже обтяжило б СГД було б вказати йислати на аدرس Самарського один, а краще кілька примірників "Нашого Стягу". Також "Укр. Робітника".

Сам-кий пише, що націоналісти зпід руки Коновальця з'явилися там з досить значними сумами, та ~~про~~тринкавши їх на ~~пустаки~~ і не маючи, як він пише, жадного успіху переходять потроху від заняття політикою на приватні заробітки. Він ~~про~~хає не вірити ні націоналістичним, ні ~~ду~~уенерівським дописам в пресі про розвій їхньої справи; Самар-кий запевняє, що все це брехня, що ті й другі в повнім упадку.

Гетьманці ~~у~~видають зараз Календарь з портретами Гетьманів до Пана Гетьмана і Гетьманича включно. А в квітні обіцяє надрукувати спеціальне видання з нагоди 20-ти літньої річниці проголошення Гетьманства.

Ми тут мали вже відомості, що тут згори буде покладений кінець авентурам Петі. В Харбині вже одержані листи, в котрих Петя підготував своїх одностумців, що мовляв, дякуючи партійним інтригам, доведеться тимчасово перервати роботу, але не на довго, бо, пише Петя : за ним ідея і народ....

Ми звідси зробимо можливе, щоби задовольнити потреби харбинських гетьманців в літературі.

Сьогодні одержав з Загребу від Боярського листа з пропозицією дати інтерв'ю від Пана Гетьмана чи замітку від нашого Центра до журналу, який коштом хорватів видає росіянин Манакин. Хорвати ~~прихильно~~, як пише Боярський, ставляться до українського руху нашого напрямку і таке інтерв'ю буде переддруковане головними органами преси. П.Г. доручив мені скласти проект, а далі спільними силами підемо з ним на цей, тим часом, новий для нас терен.

Інформації про Вашу подорож ми дали в укр. і німецькій мовах розповсюджуємо. Коли б більше примірників можливо було прислати американських видань з відчитами про Ваш побут, було б добре.

Білопольський в 5-ім ~~в~~внутку "Плуг та Меч" до друку котрого вони приступають, поміщає статтю з оцінкою Вашої подорожі і з Вашою світлинкою. Ми вислали йому світлинку де Ви стоїте у колоні і крім того сьогодні пишу я Мих. Гетьману з доручення П.Г., аби він добув світлинку укр. фотографа в Торонто і його дозвіл і вислав негайно Білопольському. Коли в цій справі маєте свої бажання, то напишіть зараз авіоном Білопольському. Його адреса така:

A. Bilopolsky, c/o Banco de Boston, Florida St., Buenos Aires.....

Одержав листа від Іваненка з Рмги. Прхає Вас вітати.

Вітає Вас Бондан. З надією на майбутнє
надаючий *С. Шемета*

№ 201

Лист С. Шемета до Д. Скоропадського

Дорогий Данило Павловичу !

20. VI. 1939

Пан Гетьман доручив Вас повідомити, що листи Васи з 7.VI/ві світлинами/ і з 8.VI - Він одержав. Також доручив мені спільно відписати на деякі пункти.

1. Посилаю при цім витяг зізнань Барановського зі статі репортера з голландського часопису.

2. Посилаю також відпис листа до робітника в Делмінгорсті, ще не одісланого і не апробованого. Може він Вам подається як матеріал.

3. Відомості про Роттердамські події по суті досить скудні. В німецькій пресі, як і в укр. пресі в Галичині - ~~хоча~~ поширюється офіційна версія, що це діло рук ППУ, ~~хоча~~ яке хотіло знищити опасну для большевиків людину.

Зі Львова мені якраз останніми днями писали, що там та сама офіційна версія шириться в пресі, а на ухо говориться, що знищили К-ця товариші з конкурентських мотивів.

4. Сьогодні одержав листа від Д. Ів. Дорошенка з Парижу. 18/VI він виїхав з Шербургу до Канади до Едмонтону, де буде читати історію укр. літератури к-ім того дасть ряд відчитів на культурно-національні теми. Адресу подав до 15/VIII таку: *Д. Ів. Дорошенко, 1500 Avenue de la Paix, 101, Montreal, Quebec, Canada*

В Канаді має докінчити справу видання історії Укр-ни в англ. мові спеціально для цього написану - 30 аркушів друку.

5. Майор Франц помістив в "Дейтше Альгема Цайтунг" замітку на ту тему, що Коновалець не був дойч-фройндліх в 18 р. Це єдина в такому роді замітка. Але таж часопис помістила кількома днями пізніше замітку з укр. ікол, де Конова-ц представляється героєм нац. укр. революції і є випадки проти П.Г. Тут буде зроблено, що треба, щоб відповідним правдивим матеріалом засомотрити майора Фр-ца. Але характерне те, що ця хвалебна лінія провадиться дуже послідовно і загальне враження таке, що на К-ця поставлена була ставка. Може це робили спеціальні інституції, бо закордонне міністерство на скільки можна судити до цього непричасне. Власне П.Г. хоче звернути Вашу увагу на те, що є офіційна тут підтримка ~~их~~ в напрямку гляноріфікації.....

6. Я вислав Вам два німецьких текста: один довгий лист до шефа Шахова про суч. положення нашого діла тут; другий текст - це спростовання статі в Геополітик. Воно вже передане шефу-редактору через Дорошенка.

Адреса проф. Гаусгофера і технічного редактора Геополітик є на палітурці самого зшитку.

Б.л. повідомити, чи одержали ці два німецьких тексти?

8. Бвтимович писав, що альманах з нагоди 20-тої річниці вже зданий до друку і при кінці місяця вийде. На жаль МихМих. обіцяної для нього статі не дав.

Видавцям дуже потрібні гроші, щоб випустити книжку. ~~Хехіхехи~~ Гетьман зібрав передплатників на 100 прим., але грошей ще не прислав. Може в Шікаго і околищах могли би зібрати передплату і вислати.

9. Дорошенко питає в листі, чи удалося щось зробити в Жеребком. Здається він збирається з ним говорити. Я нічого йому про це не писав.

10. У Запорожців тим часом сварка заспокоїлася. Дубовий провів зізд, який його Дубового позицію цілковито апробував і вибрав Д-го на далі головою, а Крушинського Товаришем Голови. На жаль Бор. Вол. не вдалося поїхати туди, бо звідси візи вже асовсім одержати неможливо, ~~хоча~~ що пізніше. Взагалі тепер в зв'язку з приїздом англ. кораблів візи до Фран. дуже утруднені.

11. УНО розвивало тут велику активність в напрямку одвойовання позиції. Їх очевидно попірали власті. Вони мали кошти на розіди, утримання апарату, видання бюлетеня і т.д. Постійно очевидно надізнаючи і також покійний. У Відні УНО напористосттю і брехнею старалося захопити цілу колонію там по верх 2 тисяч в самім Відні. До певної міри це йому вдалося. Справа не виглядає серйозно. Дідала більше демаґогія, а головню доляри. Мені писали, що видатніші люди одержували стало по дві сотні долярів місячно. Члени Проводу більше. Таке враження, що Укр. Інст. весь Кузеля, Круп. Димн, Мельничук, скакали по їх дудці

2.

Мірчук балайсірував, але здається не дуже опірався. Єдиний стійкий отець Прелат.

12. Як що доларовий дощ тепер не зупиниться, то це буде доказом, ще це був тільки дворцовий переворот.

Нам боротися через тяжко, що вільних людей для праці організації і для писання немає, а "вони" мають можливість завалювати і німецьку і укр. пресу своїми матеріалами. Вже через це одне чужинці починають все більше дивитися на справи "їхніми" очима.

13. Спостерігаючи все що робиться, пишиться і говориться "ними" я набираю вражіння, що між УНР і ОУН з благословення поялків ехх і німців складена угода і що в цій об'єднаній майбутній акції Коновальцу було уготоване пост Головного Отамана.

14/ Чи одержали книжку Валя? Нам звідси з валютних обставин важче її виписувати. Може б Централь виписала її з Ревеля /Таллина, кілька штук, коли знаходите, що це потрібно для пропаганди.

15/ Лист до Грабового я в цій редакції не посилайиму. Мабуть напишу йому коротку відповідь, а окремо статтю приблизно того ж змісту, але більше оброблену і доповнену.

16/ Я вже кілька тижнів ношуся з думкою написати для німецьк. преси статтю в оборону німецької армії і німців, що працювали на Україні в 1918 р., бо польско-більшевська пропаганда руками націстистів і уєнерівців втолмачила німцям, що вони незнати як дуже завинили перед укр. народом тим, що врятували його і від большевиської окупації і від внутрішньої анархії.....!!!

У нас все гаразд. Здоров'я Олександри Петровни поправляється після того вильного отруєння від укусу пчоли, який мабуть попав в артерію се б то прямо в кров і тому спричинив отруєння організму.

*З найбільшими побажаннями
Вас. Натоміє Луиш Кани б. б. "новорож-
дний" в. Заваганим і з масивним
виборам подруги. Зрештеш.*

*Мі на квітень не осмадимо
чуткаги сирого Кукко Суми: Ко.*

Ваше Мейстер

№ 202

Лист С. Шемета до Д. Скоропадського

Христос Воскресе,

Дорогий Данило Павловичу!

24. IV. 1938.

244

З нагоди Великодня засилаю Вам найліпші побажання, а перед усім здоров'я, щасття і успіху в здобуванні ліпшої долі для України.

1. Квіток, як Ви й думали, був на місці в комоді і справа з репарацією годинника залагоджена без труднощів. Він вже знаходиться в повіданню у Пана Гетьмана.

2. Зараз одержали ми з Буенос-Айресу 5-е число "Плуг та Меч". Дуже добра світлина Ваша і, оскільки міг судити після ^{звичайно} огляду надрукованого там відчиту про Вашу подорож, матеріал уложен добре і в пам'яті сучасників і нащадків буде вже збережений. Ми одержали 100 примірників. Хочемо попросити видавців ще принаймі з 50. Ці зшитки зберезуться на довго і певне поширять сильно відомости про Ваш виступ на америк. терені.

3. Чи звернули Ви увагу на консолідаційну акцію на Галицькім терені 13 органів преси на чолі з "Ділом", "Укр. Вістями", "Новою Зорею" і "Укр. Бескідом". Євтимович писав, що ця консолідаційна акція вже звернула на себе увагу поляків. Бояться сучі діти, що не вдасться русина проти русина натравити...

4. Я теж пустився в плавання на хвилях укр. преси. Надрукував в "Нов. Зорі" одвертого листа Донцову. Одержав від нього досить нахабну відповідь, на котру вислав до "Нов. Зорі" статтю-відповідь. Назарук її розділив на 2 числа і після свят друкує. Написав ще статтю для Альманаху, що видають молоді гетьманці у Львові, та надумав ще статтю, може, для того ж Альманаху, або до преси.

5. Ви чули, мабуть, що Гомзин і 11 гетьманців на Підкарпаттю були заарештовані. Обвинувачення - праця на розділ Чехословаччини. Гомзина арештовано 13. IV, а 20. IV вже він повернув до дому з Ужгороду, куди його на приказ підкарп. властей під арештом вивезли. Гомзин пише, що звільнили їх від дальших переслідувань через амністію. Це мене спочатку здивувало, бо амністії, звичайно, справ не уморюють, а тільки засуджених звільняють від кари. Але сьогодні в "Укр. Вістях" прочитав, що дійсно видана в Чехії амністія для політичних, яка уморює політичні справи в стадії слідства. Це уступка і жест в бік судетських німців, так що наші випадково покритілися німецькою перемогою. В цій справі П. Г. вислав листа до чеського диплом. представника в Берліні, буде мати прощення і передасть "вербальну ноту" з протестом і жаданням звільнення фантасатичної цієї справи.

Пітух

6. З авторитетних джерел ствержено, що ніякої політики і ніякої протезируючої акції супроти якої б будь укр. групи не веде ~~жодна~~ тут, а персонально до П. Г. ставляться добре. Білугіни ж підтримують Конов-ца:

2.
7. Тут всюду в пресі пишуть про якийсь таємний зендер в ССРР
що веде пропаганду за повстання проти Сталіна. Судячи по характеру
і змісту цієї пропаганди, думаю, що цей зендер організував сам Ежов.

8. Про Олекс. Федор. жадних відомостей. Між маторсами йде мова
про арест когось приблизно в тих часах. Може бути так і інакше....

9. Ресидую при цім листи-поздоровлення. Що до Чехії, то Томшин
радиє нікому звідси не писати до Чехії і сам себе він вважає тим часом
нечинним до ясування справи, бо багато для нього там було неясного.

Вик. Мещин

Лист С. Шемета до Д. Скоропадського

28. y. 1939

1933
296
СТАВКИ В

[illegible]

284

-іть в програмі політичного чину цієї держави, де ми знаходимося, і що практично укр. справою цікавляться тільки ті, що ці групи фінансують : Польща і СРСР.

Разом з тим наші старі добрі знайомі по-прежньому цікавляться і допомагають, але біда в тім, що ці знайомі правительственої політики самі не роблять.

2/ Втора тут в часописах появилась звістка, що в Амстердамі якийсь Новак ніс бомбу, що вона вибухла, убила Новака і ~~закінчила~~ прох. Цей Новак щойно того дня приїхав до Амстердаму і перед катастрофою мав зустріч в кафе з невідомими. Потім власті заарештували українця на прізвище "Бора" що приїхав, здається з Відня літаком і скоро по вибуху оказався біля готелю, де зупинився Новак. Бора пояснив, що мав відомости про небезпеку для Новака і приїхав його попередити. Часопис пише, що Новак лідер Укр. Нац-ів і що це політичне вбивство діло рук агентів КГБ, що вони підложили Новакові незаметно до кишені бомбу. Сьогодні ж в по німець. радіо переказувалося, що в Амстердамі оказался Коновалець, що він теж в діло агентів КГБ - атентатчиків замішаний. Чутка пішла навіть, що Новак і є Нобітий Коновалець.

Мабуть к моменту одержання Вами цього листа більше буде ця спра-
ва освітлена слідчою владою. Але я хочу подати Вам, що ми апріорі ду-
маємо. Заріє в газеті "Вісник" 11 грудня, що Коваленко Є Коваленко.

Коли Новак - Коновалець, то найбільш нам здається правдоподібним, що він тому власне взявся персонально нести вибуховий снаряд, що хотів законспирувати справу, щоби ті, що снаряд готували чи передавали не мали персонального стику з тим, котрий мав його в діло пустити. Нам здається, що так званий "Бора" і був той коновалець, що мав снаряд кидати. І тут виникає такий здогад: у Відні був п. Затей, галичанин, канадський підданий. Він їздив з Канади до СРСР і звідти повернувся, ніби розчарований та вів кумпанію з 105-ти процентовими. Німецька влада постановила його вислати до Канади, як канад. підданого і Затей цьому не противився, щоби використати нагоду дурно відбуту подорож. Чи не цей Затей арештований в Амстердамі "Бора" і чи не одержував він доручення вжити снаряд десь в Америці. Коли це так, то чи не було це приготування на Вашу адресу?

Мусите прийняти евантуально і таку можливість і відповідно до цього застосувати Ваше там поступовання.

2/ Сумірюючи всі враження після всього перерахованого, я передуманого прихожу до висновку, що поділ ООН на дві групи відповідає двом джерелам фінансів, з яких вони весь час їх мали - СРСР і Польща. Мабуть Коновалець і його група балансувала між більшовиками, поляками і нашими господарями. А група Сенєки більше була на утриманні Поляків і... Японців. Наприклад сумірюючи те, що писав Самарський з присланими відомостями з Америки, треба думати, що до Харбіну торік приїздив Сенєк, та що в Італії він дістав гроші від японської місії, а бо в Харбіні було очевидно, що він з розвідчим відділом Японського штабу зв'язаний. Японці добрі з Поляками. Тому Сенєк міг по "совєстительству" служити їм обом.

Відси можна мати такий здогадки, що, коли дійсно було підкинуто до кешені чи до валізки знаряддя і намічено було знищити того лідера націю-ів який ту валізку ніс, то чи не ~~була~~ виконувала в цім випадку група Сенека польське доручення знищити цього лідера. А можливо, що польська часпис має рацію, коли пише, що це агенти ПУ нищили неугодного ім агента. Тоді, значить, це помста за працю на два чи на три фронти.

Треба сподіватися, що цей випадок проліє світ на ці таємні відносини між українцями і прочистить атмосферу серед еміграції.

4/ Сварка між Запорожцями розгорається. ~~Зххх~~ Одержуємо листи з обох боків і заочі неможливо розібратися. Позаяк я листуюся з Пономаренком і позаяк Пономаренко не жаліє фарб для очернення Болобана, то я написав листа до обох з відомою П.Р. але персонально від себе, закликаючи їх обох скаменутися і на взаємні образи махнути рукою, та подумати, як розмежувати між собою роботу, аби було можливо її робити без перешкоди один другому. У відповідь дістав від Пономаренка, що він згоден, тільки Болобан заявив, що не хоче з ним мати діла і тому Пономаренко не знає як би можливо було приступити до діла. А сьогодні Бджерв від Болобана конію протоколу комісії прихильників очевидно Дубового, в яким та комісія честить Болобана.

Тим часом приготується подорож Гомзиня до Парижу, хоч Гомзин ще нечинний і відповіді від Чеського Посла тут не маємо на інтерпеляцію, йому подану. Відношення сієї країни з чехами дуже напружене і, мабуть, в Чехах чекають військ, інтервенції і рахуються з можливістю репресій супроти гоманюфільської частини еміграції.

5/ ~~Лхх~~ залишився при невідомих обставинах в тім пункті, куди їздив. На сіх тільки днях я мав можливість обдивитися залишене ним майно. Позаяк літне і зимове пальто і його власний годинник /батьківський/ залишені, то треба прийти до висновку, що він залишився несподівано для себе.

Як пригадуєте, було умовлено, що ~~Лхх~~ матиме можливість не тільки короткотерміново залишатися в місті, а й поїхати до М., на що потрібно кілька днів і потім повернувшись сісти на корабель. І навіть, коли б він залишився на довше, то й тоді мав би права за кілька місяців знайти захист на пароплаві. Але з протокола мені прочитаного Вак-им видно, що капітан повідомив міліцію і що та приходила на пароплав робити слідство, та розпитувала, чи вміє він розмовляти по російськи, та ніби персонал сказав, що він короткий час служив і його мало хто знає..... Все це виглядає дуже кепсько..... Звісток від нього немає ніяких. Серед річей всі частини "ляйки" і взагалі повний комплект його багажа оказався до дрібничок в наявності.

6/ Справа Забелли стоїть теж не на "должной высоті". Її його беріхти положення черв. армії признають тут фантастичними. Я про це його повідомив і пробує налагодити його роботу в напрямку більш доцільному і пожаданому для В. з нагоди 20 річчя.

7/ Львівські гетьманці закінчили владжувати Альмонах. Наспрій у них добрий П.Р. обіцяв фінансово допомогти виданню Альмонаху з тої суми, що мала на початку травня поступити від Жеребка. Затримка її ставить видавців в незручне становище і тому робляться заходи, аби тимчасово цю підтримку взяти з іншого джерела. Оскільки Ви цю справу можете прискорити, чи засувати, це дуже допомогло б видавцям. Ця жеребковська жертва має бути переслана Чорному.

8/ Пономаренко пише, що УНР і ОУН хотіли б використати нелади баред Запорожців для збільшення своїх сил, але це їм не вдається. Дуже вже вони обоє остогидли всім.

9/ Назарук, Бвтимович і інші гетьманці лагодяться розпочати ідеологічний місячник у Львові. Назарук думає, що це можливо навіть без фінансування.

10/ Що до Берліну, то мені здається, що головне-це назад одойувати нам Інститут доповнивши його нашими політично певними людьми. Без цього тут наша позиція буде захоплена другими.

Багато Ваш часинного і скоро поверну з милого Хрущова

Я. С. Зануза з 28/5. Була знайома з Альмонахом, на основі чого він з'явився в Америку, мабуть, якийсь Кайка про ОУН.

№ 204

Лист С. Шемета до Д. Скоропадського

200

Ваннзее. 30.VIII.1938.

Дорогий Данило Павловичу !

Посилаю при цім:

1/ Протокол Вик.Комітета у Відні для Вашого відома.

2/ Послання Митрополита Шептицького для нашої преси. Відпис Послання зроблено з "Діла", конфіскованого, але присланого нам. Тому що це з конфіскованого числа покликатися на "Дло" неможна.

при посиланні: акц. правосл. 25.8.38
 П.Г. загадав випустити "Бюлетень", де була б коротка передмова і подані фактичні данні після інтерпеляції в Сейми Степана Барана, та вказано, на виступ правосл. Митрополита, на відношення частини польського суспільства, на присуд в Замості і т.д.. Цей Бюлетень постараємо я зладити скорше і розіслати пресі і іншим нашим адресатам.

Що до рішення влади відокремити справу укр.меньшини в Німеччині від справ бездержавних укр.ів. Це рішення, про яке мені казав також Майер-Гайденгаген, цілком логічне. Він казав, що ці українці муситимуть входити в німецькі організації на рівні з німцями. Зрозуміло, що німецькі піддані укр. походження не могли мати більше політичної волі як корінні німці. Я не приймаю такого повороту цієї справи так негативно для нашої справи, як П.Г.

Нам треба дбати тільки, щоб гискра Гетьман. Ідеї не згасла. Це мусимо старатися робити за підтримкою по можливості нейтральних держел. Досвід показав, що знайти такі джерела надзвичайно тяжко. Не дивлячись на це без такого унезалежнення нашої справи жодне діло не може в будуччині розвиватися так, як того треба. Справа наша, як показав той же досвід, буде підтримана тими невеличкими силами, якими вона головним чином і досі підтримувалася. Я крім того вірю в Ваш і П.Г. успіх і поза межами цієї країни. Було б гірше, колиб наша справа оказалась зовсім естетизована тут.... Мені все пригадується з минулого те, що пережив Пільсудський, якого власне врятувало те, що він зрештою разом з своїми легіонами опинилися в концентр.таборі. І це, як бачимо, не перешкодило тому, що той же Пільсудський започаткував еру дружби з західним сусідом.

Вчора вислав на адресу п.Комар-го брошюру, яку Мілько прислав Вам. Це його крик душі і після нещодалих спроб вийти на провідну роль.

Одержали 100 прим.ч.6-го "Плуг та Меч". і маємо ще одержати 100. Білопольский писав, що хтять видавати маленький тижневик, щоби задоволити потребу місцевої колонії. Він також писав, що Сенік перетворював місцеву групу нац-ів в ОДВУ і що це там прийнято, як ознаку його проти-коновальцівського наставлення. Після роттердам. катастрофи, пише Білоп-кий, тамошня група націоналістів розкололася, одійшла якась частина душ в 30 заклала спортовий гурток і "обіцяє співпрацювати з нами"....

*Сенік. Павлов. мат дурн віри в Тем сонгороді.
 Тоді Гейтманова пошукав себе Франц.
 Цей Франц Здохів*

Данило Шемет

81

Сингапурі 24. серпня
1938

Вельможний Пане Гетьмане!

Розра а верну з Європи. Бул у Берлі-
ні, Варшаві, Львові, Празі, Відні і Пари-
жі. Відвідав Нашого Банка, Пана Гетьма-
на та мав з Ним довшу розмову. Так
Гетьман запитав мене на вечерю, при я-
кій а спізнав Вн. Паню Гетьмановну Є-
тсакетшу. Бул при тім і П. Цетсеш. У
розмові торкнуто між іншим і справу по-
ширення гетьманського руху над Україн-
цями в Європі і справу фінансован-
ня гетьм. руху в Європі з'їздом з Аме-
рики. Я сказав, що одно і друге треба

якнайборше перевесити, а Пап Герман одружив
цей погляд. Щодо цих справ мою порозумі-
тися з Вами, Пап Германом.

Щому розділи бачили з Вами якнай-
скорше. Прошу донести мені ласкаво, коли
і се мігди а зійтися з Вами казавши
а основну розмову. Наш рух в Європі ка-
мікує, неюмагає. І то дуже. Треба цю
і скоро закінчити рини недовіряти.

І п'ята моя ринкало співредактор
а вторий із сьм'янки мидей, вклягаюча
Андрія Мивцького, Прохоровича, Мухомо,
ген. Капуцьєвського, Кедрина і т. і т. д.
Був і в закордонній міністерстві в Бер-
ліні.

Треба активно с'їти. І тому треба наші
порозумітися. Оскільки Вашого ласкавого
писма

З глибоким поважанням
Ваш відданий (Степан)

№ 206

Лист С.Г.Д. Америки Н. Гуля до Д. Скоропадського

2400 W. CHICAGO AVE.
CHICAGO, ILL.

PHONE ARMITAGE 0501

Союз Гетьманців Державників
UKRAINIAN UNITED HETMAN ORGANIZATIONS

CHICAGO, ILL.

8-го Березня 1938

Ваша Вельможносте!

Сердечно прошу Вашу Вельможність вибачити мені за крохи спізненої відповіді на Ваш лист з д. 28. II. 38 р. Але порушені в тій листі справи так важливі, що про них треба було трохи подумати, обмірковувати їх і трохи розвідати. Буду відповідати за порядком.

1. Щодо фінансування видання "Альбому". Велика шкода, що ми відпочатку тої справи не були поінформовані про фінансову сторону цього діла. За цей час все можна було б боляче зробити щоб поліпшити який стан видавництва. Але ще не пізно направити все це. Отже конкретно: знайти людей, які могли б позичити гроші (а їх треба хоча б мінімум 500 дол.) так скоро як це можливо. Треба було б поїхати в кілька місцевостей, щоб особисто перевести пертрактиції в тій справі з різними людьми. Це забере часу та й не є цілком певне, чи з того що тутішого виїде. Чи не найліпше було б зробити в такий спосіб: а) п. Ісай'в брав цілком повідомить Центрошю, як приблизно виглядатиме цей "Альбом" (формат, кількість сторінок, кількість фотографій, малюнків і т.д.) і яка приблизно ціна його буде; б) одержавши це Центрошю в ударному порядку розішле Комунікат до всіх відділів (сопелів і ко-

мів) та до окремих осіб (Бизнєсменів і протек-
сіоналістів) із замишлом: в призначенні ре-
гистрець зібрати підписку із завдатком від
Кожного не менше 1. (одного долара) долара
на придбання цього „Вибрану“. Це можуть
дуже успішно на місцях перевести наші
Комісії та сотенні авіаційні або пресові
Комісії, що існують при кожному відділі.
В розпорядку буде сказано, що кожному ті-
муні один раз кожна комісія відсиде
гроші і список замовлень впродовж до видав-
ництва. Що акцією при відповідному зак-
ликові в пресі (наші або співвиробничі
наш) можуть перевести за один місяць, і що
тижень можуть надавати свої гроші на
видання. Ця цей план знайде реальний
тиск серйозно прошу Вашу вважливість під-
писати відразу публічно в рух цієї машини.

2. - Щодо справи усамоствінення СТО Кана-
ди. Ми цісі справи не маємо права рішати.
Ми спрова є цілковито компетенції Вашої
вдальності. Кіда можемо ми висловити
свої замишлі міркування.

Передовсім ми не змогли це пошкодити на-
шому Духові на америк. континенті мораль-
но, та саме: а) внаслідок частини членства СТО
в Змр. державна напевно почала б говорити,
що, мовляв, канадійські „ветьмани“ підбурюють
Пана Геттманова проти Централі або взагалі
проти доперішнього зєднання обидвох областей.
І треба було б довго висловлювати кожному від-
цю справу. б) на зовні. Ріжні противники на-
шого Духу, ми не використали б це для воро-
жої, прохавати, що, мовляв, ветьмани, вже
розбились: Канада не захотіла бути зєднаною
зі Змр. державою і т. п. провокації.

Що торкається фінансової сторони, як
вона остільки два роки стояла, то справа
представляється так: в минулім 1937
році в списку всіх коштів СТО Канади зна-
чилось 320; вони всі за минулий рік внесли
до Централі СТО в Шикаго \$ 565.00, а
ми внесли \$ 960.00, себто недостатньо
\$ 394.20 (кожен мусів внести річно членсь-

ких вкладок до Централі \$ 300. Причина: давай-3-
в рапортній відділі подавали, що клени або 100
бездітні, або в місцевості, де в кім, уда-
рина поща: і замовили-франкери мусили
навіть дів себе в худобі пам'яті Кукушони. І
все провали звільнити і в від клених вкладок.
А між тим, переважно на замовлення Коно-
вих команд, ми вислали в минулому році
до Канади поверх 500 копій кожного клена
"нашого стилю". Коли б це всі 500 були на-
шими передплатниками, то ми могли б одер-
жати за рік \$ 1000.00 передплати. Але за-
той "наш стиль" ми, як сказано вище одержали
лише \$ 565.80 клених вкладок. Многим адре-
сатом хотіли припинити висилку "Н.Ст.", але
команди команд все провали не припинити,
щоб "приваждати даліше клени".

Подаємо Вашій Вельможності ці данні
піз рапорт, бо з них можна висловити, що до
обручівання фінансових користей на вища.
док відділення Канад. Облості С.Д. Були ці
мають нести доповідати, що останні два роки
ще до отримання д-ра Ол. Марнавського ка-
надійські відділи С.Д. всі місцеві дірки на
"пресовий прот" відсилали до "Укр. Робіт." а не
до "нашого стилю", на що мали спеціальний
додаток від Централі. Отже беручи теперішній
практичний стан рішен, на випадок відділення
Канад. Облості С.Д. можна б зискати відразу
матеріальну користь лише около \$ 600.00 рі-
но. Чи на ці гроші можна було б створити
при Об'єдн. К-ді добрий організаційний апарат
і водночас дати поважний помік В-ву "Укр.
Робітниця" — це визначне на місці.

Щож торкається зменшення цюю доходу
в Централі, на випадок відділення Канадійск.
Облості С.Д. то після належної підготовки (а
на це треба певного часу) і при напруженні
маєна було б знайти засоби, щоб таким
недогір пократи. Ще все, що ми можемо
оказати в порушенні справі.

Пришліть, Ваша Вельможності, на сер-
дечніше подякування від мене і цілої Цен-
тралі.

Відданий Вам

Никола Бурм

2406 W. CHICAGO AVE.

PHONE ARMITAGE 6301

29

СОЮЗ ГЕТЬМАНЦІВ ДЕРЖАВНИКІВ

UNITED HETMAN ORGANIZATIONS

CHICAGO, ILL.

Chicago, Ill.,

2-го серпня 1938

О год. 8:30 вечер.

Ваша Вельможносте!

Сердечно дякуємо за Ваше листя з д. 31. VII.
Порушена в цій листі справа є вельми
важлива, але ще більше небезпечна, а то з ог-
ляду на давши заохочення довірливості Ва-
шого перебування вранні на америк. конти-
ненті, а зокрема в тих околицях, де Ви
зараз перебуваєте, де, як відомо, балано є
анархістичних елементів, а ми не маємо
жодної організації там відомої
охорони Вашої Особи, ми просто боїмо-
ся, щоб там якогось небудь нещастя не ста-
лося з Вами.

Щед можна було Вам заостити на той бен-
кет молоді (в останній день їхнього кон-
ресу) в тім році, коли в Ваша Вельмож-
ність на другий день по тім бенкеті всі-
ли до кораблів і відіхали до Старого
Краю. Поді рішні бачити ще не встигли б
заподіяти Вам якогось лиха. А коли
Ви ще даєтеся геджати час в Аме-
риці, то можете наразитися на вед-
кі неприємні несподіванки. А особ-
ливо дасте змогу розконспірувати
себе коли вийдете на той бенкет з н.
Комарницьким. Цим покажете, що Вас
можна знайти у н. К-го, його адресу
можуть знати в тих околицях і будуть
спіяти.

В Шикаго всі люди (навіть більшість
членів Центрані СГД!) є того переконання, що

Ви виїхали до Канади, а звідти їдете
впрост до Європи. Так ми тут все зро-
били.

Тимчасом довідуємось, що Вас мною ук-
раїнські люди зустрічають на Сході наш.
держав, а це значить, що довірливість Ва-
шого перебування сподобав вас чимісь під
великим знам'янти. І це нас вельми
турбує, особливо тепер, коли напружені між
СРСР і ОДВУ довірили на вищого ступеня
в зв'язку з нашими відносинами до республі-
канської справи. Місцева більшовиїз також мо-
же використати ці відносини наші до ОДВУ
і нагнісати своїх набоєників, щоб потім
цього можна звинуватити виху на ОДВУ (а
це остання кінка може теж саме зробити, зв-
ляючи на більшовиїз).

Повинні міркувати, кажуць нам, що Вам
Ваша вельможність, не лише не треба подв-
аїтись на бенкеті молоді, але взагалі тре-
ба уникати зустрічей з українцями, вих-
отого чого 2-3 осіб, як Ви маєте
абсолютне довіря. Як також, на нашу
думку, краще було б Вам рідко показувати
туди і в Стемгороді, де багато товства
нашого народу, а українські люди, як Ви
відомо, між конспіраторами. Чи не могли б
Ви на якийсь місяць знайти для себе цілком
конспіративне помешкання в околицях
резиденції Ростислава Семеновича, щоб з ним
цього було зустрічатись? Хай на це буде ви-
трачено порівняно декілька доларів, напосмісь
і Ви почуватимете себе безпечно, і ми бу-
демо спокійніші.

Справу з продажем машинки розвідаємо
і да поручити подамо Вам відповідь.

В організації наших справ: стараємось
розрухати наші відносини, щоб вони енергій-
но відштовхували до збірних підприємств на Пропа-
ганду Книгу. В цій справі розіслав ми
нашій медіа розпорядок до кожного відді-
лу в З'їзді державних і в Канаді, як покладе
давати примірники цього розпорядку. Сер-
дечно здоров'я Вам вельможність.

Відданий Вам Никита Цук

№ 208

Лист С.Г.Д. Канади до Д. Скоропадського

124

Ukrainian Sporting "Sitch" Association of Canada, Inc.

HEADQUARTERS: BOX 175 SUDBURY, ONT.

Листопада, 1938.

Ч. 105/38

До
В.П. Гетьманівича Данила,
Верона, Н.Дж. С.Д.

Копія: Централ СГД.

Завдя Вельможности:-

Про "Укр.Державний Фонд" і прочі листи одержав.
Відносно "У.Д.Ф" то два рази нема чого думати. Нам треба грошей і
на тому скінчено. Нал'єдитись не потрібно.

У Вінніпегу буде формуватись "Укр.Нац.Рада". Ду-
маю написати др.Данилову, щоб назвав те тіло "Колегія Української Асо-
ціації". Одержав я листа від п.Т.Гуменюка з Торонто. Писав, що СГД в
повні годиться з моїми пропозиціями, але та Рада щоб носила назву
"Укр.Нац.Конгрес". СГД все носить з тим Конгресом.

П.Др.Т.Кергельський годиться зробити об'їздку по
Америці і Канаді. Стало я незнаю чи Америка візьме його, але я вже
вислав йому передчасне запрошення, щоб об'їхав Канаду. Іду на час, коли
він маючи виїхати з Відделейїї. Думаю, що то не візьме більше як
два або три тижні, як д.Н. пічне об'їздку. Почавши у Вінніпегу, а
скінчивши у Калгарі. Потім через Америку до Відделейїї, або нехай
вертається куди йому захоче.

Щоб перед його об'їздом Централ СГД виклав роз-
порядження відносно "Укр.Дер.Фонду", то др.Н. вже на місцях мігби
переводити збірку на той фонд. Це є мій план. Він це є др.Н. добре по-
низби публіці про "У.Д.Ф". і тим способом пішлаб по Канаді добра реп-
ляма. Ну і в пресі булоб повно, бо з кожною місцевостю писалиб дописи.
Головне, щоб Централ видав розпорядок.

Остань,

Вам відданий,

Федос

Ні / П.С. Гроші зі збірки переданої др.Кер. малиб на разі пересилати
на мою руку. Коли утвориться спільний комітет чи колегія Укр.Асоц.
то гроші перешлю там. Але щоб не ідти аж до повстання колегії, то
др.Н. вже нехай переводить в тих місцевостях де буде, збірку.

Ф.С.

№ 209

Лист С.Г.Д. Н. Гуля до Д. Скоропадського

2408 W. CHICAGO AVE.

PHONE ARMITAGE 0801

97

СОЮЗ ГЕТЬМАНЦІВ ДЕРЖАВНИКІВ
UNITED HETMAN ORGANIZATIONS
CHICAGO, ILL.

Chicago, Ill., 10-21 1938

До Великого. Пане Гетьману

Данила

Великий Пане Гетьману

за. лист. сердечно дякую за листи
до Писаня на Гломі Надісмется. Нізній-
ше Ато Шому. що. Шенер. В централь
• Нема Гломи мистим. Довго. Небудим Вітти
• тамі Шак. Скоро. якийно. Буди можливо. Вам
цікаво буде знати як ємійт. Українська
акція Скиткав на Паня Писовича П. Шар-
навського. П. Сіменовича П. Полковника і на
сам. Отжеми Всправі української акції
• Шашко. буде. Се зробити дови самі Ваша
Великопаняни знати що знаціанайістамі
Шашко. Прийти Дотаккого. закінчення Шам
Вам. Від Писав П. Полковник. В.справі Віра
Протестаційного. Пострава вишима Дуке ко-
рисно. Дотакас Протестаційне

Вире. big буюмса Ниг Томм. Небам.
 На церквни Пномі Так умова Пномі
 буюа зановомна що Навісе умиуае
 буюа зановомно. Вважк буюа новна
 Навім. Намкінном. Дасеу буюа такіа
 емо могоі еноком. Дуюа Добре Вмимно.
 ще вам. Вама Вемможності Признаюа
 що Такіі Пномко Признаюа Признаюа
 оаміі емоі моіі Пном емо і рикадо.
 Давній Буждеі. і Саік. Поба. зараза мум.
 Намсав. Саік мума Догемроіа. до Призіако
 і наздобае Призіако. до Сварні Такоі що Нам
 Призіако. заваб що Призіако Призіако до центра
 і Каже що він маа. мума з рикадо. Скаже
 що маа. big Саіка мума і з бори big кинуа
 Провокаційного мума Пномко Комовік. Вигривае
 се. отжеа буюае Певні мумі зі Саікам.
 Печер. Покінном так само. і з Буждеі.

Печер. мумо Вас здоровно.
 і Поздоровнаа вас big Своі Родики.
 big Чесно. центрані Бувайте
 з дорові Н. Пум

№ 210

Лист А. Арабської до Д. Скоропадського

116

Parkview, Sask.,
Canada.

Листопад 3, 1939.

До Їх Світлості Папа Йєвманича
Данила Скоропадського,
Берлін - Ватикан,
Німеччина, Європа.

Друж.

Ваша Світлосте Папа Йєвманичу,

Отримав стверджену

одрисанку Вашого цінного листа з дня 2-го
травня ц.р. за якого Вам щиро дякую.
Щиро дякую Їх Світлості Вашому Батькові
і Вам папа Йєвманичу за щире слово призна-
ня для моєї скромної громадської праці.Дуже тішусь, що Ваша Світлосте кладуть
таку велику вагу на росю українського наїноут-
ва у вихованні молодого українського поко-
ління у патріотичній душі, як рівноне вірять,
що наше наїноутво відіграє важку росю у май-

2.

бутній нашім визвольній боротьбі.

В Канаді є багато молодих людей українського походження з високою освітою. Ці люди є виховані в англійських інституціях на англійський лад. В них вже нема старого хаотичного українського духа. Задля хаотичних сварок між українськими громадськими групуваннями, ці молоді люди до ніяких груп не належать. Вони ці люди були б добрими для нашої справи, коли б ми знайшли спосіб їх захопити. Хлопці були б добрі для нашої збройної сили, а дівчата для таких речей, котрі б змогли виконувати певні у визвольній боротьбі. Ці люди є виховані в пошані до Британського короля. Для них це була б річ природна слухати і шанувати українського імператора. Між ними багато людей з високим технічним знанням, з знанням медичним, з знанням мов і т.д. Люди з таким знанням є потрібні у визвольній боротьбі. Тут тільки відчувається питання, як зможемо захопити цих людей для нашої справи?

У своїй добрій студії кож згодившись людині,
я переконалися, що високо-культурний апел
робить на їх верхи добрий ефект. Для такої
справи, справи виховання цих многих українсь-
ких студій варта посвятити найкрасні моменти
жизни.

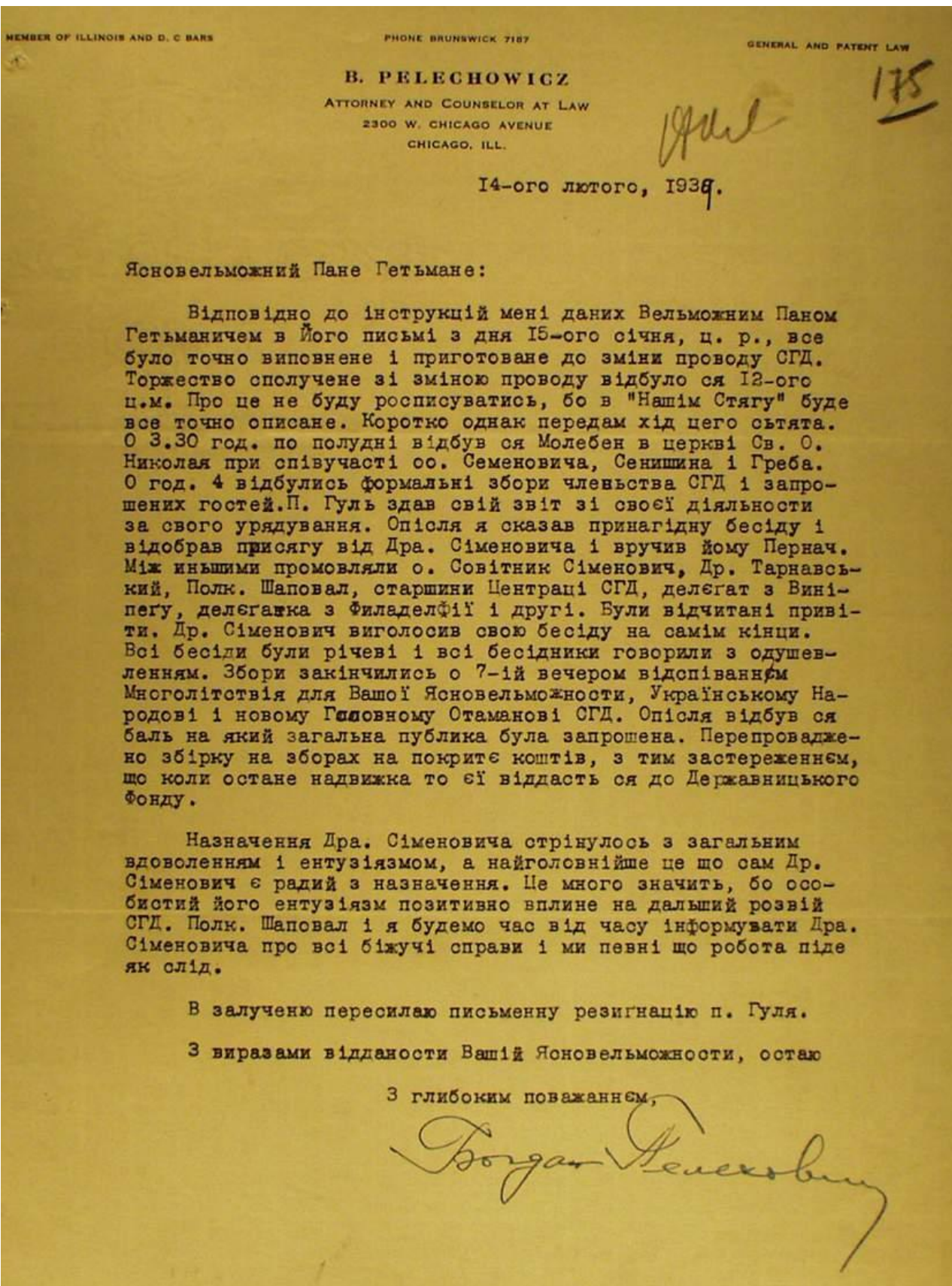
Як скромна піддає їх світлості Вашого
Батька і нашого папа Ієзекиї, Бачемо Вашому
Батькові і Вам Величчю поже Ієзекиї
світлого успіху у Вашій провідній ролі
українського державного руху. Іжеки Величчю
наш допоможе Вам невдовзі довести наше
весьма діє до могутнього воскресіння
українського народу і Божої слави!

Останє з великою повагою до Вашої світлості
і до всего Вашого світлого Роду,

Анна Арабська.

№ 211

Лист Б. Пелеховича до П. Скоропадського

№ 212

Лист В. Тимошенко до Д. Скоропадського

FOOD RESEARCH INSTITUTE
STANFORD UNIVERSITY
STANFORD UNIVERSITY, CALIFORNIA

V. P. Timoshenko,
Associate Economist

3 січня 1939

Високоповажений

Данило Павловичу

Вам листували мені заставити на новий старий адресу у Washington, D.C. знайшов мене у Каліфорнії, де я перебував вже сім років і працюю в установах зазначених на горі цього листа.

Дуже приємно мені було почути від Вас, що Ви намагаєтесь мене ще з того часу як я мав честь бути у Вашому домі, вже сім років досі років тому працюю. Це сім років приємно було довідатися з листа С.М. Шемеля, який Ви доурили до Вашого листа, що Вам дуже приємно мене і має до мене довіряти як до фахівця.

Мені дуже приємно в таких обставинах повідомити Вас, що зібравши як і буду мати можливість виконати доручення про яке С.М. Шемель каже у своєму листі і яке Ви піднімаєте Вашим листом, а саме написати розділ про економічне положення України до Брошури, що має бути видана новим професором Дроном К. Гаусгофером.

Не зрозуміло мені в тому змислі, що з відхилення від праці на користь Української справи. Я був би дуже радий зробити це, але з листа С.М. Шемеля я бачу, що ця праця має бути виконана дуже швидко, а я в зв'язку з моєю перебуванням і в обставинах моєї праці в цей час, не буду мати досить часу і сил.

водповідні матеріали необхідні для цього. Сподіваюсь, що можна буде ще якийсь час для мене працювати у Києві, якби би мені обміняли гроші, і до якої я міг би кудись переїхати. В моїй дослідній праці я здебільшого їду дуже коволи і покладатись білям на якісь об'єктивні, статистичні та інші матеріали, ніж на власну інтуїцію. А таких матеріалів я не маю зараз під руками.

Ще одне зауваження для написання економичного розділу згаданій Вами брошури в короткій же формі в тому, що С. М. Шенет мав би забути програти мілі брошури, хоч і згоді його в своєму листі. А без такого загального програву дуже важко написати економичну частину, що брала би при-стосован до цього змісту.

Покладно кажу, що ви зрозуміли, що мене такі об'єктивні переживання примушують мене водночас відмовитись. Тимчасово, що свого об'єктивного я мене замінив до цього сирого відомого згаданій брошури.

Приму приклади від мене цієї угоди: подорожувати Вам часом до подорожі до Європи і прохати передати від мене угоди прохати Вашому батькові і всім Вашій сім'ї.

Про книгу подорожі по Канаді та Зеренно державних мов Канади згадує в Українській пресі.

З щирою повагою до Вас
Волод. Шенет.

№ 213

Лист Головного Обозного С.Г.Д.К. до П. Скоропадського

БОГ, ГЕТЬМАН, УКРАЇНА!

Україні Один Шлях, — 92
Один Гетьман, Один Стяг!

Союз Гетьманців Державників
United Hetman Organization

Обозна Команда
HEADQUARTERS WINNIPEG, MAN., Східбурі. Онт. 27/6. 1939.

До
Ясно Вельможного Пана Гетьмана Павла.
Берлін-Ванзее.
Німеччина.

Ясно Вельможний Пана Гетьмане:—

З нагоди Вашої Ясно Вельможної Світлості
патрона Верховного Апостола Павла маю велику честь скласти у стіп
Ваших Ясно Вельможний Пана Гетьмане найсердечніші побажання особис-
того характеру і в праці Вашій на полі політичному.

Хай Всевишній скоротить дні вигнання і
пішле Вашу Світлість якнайскорше на рідні землі, чого бажаю цілою
моєю душею.

Ваш все на услугах,

.....
Головний Обозний СГДК.

№ 214

Лист Д. Скоропадського до отця Ігумена А. Сенишина

138

30.5.39.

До Вископреподобного й Всечесного
Отця Ігумена, А. Сенишина,
Шикаго.

Христос Воскрес!

Вископреподобний і Всечесний Отче Ігумене,

З нагоди Воскресіння Христового засилаю Вам і всім Преподобним
Отцям мої найліпші побажання.

Вже кілька тижнів пройшло після того, як повернув до дому. Перед
тим пробув більше місяця в Лондоні й околицях. З Нью Йорку виїхав
2 19-го січня ц.р.

Приїхав сюди за кілька днів перед початком карпатської трагедії,
яка всіх нас заскочила. Про неї багато не пишу, бо Ви очевидно слідкує-
те за українською пресою, що приходить з Європи й в якій подаються док-
ладні звіти.

Ми маємо враження, трапилося те нещастя в наслідок збігу обста-
вин і міжнародної інтриги/є дані припускати, що наші східні сусіди
готовилися до того, щоб блискавично зайняти Словаччину. Успіх їх в тім
напрямку змінив би цілком рівновагу в Центральній Європі, а зокрема
мабуть на довгий час перекреслив би можливість розрішення велико-укра-
їнського питання. На це тутешні зареагували у відомий Вам спосіб. К.У.
на тім всім потерпіла, бо, щоб запобігти більших конфліктів, треба було
задовольнити також і угорців, тим більше, що їх сильно підпирав Південь.

Для нас карто-українська трагедія є великою лекцією на майбутнє.
Одним з найголовніших висновків має бути: базування нашої роботи в пер-
шу чергу на власних силах. Необхідність створення одного державницького
фронту й поборення всіма силами нездорового партійництва.

Наші "гуляйпольці" відіграли в Хусті дуже розкладову роль, поглиб-
люючи між українцями ненависть і ворожнечу і намагаючись всіх поділити
на "зрадників" і на "вірних". Ми маємо дані припускати, що серед них ділала також і
чужинецька провокація. Все це буде поволі вияснюватись в нашій пресі і
в окремих виданнях.

Тепер всю нашу увагу зупинимо на допомозі нашим біженцям, що голо-
сять до нас з Румунії, Югославії й Словаччини. Звідси вже зорганізува-
ли допомогу. Багато з наших людей приїдуть до Німеччини, де мають отри-
мати роботу.

Маю враження, що те, що сталося є тільки початком більш важливих
подій в напрямку Сходу. Як вони будуть розвиватись, сьогодні ще тяжко

139

точно сказати. Але в усякому разі мусимо бутина поготові.

Від цілого ряду наших людей, що мешкали за останні місяці на К.У. досі не маємо відомостей і побовемося, що з ними часом не трапилось нещастя. Декого вже знайшли/бували випадки, коли жінки й чоловіки окремо зголошувалися до нас з різних країн/.

Я дав розпорядження, аби Вам, Отче Ігумене, регулярно висилалися б наші видання. Маємо тепер тут двотижневик ідеологічно-політичного характеру. Також маємо нові видання у Франції, де наш Рух зробив за останні місяці великий поступ.

У нас вдома кипить робота. Батько таксамо як і раніш повний енергії і бадьоро задивляється на майбутнє. Ціле українство стоїть тепер перед новим іспитом. В Карпатській Україні нарід показав себе злішого боку, аніж політичний провід, який завдяки своїй загумінковості занадто легко підпадав впливам політичних спекулянтів. Мусу одначе підкреслити, що склад уряду кілька знів перед заняттям К.У. мадярами був найліпший який могла дати ця країна і все промовляло зате, що він зумів би опанувати положення, захистити себе й населення від впливу всяких чужинецьких агентур й вивести країну на шлях нормального розвитку. В складі цього уряду було багато наших симпатиків.

Часто згадую, Отче Ігумене, побут мій у Вашому гостинному Домі. Все це ще так близьке, а рівночасно так далеке, бо від того часу так багато подій відбулося в Європі. В усякому разі побут цей назавжди залишиться для мене світлим спомином.

Був би осердечно радий підтримувати з Вами переписку й чути час од час Вашу думку про розвиток місцевого життя в Шикагу й в Злучених Державах взагалі. Коли починається завірюха, головне не губити зв'язок, тоді спільними зусиллями легко все перборювати.

Прому Вас ласкаво, Отче Ігумене, переказати мій сердений привіт всім Отцям в Плебанії. Здається є нові, котрі не були за моїх часів? Таке вражіння мав, коли перечитував нашу шикагівську пресу.

Буду час од часу Вам ~~ххххх~~ писати про нашу тутешню роботу й про плани на майбутнє. Тимчасом бажаю, Вам всього, всього доброго.

*З невимовною увагою до Вас і Вашої
Церкви і віданням Вам
Лаврентій Роговський*

№ 215

Лист Д. Скоропадського до отця Ректора П. Процька

Христос Воскресе.

143

дня 29.3.39.

До Високопреподобного й Всечесного
Отця Ректора
Павла Процька.

Високопреподобний і Всечесний Отче Ректоре,

1. Прошу ласкаво прийняти мою сердечну подяку за Ваш лист з дня І-го Березня с.м., в якому Ви заповідаєте висилку пакунку на ймя п.п.Коваліва. Тимчасом вже отримав від останнього повідомлення, щовсе справно дійшло; сердечно дякуємо.

2. Вчора вислав листа до п.Професора А.Микитяка, в якому висловлюю думку про трагедію, що трапилася з нашою молоддю Державою на Карпатах. До нас вже починають доходити більш детальні описи того, що там відбулося. Всі ці звіти будуть цими днями упорядковані й розіслані як в Європі так і на за океаном. Дав нашим людям доручення, щоб всі ці матеріали регулярно наділялися б і Вам.

До нас зголошуються поволи наші люди з різних країн/переважно Румунія й Югославія/ з проханням допомоги. В цьому напрямку робимо тут енергійні заходи. Маємо шанси на успіх. Будемо перепроводжувати наших людей або сюди, або до Протекторату Богемії й Моравії. Зокрема щойно вчора у вечір отримали листа від одного з наших старих й дуже заслужених членів, інж. Мушка, від якого не мали ніяких відомостей і побоювалися, що його забили. З цього надзвичайно зраділи. З Югославії маємо прохання о допомогу, підписану жінкою б. міністра Ключурака й Панею Мурашковою/ вона ще не знає, що її чоловік живий/ в імені 200 українських біженців. Маємо також листи від біженців з Мармарош Сігету, що лежить недалеко від кордону Карпатської України й Румунії.

Все це, Отче Ректоре, дуже сумне, але мусимо до цього нашого нещастя поставитись спокійно, бо таких положень ~~жизни~~ як тепер в нашій визвольній боротьбі буде, мабуть, ще багато.

3. Як тепер все більше виявляється, наші "гуляйпольці" відіграли на К.У. ганебну роль, ослаблюючи постійними інтригами державний центр і сіючи розгартіані й ненависть серед нашого населення до всього того, що не йде по їх лінії. Вони мали вплив, однак, майже виключно тільки в Хусті. В інших містах вони не мали великого значіння. Є деякі дані, які вказують на те, що з їх боку були свідомі провокації. Та все це незабаром вилониться як тільки будемо мати звідомлень від наших людей.

4. Про те, що писав вчора в листі до п.Професора Микитяка, тут не пишу. Прошу Вас тому, ласкаво, ^{Отче Ректоре} ~~наших представників~~, попрохати Пана Професора зачитати ^{Вам}

144

той лист.

3. Як писав до Пана Професора, маю вражіння, що ми стоїмо перед дальшими дуже далекосяглими подіями. Від нашої внутрішньої зорганізованости буде у великій мірі залежати наставлення зовнішньо-політичних чинників до українського питання. Мусимо як найбільше стояти на власних ногах. В цьому відношенні акція за Океаном на УДФ вже починає давати ясні позитивні результати. Появився цілий ряд нових видань як тут так і, зокрема, у Франції. Можна спори́гати, що патріотичний і серйозний український загаль все більше починає горнутись до гетманців, бо тільки в нашій русі добає справжній український рух, який переслідує тільки українські цілі. Про більшість інших угруповань цього сказати не можна. Особливо про їх провідників.

6. Тільки що отримали повідомлення з Галичини, що після першого приголомшуючого вражіння, населення наших Західних Земель приходить до себе. Спокійно придивляється до нових обставин і витягає з того, що сталося відповідні консеквенції. На душі абсолютно не підупадає.

7. Якраз тепер вся наша заокеанська еміграція мусить виявити максимум єдності й ~~хвужу~~ розуму. І ^{голос} організований в дальших подіях на Українських Землях може багато завважити. Тому треба приложити всіх зусиль для того, щоб посилити роботу внапрямку створення спільного державницького фронту /ідея "Української Акції". Але на назві не залежить/, який міг би піднімати свій голос в усіх загально-національних питаннях.

8. На разі кінчаю. Незабаром напишу знова. З нагоди наближаючогося Великодня бажаю Вам, Отче Ректоре, всього, всього доброго. Часто згадую про мій довгий побут в Стемфорді, який назавжди залишиться одним з найприємніших опоминів з мого перебування в Злучених Державах. Привіт від мене всім мешканцям Семинару, а зокрема всім Сестрам і Професорам.

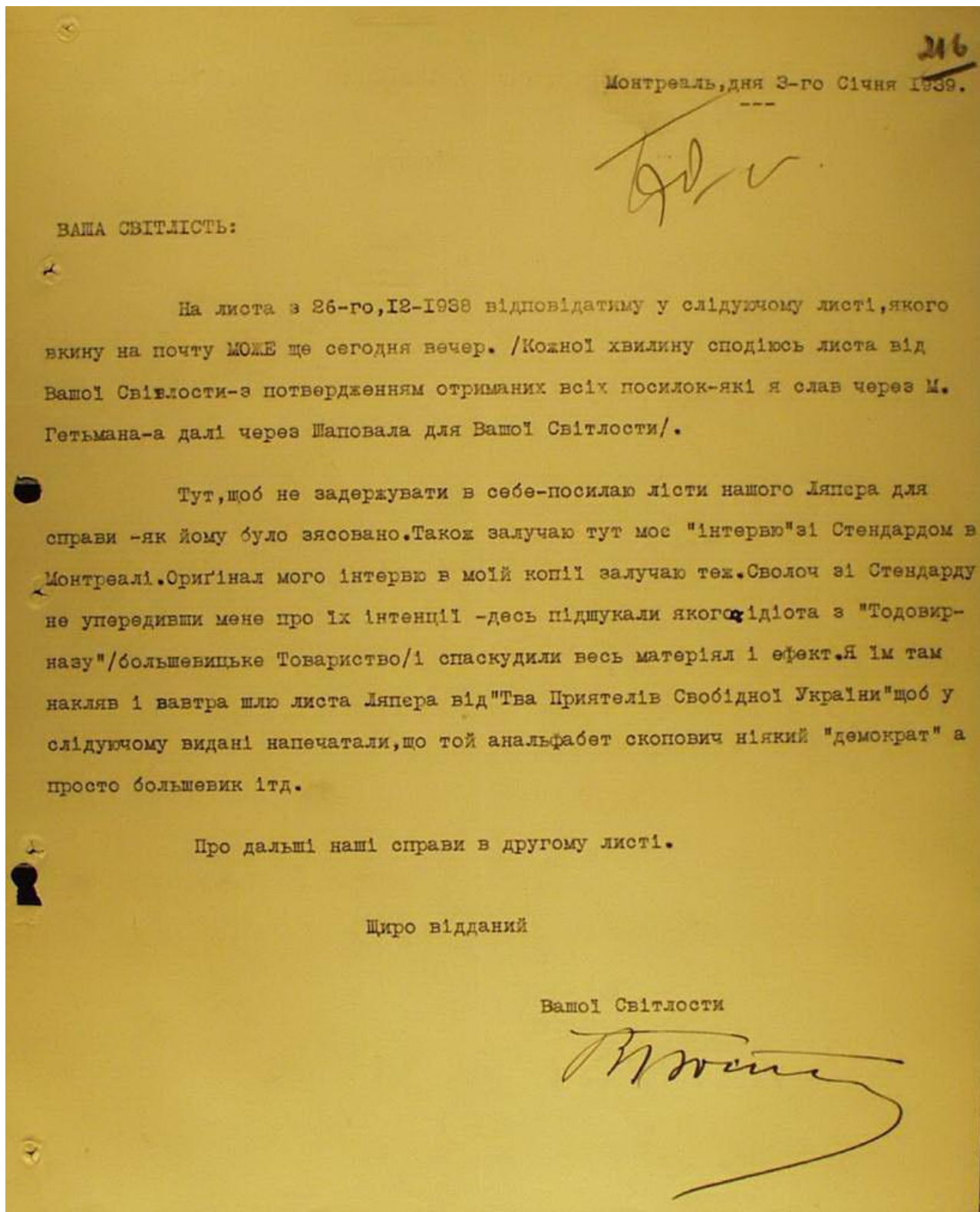
З висловом привітань до Вас,
про Ректоре, поважні

Віздання Вам

Іван Роговський

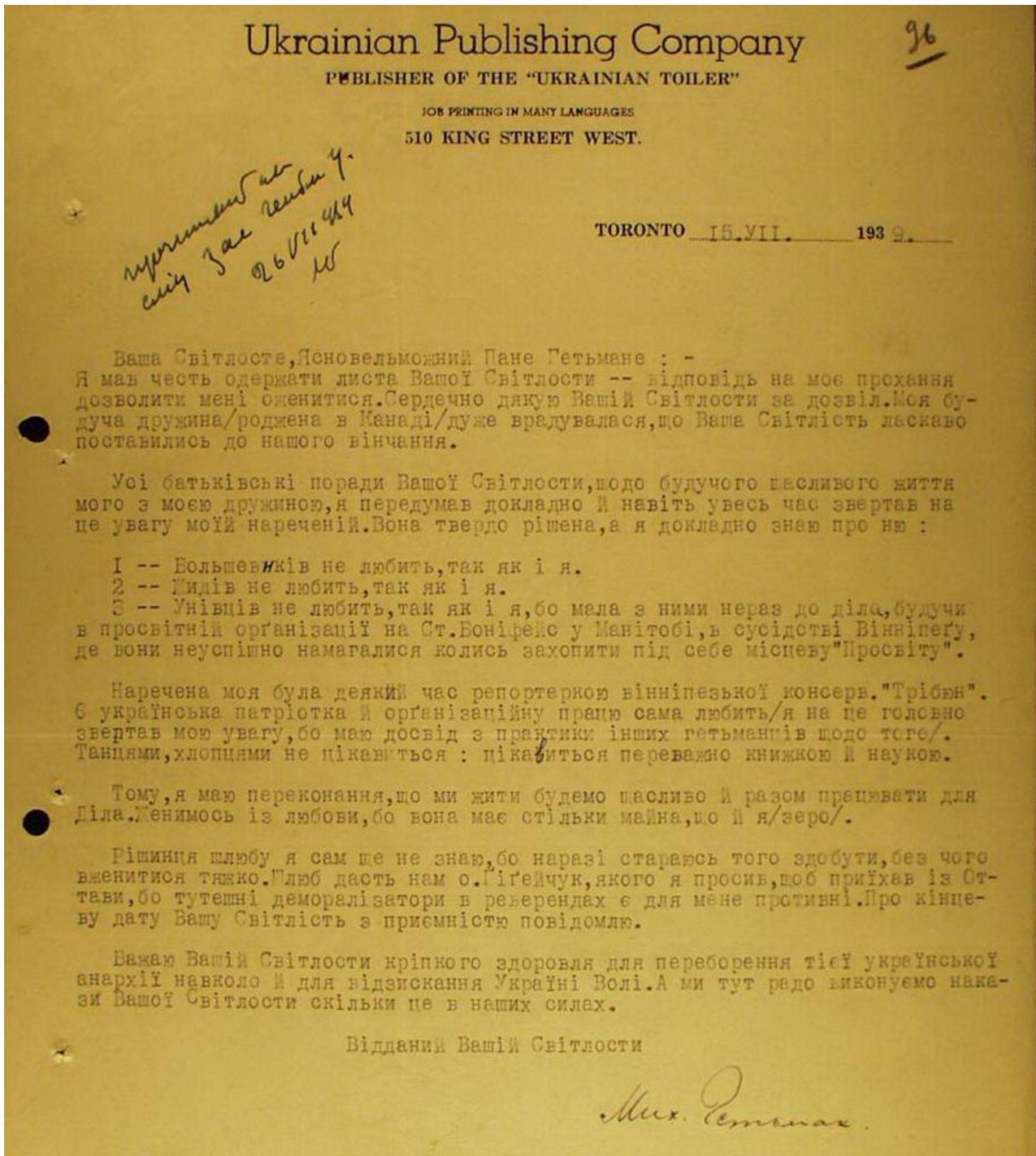
№ 216

Лист з Монреаля до П. Скоропадського

№ 217

Лист М. Гетьмана до Д. Скоропадського

№ 218

Лист М. Гетьмана до Б. Гомзина

Торонто, 11. III. 1939. 146

ВПП. Б. Гомзин, полк.
Берлін-Ванназе.

Високоповажений Пане Полковнику : -
Листа з дня 28. II. і разом із ним допис Бетимовича я одержав. Відповідаю :

1 -- Вирізки із статтями про Бурківського я полк. Бетимовичові вислав аж два рази. Другий раз зовсім певно реєстрованим листом, а перший раз зв'язаний реєстрованим. Вільше вислати не збираюсь, бо я чисел тих уже нема.

2 -- Листа Вашого з листом Янова я одержав ; листа, як не помиляюсь, я Вам відослав. А коли б не відослав, то прому повідомити й я пошукаю.

3 -- Про п. Ф. Крушинського я вже писав. Чи може не одержали того листа ?

4 -- "Націоналісти" вмістили, що вислали \$5,200 від К. України. І мите саме вмістили в "У.Р." що УНО вислало \$6,300, на підставі їх повідомлення в "Н.Шл."/. УНО заснувало ще з самого початку свій окремий Комітет, ну й збирало й назби-
ло, й коли вислало, то добре. Ми ані з початку, ані тепер жадного свого власно-
го Комітету не засновували й не засновуємо. Тепер тільки будемо збирати те опо-
даткування, що про нього просить уряд К. України, про що є відозва в "У.Р." ч. II.
"У.Р." увесь час, ще з самого початку й насамперед, пропагував, щоб збурку
для К. України поставити на загальногромадську базу -- щоб створити Спільний
Центральний і окружні йому підлягаючі Комітети. Перший такий Комітет повстав
був із всіх організацій, крім УНО, в Торонті. Він зібрав не він, а його поодинокі
Члени/около \$1,000 і на тім став з причини голови Комітету, трупа-Гуменюка, адв.
члена СУС і Автокералії. На голову я його сам був висадив, бо так вимагали обста-
вини.

Під напором Торонто створився Комітет у Едмонтоні, де наш п. Ісаїв є пружи-
ном, а потім Комітет у Вінніпегу, де є наш п. Данків. Ті обидва Комітети вислали
для К. України поперх \$10,000. Крім того наші люди збирають по парохіях, як чле-
ни парохій і висилають до Еп. Канцелярії еп. адика, який вислав вже \$6,204.54.
Крім того багато місцевостей, де в декотрих є також наші люди, висилають впрост
до Хусту поза Комітети й Еп. Канцелярію. Таких посилок пішло також десь около
\$10,000.

Ті всі пожертви на К. Україну "У.Р." стало збирає й оголошує на своїх сторін-
ках. "У.Р." одиниць дав заклик насамперед про збирання пшениці для К. України. І
пшеницю збирає зараз Комітет у Вінніпегу, де головним референтом пшениці є
наш п. Загарішук. Заклими того Комітету про ту пшеницю стало містити "У.Р."

Отже, що ми/цесто "У.Р.", бо до організаційної праці я не мішаюсь, бо мені не
дозволяє розпорядок, ну й я сам не тому хіба уступив, щоб Організацією далі зай-
матися, та вже якось так із підтишка ніби/повинні ще більше робити ?

Полк. М-ко "У.Р." одержує. Отже, коли треба там що подавати, то хто ж стоїть
на перешкоді ? А я особисто, ані ми в Торонті, з прем. Волошином не переписуємось,
бо не маємо ані нагоди, ані підстави, ані охоти.

а/Зробили ми концерт у честь К. України ще м. року в листопаді. З того концер-
ту вислали телегр. привіт урядові К. України й \$120 зібраних при тій нагоді гро-
шей. Ані словечка ми не одержали відповіді, ані не знаємо до сьогодні, чи гроші
дійшли.

б/"Нову Свободу" дістає тут Т-во "Поступ", що недавно відірвалось від больше-
виків/лобайвці/і має в своїм складі троцькістів, як опозицію ; дістає в заміну
за свій двотижневик "Вперед". Ми вже більше пів року посилаємо до "Н.Св." "У.Р." і
"Н.Св." не дістаємо в заміну. Писали листа з запитом. У відповідь прислали нам од-
но число й крапка. Не мабуть на показ, щоб запенумерувати. А пенумерувати ми не
думаємо. Тепер мабуть здержимо їм висилку "У.Р." Гате непростено прикладати нам
ту ганчірку "Наступ" і ми їм посилаємо обмін.

Отже, що мали б ми/робити, щоб "натискати на Хуст" ? Писати статті до "Н.С.", що
нас не любить ? -- Я на таке не маю часу.

5 -- Ігнаткові "У.Р." висилаємо.

6 -- Делеганції жадної на К. Україну ми вислати не збираємося, бо в нас нема
грошей. В-тво не має, а Організація напевно, думаю, не маємо також, бо ж звідки ? --
Виладки й т. д. йдуть до Пікага. Організація навіть канцелярії не має, так як і
не мала. Та не вже не моя справа.

Широ здоровля й остаюсь з повною пошаною до Вас

М. Гетьман.

№ 219

Лист М. Гетьмана до Б. Гомзина

Торонто, 23.11.1939.

В.П. Б. Гомзин,
Берлін, Німеччина.

Високоповажаний Пане Полковнику : -
Листа з 2.11. я одержав. Звіт "довірочний" одержав. Листа полк. Янова до В.
Батимовича одержав ; відсилаю, бо він мені вже непотрібний. Відповідаю на листа :

Полк. Мурашко хотіла спровадити не Організація, як така, а місцевий відділ
у Торонті, перебираючи на себе всі розходи по спровадженні/гроші позичив на по-
воротну ширкарту Луців/. Ширкарту вислано. Полк. Мурашко не приїхав/написав листа/.

Отже, ані Пелехович, ані я -- як представники Г. Управи -- тут ні при чому.
Америка/організація? полк. О.П./, що до неї я написав повідомлення, що приїде
Мурашко й тому, щоб обдумали, як найкраще буде використати його поїздки, бо він
буде їхати мабуть через Америку, -- відписала мені/полк. О.П./, що вони тепер не
можуть ніяк покривати коштів поїздки/а ми їх за про це й не думали просити/.
Значить, Америці, ані не снилось про цю справу. Словом -- це була ініціатива кіль-
кох людей у Торонті. Мурашко не приїхав. Ширкарту відобрано, а тепер уже ані грошей
нема, ані того запалу, що був передтим.

А спровадити Мурашка хотіли не тому, що він добрий промовець, а тому, що
він гетьманець і зза Карпаття. Тоді, у той час було сильне зрушення народу спра-
вою К. України й тому, коли полк. Мурашко був би дістав ще деякі повновласти від
уряду, прим. збирати гроші для К. України, то був величезний успіх і для нас гетьман-
ців і для К.-укр. уряду.

Тому Крушинського спроваджувати нам нема найменшої потреби. Бо він із Фран-
ції. А як я вже вище згадав, ми думали спровадити полк. Мурашка не тому, що він
добрый промовець, але тому, що він стало живе в К. Україні й є гетьманець. Тому
всьяке повідомлення адв. Пелеховича, чи кого б там не було, -- є без потреби й
приїздом полк. Мурашка не мало й не має нічого спільного.

Організація в Канаді зараз не має жадної змоги спроваджувати нікого. Нема
грошей, бо й ізвідки ж можуть бути. Я просто дивуюсь, як та організація -- букваль-
но без цента засобів, відсилаючи вкладки членів поза межі Канади й не марши навіть
канцелярії, ані одного платного урядовця -- змогла ще до цього часу проіснувати.
Такої організації мабуть у світі ще не було й мабуть нема, другої.

А коли Америка бажала б спровадити п. Крушинського, то хай. Можливо, що його
з Америки до Канади запросили б. Тільки він дуже розчарувався б, коли рахував би,
що зможе мати з того бодай мінімальну фінансову користь.

"Молоду Україну" ми підпираємо в той спосіб, що юни присилають нам 10
прм. а ми розпродуємо по 10 п. штуку й їм пересилаємо. А розголошувати їй тут нічо-
го не може, коли брати під увагу надії на передплатників, бо тут народ голоду
друкованого слова не відчуває. Старі -- це ті, що читають сонники хіба й Михайли
і встигнені їм на силу представником якої газети якусь українську місцеву газету.
Повесна 20303188 еміграція, хоч не вся, та читає, але або місцеву пресу укр., або
позижену ту ж пресу від другого. А молоде знов покоління, що тут виросло, в подав-
ляючій більшості/мабуть чи не 99%/зовсім нічого, крім "роні пейпер" в англ. газетах
і детективних англ. журналів, не читає й нічим не цікавиться. Тому можна оголошувати
ти й до загину книжку, чи газету, а жадного успіху не буде. Хіба, що на міснях пі-
дійде до нього представник, свій чоловік, і йому "втисне" різними хитрощами газету
чи книжку й він їй заперенумерує, чи купить.

P.S. В К. Україні, як видно, наші "мані" тепер при кермі, а о. Волошин, на подо-
бу "батька" Грушевського поза ними світу Божого не бачить. Та що ж? Живі й рух-
ливі завжди в житті беруть верх, не зважаючи на те розумні вони чи дурні, твор-
чі чи руйнівні. Вони силою факту своєї рухливості заставляють і будуть заставля-
ти, -- коли не буде руху з іншої української сторони -- власть імуших до себе
прислухуватись і з ними спільно йти.

Широ здоровля

№ 220

Лист М. Гетьмана до Д. Скоропадського

Ukrainian Publishing Company

PUBLISHER OF THE "UKRAINIAN TOILER"

JOB PRINTING IN MANY LANGUAGES

510 KING STREET WEST.

TORONTO 23.III. 1938.

Вельможний Пане Гетьманичу : -
Листа з I.III. одержав. Сердечно дякую Вашій Вельможности за пам'ять.

I -- Від полк. Шап. згаданих у листі "слів" я не одержав ще.

2 -- Адреса моя на Редакцію є найпевніша. У Канаді листи походять всі. Не можна вважати "недійшовшими" листи, коли їх хтось украде, коли адресата нема дома, а він живе не сам, а в підсусідках, як от це було з листом писаним мною до кошового в Судбури, Смчука, про бійку в Торонті. Хоч про ту справу я не переконаний, що Смчук/кошовий/ не є провокатор і сам передав листа університетам, хоч Стус так не думає. Так само справа з обіжником Стусса, що понав їм у руки : хтось із "державників" мусів їм його передати, або просто вкрати. Мені також таке було трапилося в 1933 році, коли то я написав був довірочного листа, щоб писали листи до "У.В.", щоб вони містили наші, гетьманські, статті, а коли не піде, то щоб перенесли до "К.Ф." І от цей обіжник опинився в руках о. Труха. Отже, тут почта ні при чім.

3 -- З фільмом їде по Канаді Обельницький і мабуть Дармиць. Я дав йому матеріялу для виготовлення реферату про ген. Тарнавського; дня 25 і 27.III. висвітлюють в Гетьм. Домі в Торонті.

Пише Вілас із Бельгії : "Нині ми в Брукселі вже здобули право громадянства й ми є в абсолютній більшості. В короткі маємо в плані проголосити Гетьманича Данила Почесним Членом Громади".

"Нація в поході" робить дуже бідне враження. І матеріял якийсь для кабінетних учених, а не для широкого загалу. Дуже тяжкий і сухий. Коли це тільки для інтелігенції, то ще ввійде, хоч і сьогоднішня інтелігенція не любить аж так напружувати свого мозку. Життя там нема. Якась схоластика. Дуже академічний тон. А його ж і народ повинен би читати.

Унівні були так проголошені трагедією К. України, що навіть віча не скликали на 19.III. Зате не зробили ми й ніхто інший не робив. Я мав відчит, а потім, коли побачив, що прийшло 300 людей, -- по виголошенні відчиту за згодою всіх, перевернув то на віче й промовляв ще два від "Оборони України". Ухвалили резолюції. Їх місцева преса не хотіла помістити, бо там був заклик до Британії й культурного світа, щоб поміг українським незалежницьким змаганням, а це для них значить -- Росія, Польща й Румунія, теперішня їх надія. Зате вони радо тепер містять атаки на Гітлера й підношення вгору Британії. Та ми собі ще на таке дозволяти не можемо. Кедровський від УНР., спроводжений СУС-ом такі резолюції ухвалив і вони помістили/.

Желаю Вашій Вельможности всіх благ і успіхів

М. Гетьман.

№ 221

Лист М. Гетьмана до С. Шемета

Ukrainian Publishing Company

PUBLISHER OF THE "UKRAINIAN TOILER"

JOB PRINTING IN MANY LANGUAGES

510 KING STREET WEST.

TORONTO II.III. 1939.

ВПП. С. Гемет,
Берлін-Ваннзее.

D D M -

Високоповажаний Пане Інженєре : -
Відповідаю на два Ваші, Пане Інженєре, листи з дня 26.II.ц.р.:

1 -- Прому передати в імені нашого В-тва Їх Світлости Я.В.П. Гетьману нашу сердечну подяку за признання Їх Світлости за ведення справ В-тва.

2 -- Ті числа "У.Р.", що про них просить полк. Бєтємович, я вже йому вислав/чч. 34 і 35 про Бурнівського/аж два рази й реєстровані/. Більше вислати не буду, бо й чисел тих залишилось тільки по два прм.

3 -- Числа до комплекту назначені в листі, я скажу управителеві, щоб назбирав і вислав. Він зараз хворий : лежить дома й не працює вже 4-й день.

4 -- З Краєм не маю жадних вісток, чи одержують чи ні "У.Р.". Дістали ми були вістку від Дівоч. Ремісничої Бурси во Львові, що не дістає. Дістали були й від Вислоцького, що не дістає, дістали були від полк. Бєтє., що не дістає. Отже на тій підставі ми ~~вс~~ всім зупинили висилку, ~~32323~~ навіть редакціям/вже давно, про що я писав Вам пересилаючи листу європейську й було умовлено, що Ви з Берліна будете редакціям вислати/. Висилаємо тепер тільки до Варшави : проф. Огієнкові, д-ру Липі й мабуть уже все/не знаю, як там ~~д~~ листі докладно/. Висилаємо також на провінції тим, що маєть позаплачувано своїми тут кривними. Тому не маю найменшого поняття, чи ті, що я післав Їх адреси за порадою Висл.-го, одержують чи ні. Я особисто чомусь думаю, що не одержують.

"Нанія в поході" ще не прийшла. Коли прийде, то постараюсь тут назбирати між нашими дещо передплат і прислані розпродати, тому подайте ціну.

А кому на адреси посилати, то з цим прошу ~~323232323~~ вдатися до гол. обозного, п. Стусса. Я йому той уступ з Вашого листа в тій справі переслав. Отже, він мабуть ті адреси надішле/але не знає яка передплата/.

Слава Богу, що нарешті здобулись на двотижневик. Трохи легше буде. На днях одержите ще один двотижневик, "Січ", орган Фізичного Виховання, що його в Монтреалі зачав п. Босий, а ми тут друкуємо, складаємо, корегуємо й готовий йому висилаємо до Монреаля. Не тайна аж доки не появиться й не прийде. Отже, прому мене не зрадити.

Широ здоровлю й бажаю всіх благ і успіхів

М. Гетьман.

№ 222

Лист Н. Гуля до П. Скоропадського

2406 W. CHICAGO AVE.

PHONE ARMITAGE 0801

СОЮЗ ГЕТЬМАНЦІВ ДЕРЖАВНИКІВ

UNITED HETMAN ORGANIZATIONS
CHICAGO, ILL.

27-ого січня, 1939.

До

Покровителя Союзу Гетьманців Державників,
Його Світлости Ясно-вельможного Пана
Гетьмана Павла Скоропадського.

Ясно-вельможний Пане Гетьмане:

Вільше року тому я просив Вельможного Пана Гетьманича про звільнення мене з уряду Головного Отамана СГД Америки і Канади. На виразне бажання Вельможного Пана Гетьманича залишитись на моїм пості до кінця 1938 року, я погодився з тим бажанням. Тепер я відчуваю себе дуже втомленим кількालітньою працею на тім уряді і вважаю що для користи організаційної справи потрібно на уряд Головного Отамана призначити нову особу якаби зі свіжими силами і більшою енергією продовжувалаби з успіхом дальший розвій Гетьманського Руху за океаном.

Прошу сердечно Вашу Ясновельможність звільнити мене від обов'язків Головного Отамана СГД а на моє місце призначити особу рекомендовану Представником Гетьманської Управи в Зл. Державах.

При тім маю честь заявити що я і дальше буду вірно служити Гетьманській Державницькій Ідеї та сумлінно працювати в рядах СГД оскільки мені будуть дозволяти сили мої.

Шировідданий Вашій Ясновельможности,

№ 223

Лист М. Сіменовича до П. Скоропадського

6

"OUR BANNER"
UKRAINIAN WEEKLY

2406 W. CHICAGO AVE.

CHICAGO, ILL.

PHONE ARMITAGE 0501

Chicago, Ill., 3-II 1939

Його Світлости
Ясновельможному Пану
Гетьману

Ваша Світлосте!

Прийміть від мене найсердечнішу подяку за те довіря, яким Ваша Світлість обдарували мене, призначивши мене Головним Отаманом Союзу Гетьманців Державників Злучених Держав і Канади.

Отсим урочисто заявляю Вашій Світлости, що я буду старатися провадити далі Організацію Союзу Гетьманців Державників згідно нашої конституції--Статуту СГД--та вживатиму всіх можливих заходів, щоб наша Організація поширювалась і скріплювалась.

Дня 12-го лютого ц. р. я перебрав Провід СГД в Злучених Державах і Канаді і цей місяць старався докладніше познайомитися зо всіма справами СГД. В неділю, 26-го лютого ц. р. під моїм проводом відбулося перше засідання Централі СГД, з участю бувш. Головного Отамана п. Н. Гуля, всіх п. п. Референтів Централі та Представника Г У п. В. Пелеховича. На цьому засіданні члени Централі дали мені звіти з попередньої діяльності СГД, а також я дав перші розпорядки щодо дальшої праці СГД. Засідання відбулося в діловому настрої й поставлено цілий ряд пекучих справ до виконання.

Ще не маю докладних звітів з діяльності та дотеперішнього стану нашої Організації в повнім обсягу, але вже тепер можу сказати, що матеріальні /фінансові/ засоби СГД на нинішній день є вельми скромні: ледве зводимо кінці з кінцями. Як це має посвідчити Вельможний Пан Гетьманич, ми маємо дуже мало людей, що здатні були б на місцях провадити широку акцію. А тимчасом в останні місяці виникло цілий ряд дуже важких справ, що вимагають переведення в життя та потребують вельми енергійних і досвідчених людей на місцях. Так, напр., справа розпродажу Пропамятної Книги "За Україну", за яку ми ще не розрахувалися /маємо поважний борг/ з фірмами, що дали нам кредит при друкуванні; справа Українського Державницького Фонду, що почалася ще за попереднього Проводу СГД, а тепер треба надати більшого розмаху; і нарешті --в останніх днях виникла нова справа--"Фонду Допомоги Розбудові Карпатської України", на заклик У Ц Н Р і Уряду Карпатської України. В

2

7

"OUR BANNER" UKRAINIAN WEEKLY

2406 W. CHICAGO AVE.

CHICAGO, ILL.

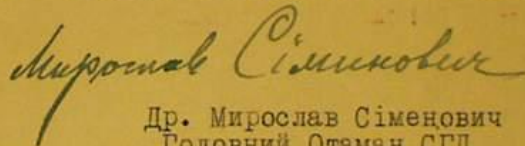
PHONE ARMITAGE 0501

Chicago, Ill.,3-11.....1939.

цій останній справі я не мав змоги скомунікуватися з Гетьманським Центром, щоб засягнути опінію, бо не було часу, з огляду на те, що різні наші противники скрізь в Злуч. Державах і в Канаді ширять провокаційну агітацію, що мовляв, гетьманці не допомагають Карпатській Україні, я вважав потрібним і корисним для нашої Справи видати заклик до членства, поміщений в ч. 9. "Нашого Стягу", з д. 4-го березня ц. р. Для провадження акції "Фонду Допомоги Розбудові Карпатської України" я іменував спеціального референта--члена Центраді п. Михайла Барана.

Всі справи, що торкаються теперішньої й budouчої діяльності СГД старатимуся переводити систематично та щоб одна справа не перешкаджала другій. Про все буду подавати періодичні звіти Вашій Світлості.

Сердечно прошу Вас прийняти від мене почуття вірності й глибокої відданості Вашій Світлості.

Др. Мирослав Сіменович
Головний Отаман СГД
Злуч. Держав і Канади

13. III. 39
5800 Long
Detroit, Mich.

Ваша Вельможність, *YV*

Ураїні згаїні були скарбниками 489
Баррагуттом гнз 4-го січня 1939-на
імн н. Ковалюв. Переслаї через Нам-
трамек ind. Steamship Bureau. А
це останнє переґадо American Express
со, Детройтську філію. Феміфайська
фрмія з заграїтнїкї пересилки робить
через шов вловку контору в Нью
Йорку.

Імнї ввешали через Bureau?

Наша людяи вигідаїше бо їмїтї
розговорити, це одно, а друге, що
вони озив дрітїмї мало віраїтїв, то-
му ідуїтї всі разом. Через деїв
їм Тячеко зїдїотїтїс коли банки

мная кошени втроеювант Банк.
і в/всешка тїлєградїно в
прїтїлє добу. Останній сивєт
найдорожчий, бїлє рїзєнїтїс
лї перїшї лї 4-го в долєр
бїлїшє.

За нашє перєшкє лї заплє-
тїлє в долєрї.

Дотуєкан, що Нью Йорк прєстє
зрєбїлє пошїлєкє нє вїсєтєлє і лї
осєбї якїї грєшї трєбє бїлє дєрж-
лїтї і нє сїрїлїлїлє тєкє добу
зашїлїлїкє, бє прєвє-модїлїлє Др-
нє вєстїлї Банк зашїлїлє Нью Йорк
кшїлї тї грєшї нєлєсєбє дєржїлї і
нє влєлїлє бїлє пшїлїлїлє, бє нїяк
нє мочєлє прїлїчїтїлї, що грєшї бїлї

відкриті, а Вітман відкриває 24
87. вересня і в їх околиці. Я при-
пускаю що цей емісій переписки
буде довгий, адже ніяк не прину-
сов, що так довго живе.

Мені ніяк не випадало казати
нашим людям, аби граші торгу-
ли мені переписати, я більше зай-
нятий був тим, аби граші були да-
ти.

Дружина була в "First National
Bank" і набула емісії. Ї
три емісії переписки грашей:

а/ В 12-16 днів це злітає
переві, з'являється переписки найниж-
ча, б/ Взяти чек "Foreign Draft"
і переписати в меті, цей чек роз-

⁴
 визані без імені особи, якої імені
 не було зазначено.
 Для того, аби у Вашій Величності
 не було сумніву в чому-небудь
 лаво оригінальну пастіжку, яку
 брав у скарбника.
 Ця пастіжка наскоро працю поху-
 дити мені.
 Но коштує чим 500 дол., менше.
 Досі зібрано \$259.00 дол.; дуже
 тяжко сирого їде. Не працюємо.
 Залишилося ТБ не сталося. Роду
 нас покінали, бо не чуємо про
 "Марш на Україну".
 Працю наскоро вибачити, що закри-
 мали з визнання, треба було од-
 ному їздити до Намісника.
 Готовий до наслідку
 Дмитро Запороженець

№ 225

Лист С.Г.Д. Америки до Д. Скоропадського

Союз Гетьманців Державників

UNITED HETMAN ORGANIZATIONS
OF AMERICA
DIVISION 3

14320 Tuland Avenue

Cleveland, Ohio

58

До
В. Н. Вельможного
Гана Гетьманця
Данила Скоропадського.

Cleveland, O 11-9-1937

Вельможний Гане Гетьманця
чу дуже сердечно дякую за це
щоб приїхали сюди фрукти, расрі
котра змістит ся мені напам'ятку
націє сповни та. Вельможний Гане
Гетьманця ви своїм подумком у
нашій Успенській дачини Вельке
вразина найбільшій противнику
щоб розуміє що він дізнає значення
ідеї ашми дії дії дії дії дії дії
сваруться кому они не Гетьманця
ліпше що він незадоволю прийде той
час що він нам український народ
закінче так як він каже Герми
Кейванам і розомі Гриндіте Вело-
діте і Кнездіте і ашм тогди буде він
ісповістий на ук. Державна

Вельможний Неме Семіотиничу ще
 склягаю наші сердечну повагу затак
 щиро прихильників. Ваму доміне інше
 му нає сам суде залого. Буть нашо
 вступити еще перед виїздом до Європи
 до нас у Київлянд.

Копію кошу перед нами
 Вельможний Неме Семіотиничу і
 своє дружина і сини свої. Останюсь
 з Гусаровою Номанною.

Іван Демид

№ 226

Лист С.Г.Д. до Д. Скоропадського

БОГ, ГЕТЬМАН, УКРАЇНА!

166

Україні Один Шлях, —

Один Гетьман, Один Стяг!

Союз Гетьманців Державників
United Hetman Organization

Обозна Команда
HEADQUARTERS

Судбури, Онт.
WINNIPEG, MAN., Дня 15 березня, 1939

До
В.П.Гетьманича Данила,
Берлін, Німеччина.

Ваша Вельможносте:-

За листа з Лондону і веселі вісти сердечне спасибі. Та зараз все змінилось, а заки побачите цього листа, то Бог знає, які зміни зайдуть. Але чогось вірю, що якіб зміни не зайшли, то все будуть в нашу користь.

При нагоді залучаю копії двох листів, які були вислані до Команди Карпатської Січі. Мабуть цього другого листа Кмда Січі не буде вже бачити, бо мядьяри будуть в Хусті.

Відносно УДФ я планував зробити його всеукраїнським фондом, а не як Америка пристосувала його тільки до організації СГД. Можливо, що Америка зробить своє, бо тамтешні відділи мають більше грошей того, що працюють по містах у заводах. Канадські відділи СГД не в змозі дати багато грошей тому, що на фермах біднота. І тому я уважав за відповідне віднести до всього українського громадянства в Канаді. Крім відозви, яка появилася в "U.P.", і ще має появитись в "K.O.". я вислав окремо відбиті відозви до 60 кольоній в Канаді, так щоб розповсюдити їх між ціле українське громадянство. Вірю, що УДФ обійме цілий український загаль в Канаді і будемо мати успіх не аби який.

Я троха за пізно почав це робити, а то тому, що задовго ждав на Централь СГД на апробату тої відозви. І тої апробати ніколи не одержав, навіть відповіді не було на мій запит. А я запитував аж три рази. Хоч пізно почав, а вже маю пару десятків на руках на УДФ.

По рокові праці вдалось мені троха заактивізувати наші відділи. Це можна бачити в пресі, де час до часу з різних відділів наші члени дають коментарі на різні теми. Це вказує, що гетьманці в цілій Канаді і вміють стояти за правду, за свою ідею і за українську державність.

III Округ в Саскачевані вже рішив урядити цього року Старшинські Наради. Це найслабший округ. Рівнож і IV окр. Алберта, як не Окружний З'їзд, то Старшинські Наради. Монреалем п.Босий рухає, за що я йому склав сердечну подяку. І Вашій Вельможності подякую, що знову зрушили п.Босого.

Копію
Унівці в Саскатуні виготовили декларацію, якої зміст залучаю. Я підписав її від СГД. Від кат. Церкви підписав еп. Ядина, від православної Церкви підписав еп. Теодорович, від СУС підписав адв.

Лазарович. УНО не хотіло, щоб я підписував, мовляв підписують тільки українські організації, але Лазарович постав на тому, що як СРД не підпише то й він від СУС не підпише. І на тій підставі УНО прислало мені декларацію до підпису. СУС має свого репрезентанта в комітеті від декларації, а я знова не хотів призначити. Зараз УНО жадає від мене і від Лазаровича по \$ 75.00 на покриття розходів друку декларації. Але я відмовився дати, і як чую Лазарович рівнож відмовився. Бо декларація сама мало стоїть, але ті варяти зі Саскатуну висилали тую декларацію до різних парламентів телеграфічно і потягнули за собою великі кошта. То тепер нехай самі платять.

Торонто вже має фільму, але що закоротка бо триває тільки 40 минут. Отже пробує дістати з Детройту фільму з маневрів і з посвячення літака Україна. За краєву фільму заплачено \$ 1,200.00.

Унівці по "файті" в Торонто сидять тихо, і вже не відважуються нападати на нікого. І вониб булиб програли і ганебно суд, якби були не вкрали листа судбурського кошового, якого писав п.М.Гетьман. Кошовий працював того тижня денну зміну. Лист був адресований на хату, де він живе. Отже заки прийшов з праці домів о 5 годині сполудня, то дома й, чи хто там мав часу заглянути до листа. Та хоч вирок суду був роземний, то знова публіка знає, що унівці крадуть листи.

{ Шире поздоровлення для Я.В.Пана Гетьмана, Батька Вашого, Я.В. Пані Гетьманівної, Матері Вашій, і В.Паннів, Сестер Ваших.

Остась,

Вам на услуги,

А.С.Оуч

№ 227

Лист С. Шемета до О. Тарнавського

До ВПШ. Д-ра Ом.Тарнавського в Шікаго.

Високоповажаний Пане Докторе!

Минулого тижня відвідала два рази Родину Ясновельможного Пана Гетьмана панна Ольга Стецк. Вона зробила прекрасне вражіння на Пана Гетьмана, на Пані Гетьманову як і на цілу Родину Гетьманську.

Особливе вражіння зробило те, що така молода дівчина і так вже добре знає цілу ідеологію Гетьманського Руху і взагалі так добре поінформована як про наш рух, так про всі політичні обставини.

Тут в Європі панує досить скептичне ставлення до культурного рівня Америки і до того, як там виховується молоді покоління. Але наша молода гостя з Америки показала себе тук в так вигідних фарбах, що загальний погляд в такий: або панна Ольга є виключка на Американському ґрунті, або розповсюджені в Європі песимизм, що до виховання молодих поколінь, є цілковито не оправданий.

Счастливій, що можу Вам, Високоповажаний Пане Докторе написати про це про що прошу ласкаво також переказати Вашій Високодостоїнй Дружині та прийняти від мене засвідчення для Вас обох моєї найглибшої поваги.

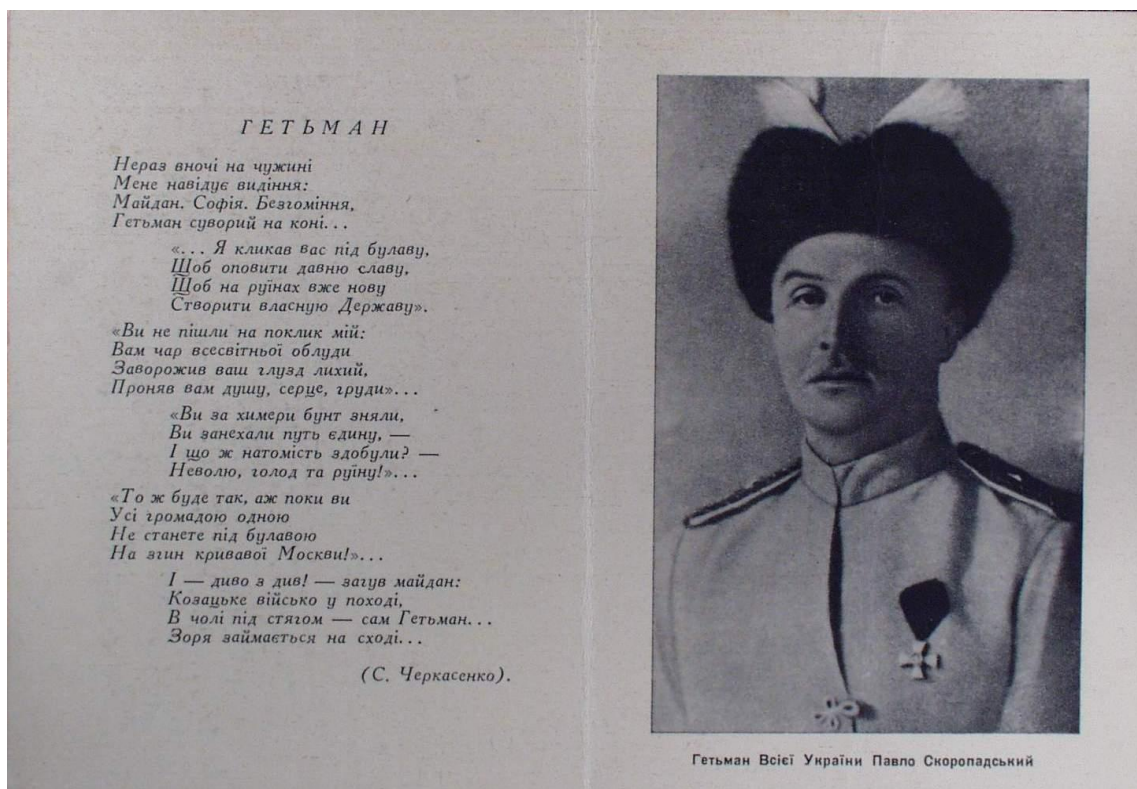
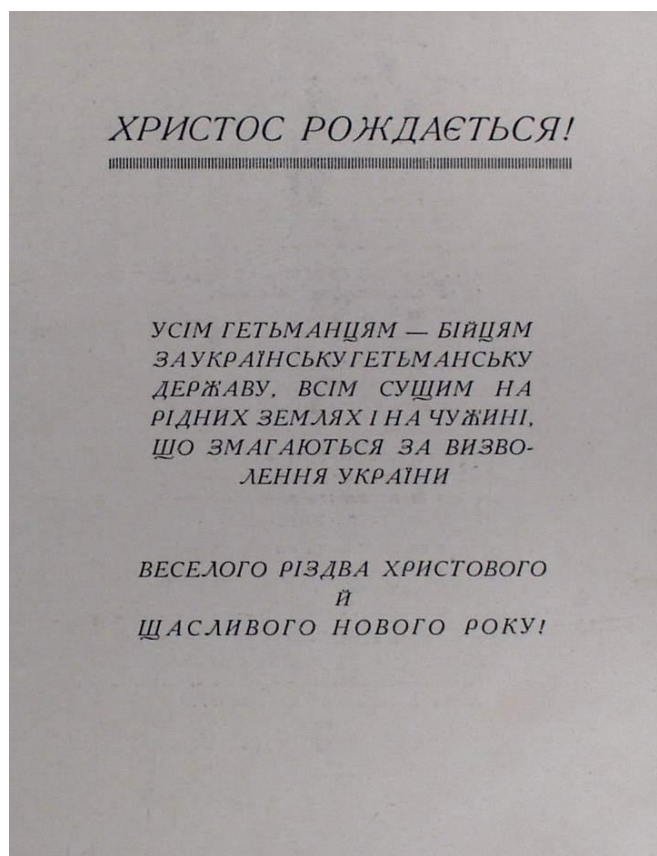
При цій нагоді хочу ще сказати Вам, Високоповажаний Пане Докторе, що ми всі тут в Гетьманськй Центрі дуже поінформовані про кризу і труднощі життя і праці в Америці, та що всі ми цінемо зусилля кращої частини української інтелігенції в Америці і в першу чергу Ваші, Пане Докторе, нап-равлені на те, щоби не дати замерти нашому Ділові в Америці та підтрима-ти його в лиху годину.

З повагою
Шемет

3.8. Ілюстративні матеріали

Звернення, запрошення, фотокартки та інші документи гетьманату

№ 228

Ваша жертва як Члена Фонду буде вкрита на мармуровій меморіальній таблиці при вході до Дому для прикладу сучасним і будучим поколінням.

[illegible]

„В СВОЇЙ ХАТІ — СВОЯ ПРАВДА І СИЛА І ВОЛЯ“...

(До відкриття Гетьманського Дому в Торонто)

Як в нашому органі вже подавалося, Гетьманці Державники в Торонто (Онтеріо — Канада) купили величавий дім, що має служити власною домівкою для Гетьманців Державників цілої провінції Онтеріо, а зокрема осідком для Видавництва і приміщенням для друкарні нашого „Українського Робітника“.

Ця радісна вістка скоро рознеслася по цілому світу та залетіла вже й до Рідного Краю. В ілюстрованому додатку до „Українських Вістей“ (Львів) з дня 18-го квітня ц. р. поміщено прекрасну світлину цього величавого Дому Союзу Гетьманців Державників в Торонто з описом його льокалів, а над світлиною великими буквами виведено: „НОВИЙ ЗДОБУТОК НАШОЇ ЗАОКЕАНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ“.

Як бачимо, наші рідні брати в Старім Краю тішаться, що ми тут не спимо та працюємо коло розбудови нашого культурного й національно-громадського життя. Наші брати в Старім Краю широко-сердечно благословляють цю нашу працю за океаном. Це має кожному Гетьманцеві-Патріоту надати ще більше віри, ще більше зацікавлення та ще більше енергії й жертвенності в нашій дальшій спільній патріотичній роботі.

Дотеперішні наші здобутки мусимо добре закріпити, а потім далі йти планоно й систематично по шляху розбудови гетьмансько-державницького організаційного життя за океаном.

В хвилю, коли укладаємо ці рядки, надійшло з Торонто офіційальне повідомлення, що відкриття того новопрдбаного Дому Союзу Гетьманців Державників відбудеться в днях 14—15 травня (мая) ц. р. двома великими урочистостями: в суботу 14-го травня — спільне

свячене, промови і т. п. а в неділю 15-го травня в тімже власнім Домі відбудеться свято на Академія, присвячена 20-тій річниці відновлення Гетьманської Держави на Україні. З нагоди цих урочистостей в тих же днях (14—15 травня) відбудеться ДЗВИГ цілого І. округу Союзу Гетьманців Державників Канади.

Команда цього Округа СГД і Високостойний Представник Гетьманської Управи на Канаду п. Михайло Гетьман надіслали запрошення на ті урочистості 14—15 травня в Торонто до всіх Гетьманців Державників у Злучених Державках. Було б вельми бажаним, щоб Гетьманці Державники з ближчих до Торонто стейтів Злучених Держав завітали на ті величаві свята наших Братів-Гетьманців добре зорганізованими групами і своєю присутністю на тих урочистостях заманіфестували нашу організаційну солідарність.

Бажаним також є, щоб ті, що не зможуть особисто завітати на те наше свято до Торонто, не забули нагадати про себе надісланим своїм привітом.

Упорядники тих свят в Торонто 14—15 V. запросили на ту урочистість і Гетьманського Сина — їх Вельможність Пана Гетьманича Данила.

Від щирої душі бажаємо нашим Братам-Гетьманцям в Торонто найбільшого успіху в закріпленні їх так важких здобутків. А також бажаємо, щоб разом з Гетьманцями Державниками ширша українська патріотична громада обдарувала ту нову нашу загально-національну українську фортецю на Канадійській Землі своїми щедрими дарами!

Поможи, Боже!

(В повищій справі листуватись тимчасом на адресу: Mr. M. Hethman, 510 King St., West Toronto, Ont., Canada).

ГДА СЗРУ, ф. 1, снр. 7242, т. 14, арк. 226

ГДА СЗРУ, ф. 1, снр. 7242, т. 13, арк. 164

237

УВАГА! : : УВАГА!

УКРАЇНЦІ В ШИКАГО І В ОКОЛИЦІ!

ДО М. ШИКАГО ЗАВІТАВ ВП. ПАН ГОЛОВНИЙ ОБОЗНИЙ
СОЮЗА ГЕТЬМАНЦІВ ДЕРЖАВНИКІВ КАНАДИ

ПАН МИХАЙЛО ГЕТЬМАН

ВІН ДАСТЬ ДЛЯ ШИРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯН-
СТВА М. ШИКАГО І ОКОЛИЦЬ ВИКЛАДИ НА ТЕМИ ПРО
СУЧАСНУ Й МАЙБУТНЮ ДОЛЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

ВП. ПАН МИХАЙЛО ГЕТЬМАН ДАСТЬ
У ВІВТОРОК, ДНЯ 6-ГО ЛИСТОПАДА 1934
В САЛІ, ПРИ 2408 ВЕСТ ШИКАГО ЕВНЮ
О 8-ІЙ ГОД. ВЕЧЕРОМ ЛЕКЦІЮ НА ТЕМУ:

„ПРО БОЛЬШЕВИЗМ“

ВСТУП 25 ЦЕН.

У ЧЕТВЕР, ДНЯ 8-ГО ЛИСТОПАДА 1934
В САЛІ, ПРИ 2408 ВЕСТ ШИКАГО ЕВНЮ
О 8-ІЙ ГОД. ВЕЧЕРОМ ЛЕКЦІЮ НА ТЕМУ:

**„ЩО ВИВЕДЕ ЛЮДСТВО З ТЕПЕРІШНЬОГО НЕНОРМАЛЬНОГО
СТАНУ“**

ВСТУП 25 ЦЕН.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 11-ГО ЛИСТОПАДА 1934

ВІДБУДЕТЬСЯ ВІЧЕ

В ЦЕРКОВНІЙ САЛІ, ПРИ ОКЛЕЙ І РАЙС ВУЛ.
О ГОД. 2-ІЙ ПОПОЛУДНІ
НА ЯКІМ П. ГОЛОВНИЙ ОБОЗНИЙ ПРОМОВИТЬ НА ТЕМУ:

„ГРЯДУЧІ ПОДІЇ І УКРАЇНА“

ВСТУП НА ВІЧЕ ВІЛЬНИЙ

НА ЛЕКЦІЯХ ПРИСУТНІ МОЖУТЬ ДАВАТИ ЛЕКТОРУ
ЗАПИТИ, НА ЯКІ ОДЕРЖАТЬ ПОЯСНЕННЯ.

Запрошуємо найширше Українське Громадянство м. Ши-
каго і околиць завітати на ці виклади-лекції і почути думки
про українські національно-державні справи провідника Геть-
манської Державницької Організації в Канаді.

ЦЕНТРАЛЯ С. Г. Д. А.

UKRAINIAN Review

Vol. III.

WINNIPEG, MAN., JANUARY, 1938

No. 1

HETMANYCH DANYLO RECEIVES AN OVATION

Under the auspices of ten Ukrainian youth organizations of Greater Winnipeg jointly, a reception was tendered Hetmanych Danylo at the Canadian Ukrainian Institute Prosvita hall, scenes of which are shown in the rest of the layout.

At upper left the prince is shown as he was introduced to Mrs. John Bracken and Bruce Bracken, wife and son of the premier, by William Scraba, school trustee, standing with his back to the camera. In the act of giving a simple address of appreciation and greeting the hetmanych was snapped at upper right. He stands on the second step of the green dais erected for him. Skoropadsky and some other principals in the reception are shown seated at lower right. They are, in order, Alderman D. M. Elcheshen, commander-in-chief for Canada of the United Hetman Organizations, Ukrainian body sponsoring the visit of the "prince." Next is the hetmanych, then Mrs. Elcheshen and Stan Carrick, master of ceremonies.

HETMANYCH DANYLO IS GIVEN GREAT OVATION

(Cont. from page 3)

Red Cross Branch of the United Hetman organization; Michael Patricia and Adam Kowalsky, St. Mary's congregation (boys' section); Michael Kipran and Stanley May, the Institute Prosvita athletic club; Ross Lechow and Helen Dawocyr, Ukrainian university students; Anne Davyblode, Jean Truss and Helen Ruta, the Institute Prosvita; Olga and Mary Humniska, the Blessed Virgin Mary parish; and Michael Halowaty, the United Hetman and the Brotherhood of Ukrainian Catholics.

The following took part in the programme: The Ukrainian Institute choir, M. Masnik conductor; instrumental quartet, S. Kolt, W. Borinoff, R. Bohush and D. Bennett; Lila Brown, vocalist; Cosack dancers, M. Lechin, W. Sarmaulik, M. Halowaty and O. Sask; vocalist, Wilfred Davidson; the Ukrainian Institute orchestra; the Mandolin band; dancers representing the Ukrainian Dancing school under Vassile Avramenko; pianists, T. Schmansky and W. Mazur; male quartet, Myron Masnik, John Hawryluk, Walter Bohush and P. Kolash; violinist, Vladimir Sopock; Maria Koschowsky; bal-let, Myron Masnik; Michael Halowaty, Anne Davyblode, Jean Truss, Andrew Sarmatuk, Olga Sask, Helen Ruta and Maurice Lachnow.

The accompanists were Honore Hlubki, Miss Muriel Kattenitan, Miss Shewchuk and John Melnyk.

Hetmanych Danylo Is Given Great Ovation By Ukrainian Groups On Return To City

With more than 600 young people present and 10 organizations represented, Hetman Danylo Skoropadsky was warmly welcomed back to Winnipeg Sunday night at the Ukrainian Institute Prosvita.

Stan Carrick, master of ceremonies, formally welcomed the young Hetman on behalf of the sponsors of the meeting. He was followed by a number of spokesmen for youth organizations.

The Hetmanich mounted on a small dais covered with green cloth against a background of blue and yellow, the Ukrainian colors, and with Christmas trees

at either hand, replied briefly to warm ovations given him in English and Ukrainian.

"I am proud of the Ukrainian people in Canada. I feel sure they will make a considerable contribution to the progress of the country," Hetmanych Danylo declared.

New Ukrainian friends included Mrs. John Bracken, wife of the premier, and their son, Bruce.

In addition to the welcome of Mr. Carrick the following delegates brought greetings:

Pearl Leitchman and Helen Baryliak.

(Cont. on page 6)

28

Анкета Для Інформації

Чи й кілька є таких, що бажали б помагати при будові УКРАЇНСЬКОЇ ДЕР
ЖАВИ й яке їх знання й бажання.

- 1 — Імя й прізвище
- 2 — Народження (де й коли)
- 3 — Приналежність державна
- 4 — Освіта й фах
- 5 — Які мови знає
- 6 — Чим тепер займається
- 7 — Яку працю любив би (військову, поліційну, адміністраційну
й т. д.)
- 8 — Точна адреса
- 9 — Повний і читкий підпис

● Надсилати зараз по виповненні до редакції „Українського Робітника”.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 12, арк. 28

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 16, арк. 380

ГДА СЗРУ, ф. 1, снр. 7242, т. 14, арк. 226/02

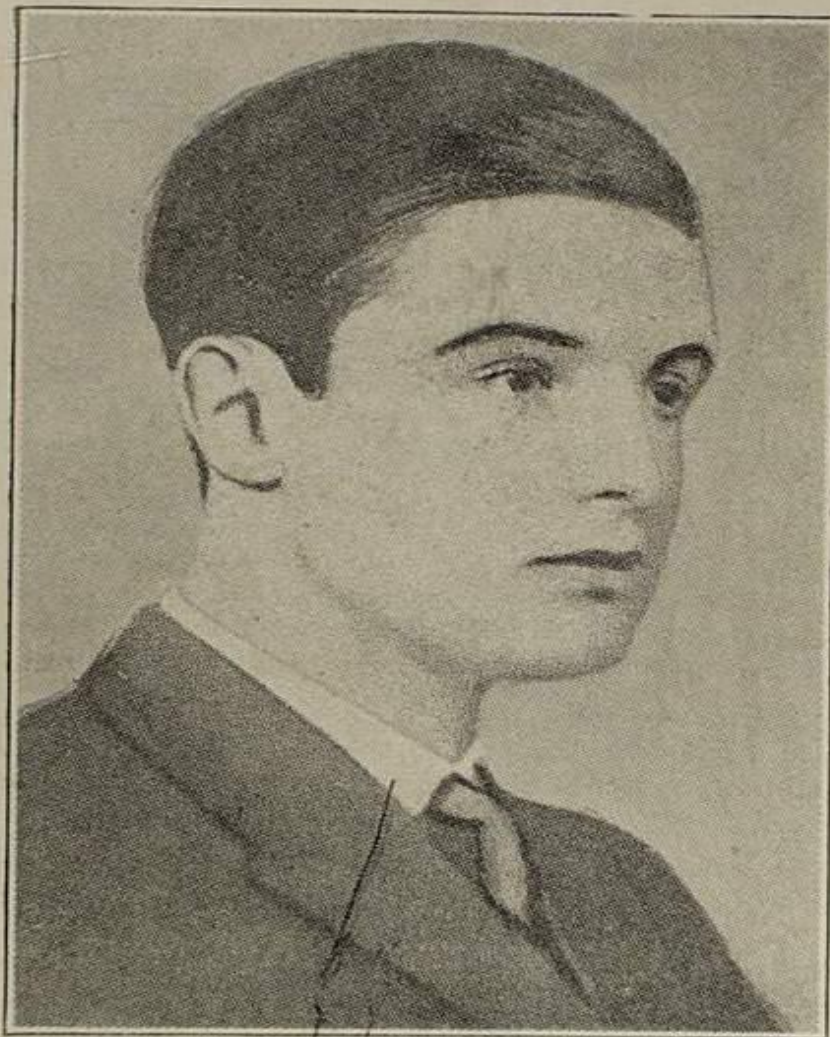
при входу до
гр. Котай. церкви
в Ефмакюки,
19. XII. 37.

114

93

OVATION
TENDERED TO

His Highness, Prince DANYLO SKOROPADSKY
Heir to the Throne of the Ukraine.

BY THE
UKRAINIAN COMMUNITY
OF MONTREAL, CANADA
NOVEMBER 28-30, 1937

THE HOUSE OF SKOROPADSKY

The distinguished ruling house from which Prince Danylo is descended, traces its origin back to the 17th century, when the semi-elective sovereignty, or Hetmanship, of Ukraine, was declared vacant upon the exile of the childless Hetman Mazeppa in 1708.

In keeping with the custom of the country the nobles assembled to elect not only a new king but a new dynasty, for the royal prerogative descended traditionally upon the expiring Hetman's eldest son, a precedent set by the very founder of the Hetmanship, the celebrated ruler of the Ukraine Bohdan Chmielnicky in 1648.

The choice of the assembled nobility of the Ukraine fell upon Mazeppa's Councillor, Ivan Skoropadsky, a man of brilliant talent and great administrative ability. The new ruler of Ukraine Hetman Ivan Skoropadsky set about at once to consolidate Ukrainian State to which he had already contributed so largely as Councillor of Hetman Mazeppa.

Hetman Ivan Skoropadsky was the last Sovereign of an independent Ukraine until 1918 — when his descendent Paul Skoropadsky — father of Prince Danylo — became Hetman of Ukraine.

After Ivan's death in 1722, Russian Czar Peter the Great and his descendents finally succeeded, in attaching the last remnant of independent Ukraine to the Russian Empire.

The descendents of the Hetman Ivan Skoropadsky were called to the Czars' court where for generations they distinguished themselves as military leaders. They never forgot, however, the land of their illustrious forefathers nor the cause of their people, and as far as possible, while remaining attached personally to the Imperial Russian house, worked constantly and successfully for the betterment of the Ukrainians.

Indeed to the princely munificence and the undying devotion of this historical family may be traced the origin or the endowment of practically all the great Ukrainian seats of learning and centres of national culture.

With the fall of the Czar Nicolas in 1917, Paul Skoropadsky, a lineal descendent of the great Ivan, was fully released from his family's allegiance to the House of the Romanoffs, and was able to devote himself entirely to the great historical mission of the Skoropadsky: the liberation of the Ukraine.

On April 29, 1918, in the ancient capital of the Ukraine, the royal city of Kiev, founded centuries before by the conquering Normans, Paul Skoropadsky, was acclaimed Hetman of the Ukraine by no less than eight thousand representatives of the whole Ukrainian people. On the same day he was triumphantly escorted to the venerable Byzantine Cathedral of St. Sophia, which dates back to the eleventh century, where surrounded by the flower of his own famous Cossack cavalry, and amid the joyous paludits of his people, he was solemnly anointed by Metropolitan Archbishop.

94

For eight troubled but glorious months the newly restored nation and dynasty fought against the invading hordes of Russian Trotsky Bolsheviks. At a critical moment in November 1918 German aid was withdrawn on account of revolution in Germany itself. Deeds of heroism that recall the terrible days of the Tartars and of Ghengis Khan, were performed by the faithful Ukrainian guards. But the odds were hopeless. The Hetman Paul defended his capital until his own person was in danger, and withdrew on December 14 only when useless slaughter would have followed his continued resistance.

He retired into exile without however relinquishing his legal claim nor that of his posterity to the Hetmanship of the Ukraine.

His all achievements were later nullified by the violence of the Russian Bolsheviks, who, having conquered and subjugated the country, granted it a merely fictitious independence, under the nominal title of the "Ukrainian Soviet Socialistic Republic". This latter in fact maintains the country in a slave-like dependence under Bolshevik Moscow rule. As soon as the country had been overrun and occupied by the Moscow Bolsheviks the Ukrainian Nation at once protested against this act of violence. Constant peasant uprising, general armed resistance against the oppressors and, at last the complete flight of the Ukrainian cultured classes to Europe, America and Asia are proof of this Ukrainian protest against Bolshevik occupation.

The Skoropadsky family is now living in exile, but not in inactivity. Surrounded by capable advisers, the former Ruler of Ukraine is in constant contact with his people, both on their own soil and scattered over all continents.

In him and in his only son heir apparent, is symbolized the national aspiration of the Ukrainian people. A Christian nation and state, living freely under a constitutional monarchy modelled after the English monarchy, is the aim of the Hetman, his son and the vast majority of the Ukrainians. Thus the exiled sovereign, his house, his councillors and his people aspire towards a modern and Christian democracy, equally opposed to socialistic collectivisation and dictatorial regimentation.

Prince Danylo Skoropadsky is at present the guest of the Ukrainian community here in Montreal. He was born at St. Petersburg, February 2nd, 1904. Educated at the Ukrainian school in Kiev. Later at the "Gymnase Scientifique Cantonal à Lausanne" and Charlottenberg Technical College in Berlin where he received a diploma in Engineering. He takes an active part in the liberation of his people.

The following program outlines the public functions organised in his honor :—

PROGRAM

SUNDAY, NOVEMBER 28th :

His Highness will assist at
Solemn High Mass, St. Michael's Church;
2388 Iberville St.; 10.30 A.M.

His Highness will be present at a
Concert in the Ukrainian Parish Hall;
2376 Iberville St.; 8.00 P.M.

MONDAY, NOVEMBER 29th :

His Highness will be tendered a
Banquet at the Ukrainian Parish Hall;
2376 Iberville St.; 8.00 P.M.

His Highness will address the Guests.

TUESDAY, NOVEMBER 30th :

His Highness will visit the city of Montreal.

Communications : Prince SKOROPADSKY'S Aide-de-Camp,
Queen's Hotel.

№ 240

Повідомлення С.Г.Д. в Канаді про "Летунське Свято"

Бог, Гетьман, Україна.

СОЮЗ ГЕТЬМАНЦІВ ДЕРЖАВНИКІВ В КАНАДІ
Окружна Команда IV Округа

UNITED HETMAN ORGANIZATIONS OF CANADA
District IV
11330-90 st.

EDMONTON, ALTA., 120 серпня 1935 р.

Вповажаний Пане!

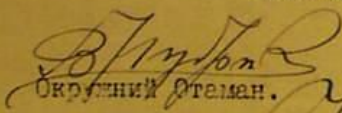
Союз Гетьманців Державників 4-го Округа в Алберті улаштує величаво "ЛЕТУНСЬКЕ СВЯТО", яке відбудеться на Летунській Площі (Портс Авеню) дня 1-го липня 1935 р. в Едмонтоні. На нарадах Старшин 4-го Округа рішено запросити Вас Вп.Пане в члені "Почесного Комітету Свята", головою якого є Вп.п. Іван Васарас адвокат в Едмонтоні.

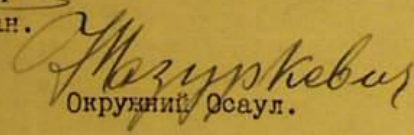
Завданням всіх членів Почесного Комітету Свята є прибути на Летунську Площу і зустрінути наш літак "УКРАЇНА", котрий прилетить в товаристві канадійських літаків. Рівнож просимо добре оголошувати "Летунське Свято" у своїй місцевості, - і організувати якнайбільше людей на прибуття і зрелищання сего Свята.

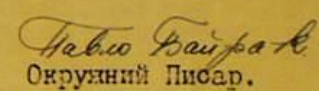
Віriamo, що невідмовити нашому проханню і виконаєте якнайкраще свій національний обов'язок.

До побачення на Летунському Святі.

Команда 4-го Округа С.Г.Д.

Окружний Отаман.

Окружний Осаул.

Окружний Лисар.

№ 241

Щодо Летунської школи С.Г.Д. у Америці

Шикаго.

4. травня 1935.

Летунські школи Союзу Гетьманців-Державників

в Злучених Державах П.-Америки.

610

В кінці жовтня 1933 р. засновано в Шикаго І-шу Летунську Школу Гетьманців-Державників. До школи на початку вступило поперх 30 хлопців і дівчат українського походження. Приблизно по двох місяцях науки ~~хоча~~ була заснована придатність учнів і налагоджена система вишколи. Зрештою вчалося на лекції цілий перший рік науки 18 учнів.

Лекції відбувалися два рази на тиждень по 2 години /вечорами/. Програма навчання була застосована до приватних американських ~~шкіл~~ летунських шкіл /авіатики і механіка /, щоб укінчивши повний курс школи і відбувши потім практичні виправи літання мав право одержати т.зв. прайвееен лайснес".

До осені 1934 року інструктором-учителем школи був п. Володимир Харків. А в осені 1934 року Централь С.Г.Д. покликала на інструктора-учителя школи більш кваліфікованого авіатора-механіка, американця п. Чарда, що продовжує й до нині викладати авіаційні науки студентам цієї школи.

~~Захисники~~ При кінці першого року з школи виступило ще 8 слухачів з різних причин. Деякі виявили слабкі успіхи в науці, другі не могли платити за лекції. Тепер залишилося в школі 10 студентів, з них одна дівчина. Вони закінчують теоретичний курс навчання і в червні починають практичну науку літання на аероплані Союзу Гетьманців - Державників - "Львів" під кермом інструктора п. Чарда.

Що до якості цих ~~студентів~~ учнів - кандидатів на майбутніх українських авіаторів, то маються такі відомості. Шість подають надії, що з них можуть виробитись добрі авіатори, решта слабші. Остаточного виявляється їхні здібності, як почнуться практичні виправи літання. Бо часто трапляється, що добре теоретично підготований на практиці літання може показатись слабим і навіть зовсім незадатним, і навпаки.

Всі учні перед початком практики літання мусять перейти лікарську інспекцію і когось можуть забракувати лікарі.

Загалом всі учні з захопленням студіють авіаційне діло і завзято добиваються, щоб стати авіаторами.

Кінцем минулого року організовано кураторію Летунської Школи С.Г.Д. в Шикаго, що складається з кількох осіб, переважно батьків учнів школи на чолі з членом Союзу Гетьманців Державників, українським бізнесменом п. Петровим, яко головою кураторії.

Завдання кураторії є допомогати морально й матеріально для підтримки цієї школи й дбати про успішний розвиток її праці. Однак як голова кураторії так і решта членів обтяжені своїми власними бізнесами, а здебільшого це ~~звичайні~~ звичайні робітники, що мають дуже мало вільного часу поза службою. Тому головний тягар по утриманню школи падає на Централь Союзу Гетьманців-Державників.

2-га летунська школа ~~С.Г.Д.~~ Союзу Гетьманців-Державників заснована в Детройті кінцем грудня 1933 року і розпочала свою науку в січні 1934 року.

До школи на початку вписалося поперх 40 учнів, але успішно ~~пройшли~~ пройшли студії і утрималися до кінця ~~року~~ початку 1935 року 17 учнів з них 2 дівчат. Програма навчання таж сама, що й в І-ій школі /в Шикаго/. Таксамо навчання відбувається два рази на тиждень по 2 години. Школу уває час провадить інструктор-авіатор п. Антін Чайківський. Підчас недавньої інспекції ІУ-го Округу С.Г.Д. Наказним Отаманом Союзу Гетьманців-Державників в присутності Референта авіа-

ЗАСНОВЕ

айбогат
куратор
В. В. В.

і не м
оловний

ків, пер

хлопці
ктора.

ПРОГРАМА
УКРАЇНСЬКОГО
ЛЕТУНСЬКОГО СВЯТА

ВИННИПЕГ, КАНАДА

1. ЛИПНЯ 1935.

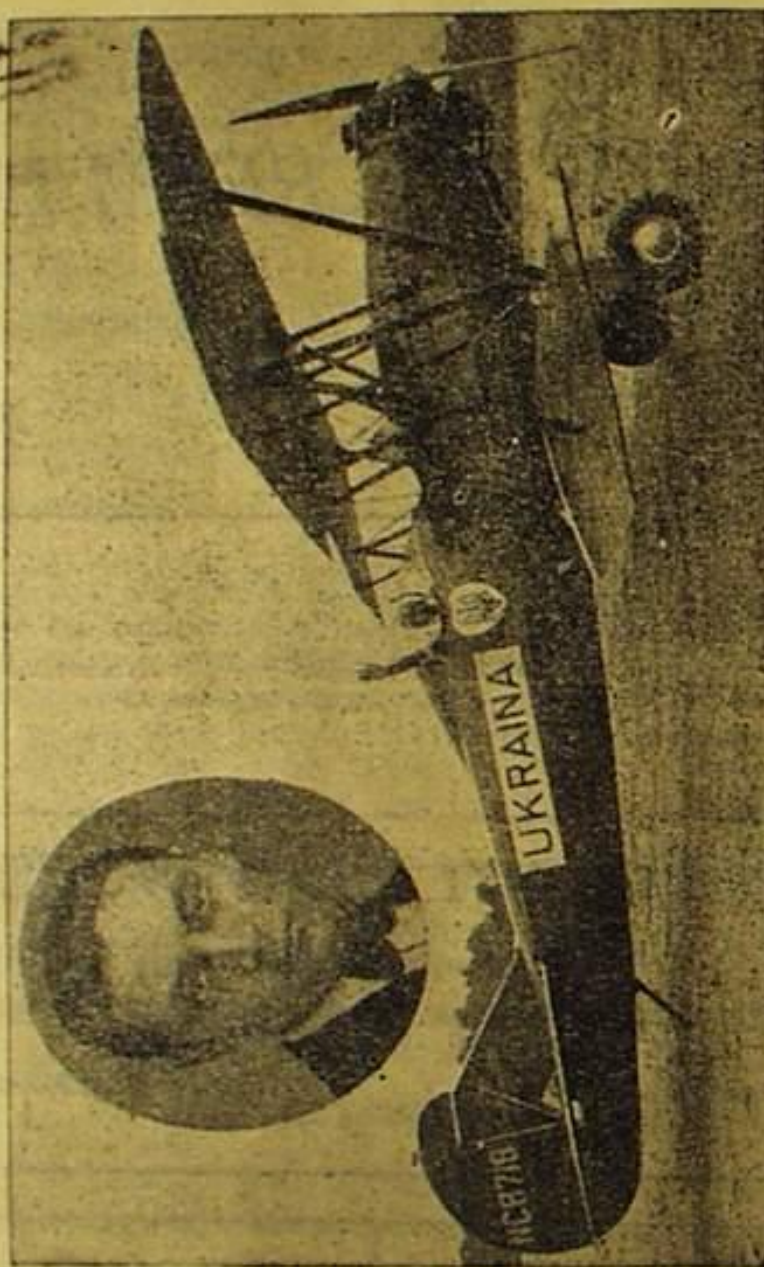
UKRAINIAN AVIATION DAY

JULY 1, 1935

PATRON:

Hon. W. J. TUPPER

Lieutenant Governor of Manitoba

Літак "Україна" 1-ої Летунської Школи Союзу Гетьманів Державників в Детройт. На образці також є летун А. Чайковський, інструктор Летунської Школи.

Творцем думки про розбудову українського летунства на американському континенті є загально відомий український діяч полк. Олександр Шаповал, Референт Летунства С.Г.Д. і редактор "Нашого Стягу", був, командант Богданівського Полку й міністер Української Держави.

ПОЧЕСНИЙ КОМІТЕТ
УКРАЇНСЬКОГО ЛЕТУНСЬКОГО СВЯТА

Голова: Др. Т. Дацків

Члени:

Голови українських організацій, товариств і братств, пп. М. Гетьман, К. Протасевич, А. Загарійчук, О. Малофій, Д. Юськевич, Г. Капітанчук, І. Жаровський, Т. Стефаник, В. Ковтун, О. Тимочко, І. Костинюк, Ф. Андрейчук, Ю. Савка, Д. Дорош, Т. Мельничук, С. Пасічний, В. Борецький, Ю. Лесик, В. Шостяк, М. Середа, К. Продан, П. Сірант, М. Войчишин (Силвер, Ман), І. Ооробко (Транскона, Ман.), П. Вітів, (Мелвил, Саск).

Пані: Е. Ільчишин, Ю. Ковальська, А. Галас, М. Величко.

Професіоналісти: Др. В. Л. Резньовський, др. П. Закус, др. Б. Дима, др. М. Бовден, др. М. Мигайчук, др. П. Немилович, др. Г. Йонкер, пп. І. Рудачек, В. Г. Коман.

Пані: А. Йонкер, п-нна Е. Білінська, п-нна М. Корецька.

Бизнесовці: пп. М. Лазечко, П. Рудик, С. Драбик, Г. Бобесюк, Д. Максимович, І. Й. Мараз, М. Бреліс, Ф. Доячек, Я. Барилюк, П. Яшишин, О. Штойко, П. Рута, Р. Дідюк, А. Гомик, Н. Галас, П. Корчинський.

ВСІ УКРАЇНЦІ ЙДУТЬ НА ПЕРШЕ У ВИННИПЕГУ УКРАЇНСЬКЕ ЛЕТУНСЬКЕ СВЯТО

КОТРЕ ВЛАШТОВУЮТЬ УКРАЇНЦІ МАНІТОБИ З НАГОДИ
СРІБНОГО ЮВІЛЕЮ Й. В. КОРОЛЯ ЮРІЯ V.

В ПОНЕДІЛОК 1. липня, 1935

НА ПЛОЩІ: РІГ ВУЛИЦЬ McPHILLIPS і MOUNTAIN

"Україна" — один з літаків Союзу Гетьманців Державників в Америці — прилетить спеціально на це свято під кермою інструктора 1-ої Летунської Школи С.Г.Д. летуна А. Чайковського. Разом з ним прибуде представник Наказного Отамана С.Г.Д. полк. Олександр Шаповал, Референт летунства С.Г.Д. і редактор "Нашого Стягу", б. командант Богданівського Полку й міністр Української Держави.

НА ЧЕРК ПРОГРАМИ:

РАНО: 9.00 год. — Похід на площу зі збірного місця на Флора й Мекгрегор. В поході, м. и. візьмуть участь: військова орхестра, відділи Гетьманської Гвардії та Виннипегської Легкої Піхоти, Почесний Комітет свята, Жіноча Секція С.Г.Д. молодь, парохії, брацтва й товариства. **Запрошується український загаль до масової участі в поході.**

10.30 год. — Полева Служба Божа. Править 10 священників. Співають злучені хори українських католицьких парохій у Виннипегу й около 800 укр. дітей під проводом Сестер Службинь.

По ПОЛІ: 2.00 год. — Приїзд літака "Україна" в супроводі канадійського та повитання їх і летунів

2.15 год. — Привіти і промови українських та високопоставлених канадійських гостей.

3.00 год. — Злет літаків у воздух, маневри, співи, музика, військова орхестра, стріляння літання літаками і т. п.

4.30 год. — СКОК З ЛІТАКА ПРИ ПОМОЧІ ПАРАШУТА

Службу Божа, промови, концертну програму й перебіг свята передаватимуть через мегафони.

СМАЧНІ ОБІДИ й ЗИМНІ НАПОЇ В ДВОХ ШАТРАХ. ПЯТЬ БУФЕТІВ З РІДЖНИМИ ПЕРЕКУСКАМИ, НАПОЯМИ І ПР.

ВСТУП НА ПЛОЩУ ЛИШЕ 10 ЦЕНТІВ

EVERYBODY'S GOING TO THE UKRAINIAN AVIATION DAY

MONDAY, JULY 1st, 1935 Cor. McPhillips St. and Mountain Ave.

which is to be a sincere tribute of loyalty and affection by the Ukrainian citizens of Manitoba to Their Majesties the King and Queen on the occasion of the Royal Silver Jubilee

Patron: Hon. W. J. TUPPER, Lt.-Governor of Manitoba.

9 a. m. Parade to the Grounds. Assembly point at Flora and McGregor. 10.30 a. m. High Mass conducted by 10 priests. United choirs of Ukrainian Catholic Churches in Winnipeg and over 800 School children will lead in the singing. 2.00 p. m.: Arrival and reception of "Ukraine" and the accompanying aeroplane. 2.15 p. m.: Addresses by officials and distinguished guests. 3.30 p. m. CUAC Girls Soft Ball vs. Norwood Collegiates.

4.30 p. m. SENSATIONAL PARACHUTE JUMP

Aeroplane rides, Winnipeg Light Infantry Band, singing, concert music and other wholesome entertainment. All proceedings conveyed through loud speakers.

DELICIOUS REFRESHMENTS.

ADMISSION 10c

**„УКРАЇНА“ КЛИЧЕ ВАС
НА ПЕРШЕ У ВИННИПЕГУ УКРАЇНСЬКЕ
ЛЕТУНСЬКЕ СВЯТО**

котре влаштовують Українці Манітоби з нагоди
СРІБНОГО ЮВІЛЕЮ Й. В. КОРОЛЯ ЮРІЯ V.

В ПОНЕДІЛОК, 1. ЛИПНЯ, 1935
НА ПЛОЩІ: Ріг Вул. McPHILLIPS і MOUNTAIN

РОЗБУДОВА УКРАЇНСЬКОГО ЛЕТУНСТВА ЦЕ РЕАЛЬНА БУДОВА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ!

УКРАЇНЦІ! ВСІ В РЯДИ БУДІВНИЧИХ! НЕХАЙ НЕ БУДЕ АНІ ОДНОГО ДЕЗЕРТИРА!

„УКРАЇНА“ — один з літаків Союзу Гетьманців Державників в Америці — прилетить спеціально на це свято під кермою інструктора тої Летунської Школи С.Г.Д. летуна А. Чайковського. Разом з ним прибуде представник Наказного Отамана С.Г.Д. полк. Олександр Шаловал, Референт Летунства С.Г.Д. і редактор „Нашого Стягу“, б. командант Богданівського полку і міністер Української Держави.

Начерк Програми:

9.00 год. — Похід на площу зі збірної місця на Флора й МекГрегор. В поході, м.м., візьмуть участь: — військова оркестра, відділи Гетьманської Гвардії та Виннипегської Легкої Піхоти, укр. ветерани Жіноча секція С.Г.Д., молодь, парохії, брацтва й товариства. ЗАПРОШУЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКИЙ ЗАГАЛ ДО МАСОВОЇ УЧАСТІ В ПОХОДІ.

10.30 год. — Полева Служба Божа. Співатимуть злучені хори укр. кат. парохій у Виннипегу й около 800 укр. дітей під проводом Сестер Службониць.

1.15 год. — Приїзд літака „Україна“ в супроводі канадського та повитання їх і летунів.

1.30 год. — Промови українських та високопоставлених канадських гостей і представників інших національностей.

2.30 год. — Злет „України“ й товаришуючого літака у воздуху, маневри літаків, фестин, будова веж, співи, музика, стріляння, літання літаками і т. п.

Службу Божу, співи, промови й перебіг свята передаватимуть через мегафони

Буфети з різними перекусками і напоями. Вступ на площу лише 10ц.

Ukrainians of Manitoba Cordially Invite You To Attend The First

UKRAINIAN AVIATION DAY

WHICH IS TO BE A SINCERE TRIBUTE OF LOYALTY AND AFFECTION BY THE UKRAINIAN CITIZENS OF MANITOBA TO THEIR MAJESTIES THE KING AND QUEEN ON THE OCCASION OF THE

ROYAL SILVER JUBILEE

MONDAY, JULY 1st, 1935

COR. McPHILLIPS ST. and MOUNTAIN AVE., WINNIPEG

Religious services commence at 10:30 a. m. United choirs of Ukr. Cath. churches in Winnipeg and over 800 school children will lead in the singing.
1.15 p. m. — Arrival of "Ukraine", one of United Hetman Organization's aeroplanes. 1.30 p. m. — Addresses by officials and distinguished guests (conveyed through loud speakers).
AEROPLANE RIDES, ORCHESTRA, GYMNASIC DISPLAY, SINGING AND OTHER WHOLESOME ENTERTAINMENTS.

Delicious Refreshments **Admission to the Grounds 10c**

Ukrainians -- Defenders Of Europe

The Story Of The Siege Of Vienna, 1683. By A. Zaharachuk, B.A.

Public opinion may be likened to a river. Once a river has made its course it maintains that course permanently unless some extraordinary power changes it. Imagine how long it took to change the course of public opinion in respect to the form and movement of our earth. For centuries we were of the opinion that the earth was flat and that the sun travelled from east to west in its daily round. It took a great deal of human energy, sacrifice and lives to prove it to the contrary.

The same holds good in many other universally acknowledged facts and tenets. One of such universally acknowledged facts, for example, is the story about the defeat of the Turks during the siege of Vienna, in 1683. History teaches that this memorable victory was won by Jan Sobieski, the king of Poland and, consequently full credit for it goes to the Poles. Such is the general opinion. Now the question arises is this false, or true? It is true in principle, yet false in particulars, and it is our intention to throw some light on this subject and thus change the course of the universally accepted public opinion.

FORCE AGAINST FORCE

It is a known fact that if you wish to defeat an army you must have an army of your own and it must be superior to the first either in number, in agility, in strategy or in tradition. The Turkish army that laid siege to Vienna in 1683 was in the neighborhood of 200,000. The Christian army led by Sobieski had only 70,000 men, more or less. Yet this small army defeated the Turkish host and saved the whole of western Europe from inevitable Turkish invasion. What factor, or factors, played their part in bringing about this victory? It was not superior number, neither agility nor strategy, but only the last remaining factor, namely, tradition.

TRADITION

How did it happen that tradition accomplished such a feat? Was it the tradition of the Polish arms that played such an important part in this instance? And the answer is yes, and no. The Poles officially took the credit for the action, while the action itself was performed by the Ukrainian Cossacks, who took part in the campaign and by their past record assisted in bringing about the victory over the invaders.

"But were the Cossacks present in this campaign?" someone may ask. "History makes no mention of them." It is true that history makes no mention of them, yet it is a fact that they took part in the campaign, and that it is due only to this fact that the day was won. Histories are not always reliable, and it is so especially in this case. The Chamberlain's Encyclopedia, for example, informs us that the Christian army consisted of 50,000 Germans and 18,000 Poles, while another source gives the information that this army contained only 50,000 men in all, and one half of the men were Germans, and the other half consisted of Austrians, Bohemians, Hungarians and Poles. So, judging from the above mentioned numbers, the credit for defeating the Turks should go to the Germans, as, in all probability, they were in the majority. Yet the Germans do not claim credit for this victory, but the Poles. Where lies the reason for it?

It is not only the Germans, but even the Poles prefer to remain quiet or simply pass over this event in silence, as though afraid to disturb the past. It is mostly only the outside sources that force this victory on Poland, for the simple reason that a Polish king was in command.

THE UKRAINIAN TRADITION

The Ukrainian Cossacks living on the lowlands of the Dniپر river and being in the immediate neighborhood of the Turks and Tartars, were compelled to wage constant wars with them. They began their struggle with the Turks as early as 1490 and con-

tinued it until the end of the 17th century. At first they were in the defensive, but soon changed their tactics and carried the war into the land of the Turks. During this period they had, on several occasions, raided the coast cities of Asia Minor, i.e. Sinop, Trapezunt, Scutari, Sebastopol, Varna and Constantinople. They have overrun Crimea and liberated thousands of their fellowmen from the Turkish slavery. On three different occasions the Turks tried to destroy the "Sitch," the stronghold of the Cossacks on the Dniپر, but failed. Thus hardened in the constant warfare, the Cossacks became swift of action and earned the title of the best warriors of the world. The Turks knew the fighting quality of their adversaries and it was enough to cry: "Cossacks, Cossacks," to create panic in the Turkish camp and put it to flight.

THE BATTLE OF CHOTYN

In the battle of Chotyn (a city in present Besarabia), in the year 1621, a host of Turks 300,000 strong had nearly surrounded a Polish army of 35,000. The Poles appealed to the Cossacks for aid. The Hetman, Peter Sahaydachny, answered the call and came to their rescue with 40,000 Cossack cavalry. By daring night attacks the Cossacks broke the Turkish camp, rescued the Polish army and saved the whole of Poland from complete subjugation. Poland was saved and Sahaydachny was hailed as the savior of Poland, yet the Cossacks did not receive the concession promised them before the battle.

Enraged at the Cossacks, the Turks, in the year 1674 invaded the Ukraine and decided to destroy the "Sitch" once for all. Yet they failed in their attempt. They suffered another defeat and retreated in disorder. Having thus learned of the fighting quality of the Cossacks, the Turks avoided them and were unwilling to engage them in battle. It was also for this reason that the Turks in their march to Vienna did not, as usual, pass over the Ukraine, in order not to stir up the Cossacks.

THE 18,000 POLES

In order to properly analyze this subject it is necessary to ascertain who were the 18,000 Poles who took part in the siege, as mentioned by Chamberlain's Encyclopedia.

According to Ukrainian sources there were at least 10,000 Cossacks in the Christian army. That reduces the Polish proper strength to 8,000 men. Since, however, in the regular Polish army there was another division of the Cossacks, known as the Registered Cossacks, we can safely conclude that at least one half of the eight thousand Poles consisted of this class. So the number can again be reduced to four thousand Poles. Judging, however, that the Poles were never eager to fight the Turks, we have great suspicion that those 4,000 men were the mercenary troops recruited from the Lithuanians, White Russians and others, who, as well as the Ukrainians were Polish subjects, whom Poland regularly employed to its advantage. But since the last assertion cannot now be verified, we leave the Polish proper force at 4,000.

POLISH SUBJECTS

Some readers might maintain that it is impossible for a historian to overlook such a fact as this and not even mention that the Cossacks were present at the siege of Vienna. There is nothing strange in this. Part of the Ukraine was under Polish protectorate at that time and the Cossacks were considered Polish subjects. Besides, the only authentic report of this event is written by Sobieski himself in the form of private correspondence to his wife, and he does not mention the composition of his army as to nationalities. He only says here and there: "We have won this victory, we have accomplished this feat. We have saved Europe from the enemy," etc., etc. But who were these "we" he does not explain. Besides, knowing how friendly were the Polish kings towards the

(Cont. on page 14)

Ukrainian Review

A Periodical Devoted to Ukrainian Interests.

VOL. III

JULY, 1938

No. 4

Office of Publication: 396 Selkirk Ave. Phone 54 400

WILLIAM SCRABA

Managing Editor

Contributing Editors

Prof. L. Biberovich

M. I. Mandryka, LL.D.

Helen Hawryluk, B.Sc.

A. Zaharschuk, B.A.

"Slaw" Rebchuk, Sports

Estelle Kowal, Fashions

Myra Lazeczko, Social

OUR FIFTH FIELD DAY AND FESTIVAL

Following the success of four previous undertakings the Fifth Annual Field Day and Festival will be held Friday, July 1, at the Old Exhibition Grounds. This event, which has come to be looked upon as a red letter day in the Ukrainian community, gives promise of even greater interest this year than in former years. As the seasons slip by and the younger generation grows taller and broader, finer and sturdier athletes are produced. This is true of the Ukrainian youth as of the youth of all other nationalities in the Dominion. There seems to be something in this free and pure air of Canada that gives the child an opportunity to expand physically and mentally. It is well to stress this factor when a field and sports meet is to be held. No people is more keenly aware of this fact than the Ukrainian people. The early pioneers came to this country with little thought of holding sport meets. Many of them came here to escape the hardships and oppressions of their native land. As time went by they prospered and brought a new generation into the world. That generation and many of a third generation will take to the field of sport on Friday, July 1, to display their feats of strength, their fleetness of foot or keenness of eye. Oldsters will sit by and watch young men and women operating as a team in harmony and unison. They will readily observe the value of unity. They will note with keen appreciation that the team that is disunited will come out the loser every time. The youngsters, too, will do well to take cognizance of these facts. They will do well to realize that here where every man is given an equal opportunity to display his ability the lessons learned on the field of sport will be an invaluable asset.

Let us all be out then on July 1 at the fifth annual Field Day and Festival to witness and participate in the fun while at the same time carrying away a lesson that cannot be learned in classrooms nor in the home but only on the field of sports.

As in former years we extend our heartiest thanks to all those who contributed to making this event possible; to the men in charge; to the patrons and donors of the handsome trophies. But more important than all this we wish to extend to the individual participants and to the teams our very best wishes for success. Though all may not win a prize we may all win something far more valuable—a lesson in good sportsmanship.

A PEOPLE MOURN A NATIONAL HERO

To the long list of martyrs including such familiar names as Chmelnytsky, Shevchenko, Mazeppa, Petlura, and countless others who gave their lives in the cause of national emancipation, is now added the name of Col. Ewen Konowaletz, who was brutally murdered on May 24, 1938, and for whom the Ukrainian people are steeped in mourning.

The latest victim of the Bolshevik oppressors was the leader in the fight for Ukrainian national independence in the post war period. His death at such a critical period in Europe clearly indicates the importance of his position and his threat to Red Russia. His death comes as a great shock to the Ukrainian people through-

out the world. His name will go down in Ukrainian history as a national hero—a man who gave his very life in the cause of an ideal. And that ideal was no small one. It is one that burns brightly in the hearts of every Ukrainian—the freeing of the Ukraine from the yoke of Russia.

As has been pointed out by speakers and writers eulogizing the great soldier and compatriot, the ideal for which he fought did not die with him. Rather, it has been rekindled and serves to stimulate the minds and hearts of those men who will take up where he left off and pursue the noble cause until victory is theirs. His tragic death will only serve to stimulate Ukrainians throughout the world to greater efforts to rid themselves of their tyrannical and unwelcome oppressors.

The solemn manifestations held throughout the country on the occasion of his death all emphasized these facts. The loss of a national hero in time of distress is a great blow to those aspiring to realize an ideal. But it will not thwart them for long. In his place will rise other leaders; and in the place of disorganized individuals will rise a unified group breathing the very air of freedom that this greatly beloved leader indefatigably attempted to bring to the beautiful provinces of the Ukraine. A unity of action will result and is even now resulting such as has never been witnessed before.

Before giving to the world a brief biography of this great soldier and leader it is well to emphasize that the demonstrations of sorrow and eulogies delivered by the clergy and laity of the Ukrainian people only serves to demonstrate their loyalty to their adopted land and their unrelenting hatred of the scourge of Bolshevism of which Col. Konowaletz was an unrelenting foe. There is great sorrow in all Ukrainian communities over the death of this gallant soldier but by his death he brought even greater determination to the hearts of an indomitable people. In life and in death Col. Konowaletz is serving his country as a true patriot.

BIOGRAPHIC HIGHLIGHTS

Col. Ewen Konowaletz was born in Washkov, Western Ukraine, on the fourteenth day of June, 1891. He was the son of a long line of pastors, although his father was a school teacher, as was his mother. Stephen, who became a physician, and Myron, a prominent journalist, were the only other members of this cultured family.

His preliminary education was secured in his native town, and in 1909 he was graduated from college in Lwow, following which he enrolled in the Law school at the Lwow University. Early in his college days he showed a keen interest in the economic and political problems of the day, and always sought to better the welfare of the poor Ukrainian peasant, who was being selfishly exploited by the landlording and ruling Austrian despots. Lawful Ukrainian student affiliations were forbidden and Konowaletz became an active member of a clandestine students' organization, which had for its aim the training of students in the field of enlightening the Ukrainian peasant masses on the political and economic questions of the day. The main purpose behind this work was to make the peasants see the advantages of gaining their national independence. In brief, he was, even as a youth exerting his energy to achieve the ideal for which he died on May 24, 1938.

His active participation in student associations calls for especial attention. The foremost of these, the "Ukrainian Students' Union," had in its ranks students of differing political outlook. The National-Democratic section of this group represented the most important and influential part of the Union and it was in this section that Konowaletz proved his clear understanding of current political issues. In 1913 he was elected to the executive of the Union and his strong, guiding influence greatly expanded the sphere of activity of the Union. Later as president of the National-Democratic section, he entered into close co-operation with the "People's Committee". The latter body was the main directing force of the political activities of Ukrainians in Austro-Hungary. The experience and knowledge acquired during this

(Cont. on page 9)

2406 W. CHICAGO AVE.

PHONE ARMITAGE 0501

21

UNITED HETMAN ORGANIZATIONS
CHICAGO, ILL.

ДО ОКРУЖНИХ КОМАНД СГД
в Злучених Державах
і Обозної К-ди СГД Канади

10. II. 39.

Високоповажаний Пане Отамане!

З нагоди великого свята американських Українців - Свята 950-ої річниці Хрещення України - що його уряджується 4-го липня ц.р. коло Дітройт /Міш./ в церкві відомого американського проповідника, Впр. о. Чарльза Каґлина /в Роял Овк, Міш./ на ті дні —

Я заряджую:

ЗАГАЛЬНИЙ ЗДВИГ

Союза Гетьманців Державни-
ків Злучених Держав і Канади
на дні 3-го і 4-го липня 1939 р.
в м. Детройт, Міш.

ПРОГРАМА ЗДВИГУ:

1.-Цілі Відділи, а коли Відділи в повнім складі не можуть прибути, то делегати Відділів СГД Америки й Канади мають прибути до Детройту не пізніше 4-ої години пополудні, в понеділок, 3-го липня 1939 р. і зголоситися у п. Радника Централі СГД Пилипа Дем'яна - 2330 Грейлінг евню, на Гемтремику.

2.-Того ж дня - в понеділок 3-го липня о год. 7:00 вечером відбудеться організаційно-господарська нарада СГД під моїм провідом.

По нараді загальне знайомство Головного Отамана з членством різних округів та приятельські розмови.

3.-У вівторок, 4-го липня активна участь Союза Гетьманців Державників у маніфестаційному поході та привітність Службі Божій з нагоди Свята 950-ліття Хрещення України, в церкві о. Каґлина.

Коротка інструкція до цього виступу:

1.-Важним є щоб старшина й членство прибули в уніформах, добре припасованих.

2.-Окружна й сотенна старшина має мати при собі й на нараді передати докладні організаційні й фінансові звіти своїх сотень /кошів/.

3.-Для скорочення часу на тій нараді, за цілий Округ дає загальний /організаційний й фінансовий/ звіт Окружний Отаман або його заступник, який має заздалегідь уложити цей звіт по сотням свого Округа, а зокрема - за Окружну Команду.

4.-Від Централі зі звітом виступить один референт.

5.-По звітах буде уділено певний час на запити й пояснення.

6.-Під кінець Головний Отаман дасть розпорядок Округам та поодиноким провідникам, як треба даліше провадити працю.

7.-З огляду на важливість Свята Хрещення України бажаним є, щоб Союз Гетьманців не лише сам добре зарепрезентувався, але щоб з кожної

— 2. —
22

місцевості поза Детройт-ом /а саме: з Шикаго Клівленду, Філадельфії, Нью Йорку та з Канади/ притягнув разом зі собою найбільшу громаду українських патріотів.

8.-Для цього доправу треба зорганізувати, де лише збереться відповідна кількість людей, автобусами чи навіть в спеціально замовлених вагонах залізниці, які можуть дати значну знижку.

9.-За додатковими поясненнями в повищих справах звертатися негайно до канцелярії Централі СГД в Шикаго.

10.-Негайно повідомити Канцелярію Централі про одержання цього розпорядку та про те, які заходи Ви вживаєте, щоб цей розпорядок був виконаний.

З Гетьманським Привітом

Др. Миросл. Сіминович (в.р.)
.....
Др. Мирослав Сіминович
Головний Отаман СГД.

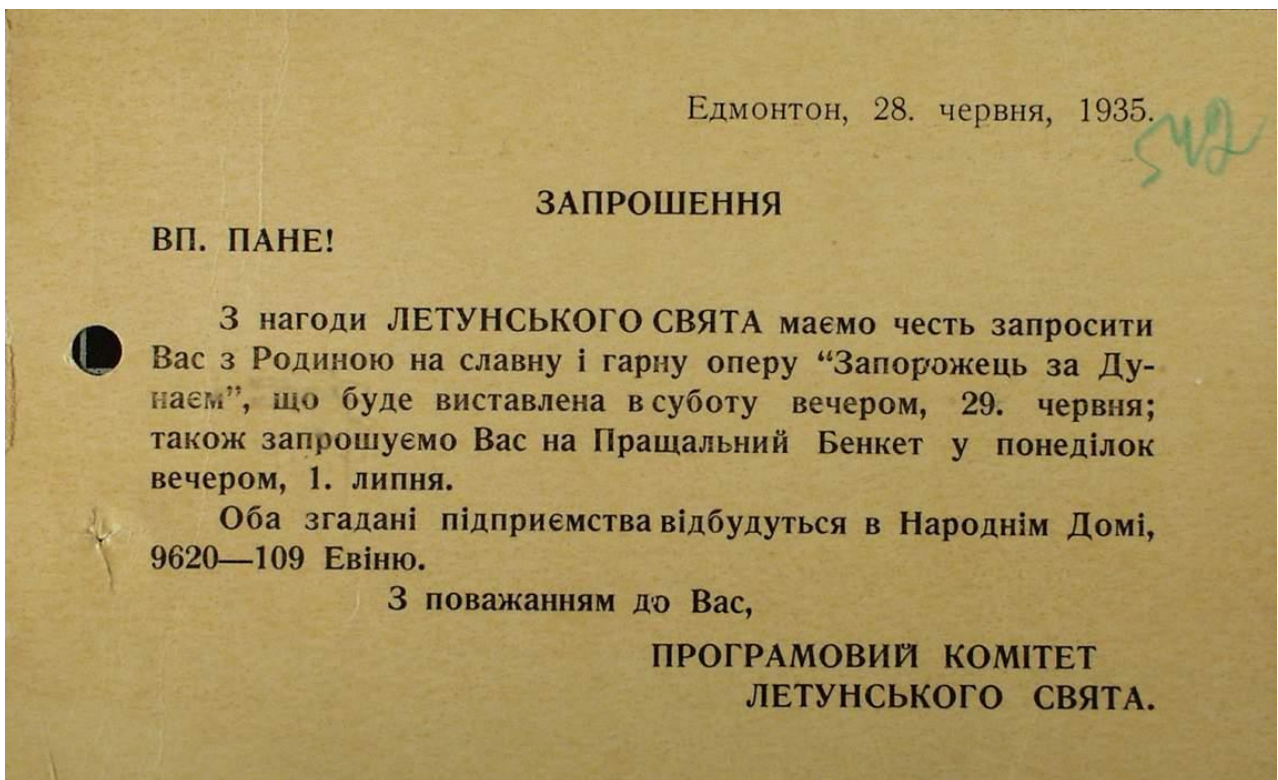
Микола Моранець (в.р.)
.....
Микола Моранець
Організ. Референт
Централі СГД.

З оригіналом згідно:

Александр Митко
Член Централі СГД.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 2, арк. 144

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 16, арк. 542

33

**ГЕТЬМАНИЧ ДАНИЛО
В ТОРОНТІ!**

**В суботу, дня 13-го
листопада ц.р.**

В салі Народного Дому, 191 Ліппінкот вул.

КОНЦЕРТ

У честь Вельможного Пана Гетьманича Данила.

**Підчас концерту виголосить Високий
Гість промову.**

Початок о годині 8.30 веч.

Союз Гетьманців Державників.

Printed by: Ukrainian Publishing Co., 510 King St. W., Toronto, WA 4133

32

ПОЗІР! СУДБУРИ! ПОЗІР!

БЕНКЕТ

ПОЛУЧЕНИЙ ІЗ СВЯТОЧНОЮ АКАДЕМІЄЮ

з нагоди
ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕТЬМАНСЬКОЇ
ДЕРЖАВИ, 29.IV.18

відбудеться

В НЕДІЛЮ, 14 ТРАВНЯ, 8.30 ВЕЧ.

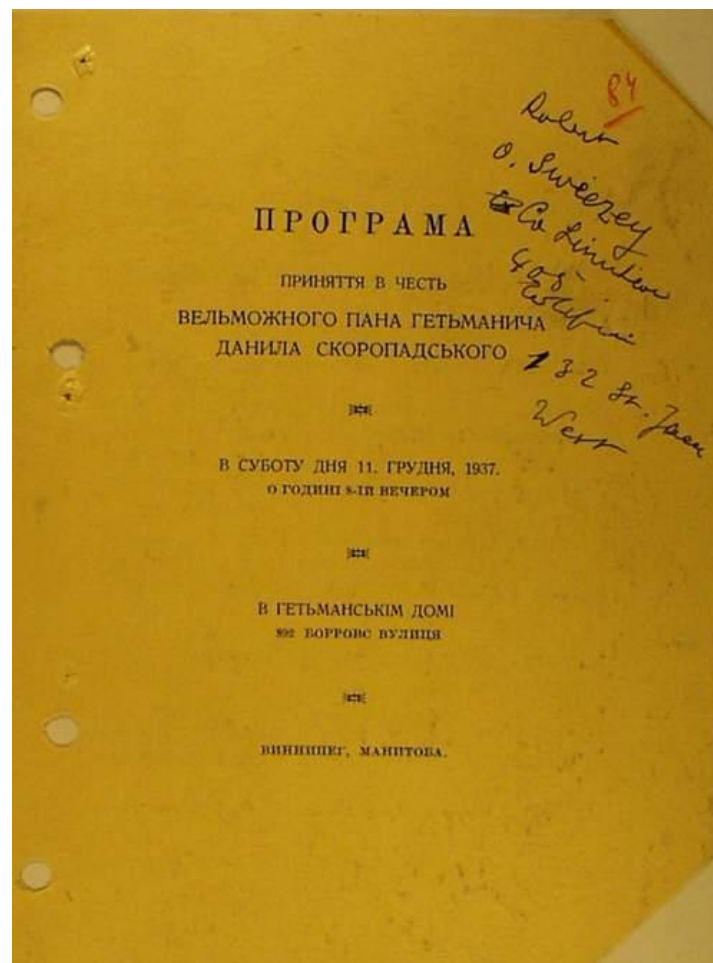
В УКРАЇНСЬКІЙ ПАРОХІЯЛЬНІЙ ЗАЛІ НА 78 БІЧ ВУЛИЦІ.

— 0 —

Українські Патріоти! Щиро запрошуємо Вас усіх на Бенкет і Академію й сподіємось, що Ви своєю масовою участю в них докажете, що вмієте вшанувати цю найважливішу подію в новітнім житті Українського Народу.

ВСТУП: ДОБРОВІЛЬНІ ДАТКИ. КОМАНДА 6-го КОША СГД.

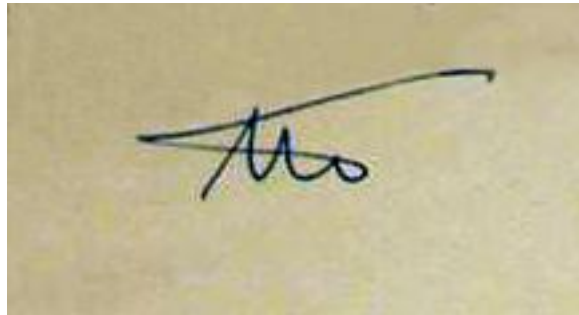
Ukrainian Publishing Co., 510 King Street West, Telephone: WAverley 4133.

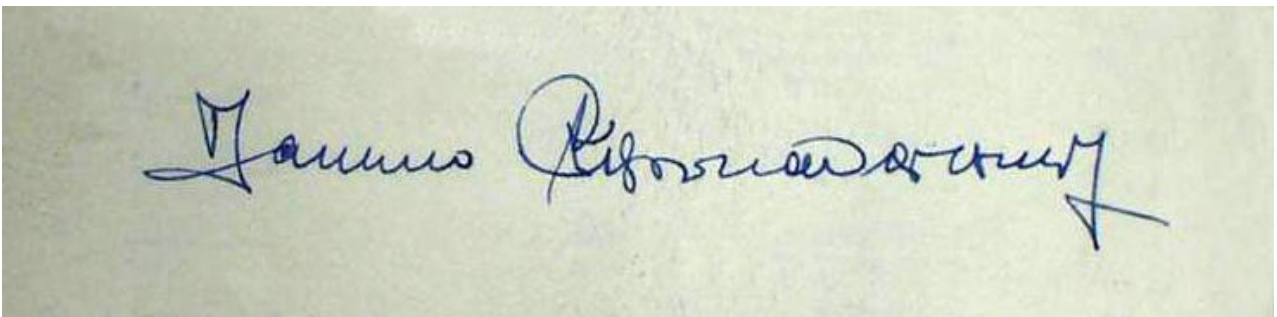
ПРОГРАМА	
1. ПОВИТАННЯ В. П. ГЕТЬМАНИЧА — кошовим п. В. Борецьким.	12. "ВЛАДИКО НЕБА І ЗЕМЛІ" — тенорове сольо, п. М. Масняк, акомп. панна Г. Рута.
2. УКРАїнський ГИМН "ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА".	13. ПРОМОВА ЙОГО ЕКСЦЕЛЕНЦІЇ ЕПІСКОПА ЛАДИКИ.
3. ДАР ЦВІТІВ Оля Печенюк.	14. ПРИВІТ ПРЕДСТАВНИЦІ ЖІН. СЕКЦІЇ С. Г. Д. — пані Е. Ільчишин.
4. МОЛИТВА ЦЕРКОВНА — Його Ексцеленція Епископ Кир Васи́лій Лади́ка.	15. СКРИПКОВЕ СОЛЬО — Донна Греськія, акомп. панна Е. Бугарешта.
5. ДЕРЖАВНИЦЬКА МОЛИТВА — капелян С. Г. Д., Всч. о. П. Божик.	16. ПРИВІТ ПРЕДСТАВНИКА ГОЛОВНОЇ УПРАВИ БРАЦТВА СВ. О. НИКОЛАЯ п. Т. Стефанюк.
6. ВЕЧЕРЯ.	17. ПРИВІТ ПРЕДСІДАТЕЛЯ БРАЦТВА УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ п. Т. Мельничук.
7. ВСТУПНЕ СЛОВО І ПРИВІТ п. Д. М. Ільчишин.	18. СОПРАНОВЕ СОЛЬО — Арія Марійки з опери "Тарас Бульба" панна Е. Кучер, акомп. пані М. Макошич.
8. ТОАСТ У ЧЕСТЬ КОРОЛЯ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЮРІЯ VI. п. О. Малофій.	19. ПРОМОВА В. П. ГЕТЬМАНИЧА ДАНИЛА.
9. ТОАСТ У ЧЕСТЬ ЯСНОВЕЛЬМОЖНОГО ГЕТЬМАНА ПАВЛА п. А. Загарішук.	20. КІНЦЕВЕ СЛОВО п. Д. М. Ільчишин.
10. ПРОМОВА І ТОАСТ У ЧЕСТЬ ВЕЛЬМОЖНОГО ПАНА ГЕТЬМАНИЧА ДАНИЛА п. Др. Т. Дацків.	21. УКРАЇНСЬКИЙ І БРИТАНСЬКИЙ ГИМНИ.
11. ТОАСТ У ЧЕСТЬ ЕПІСКОПА В. П. Гетьманюч.	

Власноручні підписи очільників гетьманату

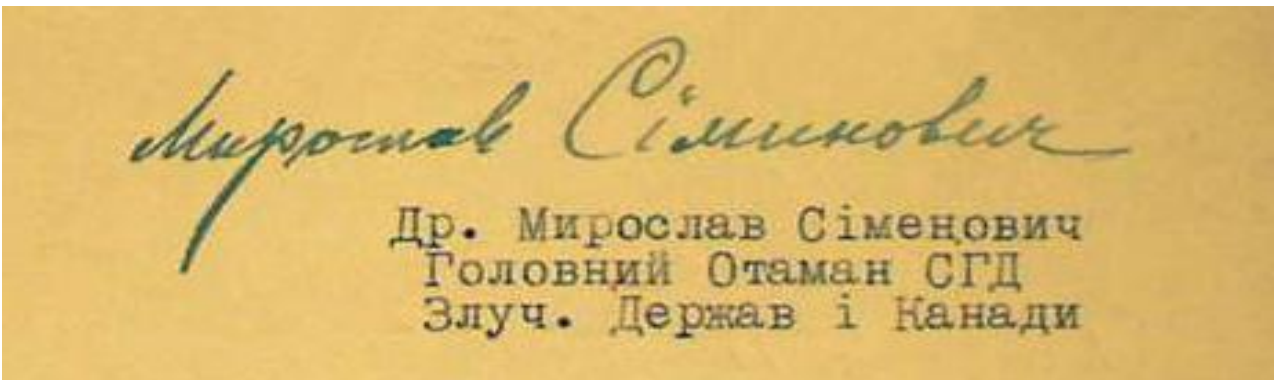
№ 252

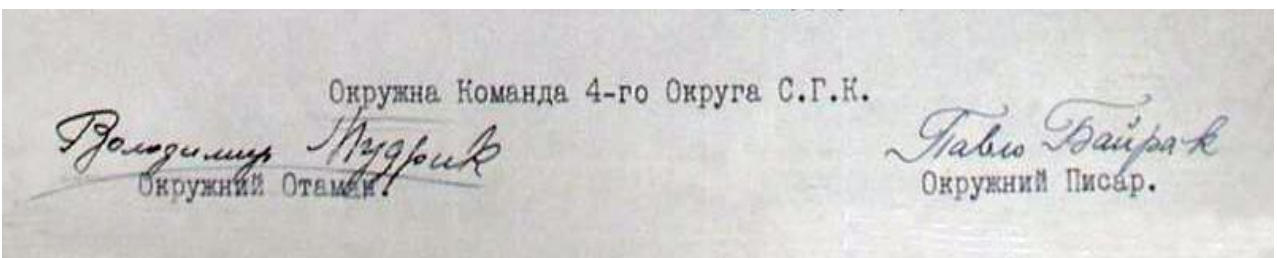
ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 19, арк. 186

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 12, арк. 6

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 4, арк. 7

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 12, арк. 226

3. травня, 1934.
м. Шикаго.

Головний Отаман Гетьманських Січей Америки і Канади

Панько
П. Запорожець,
Гол. Писар

Олександр Шановал
Олександр Шановал,
полковн. полковн.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 12, арк. 258

Відданий Вашій Світлості

М. Гетьман.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 11, арк. 173

3 гетьманським привітом

Никола Гуль
(Н. Гуль)
Головний Отаман СГД
м. Шикаго.

Михайло Солтис
(Михайло Солтис)
Головний Писар Централі СГД.

UNITED HETMAN ORGANIZATION

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 10, арк. 211

Команда 4-го Округа С.Г.Д.

Віктор
Округний Отаман.

Мезуркевич
Округний Осаул.

Гаврило Байрак
Округний Писар.

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 16, арк. 544

Головний Отаман СГД Злуч. Держав і Канади

Никола Гуль
(НИКОЛАІ ГУЛЬ)

Григорій Матвій
(ГРИГОРІЙ МАТВІЙ)
Господ. Референт СГД

Олександр Шановал
(ОЛЕКСАНДЕР ШАНОВАЛ)
Референт в справі видання Пропам'ятної Книги.

Михайло Солтис
(МИХАЙЛО СОЛТИС)
Головний Писар Централі СГД.

UNITED HETMAN ORGANIZATION

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 9, арк. 100

Відбитки символіки і печаток гетьманату

№ 253

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 9, арк. 132

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 16, арк. 254 ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 16, арк. 226

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7242, т. 12, арк. 171 ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 7078, т. 2, арк. 275

